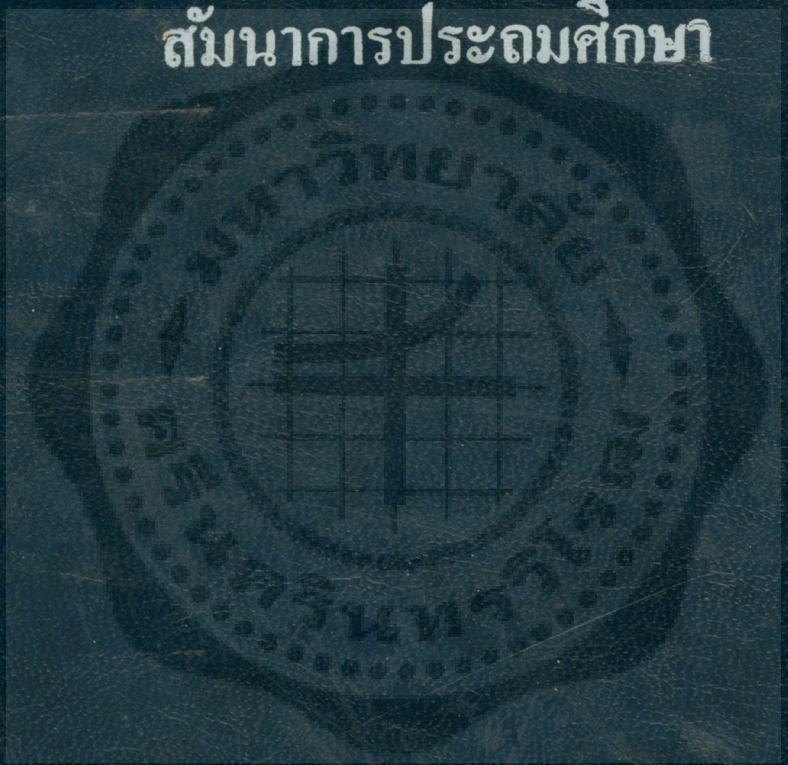
สัมนาการประถมศึกษา

372.9593
W246ส
ส.3

372.9593
ม24ส
ส-3
7435

สัมมนาการประณศึกษา

16 ส.ค. 2522

สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร

คณะนิสิตปริญญาโทปีที่ 2
วิชาเอกการประณศึกษา 2521

เอกสารนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาวิชา ประณ.681
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2521

72359

คำนำ

เอกสารฉบับนี้เป็นเอกสารประกอบการสัมมนาการประถมศึกษา ซึ่งได้มีการสัมมนากันทุกวันพุธ เวลา 13.00 – 15.00 น. จึงได้จัดทำเอกสารประกอบการสัมมนา เพื่อเป็นหลักฐานในการนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป เอกสารในแต่ละตอน ได้แบ่งให้นิสิตแต่ละคนรับผิดชอบ จัดทำเอกสารพิมพ์เผยแพร่ ให้กับสมาชิกผู้ร่วมสัมมนาทุกท่าน

สำหรับในบางเรื่อง ที่มีการสัมมนา แต่ไม่ได้มีเอกสารประกอบ เนื่องจากเป็นเรื่องคิดเห็นเป็นอย่างดีจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิลา จายนียโยธิน และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิชัย วงษ์ใหญ่ ซึ่งเป็นอาจารย์ผู้นำสัมมนา นอกจากนี้ยังได้รับเกียรติจากผู้เชี่ยวชาญ และนักการศึกษาหลายท่าน ที่ได้กรุณาร่วมเป็นวิทยากร นำการสัมมนาครั้งนี้ ทั้งยังได้รับเงินช่วยเหลือจำนวน 400 บาท จาก ม.ร.ว.สุรธวัช ศรีธวัช รวมทั้งการศึกษา งานโรงเรียนประถมศึกษาทั้งในเมืองและในชนบท ก็ได้รับการต้อนรับ และให้ความสะดวกในการศึกษางานเป็นอย่างดียิ่ง

ในนามของคณะนิสิตปริญญาโท ปีที่ 2 วิชาเอกการประถมศึกษาจำนวน 13 คน ขอกราบขอบพระคุณท่านที่ได้กล่าวนามข้างต้นไว้อย่างสูง ณ ที่นี้ด้วย หวังว่าคงจะได้รับประโยชน์จากเอกสารการสัมมนาครั้งนี้ตามสมควร

ปัญญา แก้วกียูร
ดวงเดือน สุกิกิตย์
ปรียา จันทรสิทธิเวช
ผู้รวบรวม

ประถม.681 สัมมนาการประถมศึกษา

ทุกวันพุธ เวลา 13.00 – 15.00 น. ห้อง 324

ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2521

อาจารย์ผู้นำสัมมนา ดร.ศิลา จายนียโยธิน
ดร.วิชัย วงษ์ใหญ่

วัตถุประสงค์

1. สามารถรวมรวมสภาพปัญหาความต้องการของการจัดและดำเนินการเกี่ยวกับการประถมศึกษาของประเทศไทยในรูปแบบต่าง ๆ รวมทั้งการวิเคราะห์ปัญหา และข้อเสนอแนะ แนวทางแก้ไข
2. เสนอผลงานวิจัยที่เกี่ยวกับการจัดการประถมศึกษา เช่น การพัฒนาหลักสูตรและการสอน , การบริหารและการนิเทศก์, การศึกษาเด็กวัยประถมศึกษา นวกรรมและแนวโน้มใหม่ ของการประถมศึกษา หรือการศึกษาเฉพาะเรื่อง ที่ผู้เข้าร่วมสัมมนาสนใจ

การดำเนินการ

1. ได้จัดแบ่งหัวข้อเรื่องที่จะดำเนินการสัมมนา และรับผิดชอบในแต่ละเรื่อง ดังนี้

วันที่ 12 มิถุนายน 2521 สภาพปัญหาความต้องการของสังคมเกี่ยวกับการจัดประถมศึกษา
ผู้รับผิดชอบ คือ คณะอาจารย์

วันที่ 21 มิถุนายน 2521 บ้านโรงเรียน และชุมชน โรงเรียนชุมชน
ผู้รับผิดชอบคือ เจียมจิต ห้าวหาญ

วันที่ 28 มิถุนายน 2521 เกณฑ์มาตรฐาน โรงเรียนประถมศึกษาในเมืองและชนบท
ผู้รับผิดชอบ คือ พิสุทธิ บุญเจริญ

วันที่ 12 กรกฎาคม 2521 การลงทุนในการจัดการประถมศึกษา
ผู้รับผิดชอบ ปราณีต มาลัยวงษ์

วันที่ 26 กรกฎาคม 2521 การวิจัยเกี่ยวกับประสิทธิภาพโรงเรียนประถมศึกษาโดยมุ่งเน้นด้านปัญหาการเรียน การสอน การประเมินผล
ผู้รับผิดชอบ ปรียา จันทรสิทธิเวช

วันที่ 2 สิงหาคม 2521 ปัญหาเกี่ยวกับการบริหารและบริการหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้
ผู้รับผิดชอบ อรุณ สมชัย

วันที่ 9 สิงหาคม 2521 การศึกษาเกี่ยวกับธรรมชาติของเด็กประถมศึกษา
ผู้รับผิดชอบ สมใจ สุริยะกิจ

วันที่ 16 สิงหาคม 2521 การคัดเลือกและเสริมสร้างคุณภาพของครูประถมศึกษา
ผู้รับผิดชอบ ประยูร ฉิมพลี

วันที่ 6 กันยายน 2521 การศึกษาเปรียบเทียบเกี่ยวกับการจัดการประถมศึกษาของประเทศใกล้เคียง
ผู้รับผิดชอบ คงไกย เรืองเดช

วันที่ 20 กันยายน 2521 แนวโน้มใหม่ของการจัดการประถมศึกษา
ผู้รับผิดชอบ พิชิต แสงลอย

2. นักการศึกษาและผู้เชี่ยวชาญ ที่เป็นวิทยากรนำสัมมนา ดังต่อไปนี้

วันที่ 28 มิถุนายน 2521
ม.ร.ว สุรธวัช ศรีธวัช บรรยายในเรื่อง การประเมินมาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา
นาย อดิศักดิ์ เจริญพิทักษ์

วันที่ 12 กรกฎาคม 2521
นาย ปราโมทย์ เจนการ บรรยายในเรื่อง การลงทุนในการจัดการประถมศึกษา

วันที่ 16 สิงหาคม 2521
ดร. ภาณุวัฒน์ วิภาตะกลัส บรรยายในเรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบเกี่ยวกับการวัดการประถมศึกษาของประเทศใกล้เคีย

วันที่ 13 กันยายน 2521
นาย กลม สุดประเสริฐ บรรยายในเรื่อง การพัฒนากวรประถมศึกษา

3. การศึกษานอกสถานที่

วันที่ 10 กรกฎาคม 2521 ศึกษางานโรงเรียนวัดอมรินทราราม กรุงเทพมหานคร

วันที่ 17 กรกฎาคม 2521 ศึกษางานโรงเรียนดอนเจดีย์ และโรงเรียนบ้านหนองแหน จังหวัดสุพรรณบุรี

4. จัดทำ จากงานวิจัย วารสารต่าง ๆ ส่งอาจารย์ผู้นำสัมมนาทุกสัปดาห์

5. นิสิตทุกคนเสนอเค้าโครงย่อ ๆ สำหรับการวิจัย คนละ 1 เรื่อง

เอกสารประกอบการสัมมนา

- บ้าน โรงเรียน และชุมชน โรงเรียนชุมชน
- การประเมินมาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา
- การลงทุนทางการศึกษา
- งบประมาณกับความเสมอภาคของการศึกษา
- การลงทุนทางการประถมศึกษา
- ประสิทธิภาพของโรงเรียนประถมศึกษา
- ธรรมชาติของเด็กประถมศึกษา
- การคัดเลือกและการเสริมสร้างคุณภาพของครูประถมศึกษา
- บันทึกการไปดูงานโรงเรียนชนบทในจังหวัดสุพรรณบุรี
- การศึกษาเปรียบเทียบการจัดการประถมศึกษาในประเทศใกล้เคียง
- แนวโน้มใหม่ในการจัดโรงเรียนประถมศึกษา.

การลงทุนทางการศึกษา

รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์

ปัญหาที่สำคัญในระบบการศึกษาของไทยในปัจจุบันนี้ ถ้าพิจารณาจะเห็นว่าอย่างน้อยมีอยู่ 3 ประการด้วยกันคือ

ปัญหาแรก คือ ความไม่สอดคล้องต่อประเด็นในสิ่งที่สอนกันในระบบการศึกษาในระบบโรงเรียน สิ่งที่สอนกันในระบบโรงเรียนไม่ได้สอดคล้องต่อประเด็นของปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในสังคมไทย ไม่ว่าจะเป็นสิ่งที่สอนกันตั้งแต่ในโรงเรียนระดับประถมศึกษาจนถึงอุดมศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อคำนึงถึงข้อเท็จจริงที่ว่า ระบบการศึกษาในเมืองไทย โครงสร้างเป็นโครงสร้างเดียวกันตลอด ไม่ว่าเป็นการศึกษาที่กรุงเทพฯหรือการศึกษาที่ภาคอีสาน ทั้งๆที่มีความแตกต่างกันทั้งพื้นฐานทางด้านเศรษฐกิจ และวัฒนธรรม ตลอดจนปัจจัยอื่นๆระหว่างภูมิภาค ระหว่างท้องถิ่น แต่ว่าระบบการศึกษาในเมืองไทยก็ยังเป็นระบบโครงสร้าง ซึ่งกำหนดหลักสูตรมาจากส่วนกลาง สิ่งที่เรียนสิ่งที่สอนกันในระบบโรงเรียนอาจจะตรงประเด็นอยู่บ้าง สำหรับผู้ซึ่งอาศัยอยู่ในเขตตัวเมืองหรือผู้ซึ่งอาศัยอยู่ในภาคอุตสาหกรรม แต่สิ่งที่สอนที่เรียนกันในระบบโรงเรียนนั้นไม่ได้มีส่วนเสริมพันธ์กับปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจริงๆในชีวิตของคนส่วนใหญ่ ในเมื่อคำนึงถึงข้อเท็จจริงที่ว่าประชากรในเมืองไทยนั้น 70 – 80% อาศัยอยู่ในชนบท อาศัยอยู่ในภาคเกษตรกรรม แต่ว่าระบบโรงเรียนที่มีอยู่นั้นมุ่งที่จะผลิตคนรับใช้ภาคตัวเมือง รับใช้ภาคอุตสาหกรรม เพราะฉะนั้นนี่ก็เป็นปัญหาที่เผชิญหน้าประชากรส่วนใหญ่ในประเทศ เราจะเรียกว่าสิ่งที่สอนในระบบโรงเรียนว่าเป็นการศึกษาได้อย่างไร เพราะเหตุว่าการศึกษา น่าจะเป็นกระบวนการถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนทัศนคติ ความรู้ ตลอดจนทักษะซึ่งตรงต่อปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในชีวิตของมนุษย์ และมีความจำเป็นที่จะต้องจัดการศึกษาออกเป็นหลายระบบ ขึ้นอยู่กับความเหมือนกันหรือความต่างกันของพื้นฐานเหล่านี้

ปัญหาที่สองก็คือ ปัญหาความไม่เป็นธรรมในระบบการศึกษาปัจจุบัน ความไม่เป็นธรรมประการแรกที่เห็นได้ชัดเจนก็คือว่า ในโรงเรียนของรัฐบาลนั้นวิธีการคัดเลือกเรียนต่อเป็นวิธีการคัดเลือกโดยดูจากผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา วิธีการเช่นนี้ผู้ที่จะมีโอกาสหลุดเข้าไปถึงระดับการศึกษาขั้นที่สูงกว่าประถมศึกษาขึ้นไปก็คงเป็นผู้ซึ่งมาจากครอบครัวฐานะปานกลางและครอบครัวที่มีฐานะดีเป็นส่วนใหญ่ ประชาชนที่ฐานะยากจนก็ยากที่จะไต่เต้าขึ้นไปสู่ยอดปิรามิดของการศึกษาได้สำเร็จแล้วสิ่งที่ไม่เป็นธรรมก็เป็นอย่างว่านี้ ในขณะที่อัตราค่าเล่าเรียนที่เก็บในสถาบันการศึกษาของ

รัฐบาลไม่ว่าจะเป็นโรงเรียน, วิทยาลัย หรือมหาวิทยาลัย ต่ำกว่าต้นทุนถัวเฉลี่ยเป็นอันมาก นโยบายเหล่านี้เป็นเสมือนหนึ่งว่ารัฐบาลให้เงินอุดหนุนแก่ผู้ที่สามารถเข้าโรงเรียนหลวงได้เข้าสถาบันการศึกษาได้ แต่ว่าไม่ได้ให้เงินอุดหนุนโดยตรงแก่ผู้ซึ่งบังเอิญจะต้องไปเรียนในโรงเรียนราษฎร์ และบังเอิญจะต้องไปเรียนในวิทยาลัยเอกชน นโยบายเช่นนี้เหมาะสมหรือไม่ มองในแง่ของความเป็นธรรม ในเมื่อข้อเท็จจริงก็บอกแก่เราว่า ผู้ ซึ่งมีโอกาสที่จะเรียนต่อในระดับมัธยมศึกษา ในระดับอุดมศึกษานั้น ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีฐานะปานกลางและผู้ที่มีฐานะดี เพราะฉะนั้นการให้เงินอุดหนุนโดยเก็บค่าเล่าเรียนในอัตราต่ำๆอย่างที่เป็นอยู่ในขณะนี้นั้น ไม่ได้ช่วยให้การกระจายรายได้ประชาชาติเป็นธรรมมากขึ้น และในทางตรงกันข้ามกลับทำให้การกระจายรายได้ประชาชาติเลวร้ายลงไปอีก ในเมื่อการศึกษาเป็นเครื่องมืออันหนึ่งในการยกระดับ หรือฐานะทางเศรษฐกิจของผู้ที่มีโอกาสรับบริการการศึกษาจากรัฐบาล

ความไม่เป็นธรรมในระบบการศึกษาอีกประการหนึ่งคือความไม่เป็นธรรมในข้อที่ว่า ผู้ซึ่งมีโอกาสรับบริการการศึกษาจากรัฐบาลไม่ได้มีส่วนในการรับภาระต้นทุนในการผลิตบริการการศึกษาเท่าที่ควรจะเป็น เพราะเหตุว่าโรงเรียนของรัฐบาลเก็บเงินค่าเล่าเรียนในอัตราที่ต่ำ ในระดับประถมศึกษานั้นไม่มีการเก็บค่าเล่าเรียน ผู้ปกครองไม่ต้องรับภาระในการผลิต ในระดับมัธยมศึกษามีการเก็บค่าเล่าเรียนสายสามัญประมาณ 160 – 200 บาทต่อปี หรือประมาณ 10 % ของต้นทุนการผลิตรายจ่ายต่อหัว สายอาชีวประมาณ 3 – 4 % ฝึกหัดครูประมาณ 4 % ระดับอุดมศึกษาประมาณ 8 – 9 % จึงพอสรุปได้ว่า ผู้ซึ่งมีโอกาสในการศึกษานั้นไม่ได้มีส่วนในการรับภาระต้นทุนในการผลิตบริการการศึกษาเท่าไรนัก

สำหรับการศึกษาระดับ และประเภทซึ่งให้ประโยชน์แก่สังคมสูง รัฐบาลอาจไม่เก็บค่าเล่าเรียน หรือเก็บในอัตราต่ำ แต่สำหรับการศึกษาที่ให้ประโยชน์แก่สังคมน้อยรัฐบาลควรเก็บค่าเล่าเรียนในอัตราใกล้เคียงกับต้นทุนถัวเฉลี่ย หรือเก็บตามต้นทุนถัวเฉลี่ย (Full Cost Pricing) การศึกษาประเภทไหนระดับใด ให้ประโยชน์แก่สังคมมากน้อยแตกต่างกันอย่างไร จากงานวิจัยของ Mark Blaug ซึ่งตีพิมพ์ในหนังสือ " รักเมืองไทย " ของ ดร. ศุภชัย พานิชภักดิ์ ดังแสดงในตาราง

ตารางที่ 1 อัตราผลตอบแทนที่ปัจเจกชน และสังคมได้รับจากการจัดการศึกษา ระดับ และประเภทต่างๆ

ระดับและประเภทการศึกษา	อัตราผลตอบแทนที่ปัจเจกชนได้รับ	อัตราผลตอบแทนที่สังคมได้รับ
ประถมศึกษาตอนต้น	38 %	20 %
ประถมศึกษาตอนปลาย	16 %	14 %
มัธยมสามัญ	11 %	10 %
มัธยมอาชีพ	13 %	8 %
การฝึกหัดครู	9 %	8 %
อุดมศึกษา	11 %	7 %

ที่มา : Mark Blaug, The rate of return to Investment in Thailand (Bangkok: NEC, 1971)

Blaug พบว่า ประโยชน์ที่สังคมได้รับมีมากสำหรับการศึกษาระดับต่ำ ยิ่งการศึกษาระดับต่ำเพียงไร สังคมได้รับประโยชน์จากการศึกษาระดับนั้นมากเพียงนั้น ในระดับการศึกษาที่สูงขึ้นไปประโยชน์ที่สังคมได้รับมีน้อยลง ดังนั้น การศึกษาในระดับประถมศึกษา เป็นการศึกษาในระดับที่ประโยชน์แก่สังคมสูงที่สุด เพราะฉะนั้นการไม่เก็บค่าเล่าเรียน จึงเป็นนโยบายที่เหมาะสม นอกเหนือจากที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญว่า ต้องเป็นการศึกษาชนิดให้เปล่า

และจากตัวเลขที่แสดงในตาราง การศึกษาในระดับที่สูงขึ้น กลับให้อัตราผลตอบแทนแก่สังคมน้อยลง จึงเป็นเรื่องน่าพิจารณาว่า การที่สถาบันอุดมศึกษา หรือการศึกษาที่สูงขึ้นเรียกเก็บค่าเล่าเรียนในอัตราต่ำนั้น เป็นการเหมาะสมหรือไม่ในขณะที่ประเทศของเรายังยากจนอยู่

ปัญหาที่สามคือ ปัญหาความไม่เสมอภาคในโอกาสของการศึกษา ในระบบการศึกษาไทยในปัจจุบันมีความไม่เสมอภาคในโอกาสของการศึกษาอยู่มาก เพราะเหตุว่า ถ้าดูจากตัวเลขในปีการศึกษา 2515 ในจำนวนนักเรียน 100 คน จะสามารถไต่บันไดปิรามิดได้เพียง 2 คน โดยถัวเฉลี่ยในรายละเอียดของแต่ละภาค ดังแสดงในตาราง ที่ 2

ตารางที่ 2 จำนวนนักเรียนในแต่ละระดับของการศึกษา เมื่อเทียบจำนวนนักเรียนชั้น ประถมปีที่ 1 = 100 คน ปี พ.ศ 2516

ภูมิภาค ชั้น	ป. 1	ป.5	มศ. 1	มศ. 4	มศ. 5
กรุงเทพมหานคร	100	62	49	22.73	16
เขต กศ. 1	100	52	26	5.46	1.8
" 2	100	28.48	13.53	1.37	0.88
" 3	100	40.33	21.26	2.72	1.71
" 4	100	37.32	18.19	6.09	1.54
" 5	100	37.17	18.25	1.92	0.89
" 6	100	42.63	21.81	2.24	1.00
" 7	100	28.28	12.46	1.12	0.56
" 8	100	32.17	13.48	2.18	1.23
" 9	100	26.51	12.07	0.91	0.53
" 10	100	28.24	12.80	1.16	0.47
" 11	100	22.67	8.90	0.76	0.43
" 12	100	35.60	16.85	2.26	1.05

ที่มา : กระทรวงศึกษาธิการ สภาพโรงเรียนกรมสามัญศึกษา 2516

จากสถิตินี้จะเห็นว่าในเขตกรุงเทพมหานคร นักเรียนชั้นประถมปีที่ 1 100 คน จะมีโอกาสเรียนถึงชั้น มศ. 5 จำนวน 16 คน เมื่อเปรียบเทียบกับเขตการศึกษาอื่นในส่วนภูมิภาค เขตการศึกษา 1 (นครปฐม) นักเรียนประถมศึกษา 100 คน ได้ถึงชั้น มศ. 5 ได้ 1.8 คน และที่ต่ำสุดคือ เขตการศึกษาที่ 11 (นครราชสีมา) นักเรียนประถมศึกษา 100 คน มีโอกาสได้ศึกษาถึงชั้น มศ. 5 เพียง 0.43 คน จะเห็นได้ว่าไม่มีความเสมอภาคในโอกาสอยู่เป็นอันมาก ความไม่เสมอภาคนี้ อาจจำแนกสาเหตุได้ 5 ประการใหญ่ๆคือ

1. ความแตกต่างด้านเศรษฐกิจระหว่างประชาชน จะเห็นได้ว่าถ้ามองในแง่ของผู้รับโอกาสทางการศึกษา ถึงแม้ว่ารัฐบาลจะไม่เก็บค่าเล่าเรียนเลย ผู้รับโอกาสทางการศึกษาก็ยังมีรายจ่ายในรูปของการกรองชีพ ค่าอุปกรณ์การศึกษาในรูปของ Foregone Earning โอกาสที่เด็กที่มาจากฐานะยากจนที่จะศึกษาต่อในระดับที่สูงกว่าภาคบังคับนั้นเกือบจะไม่มีเลย เพราะในการรับบริการทางการศึกษาจำเป็นต้องมีรายจ่าย จากการสำรวจนิสิตจุฬาลงกรณ์ – มหาวิทยาลัย ปี 2516 พบว่า ค่าใช้จ่ายส่วนตัวตกประมาณปีละ หนึ่งหมื่นบาท (อีกเพียง 9 เดือน) เงิน 1 หมื่นบาทอาจไม่สำคัญสำหรับครอบครัวฐานะปานกลาง และฐานะดี แต่มีความสำคัญยิ่งสำหรับครอบครัวที่ยากจน ดังนั้นความแตกต่างด้านเศรษฐกิจจึงเป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดความไม่เสมอภาคในโอกาสของการศึกษาซึ่งเกิดขึ้นตั้งแต่ทารกปฏิสนธิในครรภ์มารดา มารดาที่มาจากครอบครัวที่ยากจนไม่อาจที่จะบริโภคให้สมบูรณ์ถูกต้องตามหลักโภชนาการ พัฒนาการของสมองของทารกในครรภ์มารดาก็เป็นไปได้ไม่เต็มที่

2. สาเหตุที่เกิดจากการใช้นโยบายการใช้จ่ายของรัฐบาล ในการจัดสรรงบประมาณการศึกษาของรัฐบาล โดยพื้นฐานก็อิงอยู่กับวิธีการวางแผนการศึกษา การวางแผนการศึกษาก็คือการจัดลำดับความสำคัญของการศึกษาประเภทและระดับต่างๆ ว่ารัฐบาลควรจะให้ความสนใจกับการจัดการศึกษาระดับไหน ประเภทไหน วิธีการวางแผนการศึกษาจึงมีส่วนในการกำหนดนโยบายการใช้จ่ายในการศึกษาของรัฐบาล โดยสาระสำคัญแล้ว วิธีการวางแผนการศึกษาในเมืองไทยยึดถือวิธีการของเทคนิคการทำนายความต้องการกำลังคนเป็นสำคัญ (Manpower Requirement Approach) เป็นหลัก และ Social Cost Benefit Analysis Approach ทั้ง 2 วิธีนี้ในเมืองไทยเราเสนอแนะทางนโยบายไม่เหมือนกัน ในงานวิจัย 5 – 6 ชิ้นที่ใช้ Manpower Requirement Approach เป็นหลัก ให้ข้อเสนอแนะว่า รัฐบาลควรจะทุ่มรายจ่ายในการผลิตกำลังคนขั้นกลาง และกำลังคนขั้นสูง รัฐบาลควรผลิตช่างฝีมือ ครู แพทย์ วิศวกร ซึ่งวิธีการนี้เป็นวิธีพยากรณ์ดูว่า ใน 5–10 ปีข้างหน้า ระบบเศรษฐกิจหรือระบบตลาดแรงงานจะมีความต้องการกำลังคนประเภทต่างๆอย่างไรบ้าง แล้วดูว่ากำลังการผลิตของระบบโรงเรียนที่เป็นอยู่เพียงพอกับความต้องการในอนาคตหรือไม่ แล้วดูว่ากำลังคนประเภทไหนที่คาดว่าจะขาดแคลน ก็จะผลิตได้ไม่ครบตามที่ต้องการในอนาคต ถ้าต้องการมากในอนาคต แต่ผลิตได้น้อยในปัจจุบัน รัฐบาลต้องทุ่มใช้จ่ายเงินในการผลิตกำลังคนประเภทนั้น ข้อเสนอแนะในทางนโยบายก็คงไม่บอกว่า

รัฐบาลควรทุ่มจัดการศึกษาระดับประถมเพราะว่าไปสอบถามหน่วยธุรกิจ หรือตลาดแรงงาน ถึงไม่มีบริษัทไหน ต้องการกำลังคนที่จบเพียงชั้นประถมศึกษา ในช่วง พศ. 2507 เป็นต้นมา รัฐบาลได้ทุ่มเทรายจ่ายเพื่อการจัดการศึกษา ระดับมัธยมสายอาชีวะ ฝึกหัดครู และอุดมศึกษาค่อนข้างมาก

ตารางที่ 3 อัตราส่วนรายจ่ายด้านการศึกษาของรัฐบาล และอัตราส่วนของนักเรียนจำแนกตามระดับการศึกษา ปี 2510 - 2515

ระดับและประเภทการศึกษา	อัตราส่วนรายจ่ายด้านการศึกษา		อัตราส่วนของจำนวนนักเรียน ปีการศึกษา 2515
	คณะกรรมการการศึกษา	ธ.ป.ท	
ประถมศึกษา	55.23	55.89	86.57
สูงกว่าประถมการศึกษาอย่างไม่เป็นทางการ	38.67	38.03	13.43
	6.10	7.08	–
รวม	100.00	100.00	100.00

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา และธนาคารแห่งประเทศไทย

จะเห็นว่ารายจ่ายของรัฐบาล ส่วนใหญ่จัดการศึกษาในระบบโรงเรียน 93 % ของรายจ่ายการศึกษาทั้งหมด อีกประมาณ 7 % ใช้ไปในการศึกษานอกระบบโรงเรียน การศึกษาผู้ใหญ่ การศึกษาพิเศษ รวมทั้งรายจ่ายในด้านห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์อะไรต่างๆ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า วิธีจัดสรรงบประมาณรายจ่ายอย่างนี้ รัฐบาลมีสมมุติฐานสำคัญอย่างหนึ่งว่า วิธีการผลิตบริการการศึกษาที่มีประสิทธิภาพอย่างหนึ่งก็คือ การผลิตในระบบโรงเรียน การศึกษาในระบบโรงเรียนเอง ในขณะที่โรงเรียนประถมศึกษา มีจำนวนประมาณ 87 % ของนักเรียนทั้งหมดของระบบโรงเรียน กลับได้รับการจัดสรรงบประมาณเพียง 55 % ของงบประมาณรายจ่ายการศึกษาทั้งหมด ในขณะที่นักเรียนระดับอื่นๆ ซึ่งมีจำนวนเพียง 13 % ของนักเรียนทั้งหมด กลับจัดสรรงบประมาณถึง 38 % ของงบประมาณรายจ่ายทั้งหมด ซึ่งไม่ได้สัดส่วนกัน จะเห็นได้ว่ารัฐบาลไม่ให้ความสำคัญแก่การจัดการประถมศึกษาเท่าที่ควรจะเป็น ปัจจัยนี้ทำให้เห็นชัดยิ่งขึ้น เมื่อคำนวณนักเรียนประถมศึกษาเป็นรายปีมีแนวโน้มลดลง เมื่อเทียบกับการศึกษาระดับ

อื่น คือระดับประถมศึกษาเพิ่มช้ากว่าระดับอื่น ระดับอุดมศึกษาเพิ่มมากในปี 2514 เมื่อเปิดมหาวิทยาลัยรามคำแหง และการฝึกหัดครูเพิ่มมากขึ้นเมื่อมีการสอนภาคค่ำ

รายจ่ายต่อหัว เมื่อเทียบรายจ่ายต่อหัวของโรงเรียนประถมศึกษา เท่ากับ 1 ในระดับประถมศึกษามีหน่วยงานรับผิดชอบคือ องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล และกระทรวงศึกษาธิการ โรงเรียนของกระทรวงศึกษาธิการและเทศบาล ถือได้ว่าเป็นโรงเรียนในตัวเมือง โรงเรียนขององค์การบริหารส่วนจังหวัดอยู่ในเขตชนบท จะเห็นได้ว่ารายจ่ายต่อหัวที่จ่ายไปสำหรับโรงเรียนประถมศึกษา โรงเรียนของเทศบาล และกระทรวงศึกษาธิการมี Expenditure per student สูงกว่าโรงเรียนองค์การบริหารส่วนจังหวัดถึง 2 เท่า โรงเรียนประถมศึกษาขององค์การบริหารส่วนจังหวัดถัวเฉลี่ย ระหว่างปี 2510 – 2515 รายจ่ายต่อนักเรียน 1 คน เท่ากับ 425 บาท ของกระทรวงศึกษาธิการ และเทศบาล ประมาณ 800 กว่าบาท การที่รายจ่ายต่างกันทั้งๆที่เป็นการศึกษาระดับเดียวกัน มีผลต่อคุณภาพของบริการการศึกษา โรงเรียนของกระทรวงศึกษาธิการและเทศบาลมีขนาดใหญ่กว่า ซึ่งมีผลในด้านคุณภาพ ทำให้ง่ายต่อการของบประมาณเพิ่มขึ้น โดยทั่วไปอัตราการเพิ่มขึ้นของงบประมาณของโรงเรียนเขตตัวเมืองสูงกว่าเขตชนบท มีผลต่อคุณภาพด้วย อย่างน้อยการจ้างครูที่มีวุฒิก็ทำได้ง่ายกว่า ในการซื้ออุปกรณ์การศึกษาก็มีพร้อมมูลมากกว่า เนื่องจากได้รับการจัดสรรงบประมาณมากกว่า ในระดับอุดมศึกษารายจ่ายต่อหัวสูงกว่าระดับประถมประมาณ 30 เท่า การที่รัฐบาลเน้นการศึกษาขั้นสูงมากกว่าขั้นต่ำมีผลทำให้เด็กประชากรในวัยเรียนขาดโอกาสในการศึกษา นักศึกษามหาวิทยาลัยรับเพิ่มขึ้น 1 คน จะมีผลทำให้ประชากรในวัยเรียนขาดโอกาสแม้แต่จะเรียนในระดับประถมถึง 30 คน จะเห็นว่า Manpower Requirment Approach ซึ่งรัฐบาลไทยใช้เป็นหลักในการวางแผนการศึกษาในสิบกว่าปีที่ผ่านมา มีผลทำให้เกิดความไม่เสมอภาคในโอกาสของการศึกษามากขึ้น ประชากรในวัยเรียนเป็นอันมากไม่สามารถจะเข้าเรียนได้แม้กระทั่งระดับประถมศึกษาตอนต้น นโยบายนี้ทำให้ความไม่เสมอภาคร้ายแรงยิ่งขึ้น

อีกประการหนึ่งคือ Cost Benefit Analysis Approach โดยการประเมินผลประโยชน์ที่สังคมได้รับ และต้นทุนที่สังคมสูญเสียไปในการจัดการศึกษาระดับต่างๆ คำนวณประโยชน์สุทธิ Social Net Benefit ของการศึกษาระดับต่างๆ และประเภทต่างๆจากตารางของ Mark Blaug ที่กล่าวแล้ว หลักการของ CA มีอยู่ว่า การศึกษาประเภทใด ระดับใดก็ตามที่ให้ประโยชน์แก่สังคมมาก รัฐบาลจะต้องจัดสรรงบประมาณรายให้มาก ถ้าให้ประโยชน์แก่

สังคมน้อย รัฐบาลควรจัดสรรงบประมาณรายจ่ายให้น้อย จากตารางดังกล่าวพบว่า Social Rate of Return จะมีค่าสูงในระดับการศึกษาที่ต่ำที่สุด คือ ระดับประถมศึกษา ซึ่งมีความหมายทางนโยบายว่า รัฐบาลควรจัดสรรงบประมาณทุ่มไปในระดับประถมศึกษา เพราะให้ประโยชน์แก่สังคมมากกว่าระดับอื่น จะเห็นว่าข้อเสนอแนะจากการใช้ CBAA เป็นหลัก ต่างกับข้อเสนอแนะจากการใช้ MRA เป็นหลัก ในการวางแผนการศึกษาซึ่งเสนอหลักการแตกต่างกัน

3. สาเหตุสืบเนื่องมาจากความแตกต่างในด้านปริมาณการศึกษา ระหว่างภูมิภาคต่าง ๆ ถ้าจำแนกตามภาคเศรษฐกิจ ตามภาคตัวเมืองและชนบท จะเห็นว่าปริมาณของการศึกษาแตกต่างกันอย่างมากระหว่างชนบทกับเมือง ในชนบทมีแต่โรงเรียนประถมศึกษา และบางแห่งก็ยังไม่มีโรงเรียนประถม หรือมีก็เพียงระดับตอนต้น ประถมศึกษาตอนปลายก็ยังขยายไม่ทั่ว ที่บอกว่าให้ทั่วถึงในปี 1980 นั้นเป็นไปไม่ได้เสียแล้ว ส่วนระดับมัธยมก็อ้วนอยู่แต่ในตัวเมือง สถาบันอุดมศึกษาก็อยู่ในตัวเมืองทั้งสิ้น และยังมีความแตกต่างระหว่างกรุงเทพมหานครกับต่างจังหวัดในระดับที่สูงกว่าประถมศึกษาขึ้นไป ปริมาณการศึกษากระจุกอยู่ในกรุงเทพมหานคร ในสัดส่วนที่สูงกว่าที่ควรจะเป็น

สถิติโรงเรียนมัธยมศึกษาสายสามัญของรัฐบาลในกรุงเทพมหานคร ประชากรประมาณ 9% ของทั้งประเทศ แต่มีโรงเรียนมัธยมอยู่ 11% ของโรงเรียนมัธยมทั้งประเทศ ครู 21.43% อยู่ในกรุงเทพ อีก 78.57% อยู่ในต่างจังหวัด ห้องเรียนในกรุงเทพ 20.75% ต่างจังหวัด 79.25% ซึ่งเป็นการกระจุกอยู่ในกรุงเทพมากกว่าอัตราส่วนที่ควรจะเป็น เพราะมีประชากรอยู่เพียง 8 – 9% ของประชากรทั่วประเทศ แสดงให้เห็นว่า โรงเรียนในเขตกรุงเทพฯ มีขนาดใหญ่กว่า ซึ่งมีผลในการจัดสรรงบประมาณ

4. สาเหตุที่เกิดจากความแตกต่างในด้านคุณภาพของบริการการศึกษา คุณภาพของโรงเรียนแตกต่างกันตามภูมิภาค โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีรายงานเรื่องความเสมอภาคในโอกาสของการศึกษา เป็นงานวิจัยของกรรมการชุดหนึ่ง ซึ่งตั้งร่วมกันระหว่างสภาการศึกษาฯ กระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงมหาดไทย แต่ William Fuller เป็นผู้ทำ ซึ่งพบว่า มีความแตกต่างอย่างสำคัญในด้านคุณภาพของโรงเรียน ระหว่างโรงเรียนประถมศึกษาในเขตเมืองและชนบท รายจ่ายต่อหัว Expenditure Per Student ของโรงเรียนกระทรวงศึกษาธิการและเทศบาล สูงกว่า Expenditure Per Student ของโรงเรียนองค์การบริหารส่วนจังหวัด

ถึง 2 เท่า ซึ่งมีผลต่อคุณภาพ Fuller พบว่า เด็กระดับประถมศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการกับเทศบาล มีความสามารถในการอ่านออกเขียนได้ และการคิดเลขดีกว่าเด็กของโรงเรียนองค์การบริหารส่วนจังหวัด คุณภาพที่ต่างกันนี้ มีผลต่อการไต่บันไดดาราของการศึกษาแตกต่างกันด้วย และนอกจากนี้ ยังแตกต่างระหว่างภาคตะวันออกเฉียงเหนือกับภาคอื่น ๆ ด้วย โดยทั่วไป ระดับประถมศึกษา Expenditure Per Student สำหรับโรงเรียนประถมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือต่ำกว่าทุกภาค คือ ประมาณ 400 กว่าบาท ภาคกลางประมาณ 600 กว่าบาท ซึ่งแตกต่างกันมาก พิจารณาจากตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4 อัตราส่วนผู้สอบเข้าสถาบันอุดมศึกษา ได้จำแนกตามภูมิภาคที่จบ ม.ศ.5

ภาคที่จบ ม.ศ. 5	2512 – 2513	2516 – 2517	เฉลี่ย 2512–2517
ภาคกลาง	80.02	79.27	79.16
(กรุงเทพฯ)	(77.71)	(76.62)	(76.52)
ภาคเหนือ	5.56	5.73	5.88
ภาคอีสาน	3.43	3.43	3.31
ภาคตะวันออก	2.98	2.76	3.18
ภาคใต้	4.42	5.21	4.76
ภาคตะวันตก	2.82	3.28	3.15
ต่างประเทศ	0.19	0.10	0.14
ไม่ได้บันทึก	0.51	0.22	0.41

ที่มา : คัดแปลงจากตารางรายงานการสอบเข้าสถาบันอุดมศึกษา ปีการศึกษา 2510 – 2517 ประมาณ 77% ของผู้ที่สอบเข้าสถาบันอุดมศึกษาได้ เป็นผู้ที่จบ ม.ศ. 5 ในกรุงเทพฯ มีเพียง 3% เศษ ๆ ที่จบ ม.ศ. 5 ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นี่แสดงว่าการที่มีโอกาสมาเรียนชั้น ม.ศ. 4 – 5 ในกรุงเทพมหานคร เป็นเสมือนเข้าสู่ประตูมหาวิทยาลัย

ตารางที่ 5 อัตราส่วนผู้สอบเข้าสถาบันอุดมศึกษาได้ แยกตามภูมิลำเนาของบิดามารดา ปี 2510 – 2517

ภูมิลำเนาบิดามารดา	2510 – 2511	2516 – 2517	เฉลี่ย 2510 – 2517
ภาคกลาง	38.71	52.86	50.07
(กรุงเทพฯ)	(41.13)	(46.67)	(43.17)
ภาคเหนือ	11.68	10.07	11.50
ภาคอีสาน	8.93	8.17	8.52
ภาคใต้	12.96	12.87	13.25
ภาคตะวันออก	7.58	7.53	7.96
ภาคตะวันตก	9.87	7.82	8.31
ต่างประเทศ	0.06	0.06	0.06
ไม่ระบุ	0.22	0.63	0.33

ที่มา : ดัดแปลงจากรายงานการสอบคัดเลือกเข้าสถาบันอุดมศึกษา ปีการศึกษา 2510 – 2517 จะเห็นว่าผู้เข้าสถาบันอุดมศึกษา ได้ 43% บิดามารดามีภูมิลำเนาอยู่ในกรุงเทพฯ จบ ม.ศ. 5 ในกรุงเทพฯ อีกประมาณ 20% เป็นผู้ที่มาจากจังหวัดอื่นแต่เข้ามาเรียนในกรุงเทพฯ

ตารางที่ 6 อัตราส่วนผู้สอบเข้าสถาบันอุดมศึกษาได้จำแนกตามอาชีพของบิดามารดา ปี 2510 – 2511 ถึง 2516 – 2517

อาชีพบิดามารดา	2510 – 2511	2516 – 2517	เฉลี่ย 2510 – 2517
ค้าขาย	53.72	53.49	53.02
รับราชการ	25.13	22.19	24.63
เกษตรกรรม	7.30	5.17	6.11
รับจ้าง	8.19	12.13	9.59
อื่น ๆ	5.31	4.95	5.93
ไม่ระบุ	0.35	2.08	0.73

ที่มา : ดัดแปลงจากรายงานการสอบคัดเลือกเข้าสถาบันอุดมศึกษา ปีการศึกษา 2510 – 2517.

จะเห็นได้ว่า ผู้ที่สอบเข้าสถาบันอุดมศึกษาของรัฐได้ มี 6% เท่านั้นที่มาจากครอบครัวเกษตรกรรม สิ่งที่น่าวิตกก็คือ ว่าแนวโน้มลดลงจากปีการศึกษา 2510 – 2511 ผู้สอบได้มาจากครอบครัวเกษตรกรรม 7.3% แต่ในปี 2516 – 2517 มีเพียง 5.17% เท่านั้น คงเป็นที่เข้าใจว่า 6% ที่มาจากครอบครัวเกษตรกรรมนี้ ก็คงมาจากครอบครัวที่ฐานะดีหน่อย

5. คือ การสอบคัดเลือก ซึ่งขณะนี้วัดแต่ Achievement สัมฤทธิผลของการศึกษา ไม่ได้วัด ability to learn เป็นการคัดเลือกโดยอาศัยความจำ อาศัยพื้นความรู้เป็นส่วนใหญ่ ซึ่งไม่เป็นธรรมสำหรับคนที่บังเอิญเกิดมาในภูมิภาคที่บังเอิญบริการการศึกษาไม่แพร่หลาย หรือบริการการศึกษาคุณภาพด้อยกว่าที่อื่น

ที่มา : รังสรรค์ ธนพรพันธุ์ "การลงทุนทางการศึกษา" อุดมศึกษาและการฝึกหัดครู, โรงพิมพ์เทียนวัฒนา 2519, หน้า 5 – 12.

รุ่ง แก้วแดง "งบประมาณกับความเสมอภาคของการศึกษา" วารสารสภาการศึกษาแห่งชาติ ปีที่ 12 ฉบับที่ 1 ตุลาคม – พฤศจิกายน 2520, หน้า 22 – 35.

การจัดสรรงบประมาณเพื่อการศึกษาในแต่ละปี จึงเป็นเรื่องที่ควรแก่การติดตามและโดยที่งบประมาณ ค่าใช้จ่ายด้านการศึกษามีจำนวนมาก ถึง หนึ่งใน 5 ของงบประมาณรายจ่ายของทั้งประเทศ ในปีงบประมาณ 2521 นี้มีจำนวนถึง 16,293 ล้านบาท การจัดสรรงบประมาณจำนวนนี้ให้แก่สถาบันการศึกษาและหน่วยงานต่าง ๆ ก็สะท้อนถึงนโยบายทางการศึกษาอีกด้านหนึ่ง

การให้บริการทางการศึกษาเป็นกิจกรรมอันมหึมาของรัฐบาลในรอบ 10 ปีที่ผ่านมา งบประมาณเพื่อการศึกษามีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นเรื่อย ๆ จากร้อยละ 16.8 ของงบประมาณรายจ่ายทั้งประเทศของงบประมาณปี 2521 เป็นร้อยละ 20.1 ในปีงบประมาณ 2521 หรือเพิ่มจาก 4,033 ล้านบาท เป็น 16,293 ล้านบาท ถ้าพิจารณาจากร้อยละของงบประมาณเพื่อการศึกษาต่องบประมาณรายจ่ายทั้งประเทศแล้วจะเห็นได้ว่าสัดส่วนของค่าใช้จ่ายทางการศึกษาเพิ่มสูงขึ้นเรื่อย ๆ โดยเฉพาะตั้งแต่ปีงบประมาณ 2519 เป็นต้นมา และในปีงบประมาณ 2520 งบประมาณค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาสูงถึงร้อยละ 21.6 ของงบประมาณรายจ่ายทั้งประเทศ ซึ่งสูงสุดในประวัติของงบประมาณการศึกษา

<u>งบประมาณเพื่อการศึกษาปี 2521</u>

ในปีงบประมาณ 2521 นี้ รัฐบาลได้ตั้งงบประมาณค่าใช้จ่ายไว้ทั้งหมด ถึง 81,000 ล้านบาท โดยแบ่งตามลักษณะเศรษฐกิจได้ดังนี้

ตารางที่ 1 งบประมาณค่าใช้จ่ายทั้งประเทศ ปี 2521 จำแนกตามลักษณะเศรษฐกิจ (ล้านบาท)

ลักษณะเศรษฐกิจ	จำนวนเงิน	ร้อยละ
เศรษฐกิจ	16,335.4	20.2
การศึกษา	16,293.0	20.1
การป้องกันประเทศ	15,809.4	19.5
การสาธารณสุขและสาธารณูปการ	8,835.1	10.9
การรักษาความสงบภายใน	4,482.5	5.5
การบริหารทั่วไป	3,051.9	3.8
ชำระหนี้เงินกู้	10,821.1	13.3
รวม	81,000.0	100.0

ที่มา : สำนักงบประมาณ งบประมาณโดยสังเขป พระนครโรงพิมพ์ ข่าวพาณิชย์ 2520, หน้า 24.

ตารางที่ 2 งบประมาณค่าใช้จ่ายทางการศึกษา จำแนกตามระดับและประเภทของการศึกษา (ล้านบาท)

ระดับการศึกษา	จำนวนเงิน	ร้อยละ
งานบริหารการศึกษา	672.4	4.1
งานโรงเรียนประถม	8,789.6	53.9
งานโรงเรียนมัธยม	2,743.6	16.8
งานด้านมหาวิทยาลัย	2,096.8	12.9
งานอาชีวศึกษาและการฝึกหัดครู	1,614.4	9.9
งานการศึกษาผู้ใหญ่ ห้องสมุด และพิพิธภัณฑ์	234.7	1.5
การศึกษาอื่น ๆ	141.5	0.9
รวม	16,293.0	100.0

ในงบประมาณ รัฐได้ทุ่มให้แก่การประถมศึกษาสูงเป็นพิเศษ ส่วนใหญ่ใช้เพื่อการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษา ในโรงเรียนประชาบาลทั่วประเทศ

<u>สภาพปัจจุบันของการจัดสรรงบประมาณเพื่อการศึกษา</u>

เนื่องจากงบประมาณเพื่อการประถมศึกษานั้น มีจำนวนถึง 8,789.6 ล้านบาท มากกว่าครึ่งของงบประมาณเพื่อการศึกษาทั้งหมด และส่วนใหญ่เป็นงบประมาณอุดหนุนการศึกษาขององค์การบริหารส่วนจังหวัด การจัดสรรงบประมาณจำนวนนี้ให้แก่จังหวัด อำเภอ และโรงเรียน เป็นเรื่องที่น่าสนใจอย่างยิ่ง โดยพิจารณาในด้านความเสมอภาค ของค่าใช้จ่ายต่อหัว ที่นักเรียนแต่ละคนได้รับ

ตาราง 3 งบประมาณค่าใช้จ่ายต่อหัว ของนักเรียนที่จังหวัดและอำเภอ ขอตั้ง ปีงบประมาณ 2515 หน่วย : บาท

	สูงสุด	ต่ำสุด	ความแตกต่างระหว่างสูงสุด/ต่ำสุด
เฉลี่ยกลุ่มสูง – กลุ่มต่ำ			
ระดับประถมศึกษาตอนต้น			
ขอ – งบประมาณจากอำเภอไปจังหวัด	732	132	5.5
ขอ – จากจังหวัดไปกองการศึกษาประชาบาล	1,023	124	8.3
อนุมัติ – จากจังหวัดให้อำเภอ	841	43	19.6
ระดับประถมปลาย			
ขอ – จากอำเภอไปจังหวัด	1,782	326	5.5
ขอ – จากจังหวัดไปกองการศึกษาประชาบาล	2,785	250	11.1
อนุมัติ – จากจังหวัดไปอำเภอ	2,440	197	12.4
เปรียบเทียบอำเภอสูงสุด – ต่ำสุด			
(ระดับประถมศึกษาตอนต้น)			
ขอ – จากอำเภอไปจังหวัด	1,320	70	18.9
อนุมัติ – จากจังหวัดไปอำเภอ	989	21	47.0

ที่มา : Frank Forner, Project to Improve School Firnance Practics in Thailand, Sixth Quarterly Report, p. 47.

จากตารางจะเห็นได้ว่า อำเภอที่ขอตั้งงบประมาณไปสูงนั้น เมื่อไปถึงระดับจังหวัด ทางจังหวัดจะเพิ่มขึ้นไปอีกและปรากฏการณ์อันนี้จะเป็นไปในทางตรงกันข้ามในอำเภอที่ตั้งมาน้อย คือ อำเภอที่ขอตั้งมาน้อยพอมาถึงจังหวัด จังหวัดก็ลดลงไปอีก

ประมาณร้อยละ 96 เป็นค่าใช้จ่ายหมวดเงินเดือน ส่วนงบลงทุนนั้นมีเปอร์เซนต์ไม่มากนัก

<u>ความสัมพันธ์ระหว่างงบประมาณและคุณภาพของการศึกษาในโรงเรียน</u>

ประเด็นที่ควรจะนำมาพิจารณาก็คือ การขอตั้งงบประมาณเพื่อการศึกษาของนักเรียนนั้น ควรใช้หลักเกณฑ์อะไร เพราะงบประมาณที่ได้รับจะเป็นองค์ประกอบอย่างสำคัญในการกำหนดคุณภาพของโรงเรียน คุณภาพของการจัดการศึกษาในโรงเรียนเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่มีความสัมพันธ์กับสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักเรียน รองมาจากอิทธิพลของภูมิหลังทางเศรษฐกิจและสังคมของนักเรียน

ตารางที่ 4 องค์ประกอบด้านคุณภาพของการจัดการศึกษาในโรงเรียน

องค์ประกอบ	ภาคกลาง*	ภาคใต้	ภาคเหนือ	อีสาน
1. พื้นที่เฉลี่ยต่อนักเรียน	1.58	1.54	1.74	1.36
2. ขนาดของโรงเรียน (จำนวนครู)	10.5	9.3	9.3	8.6
3. นักเรียน/ครู	29.0	30.0	31.0	36.0
4. ร้อยละของครูที่วุฒิสูงกว่า ป.กศ.	27.5	27.2	14.5	19.6

* ไม่รวมกรุงเทพมหานคร

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

พิจารณาโดยส่วนรวมแล้วจะเห็นว่า ในองค์ประกอบคุณภาพของโรงเรียน 4 ประการนั้น มีความแตกต่างกันระหว่างภูมิภาคโรงเรียนประถมศึกษาในภาคอีสาน อยู่ในระดับต่ำสุดอยู่ คือ 3 องค์ประกอบ และเป็นรองต่ำสุดอยู่อีก 1 องค์ประกอบ ส่วนโรงเรียนในภาคเหนือ สูงกว่าภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แต่โดยเฉลี่ยต่ำกว่าภาคกลาง ภาคใต้ การที่โรงเรียนภาคอีสานมีอัตราส่วนของครูต่อนักเรียนสูง และวุฒิต่ำนั้นเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้ค่าใช้จ่ายต่อหัวเฉพาะวงดำเนินการของโรงเรียนในภาคอีสาน ต่ำกว่าค่าใช้จ่ายต่อหัวของโรงเรียนในภูมิภาคอื่น ๆ

การจัดงบประมาณเพื่อการศึกษาที่เป็นอยู่ในประเทศไทยในปัจจุบันนั้น มีความแตกต่างกันมาก ในระหว่างภูมิภาคจังหวัดและอำเภอ และงบประมาณที่ได้รับนี้เองที่เป็นองค์ประกอบอย่างสำคัญในการกำหนดคุณภาพของการจัดการศึกษาในโรงเรียน และคุณภาพการจัดการในโรงเรียนเป็นองค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์กับสัมฤทธิผลทางการเรียนของนักเรียน

ดร.สายหยุด จำปาทอง "การศึกษากับการลงทุน" <u>ครุปริทัศน์</u> ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 มกราคม 2519, หน้า 5 – 8.

ปัญหาเรื่องจำนวนที่เรียนในสถานศึกษาของรัฐกับจำนวนนักเรียนที่ประสงค์จะเข้าศึกษาเป็นปัญหาที่ยังแก้ไม่ตก เรายอมรับกันทั่ว ๆ ไปว่าการศึกษามีความสำคัญมากและมีบทบาทในการพัฒนาประเทศ ทั้งในทางเศรษฐกิจและสังคม เป็นที่เข้าใจกันว่า การศึกษานี้เป็นเรื่องของความสิ้นเปลืองทั้งสิ้น เช่น ต้องหาเงินปลูกสร้างโรงเรียน จ้างครู ฯลฯ ถ้าดูผิวเผินก็เป็นเช่นนั้น เด็กจบ ป.7 บางคนก็เรียนต่อบางคนก็ออกไปช่วยพ่อแม่ทำงาน ดังนั้น จึงมีผู้กล่าวว่าค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาและผลที่ได้ไม่ใคร่สมดุลย์กัน เพราะเขาเห็นว่าผลของการประถมศึกษาไม่ใคร่มีเด็กที่สำเร็จจากโรงเรียนประถมเพียงแต่รู้หนังสือ อ่านออกเขียนได้ วิชาที่จะออกไปประกอบอาชีพไม่ใคร่มี ด้วยเหตุนี้ นักเศรษฐศาสตร์ที่หันมาสนใจในการจัดการศึกษา จึงไม่เห็นด้วยกับการที่ประเทศซึ่งกำลังพัฒนาจะทุ่มเทเงินทองมาขยายการประถมศึกษาให้กว้างขวางมากกว่า มัธยม + อาชีวะ + อุดม เขาเห็นว่าในเมื่อประเทศด้อยพัฒนาเหล่านี้ ยังมีทุนน้อยอยู่ จึงควรจะนำทุนที่มีอยู่จำกัดไปลงทุนในการผลิตคน ซึ่งประเทศชาติต้องการ เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมให้เร็วยิ่งขึ้น เช่น กำลังจะส่งเสริมอุตสาหกรรมทำแก้ว รัฐควรจะลงทุนในการจัดโรงเรียนเทคนิค ซึ่งทำการสอนเกี่ยวกับอุตสาหกรรมทำแก้ว นักเศรษฐกิจศาสตร์พวกนี้ มีความเห็นว่าการจัดการศึกษานั้นควรจะจัดตามลำดับความจำเป็นและความต้องการของรัฐ ศาสตราจารย์วิชาเศรษฐศาสตร์ชาวต่างประเทศ กล่าวว่า ในสายตาของเขา ประเทศซึ่งกำลังพัฒนาบางประเทศควรจะจัดการศึกษาอาชีวศึกษาและอุดมศึกษา ให้มากกว่าการศึกษาระดับอื่น ๆ เพราะประเทศเหล่านั้นต้องการคนที่มีความรู้และทักษะในวิชาชีพ เช่น วิศวกร เกษตรกร และแพทย์ มากกว่าคนที่มีความรู้ชั้นประถมศึกษาหรือมัธยมศึกษา ในสายตาของนักการศึกษาและนักเศรษฐกิจ เป็นที่ยอมรับกันว่าการศึกษาเป็นการลงทุนที่จะผลิตคนให้มีความชำนาญในการผลิตหรือไปทำมาหากินได้ตามที่กล่าวข้างต้น กว่าจะผลิตคนออกมาจากมหาวิทยาลัยได้ คนหนึ่ง ๆ ต้องกินเวลาอย่างน้อย 16 ปี ด้วยเหตุนี้ การลงทุนในการจัดการศึกษาจึงกินเวลาในการลงทุนมากกว่าประเภทอื่น ๆ การศึกษามีประโยชน์ในด้านพัฒนาการเศรษฐกิจอยู่อย่างน้อย 2 ประการ กล่าวคือ

1. การศึกษาช่วยผลิตคนให้มีความชำนาญในการผลิต เพราะว่าประเทศที่กำลังพัฒนาย่อมต้องการกำลังคนประเภทนี้มาก

2. การศึกษาย่อมช่วยให้คนมีหูมีตากว้างขวางยิ่งขึ้น

ในประเทศซึ่งกำลังพัฒนา เช่น ประเทศไทย จำเป็นที่จะต้องลงทุนในการจัดการศึกษาเป็นอัตราส่วนมากกว่าประเทศที่เจริญแล้ว เช่น อังกฤษ และสหรัฐอเมริกา ทั้งนี้ เป็นเพราะว่าประเทศซึ่งกำลังพัฒนา จำต้องจัดการศึกษาประถมกว้างขวางมากกว่าปัญหาที่เกิดขึ้นว่าประเทศด้อยพัฒนาควรจะทุ่มเทเงินทองลงทุนในการจัดการการศึกษาสักเท่าไร เพราะรายได้ของประเทศปีหนึ่ง ๆ มีอยู่น้อยถึงจุดมุ่งหมายของการศึกษาของประเทศต้องการที่จะให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาอย่างน้อยที่สุดในระดับประถมศึกษาทุกคน รัฐจำต้องทุ่มเทงบประมาณเป็นจำนวนมากมายทีเดียว ในการจัดการศึกษาในระดับนี้ ปัญหาต่อไปจึงมีอยู่ว่าการศึกษาระดับสูงขึ้นจำต้องได้รับการส่งเสริมเหมือนกันและการศึกษาระดับสูงกว่าประถมศึกษานั้นเป็นการผลิตคนที่มีทักษะ (Skilled Labour) เช่น วิศวกร และช่าง เป็นต้น ปัญหาว่ารัฐควรจะแบ่งส่วนในการจัดการศึกษาระดับต่าง ๆ มากน้อยแค่ไหน จึงเป็นปัญหาที่ยุ่งยากที่สุด

ในทัศนะของนักการศึกษาทั่ว ๆ ไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาในระดับประถมศึกษา ควรเป็นสิทธิของเด็กทุกคนควรจะได้รับ เพราะว่าการศึกษาเป็นรากฐานของระบบการปกครองแบบประชาธิปไตย การปกครองแบบประชาธิปไตยจะไม่ยั่งยืน ถ้าหากประชาชนไม่มีความรอบรู้ และความคิดอ่านอย่างกว้างขวาง สิ่งเหล่านี้จะเกิดขึ้นได้ในประชาชนก็ต่อเมื่อเขามีความคิดเห็นจากการอ่านหนังสือ การพบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างเพื่อนและมิตรอื่น ๆ นักการศึกษาถือว่า การศึกษาของทุกประเทศเป็นส่วนประกอบที่สำคัญของวัฒนธรรมของประเทศ ประเทศที่เจริญก้าวหน้าทั้งในทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม มักเป็นประเทศที่ประกอบไปด้วยประชาชนที่ได้รับการศึกษา

นักเศรษฐกิจและนักการศึกษา จึงควรพิจารณาร่วมกันวางโครงการทั้งในระยะสั้นและยาวว่า จะลงทุนในการจัดการการศึกษาของแต่ละระดับมากน้อยแค่ไหน

ประสิทธิภาพของโรงเรียนประถมศึกษา

ทุกคนเข้าใจว่าถ้าโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพดี ก็คือโรงเรียนนั้นต้องดี ที่ว่าดีก็คือ อาคารสถานที่ดี การบริหารโรงเรียนดี วิชาการของโรงเรียนดี บริการสุขอนามัยดี ความสัมพันธ์ของโรงเรียนกับชุมชนดี การบริหารโรงเรียนดี หรือไม่ว่าจะมองในแง่ไหนก็ดีไปเสียหมด แต่สิ่งเหล่านี้จะพบได้สมบูรณ์ในโรงเรียนเดียวกันนั้นเห็นจะยาก ที่เป็นเช่นนี้ก็อาจจะเป็นเพราะว่า งานพัฒนาโรงเรียนประถมศึกษาของเราให้ดีนั้น เป็นงานที่ทำด้วยความยากลำบากประการหนึ่ง และสภาพของโรงเรียนประถมศึกษาของเราอยู่ในขั้นย่ำแย่เกินกว่าที่จะแก้ไขให้ดีได้อีกประการหนึ่ง ซึ่งความคิดเหล่านี้คงจะเกิดแก่นักศึกษา ครู และผู้บริหารทั่วๆไป

เนื่องจากมีบุคคลหลายฝ่ายมีความคิดเช่นนี้ ซึ่งแต่ละบุคคลก็มีความหวังดีในระดับประถมศึกษากันทั้งนั้น จึงได้เกิดมีการวิจัยประสิทธิภาพของโรงเรียนประถมศึกษาขึ้น ซึ่งการวิจัยเรื่องนี้ก็เพราะอยากจะรู้ว่าอะไรเป็นสาเหตุที่ทำให้เราหาโรงเรียนดีได้อยากนัก และเราต่างก็มีความเห็นตรงกันว่าประสิทธิภาพของโรงเรียนประถมศึกษานั้นเห็นที่จะต้องปรับปรุงให้ดีขึ้น

ถ้าใครได้ไปพูดคุยกับบุคคลที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนประชาบาลอย่างใกล้ชิดก็จะพบว่าปัญหาและอุปสรรคที่ขวางกั้นประสิทธิภาพของโรงเรียนประถมศึกษามีหลายอย่าง เริ่มตั้งแต่ผู้ปกครองนักเรียนซึ่งยังมองเห็นว่า การศึกษาเป็นเรื่องตามบุญตามกรรม ส่งบุตรหลานให้เรียนตามหน้าที่ ตามที่ทางการบังคับหาได้นึกว่าการศึกษาคือชีวิต อย่างที่นักศึกษาเขาว่าไว้แต่อย่างใด ที่เป็นดังนี้ก็เพราะว่าการใช้การศึกษาแก้ปัญหาชีวิตนั้น เขามิได้ได้มาจากโรงเรียน แต่เขาได้มาจากประสพการณ์ดั้งเดิม ที่ถ่ายทอดกันมาเป็นทอดๆ เช่นเรียนรู้วิธีการทำนา จากพ่อแม่ ปู่ ย่า ตา ยาย ที่ทำกันมาหลายชั่วอายุคน

หันมาดูเกี่ยวกับตัวนักเรียนบ้าง ซึ่งประสิทธิภาพของโรงเรียนก็ขึ้นอยู่กับตัวนักเรียนอยู่เป็นอันมาก เช่นนักเรียนยังไม่พร้อมที่จะเรียนอาจเนื่องมาจากครอบครัว สังคม สิ่งแวดล้อมหรือตัวเด็กเอง เด็กไม่มีอาหารกลางวันกิน ขาดอุปกรณ์การเรียน ฯลฯ ซึ่งมีปัญหามากมายเกี่ยวกับตัวเด็ก ในเมื่อนักเรียนมีอุปสรรคมากมายอย่างนี้คุณภาพการเรียนก็ต้องบกพร่องเป็นธรรมดา

ทางด้านครูผู้สอน ซึ่งอาจจะพูดได้ว่าประสิทธิภาพของโรงเรียนประถมศึกษาเกิดขึ้นเพราะฝีมือครูเหล่านี้ 80 – 90% ครูประชาบาลเป็นครูที่น่าเห็นใจอยู่แล้ว ส่วนใหญ่จะมีคุณวุฒิต่ำและมีเงินเดือนน้อย แต่ก็พอจะอนุโลมได้เพราะค่าครองชีพในท้องถิ่นก็ไม่สูงเท่าใดนัก จะเป็นบ้างก็เฉพาะแห่ง

ครูที่อยู่ในท้องถิ่นที่เจริญนั้นมีหนี้สินมากกว่าครูที่สอนอยู่ในชนบทจริงๆ และครูที่มีหนี้สินมากกับครูที่มีหนี้สินน้อยมีประสิทธิภาพในการเรียนการสอนแตกต่างกัน เพราะฉะนั้นสภาพทางเศรษฐกิจมีส่วน

ประกอบทำให้การศึกษา เด่นด้อยมากน้อยได้ทั้งนั้น

ที่กล่าวนี้เป็นประสิทธิภาพของโรงเรียนประถมศึกษาที่มองเห็น โดยไม่ต้องวิเคราะห์วิจัย ก็เป็นถึงเพียงนี้ จากรายงานการวิจัยประสิทธิภาพของโรงเรียนประถมศึกษาซึ่งคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ และงานวิจัยอื่นๆที่เกี่ยวกับการศึกษาที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพของโรงเรียนประถมศึกษาที่ผู้อื่นได้วิจัยไว้นั้น เราจะได้ทราบแจ่มแจ้งว่า อะไร เป็นสาเหตุให้ประสิทธิภาพโรงเรียนประถมศึกษา เป็นไปดังนี้ จะมีทางแก้ไขปรับปรุงได้อย่างไรและได้นำผลงานวิจัยนั้นมาใช้อย่างเป็นประโยชน์จริงหรือไม่

งานวิจัย เกี่ยวกับประสิทธิภาพโรงเรียนประถมศึกษา

การวิจัย เรื่องประสิทธิภาพของโรงเรียนประถมศึกษาของคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติมีความมุ่งหมายสำคัญในการที่จะศึกษาค้นคว้าและพิจารณาถึงองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน เช่นค่าใช้จ่ายทางการศึกษา อาคารสถานที่ ครู ตัวนักเรียน ผู้ปกครอง และสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคม และได้นำเสนอในรูปรายงายย่อยๆ ดังนี้

1. ความเสมอภาคของโอกาสทางการศึกษา
2. จุดอ่อนด้านทักษะเบื้องต้นทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษา
3. สัมฤทธิผลของครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 3
4. การทดสอบทักษะเบื้องต้นทางการเรียนครั้งที่สอง เปรียบเทียบกับครั้งแรก
5. รายงานสภาพโดยทั่วไปของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3
6. การสังเกตพฤติกรรมของครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 3
7. รายงานสภาพโดยทั่วไปของบิดามารดา หรือ ผู้ปกครองนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3
8. ค่าใช้จ่ายทางการศึกษา อาคาร สถานที่ และครู
9. ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาในครั้งนี้มีโรงเรียนประมาณ 1,000 โรงเรียน ครูประมาณ 1,000 คน ผู้ปกครองนักเรียนประมาณ 28,000 คน ในโรงเรียนประถมศึกษาทั้ง 4 ประเภท คือโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด โรงเรียนเทศบาล โรงเรียนในสังกัดกรมสามัญศึกษาและโรงเรียนราษฎร์ บริเวณที่ทำการศึกษารวม 52 จังหวัด 148 อำเภอ ทั่วประเทศ ซึ่งการดำเนินการวิจัยเรื่องนี้กำหนดระยะเวลา 3 ปี ตั้งแต่เดือนตุลาคม 2515 – กันยายน 2518 โดยมีระยะเวลาที่ออกปฏิบัติการตาม –

ตามโรงเรียนต่างๆ 2 ครั้ง คือระหว่างวันที่ 9 พฤษภาคม – 20 มิถุนายน 2516 และระหว่างวันที่ 21 มกราคม— 15 กุมภาพันธ์ 2517

สรุปผลงานวิจัยต่างๆที่เกี่ยวกับประสิทธิภาพของโรงเรียนประถมศึกษา

1. ความเสมอภาคของโอกาสทางการศึกษา

กลุ่มตัวอย่าง นักเรียนชั้นประถมปีที่ 3 จำนวน 27,897 คน จากโรงเรียนทุกประเภท และทุกภูมิภาคทั่วประเทศ

เครื่องมือ แบบทดสอบทักษะเบื้องต้นทางการเรียนภาษาไทยและเลขคณิต และแบบสำรวจค่าใช้จ่าย อาคาร สถานที่ และครู

อัตราการเข้าเรียนและเรียนต่อ ตลอดจนค่าใช้จ่ายต่อหัว ได้จากสถิติข้อมูลทั่วประเทศของสำนักงานสถิติแห่งชาติ และกองการศึกษาประชาบาล กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

ผลการวิจัย การกระจายของโอกาสทางการศึกษาในประเทศนั้นยังไม่สม่ำเสมอกัน ไม่ว่าในด้านปริมาณหรือคุณภาพ อัตราการเข้าเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือต่ำกว่าภูมิภาคอื่นๆเล็กน้อย แม้ว่าภาคนี้เป็นภาคที่มีความต้องการที่เรียนมากที่สุด แต่กลับได้รับค่าใช้จ่ายต่อหัว (นักเรียน) ในการพัฒนาโรงเรียนประถมศึกษาตอนต้นต่ำกว่าภูมิภาคอื่นๆทุกปี ตัวอย่างเช่น ปี 2515 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้รับค่าใช้จ่ายลงทุนเพียง 51 บาท ต่อนักเรียน 1 คน ในขณะที่ภาคเหนือได้ 82 บาท ภาคกลาง 133 บาท และภาคใต้ 107 บาท

สำหรับโอกาสในการเรียนต่อชั้นประถมศึกษาตอนปลายนั้นปรากฏว่า ระหว่างภาคภูมิศาสตร์และจังหวัดต่างๆก็มีความแตกต่างกันมากเช่นเดียวกัน จะเห็นได้ว่านักเรียนชั้นประถมปีที่ 4 ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพียงร้อยละ 35.8 มีโอกาสเรียนชั้นประถมปีที่ 5 ในโรงเรียนองค์การฯเปรียบเทียบกับร้อยละ 41.4 ในภาคเหนือ ร้อยละ 55.8 ในภาคใต้และร้อยละ 54.7 ในภาคกลาง นอกจากนี้ความแตกต่างดังกล่าวจะเพิ่มขึ้นทุกปี ผลที่ได้จากการคำนวนหาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างโอกาสในการเรียนต่อชั้นประถมศึกษาตอนปลาย กับค่าใช้จ่ายลงทุนต่อหัวที่ได้รับจากรัฐบาลแสดงให้เห็นว่า จังหวัดที่มั่งคั่งอยู่แล้ว และมีอัตราการเรียนต่อชั้นประถมศึกษาตอนปลายสูง ยังคงได้รับค่าใช้จ่ายลงทุนต่อหัวสูงกว่าจังหวัดที่ขาดแคลน และมีอัตราการเรียนต่อชั้นประถมศึกษาตอนปลายต่ำ กล่าวโดยทั่วไปคือ จังหวัดที่มีรายได้สูงกลับได้รับเงินค่าใช้จ่ายต่อหัวมากแทนที่จะเป็นจังหวัดที่ขัดสน

คุณภาพของบริการทางการศึกษาก็แตกต่างกันไปตามภาคภูมิศาสตร์และประเภทโรงเรียน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือเมื่อเปรียบเทียบกับภาคอื่นๆแล้วปรากฏว่า มีโรงเรียนขนาดใหญ่ในอัตราต่ำที่สุด ครูไม่มีวุฒิมาก ครูมีวุฒิน้อย และอัตราส่วนนักเรียนต่อครู 1 คนสูงสุด มีพื้นที่ต่อหัวค่อนข้างน้อย และได้รับงบดำเนินการและค่าอุปกรณ์การเรียนต่อหัวต่ำที่สุด สำหรับภาคกลางและภาคใต้มีครูมีวุฒิมากกว่า ที่เรียนแออัดน้อยกว่า มีจำนวนนักเรียนมากกว่า ค่าใช้จ่ายต่อหัวสูงกว่า และอัตราการตกซ้ำชั้นค่อนข้างต่ำ เมื่อพิจารณาข้อมูลตามประเภทโรงเรียนปรากฏว่าโรงเรียนองค์การซึ่งให้การศึกษาแก่เด็กในชนบทนั้นเป็นโรงเรียนขนาดเล็กที่สุด มีครูไม่มีวุฒิมากที่สุด มีอัตราส่วนนักเรียนต่อครู 1 คนสูงที่สุด มีอัตราการตกซ้ำชั้นสูงที่สุด และได้รับค่าใช้จ่ายต่อหัวต่ำ

ความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยจากผลการทดสอบภาษาไทยและเลขคณิต เมื่อจำแนกออกตามภาคภูมิศาสตร์แล้วปรากฏว่า นักเรียนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือได้คะแนนเฉลี่ยต่ำที่สุด นักเรียนในกรุงเทพฯได้คะแนนสูงกว่านักเรียนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเกือบสองเท่า แม้แต่ในภาคกลางและภาคใต้ก็ยังได้คะแนนเฉลี่ยสูงกว่าภาคตะวันออกเฉียงเหนือมาก สรุปได้ว่านักเรียนในภูมิภาคต่างๆของประเทศไม่มีโอกาสที่เท่าเทียมกันในการเสริมสร้างความรู้ ความสามารถในการเรียนวิชาภาษาไทยและเลขคณิต

2. จุดอ่อนด้านทักษะเบื้องต้นทางการเรียนของนักเรียนประถมศึกษา

กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2516 จาก 52 จังหวัด จำนวน 1,267 คน

เครื่องมือ ได้แก่แบบทดสอบทักษะเบื้องต้นทางการเรียน 1 ฉบับ แบ่งเป็นฉบับย่อยๆ 7 ฉบับ คือ แบบทดสอบความรู้เฉพาะกรณี 1 ฉบับย่อย และแบบทดสอบภาษาไทย 4 ฉบับย่อย แต่ละฉบับย่อยมีข้อสอบ 20 ข้อ รวมทั้งหมด 140 ข้อ

ผลการวิจัย 1. การตอบข้อสอบวิชาเลขคณิต ซึ่งประกอบด้วยข้อสอบวัดความคิดรวบยอดและข้อสอบการแก้โจทย์ปัญหา นักเรียนส่วนใหญ่มีจุดอ่อนดังนี้

ด้านเนื้อหา 1) เกี่ยวกับการนับ เช่นการนับวันตามปฏิทิน การนับสตางค์

2) การกระจายมาตรา

3) การดูเวลาจากนาฬิกาและการนับเวลา

4) การใช้รูปภาพประกอบโจทย์

ด้านวิธีการ 1) เกี่ยวกับทักษะด้านการบวก ลบ คูณ หาร

2) การตีปัญหาโจทย์ โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับการคูณและหาร

3) การใช้ความรู้ให้เป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวัน เช่น ไม่สามารถคิดราคาสิ่งของที่กำหนดให้ได้

2. การตอบข้อสอบวิชาภาษาไทย ซึ่งประกอบด้วยแบบทดสอบ 4 ชนิด สรุปได้ว่า

ด้านการใช้ภาษา นักเรียนส่วนใหญ่ยังไม่สามารถเลือกคำที่เหมาะสมมาเติมลงในข้อความที่กำหนดให้ได้อย่างถูกต้อง โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับการใช้คำที่เป็นนามธรรม ลักษณะนาม คำกริยา และคำขยายบางคำ

ด้านการอ่านเอาเรื่อง นักเรียนส่วนมากไม่สามารถตอบคำถามประเภทที่วัดความคิดได้ หรืออีกนัยหนึ่งอาจกล่าวได้ว่านักเรียนส่วนมากอ่านข้อความที่กำหนดให้แล้วยังไม่เข้าใจหรือยังจับใจความไม่ได้

ด้านคำศัพท์ นักเรียนส่วนมากยังไม่รู้ความหมายของคำหลายคำ แม้จะเป็นคำธรรมดาๆ

ด้านการสะกดคำ นักเรียนยังสะกดคำต่างๆ (เท่าที่นำมาทดสอบ) ไม่ได้เป็นส่วนมาก

3. การตอบข้อสอบความรู้เฉพาะกรณี นักเรียนมักมีจุดอ่อนร่วมกันในด้านการตีความหมายภาพและการวิเคราะห์เหตุการณ์ หรือเรื่องราวที่ปรากฏในภาพ ไม่ว่าจะเป็นภาพเกี่ยวกับอะไรก็มีนักเรียนตอบผิดใกล้เคียงกัน เพราะนักเรียนจะต้องใช้ความรู้และประสบการณ์หลายอย่างประกอบกันในการตอบข้อสอบประเภทนี้

3. สัมฤทธิผลของครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

กลุ่มตัวอย่าง คือครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างในโครงการวิจัยประสิทธิภาพโรงเรียนประถมศึกษา จำนวน 987 คน

เครื่องมือ ได้แก่แบบทดสอบสัมฤทธิผลของครู แบ่งเป็น 5 ฉบับย่อย คือคณิตศาสตร์ ความเข้าใจในการอ่าน อุปมาอุปไมย หลักการศึกษาและหลักการสอน วิธีสอนและจิตวิทยา

ผลการวิจัย 1) สัมฤทธิผลของครูที่อยู่ในภาคภูมิศาสตร์และเขตการศึกษาต่างกัน มีความแตกต่างกันทั้ง 5 วิชา ครูในกรุงเทพฯ และภาคกลางได้คะแนนเฉลี่ยสูงสุดในทุกวิชา แต่ครูในภาคใต้ ภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้คะแนนเฉลี่ยเป็นรองในทุกวิชา

2) สัมฤทธิผลของครูที่อยู่ในประเภทโรงเรียนที่ต่างกัน มีความแตกต่างกันใน 4 วิชา ยกเว้น

วิชาอุปมาอุปไมย ซึ่งครูแต่ละประเภทโรงเรียนได้คะแนนเฉลี่ยไม่แตกต่างกัน ครูสังกัดกรมสามัญฯ ได้คะแนนเฉลี่ยสูงกว่าครูประเภทอื่นๆ ครูโรงเรียนราษฎร์ ครูสังกัดเทศบาล และครูสังกัดองค์การฯได้คะแนนเฉลี่ยไม่แตกต่างกัน

3) สัมฤทธิผลของครูที่มีอายุต่างกัน มีความแตกต่างกันทั้ง 5 วิชา กล่าวโดยทั่วไปแล้วครูอายุน้อยกว่าได้คะแนนเฉลี่ยดีกว่าครูอายุมากในทุกวิชา แต่มีที่น่าสังเกตในบางวิชา ดังเช่น วิชาหลักการศึกษาและหลักการสอนซึ่งครูที่มีอายุน้อยกว่า 20 ปีได้คะแนนเฉลี่ยไม่แตกต่างกับครูที่มีอายุมากกว่า 45 ปีขึ้นไป

4) สัมฤทธิผลของครูที่มีวุฒิต่างกันมีความแตกต่างกันทั้ง 5 วิชา กล่าวโดยทั่วไปแล้วครูวุฒิสูงกว่าได้คะแนนเฉลี่ย มากกว่าครูวุฒิต่ำกว่า

5) สัมฤทธิผลของครูที่มีประสบการณ์ในการประกอบอาชีพครูต่างๆกันมีความแตกต่างกันทั้ง 5 วิชา คือครูที่มีประสบการณ์น้อยกว่ากลับมีคะแนนเฉลี่ยมากกว่าครูที่มีประสบการณ์มากกว่า ที่สำคัญก็คือครูที่มีประสบการณ์ในการประกอบอาชีพครูมากกว่า 19 ปีขึ้นไปได้คะแนนเฉลี่ยต่ำสุดในทุกวิชา

4. การทดสอบทักษะเบื้องต้นทางการเรียนครั้งที่สองเปรียบเทียบกับครั้งแรก

กลุ่มตัวอย่าง นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 27,894 คน สำหรับการทดสอบครั้งแรก และ 26,108 คน สำหรับการทดสอบครั้งที่ 2 จากโรงเรียนทั่วประเทศ 987 โรงเรียน

เครื่องมือ แบบทดสอบทักษะเบื้องต้นทางการเรียนวิชาเลขคณิตและภาษาไทยนำไปทดสอบกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 สองครั้ง ครั้งแรกทดสอบตอนต้นปีการศึกษาและครั้งที่สองก่อนที่นักเรียนกลุ่มนี้จะสอบไล่ แล้วนำคะแนนจากการทดสอบทั้งสองครั้งมาเปรียบเทียบ

ผลการวิจัย 1) มีความแตกต่างกันมากระหว่างสัมฤทธิผลทางการเรียนของนักเรียนระหว่างภูมิภาคต่างๆ และภายในภูมิภาคเดียวกัน

(1.1) นักเรียนในกรุงเทพฯ ทำคะแนนได้สูงสุด นักเรียนในภาคกลาง ภาคใต้ และภาคเหนือได้คะแนนรองลงมา ส่วนนักเรียนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือทำคะแนนได้ต่ำสุดและต่ำเกือบเป็นครึ่งหนึ่งของนักเรียนในกรุงเทพฯ ในการทดสอบทั้งสองครั้ง

(1.2) ความแตกต่างระหว่างคะแนนของภาคตะวันออกเฉียงเหนือกับภาคอื่นๆซึ่งมีอยู่ในการทดสอบครั้งแรกนั้น ยิ่งเพิ่มมากขึ้นในการทดสอบครั้งที่สอง

(1.3) นักเรียนในกรุงเทพฯ ภาคกลางและภาคใต้ได้คะแนนการทดสอบครั้งที่สองเพิ่มขึ้นจากเดิมมากกว่านักเรียนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

(1.4) มีความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยและคะแนนที่เพิ่มขึ้นของเขตการศึกษาและโรงเรียนประเภทต่างๆภายในภาคภูมิศาสตร์เดียวกัน

2) สัมฤทธิผลทางการเรียนของนักเรียนในโรงเรียนประเภทต่างๆมีความแตกต่างกันมาก

(2.1) โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา และโรงเรียนราษฎร์ทำคะแนนได้สูงสุดและสูงกว่าโรงเรียนสังกัดองค์การฯ ซึ่งทำคะแนนได้ต่ำสุดส่วนโรงเรียนสังกัดเทศบาลทำคะแนนได้ปานกลางเมื่อเทียบกับโรงเรียนประเภทอื่นๆ

(2.2) ความแตกต่างระหว่างคะแนนของโรงเรียนสังกัดองค์การฯ กับโรงเรียนประเภทอื่นๆ (ร.ร.องค์การฯได้น้อยกว่า) ที่มีในการทดสอบครั้งแรกจะมีมากขึ้นในการทดสอบครั้งที่ 2

3) นักเรียนหญิงมีสัมฤทธิผลทางการเรียนวิชาภาษาไทยดีกว่านักเรียนชายเล็กน้อย

4) นักเรียนที่มีอายุเกินเกณฑ์มีสัมฤทธิผลทางการเรียนด้อยกว่านักเรียนที่มีอายุตามเกณฑ์ ส่วนนักเรียนที่มีอายุต่ำกว่าเกณฑ์ซึ่งมีอยู่เพียงส่วนน้อยทำคะแนนได้ดีที่สุด

5. รายงานสภาพโดยทั่วไปของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ของปีการศึกษา 2516 ซึ่งได้โดยการสุ่มมีจำนวน 26,150 คน จากทั่วประเทศ ทุกภาคและทุกประเภทโรงเรียน

เครื่องมือ เป็นแบบสำรวจข้อมูลเบื้องต้นของเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่3 ซึ่งประกอบด้วยข้อมูลต่างๆ 13 เรื่อง และมีแผ่นกระดาษคำตอบสำหรับให้ครูเป็นผู้กรอกข้อมูล

ผลการวิจัย ปรากฏว่าส่วนใหญ่ผู้ปกครองในทุกภาคทุกประเภทโรงเรียนใช้ภาษาไทยมากที่สุด มีภาษาต่างชาติ เพียงส่วนน้อย โดยมีภาษาลาว จีน มลายูและเขมร ซึ่งมีน้อยลงตามลำดับ สำหรับอาชีพของผู้ปกครองนั้น ผู้ปกครองในกรุงเทพฯเป็นจำนวนมากมีอาชีพค้าขาย แต่ในภาคอื่นๆมีอาชีพเกษตรกรรมมากกว่าอาชีพอื่นๆ ผู้ปกครองของนักเรียนในโรงเรียนองค์การฯมีอาชีพเกษตรกรรมมากกว่าอาชีพอื่น ผู้ปกครองในโรงเรียนราษฎร์ค้าขายเป็นส่วนมาก ในโรงเรียนกรมสามัญฯผู้ปกครองรับราชการเป็นส่วนมาก โรงเรียนเทศบาลมีอาชีพบริการมากกว่าอาชีพอื่น

ในเรื่องข้อมูลความสูงและน้ำหนักของนักเรียนปรากฏว่าเด็กประถมศึกษาปีที่ 3 มีความสูงเฉลี่ย 125.7 ซ.ม. และมีน้ำหนักเฉลี่ย 23,9 ก.ก. ความสูงเฉลี่ยและน้ำหนักเฉลี่ยของเด็กภาคตะวันออกเฉียงเหนือน้อยกว่าภาคอื่นๆ และนักเรียนโรงเรียนองค์การฯมีความสูงเฉลี่ยและน้ำหนักน้อยกว่าโรงเรียนประเภทอื่น ประวัติการศึกษาของเด็กปรากฏว่าเด็กภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่เคยเรียนชั้นอนุบาล –

เด็กเล็กมีน้อยกว่า เด็กในภาคอื่นๆและเด็กในโรงเรียนองค์การฯที่เคยเรียนชั้นอนุบาล – เด็กเล็กมีน้อยมาก เด็กเป็นจำนวนมากเริ่มเข้าเรียนในชั้นประถมปีที่ 1 ของโรงเรียน แต่เด็กในโรงเรียนราษฎร์ส่วนใหญ่เริ่มเข้าในชั้นอนุบาล – เด็กเล็ก การเรียนของเด็กตั้งแต่เริ่มเรียนจนถึงปัจจุบันนั้น เด็กส่วนใหญ่เคยซ้ำในชั้นประถมปีที่ 1 มากกว่าชั้นอื่นๆ เด็กในภาคเหนือเคยซ้ำชั้นมากกว่าเด็กภาคอื่นและเด็กในโรงเรียนองค์การฯเคยซ้ำชั้นมากกว่าเด็กในโรงเรียนประเภทอื่น การขาดเรียน เด็กในภาคกลางขาดเรียนมากกว่าภาคอื่น เด็กโรงเรียนองค์การฯขาดเรียนมากกว่าเด็กโรงเรียนประเภทอื่น เด็กในภาคตะวันออกเฉียงเหนือขาดแคลนแบบเรียนและสมุดมากกว่าเด็กในภาคอื่นและเด็กในโรงเรียนองค์การฯขาดแคลนแบบเรียนมากกว่าโรงเรียนประเภทอื่น ในการเรียนวิชาเลขคณิตและภาษาไทยของเด็กปรากฏว่าครูในทุกภาคและทุกประเภทโรงเรียนส่วนใหญ่คาดหมายว่า เด็กมีความสามารถอยู่ในกลุ่มปานกลางในวิชาเลขคณิตครูคาดหมายว่าเด็กอยู่ในกลุ่มออนมากกว่ากลุ่มเก่ง แต่ในวิชาภาษาไทยครูคาดหมายว่าเด็กอยู่ในกลุ่มเก่งมากกว่ากลุ่มออนเล็กน้อย ยกเว้นครูในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและครูในโรงเรียนองค์การฯที่คาดหมายว่าเด็กมีความสามารถในวิชาภาษาไทยอยู่ในกลุ่มออนมากกว่ากลุ่มเก่ง

6. การสังเกตพฤติกรรมของครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

กลุ่มตัวอย่าง ครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 987 คน โดยเลือกมาด้วยวิธีสุ่มจากโรงเรียนประถมศึกษาทั่วประเทศ โรงเรียนละ 1 คน

เครื่องมือ แบบสังเกตพฤติกรรมของครู จำนวน 1 ฉบับ ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับเรื่องคุณลักษณะของครูและกระบวนการสอนของครู ผู้สังเกตพฤติกรรมคือครูใหญ่หรือครูที่เป็นตัวแทนครูใหญ่

ผลการวิจัย 1) คุณลักษณะทั่วไปของครู

คุณลักษณะโดยทั่วๆไปของครูจากการสังเกตนั้น ครูใหญ่ส่วนมากเห็นว่า ครูมีคุณลักษณะที่ดี คุณลักษณะที่ครูใหญ่เห็นว่าครูมีน้อยกว่าคุณลักษณะอื่นๆคือความเห็นอกเห็นใจและความสงบเสงี่ยม ส่วนคุณลักษณะที่มีมากคือความรับผิดชอบ การมองโลกในแง่ดี และความยุติธรรม

2) กระบวนการสอนของครู

(2.1) ในเรื่องกระบวนการสอนของครูนั้น ครูใหญ่ส่วนมากเห็นว่าครูมักจะใช้วิธีที่ครูเป็นศูนย์กลาง ส่วนวิธีสอนที่ใช้น้อยคือวิธีที่ให้เด็กเป็นศูนย์กลาง

(2.2) ครูใหญ่ส่วนมากเห็นว่าครูมักจะปกครองนักเรียนด้วยวิธีที่ต้องควบคุมแนะนำและดูแลอย่างใกล้ชิดมากกว่าที่ให้นักเรียนควบคุมดูแลกันเอง

(2.3) ครูใหญ่ส่วนมากเห็นว่าครูใช้ข้อสอบแบบเลือกตอบมากที่สุด ที่ใช้น้อยที่สุดคือแบบจับคู่

(2.4) หลักเกณฑ์ที่ครูใหญ่เห็นว่าครูคำนึงถึงมากในการสร้างข้อสอบคือความยากง่าย การใช้ประโยชน์คุ้มค่าและความเป็นปรนัยที่ครูใหญ่เห็นว่าคำนึงถึงน้อยคือการวิเคราะห์หลักสูตร การแปลความหมายของหลักสูตร เชิงพฤติกรรมและอำนาจจำแนก

(2.5) วิชาที่ครูใหญ่เห็นว่าครูถนัดมากในการออกข้อสอบคือวิชาสังคมศึกษาและภาษาไทย วิชาที่ครูใหญ่เห็นว่ามีความถนัดน้อยคือ ศิลปศึกษาและพลานามัย

(2.6) ครูใหญ่เห็นว่าครูมักจะนำผลการสอบที่ได้ไปใช้พิจารณาว่านักเรียนแต่ละคนเก่งอ่อนด้านใดน้อยกว่านำไปใช้ด้านอื่นๆ

(2.7) ครูใหญ่เห็นว่าครูมักจะนำผลการสอบไปใช้ทางด้านบริหารที่เกี่ยวกับการสอนโดยตรงมากกว่าโดยอ้อม

(2.8) ครูใหญ่เห็นว่าครูมักจะนำผลการสอบไปใช้ทางด้านแนะแนวเพื่อแก้ปัญหาเกี่ยวกับนักเรียนโดยตรงมากกว่าโดยอ้อม

7. รายงานสภาพโดยทั่วไปของบิดามารดาหรือผู้ปกครองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

กลุ่มตัวอย่าง เป็นบิดามารดาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ในปีการศึกษา 2516 ซึ่งได้มาโดยวิธีสุ่มจากรายชื่อนักเรียนของโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดรวม 986 โรงเรียน จากโรงเรียนในทุกภาคและทุกประเภทโรงเรียน ทำการสุ่มรายชื่อนักเรียนโรงเรียนละ 2 คน รวมบิดามารดาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยทั้งสิ้น 1,972 คน

เครื่องมือ ใช้แบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้น

ผลการวิจัย 1) สภาพแวดล้อมโดยทั่วไป ปรากฏว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เกือบทั้งหมดอาศัยอยู่กับบิดามารดา จำนวนสมาชิกในครอบครัวของเด็กที่มีสมาชิกต่ำกว่า 8 คน มีมากกว่าครอบครัวที่มีสมาชิกตั้งแต่ 8 คนขึ้นไป โดยครอบครัวของเด็กในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและในโรงเรียนองค์การฯ มีสมาชิกตั้งแต่ 8 คนขึ้นไป จำนวนมากที่สุด บิดามารดาของเด็กส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในที่อยู่ปัจจุบันมาแล้วมากกว่า 30 ปีขึ้นไป และมีความเห็นว่าจะอาศัยอยู่ต่อไปโดยไม่คิดว่าจะย้ายไปอยู่ที่อื่น มีบิดามารดาที่คิดจะย้ายเพียงส่วนน้อย โดยในกรุงเทพฯและในโรงเรียนกรมสามัญฯมีมากกว่าที่อื่น ในเรื่องระยะทางและระยะเวลาจากบ้านมาโรงเรียน ปรากฏว่าบ้านเด็กเป็นจำนวนมากอยู่ห่างจากโรงเรียนในเขต 1 กิโลเมตร และใช้เวลาภายใน 15 นาที ส่วนเรื่องการทำการบ้านของเด็กนั้น ปรากฏว่า

เด็กเกือบครึ่งที่ไม่มีผู้ช่วยสอนการบ้านให้ เด็กที่มีผู้ช่วยสอนให้เป็นมารดามากกว่าเป็นพี่เป็นผู้สอน สำหรับการขาดเรียนของเด็ก ปรากฏว่า เด็กขาดเรียนเพราะเจ็บป่วยมากกว่าที่ขาดเรียนเพราะช่วยงานบ้าน เป็นที่น่าสังเกตว่า เด็กในภาคกลางขาดเรียนเพราะเจ็บป่วยและเพราะต้องช่วยงานบ้านมากกว่าเด็กในภาคอื่น และเด็กในโรงเรียนองค์การฯขาดมากกว่าโรงเรียนประเภทอื่น

2) สภาพพื้นฐานของบิดามารดา ปรากฏว่าบิดาในกรุงเทพฯ มีอาชีพค้าขาย รับราชการ บริการและอุตสาหกรรมมากกว่าอาชีพเกษตรกรรม ส่วนบิดามารดาในภาคอื่นๆมีอาชีพเกษตรกรรมมากกว่าอาชีพอื่นๆบิดามารดาในโรงเรียนองค์การฯมีอาชีพเกษตรกรรมมากกว่าอาชีพอื่น แต่บิดามารดาของเด็กในโรงเรียนประเภทอื่นมีอาชีพอื่นมากกว่าอาชีพเกษตรกรรม เรื่องการศึกษาของบิดามารดา ปรากฏว่าบิดามารดาส่วนใหญ่จบชั้นประถมปีที่ 4 แต่ในระดับชั้นที่สูงๆขึ้นจนถึงระดับอุดมศึกษานั้น ปรากฏว่าบิดามารดาในกรุงเทพฯและภาคใต้มีมากกว่าภาคอื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือมีบิดามารดาที่จบระดับสูงๆน้อยมาก ในโรงเรียนที่อยู่ในเขตตัวเมืองได้แก่ โรงเรียนราษฎร์ โรงเรียนกรมสามัญฯ และโรงเรียนเทศบาลบิดามารดามีระดับการศึกษาสูงกว่าบิดามารดาในโรงเรียนองค์การฯซึ่งอยู่นอกเขตตัวเมือง สภาพการศึกษาของบุตรทั้งหมดปรากฏว่า มีบุตรเกือบถึง 3 ส่วนใน 10 ส่วนที่ไม่เคยเข้าเรียนเลย และบุตรอีก 3 ส่วนใน 10 ส่วนที่เคยเข้าเรียนแต่ออกไปแล้วซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้ที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4ที่เหลืออีก 4 ส่วนใน 10 ส่วนที่กำลังเรียนอยู่ ซึ่งมีจำนวนใกล้เคียงกันในทุกภาค แต่เมื่อพิจารณาตามประเภทโรงเรียน ปรากฏว่าบุตรที่อยู่ในครอบครัวของเด็กในโรงเรียนองค์การฯที่กำลังเรียนอยู่มีน้อยกว่าโรงเรียนอื่นๆ ส่วนเรื่องความสามารถในการอ่านหนังสือของบิดามารดา ปรากฏว่าบิดามารดาที่อ่านหนังสือไม่ได้เลยจนถึงอ่านได้ปานกลางมีมากถึง 2 ใน 3 ส่วนของบิดามารดาทั้งหมด

3) ข้อมูลทางด้านวัฒนธรรม การรับข่าวสาร และสิ่งแวดล้อมปรากฏว่าในกรุงเทพฯและภาคกลาง บิดามารดาส่วนมากพูดภาษาไทยกลาง ส่วนบิดามารดาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคใต้ และภาคเหนือ ใช้ภาษาท้องถิ่นของตนเองเป็นส่วนมาก ได้แก่ภาษาไทยตะวันออกเฉียงเหนือ ไทยใต้ และไทยเหนือ ภาษาท้องถิ่นเหล่านี้ยังมีกระจายอยู่ในทุกประเภทโรงเรียน การอ่านหนังสือพิมพ์ ปรากฏว่าบิดามารดาเป็นจำนวนมากอ่านหนังสือพิมพ์ บิดามารดาที่ไม่อ่านในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีมากกว่าภาคอื่น และในโรงเรียนองค์การฯมีมากกว่าในโรงเรียนประเภทอื่น สำหรับผู้ที่อ่านเป็นจำนวนมากอ่านในบ้าน ในเรื่องการมีหนังสือเล่มและหนังสือรายคาบนั้น ปรากฏว่าบิดามารดาส่วนใหญ่ไม่มีหนังสือทั้ง 2 ประเภทนี้ ส่วนการฟังวิทยุ ดูโทรทัศน์และภาพยนตร์ โดยส่วนรวมปรากฏว่า บิดามารดาเป็นจำนวนมาก—

ฟังวิทยุ ดูภาพยนตร์และดูโทรทัศน์เป็นจำนวนน้อย ในกรุงเทพฯ มีผู้ที่ดูโทรทัศน์มากกว่าภาคอื่นๆ ในโรงเรียนองค์การฯมีผู้ที่ไม่เคยดูโทรทัศน์มากที่สุด ส่วนการเดินทางไปยังเมืองที่เป็นศูนย์กลางต่างๆ ปรากฏว่าบิดามารดาของเด็กในภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และในโรงเรียนองค์การฯที่ไม่เคยเดินทางไปเมืองต่างๆมีมากกว่าผู้ที่เคยไปเล็กน้อย

4) ความคาดหวังและความสามารถในเรื่องการศึกษาของบุตร จะเห็นได้ว่ามีบิดามารดาเพียง 1 ใน 3 ที่คาดหวังว่าจะให้เด็กเรียนถึงระดับอุดมศึกษา แต่เมื่อคำนึงถึงความสามารถในการส่งเสียจริงๆแล้ว จะสามารถส่งถึงระดับอุดมศึกษาเพียง 1 ใน 7 เท่านั้น บิดามารดาในกรุงเทพฯ ภาคใต้ เห็นว่ามีความสามารถส่งได้ถึงระดับอุดมศึกษามากกว่าในภาคกลางภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ บิดามารดาในโรงเรียนตัวเมืองสามารถส่งเสียให้เด็กเข้าเรียนในระดับอุดมศึกษามากกว่าในโรงเรียนองค์การซึ่งส่วนใหญ่สามารถส่งได้เพียงระดับประถมศึกษาตอนต้นและระดับประถมศึกษาตอนปลาย ความคาดหวังของบิดามารดาในเรื่องอาชีพของเด็ก ปรากฏว่าบิดามารดาอยากให้เด็กมีอาชีพที่ต้องใช้วิชาชีพได้แก่ แพทย์ และครู เป็นต้น และเมื่อให้พิจารณาถึงความสามารถของเด็กที่จะมีอาชีพใดได้แล้ว ปรากฏว่าบิดามารดาเห็นว่าเด็กสามารถมีอาชีพที่ต้องใช้วิชาชีพได้เช่นกัน แต่มีจำนวนร้อยละมากกว่าที่คาดหวังไว้เกือบเท่าตัว บิดามารดาในภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่คาดหวังและเห็นว่าเด็กสามารถมีอาชีพเกษตรกรรมมีมากกว่าในภาคอื่น และโรงเรียนในสังกัดองค์การฯ มีมากกว่าโรงเรียนอื่น

การสอนเพิ่มให้แก่เด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ปรากฏว่าบิดามารดาเป็นจำนวนมากต้องการให้สอนทางวิชาการมากกว่าทางวิชาชีพ และบิดามารดาเห็นว่าเด็กได้ประโยชน์ทางวิชาการมากที่สุด บิดามารดาของเด็กในกรุงเทพฯที่เห็นว่า เด็กได้รับประโยชน์ทางด้านชีวิตประจำวันมีมากกว่าทางด้านวิชาการเล็กน้อย บิดามารดาในโรงเรียนราษฎร์และโรงเรียนกรมสามัญฯ เห็นว่าเด็กได้ประโยชน์ทางด้านชีวิตประจำวันมากกว่าด้านวิชาการเล็กน้อยเช่นกัน

5) การรู้ในเรื่องระดับการศึกษา ปรากฏว่าบิดามารดาในกรุงเทพฯ รู้เรื่องเกี่ยวกับระดับการศึกษาที่สูงๆขึ้นไปมากกว่าบิดามารดาในภาคอื่น และในโรงเรียนกรมสามัญฯ มีมากกว่าโรงเรียนประเภทอื่นๆ ส่วนเรื่องการศึกษาภาคบังคับ ปรากฏว่าบิดามารดาจำนวนมากกว่าครึ่งเล็กน้อยต้องการให้มีการศึกษาภาคบังคับถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 แต่บิดามารดาในกรุงเทพฯ จำนวนเกือบครึ่งต้องการให้บังคับถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 (หรือสูงกว่า) มีมากที่สุด สำหรับทัศนะที่มีต่อการศึกษา ปรากฏว่า บิดามารดาส่วนใหญ่เห็นด้วยกับคำกล่าวที่ว่าการศึกษาทำให้คนร่ำรวยและได้รับการยกย่อง

8) ค่าใช้จ่ายทางการศึกษา อาคารสถานที่และครู

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มโรงเรียนในโครงการวิจัยประสิทธิภาพของโรงเรียนประถมศึกษา 987 โรง

เครื่องมือ แบบสำรวจค่าใช้จ่ายทางการศึกษา อาคาร สถานที่ และครูซึ่งประกอบด้วยข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับร.ร อาคารสถานที่ ห้องเรียน เด็ก ครู รายรับของโรงเรียน รายจ่ายของโรงเรียน

ผลการวิจัย 1) สภาพทั่วๆไปของโรงเรียน ปรากฏว่าระยะทางจากโรงเรียนที่เปิดสอนชั้นประถมศึกษาตอนต้นถึงโรงเรียนที่เปิดสอนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย โดยเฉพาะโรงเรียนสังกัดองค์การฯ มีระยะทางห่างกันโดยเฉลี่ยตั้งแต่ 3 ก.ม.ขึ้นไป มีจำนวนหลายโรงเรียนด้วยกัน

ถ้ามีไฟฟ้าใช้ในโรงเรียน คงมีเฉพาะโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาล หรือในชุมชนเท่านั้น โรงเรียนส่วนมากตั้งอยู่นอกเขตเทศบาลและสุขาภิบาล

2) อาคารเรียน โรงเรียนทุกประเภทส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนที่มีอาคารเรียนชั่วคราว และอยู่ในสภาพที่ไม่มั่นคงแข็งแรงนัก ประเภทการก่อสร้างก็ประกอบด้วยไม้ และไม้ไผ่เป็นส่วนใหญ่ คือร้อยละ 43.88 ซึ่งส่วนมากเป็นโรงเรียนสังกัดองค์การฯ และยังมีโรงเรียนอีกเป็นจำนวนหนึ่งที่ต้องอาศัยศาลาวัดเป็นที่เรียน

3) ห้องเรียน พื้นที่ห้องเรียนเฉลี่ยต่อนักเรียน 1 คน ปรากฏว่าโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลและชุมชน อาทิเช่น โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา โรงเรียนเทศบาล มีพื้นที่เฉลี่ยต่อนักเรียนต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่ UNESCO กำหนดไว้ ส่วนโรงเรียนนอกเขตเทศบาลโดยเฉพาะโรงเรียนในสังกัดองค์การฯ นักเรียนนั่งเรียนกันไม่แออัดนัก

4) นักเรียน ผลการสอบไล่ปลายปีของนักเรียนแต่ละชั้น รวม 4 ปี คือ จากปีการศึกษา 2512 – 2515 ปรากฏว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีอัตราการสอบตกสูงกว่าชั้นอื่นๆทุกปี และอยู่ในอัตราร้อยละที่ใกล้เคียงกันและเมื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบโรงเรียนตามสังกัดแล้ว ปรากฏว่าโรงเรียนสังกัดองค์การฯตกซ้ำชั้นมากกว่าโรงเรียนในสังกัดอื่น

5) ครู จำแนกตามวุฒิตั้งแต่ปีการศึกษา 2512 – 2516 นั้น จะเห็นว่า วุฒิของครูในแต่ละระดับและประเภทโรงเรียนมีความแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด และครูในเกือบทุกประเภทโรงเรียนมีวุฒิในอัตราส่วนสูงขึ้น โดยเฉพาะครูโรงเรียนสังกัดกรมสามัญฯ แต่ครูในโรงเรียนราษฎร์ปรากฏว่าครูไม่มีวุฒิมีจำนวนมากขึ้น

6) อัตราส่วนครูต่อนักเรียน ในแต่ละประเภทโรงเรียนโดยเฉลี่ยแล้ว ครูในโรงเรียนสังกัดองค์การฯ 1 คน รับผิดชอบนักเรียน 32 คน ในขณะที่โรงเรียนราษฎร์ ครู 1 คน รับผิดชอบนักเรียน 23 คน จากตัวเลขที่วิเคราะห์ปี 2515 – ไม่มีโรงเรียนประเภทใดที่ครูรับผิดชอบนักเรียนสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดไว้ (1 : 35 คน)

7) รายรับของโรงเรียน โรงเรียนบางประเภทเช่นโรงเรียนสังกัดกรมสามัญฯ ทางโรงเรียนจัดหารายได้เองเป็นส่วนใหญ่ ส่วนโรงเรียนในชนบท รายได้จากการบริจาคของประชาชนมีเป็นส่วนน้อย

8) รายจ่ายของโรงเรียน เฉพาะที่จ่ายจากงบประมาณแผ่นดิน ปรากฏว่า ร้อยละ 90 เป็นเงินเดือนครู หรือค่าดำเนินการ ส่วนการลงทุนในเรื่องอาคารสถานที่ มีเพียงร้อยละ 10 เท่านั้น และจากการวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายรายหัวตามประเภทรายจ่ายตามงบประมาณแล้ว ปรากฏว่า โรงเรียนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้รับค่าใช้จ่ายต่ำสุด และค่าใช้จ่ายโรงเรียนในกรุงเทพฯ สูงสุด

9. ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

กลุ่มตัวอย่าง ครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนที่เลือกเป็นกลุ่มตัวอย่าง สำหรับวัดประสิทธิภาพของโรงเรียนประถมศึกษา จำนวน 987 คน ซึ่งได้สำรวจในช่วงระหว่างปี 2516 – 2517

เครื่องมือ คือ "แบบสำรวจข้อมูลเบื้องต้นของครู" ซึ่งประกอบด้วยคำถามทั่วๆไปเกี่ยวกับครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

ผลการวิจัย ครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยเฉลี่ยทั่วประเทศเป็นครูชายแล้วหญิงไม่แตกต่างกันมากนัก โดยเฉพาะในกรุงเทพฯ จะมีครูหญิงมากกว่าในภาคอื่นๆ และครูชายส่วนมากเป็นครูในสังกัดองค์การฯ อายุของครูเหล่านี้ส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วง 20 – 29 ปี

ระดับการศึกษาของครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ส่วนมากมีวุฒิสามัญสูงสุดคือ ม.ศ. 3 โดยเฉพาะครูในกรุงเทพฯที่สังกัดกรมสามัญศึกษา และมีวุฒิทางครูสูงสุด คือ ป.กศ. หรือเทียบเท่า ซึ่งส่วนมากคือครูในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ส่วนครูที่มีวุฒิ ป.กศ.สูง หรือเทียบเท่านั้น ส่วนใหญ่เป็นครูสังกัดกรมสามัญฯ และเทศบาล

สภาพการสมรสของครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ส่วนใหญ่สมรสและอยู่ร่วมกัน เฉลี่ยทั่วประเทศมีบุตรอยู่ในช่วง 1 – 2 คน ขณะที่ครูวุฒิต่ำจะมีบุตรอยู่ในช่วง 1 – 6 คน ขึ้นไป ส่วนครูโสดนั้นส่วนมากเป็นครูในกรุงเทพฯ

ครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เฉลี่ยทั่วประเทศนับถือศาสนาพุทธเป็นส่วนมาก ส่วนครูที่นับถือศาสนาอื่น

มีบ้างแต่จำนวนน้อย

การใช้ภาษาไทยต่างๆของครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 นั้น ครูใช้ภาษาไทยกลางพูดที่บ้านเพียงภาษาเดียว ซึ่งส่วนมากเป็นครูในกรุงเทพฯและภาคกลาง ขณะที่ครูในภาคอื่นๆใช้ภาษาท้องถิ่นของตนพูดปะปน สำหรับภาษาที่ครูใช้พูดที่โรงเรียนนั้น ส่วนใหญ่ใช้ภาษาไทยกลางพูดเพียงภาษาเดียว ซึ่งก็จะเป็นครูในกรุงเทพฯ และภาคกลางเช่นกัน ส่วนครูตามภาคต่างๆใช้ภาษาท้องถิ่นพูดปะปนกับภาษาไทยกลาง

ครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เฉลี่ยทั่วประเทศส่วนมากมีตำแหน่งเป็นครูประจำชั้น ซึ่งเป็นชั้นตรีและชั้นจัตวา ส่วนครูใหญ่นั้นส่วนมากเป็นครูในกรุงเทพฯและเป็นครูในสังกัดกรมสามัญศึกษา

ครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เฉลี่ยทั่วประเทศส่วนมากประกอบอาชีพครูกระจัดกระจายอยู่ในช่วง 1 – 20 ปี ขณะที่ครูกรุงเทพฯประกอบอาชีพนี้อยู่ในช่วง 5 – 9 ปี ซึ่งส่วนมากเป็นครูโรงเรียนราษฎร์ ส่วนครูที่มีจำนวนปีประกอบอาชีพครูมากนั้นส่วนใหญ่จะเป็นครูที่มีวุฒิต่ำ

ในด้านการสอนของครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ปรากฏว่า ครูทั่วประเทศส่วนใหญ่สอนเพียงชั้นที่ตนรับผิดชอบเพียงชั้นเดียว

ครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่กำลังศึกษาเพิ่มเติมส่วนมากจะเป็นครูในต่างจังหวัดมากกว่าครูในกรุงเทพฯ และเป็นครูในโรงเรียนสังกัดองค์การฯ ซึ่งมีวุฒิต่ำ ส่วนระดับการศึกษาที่เข้าศึกษาต่อนั้นเป็นวุฒิที่สูงกว่าที่ตนมีอยู่ นอกจากนั้นครูเหล่านั้นยังได้รับการอบรมเพิ่มเติม เป็นที่น่าสังเกตว่าครูโรงเรียนราษฎร์ และเป็นครูที่มีวุฒิ ป.กศ. หรือเทียบเท่านั้นมีจำนวนการเข้ารับการอบรมน้อยกว่าสำหรับครูที่เข้ารับการอบรมส่วนมากเข้ารับการอบรมในช่วง 1 – 2 ครั้ง

สำหรับการทำงานของครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 นั้น ทั่วประเทศครูส่วนมากสอนสัปดาห์ละ 25 – 29 ชั่วโมงซึ่งส่วนใหญ่เป็นครูในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รองลงมาคือครูในภาคอื่นๆยกเว้นครูในกรุงเทพฯ และเป็นครูสังกัดองค์การฯ และเทศบาล ซึ่งส่วนใหญ่เป็นครูวุฒิ ต่ำ ส่วนจำนวนชั่วโมงที่ครูสอนตามตารางสอนนั้น ปรากฏว่าครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ส่วนมากสอนวิชาภาษาไทย สัปดาห์ละ 7 ชั่วโมง วิชาสังคมศึกษา สัปดาห์ละ 5 ชั่วโมง วิชาวิทยาศาสตร์ สัปดาห์ละ 3 ชั่วโมง วิชาเลขคณิต สัปดาห์ละ 3 ชั่วโมง วิชาพลานามัย สัปดาห์ละ 3 ชั่วโมง วิชาศิลปศึกษา สัปดาห์ละ 3 ชั่วโมง และกิจกรรมพิเศษ สัปดาห์ละ 1 ชั่วโมง และจำนวนชั่วโมงเหล่านี้ครูส่วนมากเห็นว่าเป็นจำนวนชั่งโมงที่เหมาะสมกับนักเรียน

การหยุดงานของครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ส่วนมากเคยหยุดงานเนื่องจากป่วย แต่ไม่เคยหยุดงาน

เนื่องจากพี่น้องป่วย และถ้าจำเป็นต้องหยุดงานครูจะลาหยุดในช่วง 1 – 5 วัน สำหรับการปิดเรียนนั้น ปรากฏว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ไม่เคยปิดเรียนเนื่องด้วยภัยธรรมชาติ หรือภัยอื่นๆ แต่ถ้ามีเหตุจำเป็นต้องปิดก็จะปิดในช่วง 1 – 5 วัน เช่นกัน โดยเฉพาะโรงเรียนในกรุงเทพฯซึ่งส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนราษฎร์และโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา

สำหรับสวัสดิภาพของครูชั้นประถมปีที่ 3 เกี่ยวกับที่ตั้งของโรงเรียน และที่พักครูนั้นปรากฏว่า ในกรุงเทพฯที่ตั้งของโรงเรียนและที่พักครูส่วนมากตั้งอยู่ต่างอำเภอ แต่อยู่ในจังหวัดเดียวกัน และอยู่ในเขตเทศบาลนคร ขณะที่ในภาคอื่นๆที่ตั้งของโรงเรียนและที่พักครูส่วนมากตั้งอยู่ในหมู่บ้านและอำเภอเดียวกัน และตั้งอยู่นอกเขตสุขาภิบาล ระยะทางที่พักกับโรงเรียนนั้นส่วนใหญ่ไม่เกิน 5 ก.ม. ซึ่งใช้เวลาเดินทางส่วนมากไม่เกิน 30 นาที ส่วนพาหนะที่ใช้เดินทางไปโรงเรียนนั้น สำหรับครูในกรุงเทพฯแล้วส่วนใหญ่เป็นรถประจำทาง ขณะที่ครูในต่างจังหวัดเดินทางโดยการเดิน จักรยานยนต์ และจักรยานเป็นส่วนมาก

ในด้านการใช้บริการจากสถานพยาบาลนั้น ครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ส่วนมากเคยใช้บริการซึ่งระทางจากที่พักถึงสถานพยาบาลไม่เกิน 5 ก.ม. และใช้เวลาเดินทางไม่เกิน 30 นาที

สำหรับข้อคิดเห็นทั่วไปของครูประจำชั้นศึกษาปีที่ 3 เกี่ยวกับการใช้ภาษาที่นักเรียนต้องการให้ตนใช้ในโรงเรียนนั้นปรากฏว่า นักเรียนต้องการให้ครูใช้ภาษาไทยกลางเพียงภาษาเดียว โดยเฉพาะครูในกรุงเทพฯที่สังกัดกรมสามัญฯ ขณะที่ครูในภาคอื่นๆส่วนหนึ่งมีความเห็นว่านักเรียนต้องการให้ตนใช้ภาษาไทยกลางปะปนกับภาษาถิ่นของตน ส่วนข้อคิดเห็นเกี่ยวกับอาชีพครูปรากฏว่า ครูส่วนมากให้อาชีพครูเป็นอาชีพที่มีเกียรติเท่ากับอาชีพอื่น และครูเหล่านั้นต้องการให้บุตรหลานของตนประกอบอาชีพครูเช่นกัน โดยเฉพาะครูที่มีวุฒิต่ำ แต่ก็มีครูส่วนหนึ่งที่ไม่แน่ใจว่าจะให้บุตรหลานของตนประกอบอาชีพครูหรือไม่ ขณะเดียวกันครูเหล่านี้ส่วนมากไม่เคยคิดจะเปลี่ยนอาชีพเป็นอย่างอื่น แม้ว่าจะมีผู้เสนอเงินเดือนให้สูงขึ้น โดยเฉพาะครูในต่างจังหวัดที่มีวุฒิต่ำ

ส่วนข้อคิดเห็นเกี่ยวกับลักษณะการเรียนการสอนนั้นปรากฏว่า ครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ส่วนมากพอใจที่จะรับผิดชอบนักเรียน 31 – 35 คน ขณะที่ครูในกรุงเทพฯ และเป็นครูโรงเรียนราษฎร์ ส่วนใหญ่พอใจรับผิดชอบนักเรียน 31 – 40 คน นอกจากนี้ครูยังให้ความเห็นเกี่ยวกับความสามารถเชิงวิชาการของนักเรียนว่า นักเรียนในชั้นของตนมีความสามารถทางวิชาการพอใช้ โดยเฉพาะครูในภาคเหนือและภาคกลาง และครูเหล่านี้ชอบสอนนักเรียนที่มีลักษณะปานกลางมากกว่า

งานวิจัย เรื่อง "การสูญเปล่าอันเนื่องมาจากความล้มเหลวทางการเรียนของนักเรียนในชั้นประถมศึกษา" ซึ่งสถาบันระหว่างชาติสำหรับการค้นคว้าเรื่องเด็กได้ทำการวิจัย เริ่มมาตั้งแต่ พ.ศ. 2510 – 2514 จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล จะทำให้เราได้เห็นและเข้าใจปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อการเรียนการสอนเป็นอย่างดียิ่ง

10. การสูญเปล่าอันเนื่องมาจากความล้มเหลวทางการเรียนของนักเรียนในชั้นประถมศึกษา

กลุ่มตัวอย่าง โรงเรียนในกรุงเทพฯ เป็นโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดพระนครและธนบุรี กับโรงเรียนสังกัดเทศบาลกรุงเทพฯและธนบุรี รวม 15 โรงเรียน

เครื่องมือ ใช้แบบสอบถามครู ครูใหญ่ ผู้ปกครอง และนักเรียน

ผลการวิจัย

ก. ข้อมูลเกี่ยวกับโรงเรียน ผู้บริหาร ครู และชุมชน

ข้อมูลต่างๆนี้ได้จากแบบสอบถามที่ส่งไปยังครูใหญ่โรงเรียนต่างๆ 15 แห่ง จากข้อมูลที่ได้พอจะสรุปได้ว่าสิ่งที่เป็นปัญหากับการสอบได้ ตก ของเด็กได้แก่

1) สถานที่เรียนจำนวนห้องไม่พอ หรือไม่ได้สัดส่วนกับจำนวนนักเรียน ทำให้นักเรียนแออัดกันในห้องๆหนึ่ง

2) จำนวนครูน้อยเกินไปเมื่อเทียบกับจำนวนนักเรียนในโรงเรียน ทำให้ครูเอาใจใส่ช่วยเหลือเด็กไม่ทั่วถึง

3) งานและภาระของครูมีมากเกินไป เป็นเหตุให้ครูต้องทำหน้าที่หนักเกินตัว ทำให้สอนไม่ได้ผลดีเท่าที่ควร

4) อาชีพของบิดามารดา ส่วนใหญ่มีอาชีพที่มีรายได้น้อย สภาพความเป็นอยู่ในบ้านจึงอาจเป็นเครื่องสกัดกั้นพัฒนาการในด้านต่างๆของเด็กได้

5) บริการช่วยเหลือนักเรียน มีน้อยไม่พอกับความต้องการ และส่วนมากเป็นบริการที่ให้เป็นครั้งคราวไม่สม่ำเสมอ

ข. ข้อมูลต่างๆเกี่ยวกับครูโดยทั่วไป และความเห็นในเรื่องสอบได้ ตก ของนักเรียน

ข้อมูลต่างๆนี้ได้จากแบบสอบถามที่ส่งไปยังครูที่สอนชั้นประถมปีที่ 1 ในปีการศึกษา 2510 จากโรงเรียนในกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งพอสรุปผลได้ดังนี้

สิ่งซึ่งเป็นปัญหาและอาจมีผลเกี่ยวเนื่องไปสู่การสอบได้ ตก ของนักเรียน น่าจะเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับ

การจัดแบ่งชั้นเรียน การจัดจำนวนเด็กในชั้นเรียนหนึ่งๆ อุปกรณ์การสอนและวิธีการสอนของครู จำนวนครู ซึ่งมีน้อยไม่สมดุลย์กับจำนวนนักเรียน ทำเลที่ตั้งของโรงเรียน ห้องเรียนที่มีเสียงรบกวนทำให้ครูสอนได้ไม่เต็มที่ จำนวนที่ครูต้องสอนในสัปดาห์หนึ่งๆมีมากเกินไป การสอนสองผลัดในโรงเรียนทำให้ครูมีเวลาสอนน้อย เพราะต้องรีบสอนให้ทันกำหนด สิ่งเหล่านี้อาจเป็นผลเสียต่อการเรียนของเด็กได้

การจัดครูให้สอนจำเจเฉพาะชั้นเดิมทุกปีนั้นอาจทำให้ครูเบื่อหน่ายได้ ถ้าหากมีการจัดผลัดเปลี่ยนไปสอนชั้นอื่นๆบ้าง อาจเกิดความกระตือรือร้นขึ้น ทำให้การสอนได้ผลดีขึ้น

ทางด้านตัวนักเรียนเอง มีเด็กจำนวนไม่น้อยที่มีอุปกรณ์การเรียนไม่ครบ หรือขาดเรียนบ่อยๆ ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการสอนของครูและต่อการเรียนของเด็กเอง หรือระดับความรู้ของเด็กไม่เท่ากัน (บางคนเคยเรียนอนุบาลมาแล้ว บางคนไม่เคย) ก็จะเป็นปัญหาในการสอนของครูเช่นกัน

ทางด้านผู้ปกครองพบว่า ครูและผู้ปกครองไม่ค่อยได้มีโอกาสพบปะกันเลย ถ้าหากผู้ปกครองได้มีโอกาสพบปะครู และผู้ปกครองช่วยกวดขันในการเรียนของเด็กบ้าง ไม่ปล่อยให้เป็นหน้าที่ของครูแต่ฝ่ายเดียว ปัญหาเรื่องการสอบตกก็อาจจะลดน้อยลงไปบ้าง

ค. ข้อมูลต่างๆเกี่ยวกับการสอบได้ ตก ของนักเรียน

ข้อมูลต่างๆที่เกี่ยวกับเรื่องนี้ ได้จากการศึกษาอย่างละเอียดถี่ถ้วนในโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างเพียงแห่งเดียว โดยใช้แบบสอบถามสามแบบ คือใช้กับครูผู้สอนชุดหนึ่ง กับผู้ปกครองชุดหนึ่ง และกับเด็กอีกชุดหนึ่ง มีจำนวนนักเรียนที่ทำการศึกษารวม 37 ราย แบ่งเป็นกลุ่มสอบได้ 19 ราย และกลุ่มสอบตก 18 ราย สรุปผลความแตกต่างของทั้งสองกลุ่มได้ดังนี้

1) ภาระทางบ้าน สำหรับกลุ่มสอบได้ต้องช่วยแบ่งเบาภาระทางบ้านเหมือนกัน เช่นดูแลน้อง หุงข้าว งานเบ็ดเตล็ด แต่ทำพอสมควรแก่กำลัง เช่นหลังจากโรงเรียนเลิก เป็นต้น แต่กลุ่มสอบตกส่วนใหญ่ต้องแบ่งเบาภาระทางบ้านเป็นอย่างมาก บางที่ต้องตามบิดามารดาไปทำงานด้วยหรือต้องหยุดโรงเรียนบ่อยๆเพื่อดูแลน้อง ทำให้เรียนตามเพื่อนไม่ทัน บางรายถึงกับเวลามาเรียนมีไม่พอที่จะเข้าสอบได้

2) การมาเรียน กลุ่มสอบได้มาสม่ำเสมอ มีหยุดบ้างเป็นบางครั้งเพราะป่วย ส่วนกลุ่มสอบตกขาดเรียนบ่อยๆทั้งด้วยเหตุเจ็บป่วยและต้องช่วยงานทางบ้าน

3) ความประพฤติเวลาอยู่กับเพื่อน กลุ่มสอบได้เล่นกับเพื่อนด้วยความเรียบร้อย และเข้ากับเพื่อนได้ดี ส่วนกลุ่มสอบตกเพื่อนไม่ชอบเล่นด้วย เพราะชอบรังแกเพื่อนหรือไม่ก็ชอบเล่นสกปรก และบางคนเฉยๆ

ไม่ชอบสังคม แยกตัวหนีจากเพื่อน

การเรียนซ้ำชั้นแบ่งออกเป็น 2 ชนิดคือ

1 เวลาที่มาเรียนไม่พอ จึงไม่มีสิทธิเข้าสอบ

2 เข้าสอบ แต่สอบตก

จากการศึกษากลุ่มสอบตก เราพอจะสรุปสาเหตุของการสอบตกบางประการได้ดังนี้

1) การขาดเรียนบ่อยๆเห็นได้ชัดว่าเด็กในกลุ่มสอบตก ส่วนใหญ่ขาดเรียนบ่อยๆ เพื่อช่วยงานทางบ้านบ้าง ป่วยบ้าง หนีบ้าง พ่อแม่ก็ไม่รู้ไม่เห็นหรือไม่เอาใจใส่ เพราะต้องทำงานนอกบ้านทั้งสองคน และบางครั้งพ่อแม่เองก็ให้เด็กหยุดเพื่อเลี้ยงน้อง การหยุดโรงเรียนบ่อยๆทำให้เรียนไม่ทันเพื่อน เรียนไม่รู้เรื่องในที่สุดก็สอบตก ครูเองก็ไม่มีเวลาเอาใจใส่กวดขันเพราะเด็กในชั้นมีมากด้วยกัน

การขาดเรียนบ่อยๆนี้ น่าจะเป็นสาเหตุสำคัญที่สุดทำให้เด็กสอบตก ถ้าสามารถแก้ปัญหานี้ได้โดยให้เด็กได้มาเรียนสม่ำเสมอแล้ว เรื่องการเรียนซ้ำชั้นอาจจะน้อยลง

2) การเจ็บป่วยและสติปัญญาทึบ ในกลุ่มที่สอบตกปรากฏว่าต้องหยุดเรียนเพราะป่วยมีจำนวนเท่าๆกับต้องหยุดเรียนเพราะช่วยภาระทางบ้าน บางคนก็มีโรคประจำตัว ถ้าขจัดปัญหาเหล่านี้ได้ อาจทำให้การเรียนซ้ำชั้นลดลง ส่วนเรื่องสติปัญญาทึบนั้นอาจแก้ไขได้โดยจัดชั้นเรียนพิเศษขึ้น อย่างไรก็ดีเรื่องนี้ได้มาจากการสังเกตของครู สติปัญญาของเด็กที่ครูคิดว่าทึบนั้นอาจเนื่องมาจากสาเหตุอื่นๆก็เป็นได้

3) ความบกพร่องในด้านประสาทสัมผัสต่างๆ ปรากฏว่าเด็กในกลุ่มสอบตกมีความบกพร่องในเรื่องตาและหูอยู่ถึงครึ่งหนึ่ง ซึ่งนับว่าเป็นเรื่องสำคัญมากที่จะต้องแก้ไขแต่เนิ่นๆ การบอกให้ผู้ปกครองทราบและและแนะนำให้ไปรับการรักษาพยาบาลเสีย จะช่วยในการเรียนของเด็กได้อย่างมาก

4) สุขภาพทางจิต เด็กที่สอบตกส่วนใหญ่มีสุขภาพทางจิตไม่สมบูรณ์ เช่นชอบแยกตัวมีปมด้อย ก้าวร้าว ซึ่งอาจเกิดจากขาดความรัก การดูแลเอาใจใส่และอบรมสั่งสอนจากทางบ้าน เช่น ถูกใช้งานหนักเกินไป บิดามารดาเล่นไพ่เป็นประจำหรือมารดาเล่นไพ่เป็นเนืองนิจเป็นต้น เมื่อมีสุขภาพจิตไม่ดี การเรียนก็จะดีไปไม่ได้ การแก้ปัญหาเรื่องนี้ให้หมดไปได้ จะทำให้การเรียนของเด็กดีขึ้น

5) ฐานะความเป็นอยู่ของครอบครัว ปรากฏว่าเด็กในกลุ่มสอบตก มีฐานะทางครอบครัวที่ค่อนข้างขาดแคลนถึงร้อยละ 50 เมื่อเป็นเช่นนี้ก็เกี่ยวโยงไปถึงเรื่องอุปกรณ์การเรียน เสื้อผ้าและอาหารที่ต้องพลอยขาดแคลนไปด้วย ทำให้เด็กไม่ทัดเทียมเพื่อนฝูง เกิดปมด้อย ไม่อยากไปโรงเรียน หรือเรียนอย่างแกนๆ หมดความตั้งใจที่จะเรียน

6) การดูแลกวดขันจากทางบ้าน เด็กทั้งสองกลุ่มยังไม่ได้รับการกวดขันดูแลเอาใจใส่จากทางบ้านอย่างพอเพียง และเด็กที่สอบได้ก็ไม่ปรากฏว่าพ่อแม่กวดขันเอาใจใส่มากเกินไปกว่าเด็กที่สอบตกจึงน่าจะไม่ใช่สาเหตุสำคัญ แต่การที่พ่อแม่กวดขันเอาใจใส่ในการเรียนของบุตรนั้นเป็นของดีแน่

งานวิจัยของกองการประถมศึกษา กรมสามัญศึกษา เกี่ยวกับการเรียนการสอนระดับประถมศึกษา

11. การติดตามผลการอบรมครูชั้นประถมปีที่หนึ่ง (รายงานการวิจัยอันดับที่ 2 ปี พ.ศ. 2506)

วิธีวิจัย จากครูสอนชั้นประถมปีที่ 1 จำนวน 5,770 คน ที่ผ่านการอบรมครูสอนนักเรียนชั้นประถมปีที่ 1 ทั่วประเทศปี พ.ศ. 2503 และยังสอนอยู่ชั้นเดิม ได้สุ่มตัวอย่างมาเพื่อให้ข้อมูลแก่การวิจัย จำนวน 1,000 คน

ได้ส่งแบบสอบถามให้แก่ครูกลุ่มตัวอย่างจำนวน 1,000 คน ตอบ คำถามแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ 1) คำถามเกี่ยวกับตัวผู้เข้ารับการอบรมและสภาพทั่วไปของชั้นเรียนที่สอนอยู่

2) คำถามเกี่ยวกับความรู้ความสามารถในการสอบของครู ทั้งนี้เพื่อตรวจสอบดูว่า การอบรมมีผลต่อความเปลี่ยนแปลงในด้านความรู้ ความคิด ทัศนคติ และทักษะในการสอนของครูเพียงไร

3) คำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นและทัศนคติที่มีต่อการอบรม

ผลการวิจัย 1) ครูสอนชั้นประถมปีที่ 1 ที่สำรวจมีเป็นจำนวนมากที่ไม่มีวุฒิ อายุมากและรับราชการมานาน แต่ประสบการณ์ในการสอนชั้นประถมปีที่ 1 กลับมีน้อย

2) อัตราเฉลี่ยจำนวนนักเรียนชั้นประถมปีที่ 1 ต่อห้องเรียนสูงมาก เป็นเหตุให้คุณภาพการเรียนการสอนด้อยตามไปด้วย อัตราการซ้ำชั้นจึงสูง เด็กที่ได้เลื่อนชั้นส่วนใหญ่เคยอ่านหนังสือออกมาบ้างแล้วก่อนเข้าเรียนชั้นประถมปีที่ 1 ส่วนเด็กเข้าเรียนใหม่และไม่เคยอ่านหนังสือออกมาก่อนเลย จะเป็นเด็กที่ต้องเรียนซ้ำชั้นมากที่สุด การซ้ำชั้นของเด็กนักเรียนชั้นประถมปีที่ 1 มิได้มีสาเหตุมาจากการสอบตกอย่างเดียว แต่มีผลมาจากปัญหาอื่นๆอีกด้วย เช่น เวลาเรียนไม่พอ เจ็บป่วย อ่านเขียนภาษาไทยไม่ได้ และจากข้อมูลที่ได้ พบว่าครูมักยึดระดับความสามารถในการอ่านเขียนเป็นเครื่องวัดระดับสติปัญญาของเด็กแต่ละคน

3) ครูส่วนมากมีความเห็นว่า วิชาภาษาไทยเป็นวิชาที่สำคัญที่สุด ฉะนั้นจึงมีความเห็นว่าต้องมุ่งสอนให้เด็กอ่านเขียนให้ได้เสียก่อน และคิดว่าตนมีความถนัดในการสอนภาษาไทยมากกว่าวิชาอื่นด้วย แต่อย่างไรก็ดี มีข้อมูลบางประการซึ่งได้จากการทดสอบพื้นความรู้และความสามารถในการสอนวิชานี้ของครู แล้วพบว่าความสามารถทั้งสองด้านยังไม่เป็นที่น่าพอใจ ในการสอนอ่าน ครูส่วนมากใช้ทั้งวิธีเริ่มต้นด้วยคำ

หรือประโยคหรือใช้ทั้งสองวิธีผสมกัน และความรู้และความเข้าใจลำมาตรฐานของชั้นประถมปีที่ ยังไม่ดีพอ ครูส่วนมากลงความเห็นว่า อุปกรณ์การสอนมีความสำคัญต่อการสอนอ่านและการสอนเลขคณิต

4) ครูที่มีวุฒิสูงและเคยได้รับการอบรมมามากครั้ง มีความรู้ความเข้าใจสูงกว่าครูที่ไม่มีวุฒิ และไม่เคยรับการอบรมหรือรับการอบรมน้อยครั้ง

5) เกี่ยวกับการอบรมปี พ.ศ. 2503 ครูส่วนใหญ่เห็นว่าระยะเวลาอบรมน้อยไป ครูสนใจวิธีสอนวิชาเฉพาะและการสาธิตให้ดู ครูยอมรับว่าไม่เข้าใจการอบรมบางตอน เพราะมีพื้นความรู้ไม่เพียงพอ และผู้บรรยายบางท่านใช้คำพูดที่เข้าใจยาก

12. สาเหตุที่เด็กไม่ได้เข้าสอบในโรงเรียนประชาบาลจังหวัดกาญจนบุรี (รายงานการวิจัยอันดับที่ 3 ปี พ.ศ. 2509)

วิธีวิจัย 1) ได้สุ่มกลุ่มตัวอย่างนักเรียนที่ไม่ได้เข้าสอบปลายปีจำนวน 200 คน ในระดับชั้นประถมปีที่ 1 – 4 จากโรงเรียนต่างๆ ของทุกอำเภอในจังหวัดกาญจนบุรี โดยให้ได้สัดส่วนกับความเป็นจริงตามจำนวนเด็กที่ไม่ได้เข้าสอบของอำเภอนั้นๆ เหตุที่ใช้นักเรียนในท้องที่จังหวัดกาญจนบุรีก็เพราะในระยะ พ.ศ. 2504 – 2506 จังหวัดนี้มีสถิตินักเรียนซ้ำชั้นที่สม่ำเสมอ คือไม่ขึ้นลงมากนัก

2) การรวบรวมข้อมูล ใช้วิธีการสังเกตและสัมภาษณ์บุคคลต่างๆคือ นักเรียนที่ไม่ได้เข้าสอบ ผู้ปกครองนักเรียน ครูประจำชั้น และครูใหญ่ การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นการคำนวนหาความถี่และรายเรื่อย

ผลการวิจัย 1) ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปเกี่ยวกับบิดามารดาผู้ปกครองนักเรียนที่พบคือส่วนใหญ่เป็นชาวไร่ ชาวนา รายได้ที่เป็นเงินมีจำกัดไม่พอเพียงกับการใช้จ่าย รายได้ไม่แน่นอนแต่ละครอบครัวมีบุตรหลายคน และมีความจำเป็นต้องใช้แรงงานเด็ก

2) ข้อมูลที่ได้เกี่ยวกับโรงเรียนคือ ส่วนมากเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก อยู่ในท้องที่ห่างไกล มีครูสอนไม่ครบชั้น ครูมีอายุมาก และไม่มีวุฒิ และบางโรงเรียนจัดทำทะเบียนนักเรียนไม่เรียบร้อย ทำให้สำรวจข้อมูลการขาดเรียนไม่ได้ครบถ้วน

3) เด็กมีเวลาเรียนครบ แต่มิได้เข้าสอบไล่ปลายปี มีสาเหตุมาจากความเจ็บป่วยระหว่างการสอบ ครูไม่ส่งชื่อเข้าสอบเพราะเด็กเรียนอ่อนมาก เด็กไม่สมัครใจเข้าสอบ หรือมีปัญหาทางจิตใจและสาเหตุอื่นๆ

4) การขาดเรียนของเด็กจนเวลาเรียนไม่ถึงร้อยละ 60 อันทำให้เด็กไม่มีสิทธิเข้าสอบไล่ตามระเบียบวัดผลการศึกษานั้น มีสาเหตุมาจากความยากจน ขาดอาหารมื้อกลางวัน มีเสื้อผ้าไปโรงเรียน

สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร กรุงเทพฯ โทร. 260-2900 ต่อ 2610-2615

เพียงชุดเดียว ไม่มีสมุดหินสอ ต้องช่วยผู้ปกครองทำงาน เจ็บป่วยบ่อย ไม่อยากไปโรงเรียนเพราะบ้านอยู่ห่างไกลโรงเรียนมาก และอื่นๆ

5) เด็กที่ขาดสอบสองกลุ่มคือ กลุ่มที่เวลาเรียนครบแต่ไม่ได้เข้าสอบ กับกลุ่มที่เวลาเรียนไม่ครบ และไม่มีสิทธิเข้าสอบ มีภูมิหลังทางเศรษฐกิจ สังคม คล้ายคลึงกันมาก และประสบปัญหาคล้ายๆกัน

13. ผลสัมฤทธิ์ในการเรียนของนักเรียนชั้นประถมปีที่หนึ่งเมื่อเทียบกับหลักสูตร (รายงานการวิจัยอันดับที่ 4 ปี พ.ศ. 2511

วิธีวิจัย 1) ได้เลือกนักเรียนชั้นประถมปีที่ 1 เพื่อเป็นกลุ่มตัวอย่างจากโรงเรียนต่างๆใน 4 จังหวัด คือ พระนคร ลำปาง สุรินทร์ และนครศรีธรรมราช จังหวัดละ 10 โรง โดยให้จังหวัดเลือกโรงเรียนให้ 3 ประเภท คือ โรงเรียนในเมือง โรงเรียนนอกเมือง และโรงเรียนห่างไกลคมนาคม

2) ไปสังเกตและสัมภาษณ์ครู ครูใหญ่ และสำรวจสภาพต่างๆในโรงเรียน

3) ในเดือนกุมภาพันธ์ ก่อนการสอบไล่ ได้นำข้อทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาภาษาไทย คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ไปทดสอบนักเรียน

4) วิเคราะห์ข้อมูล โดยคำนวนหาความถี่ คะแนนเฉลี่ย ร้อยละ ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบด้วย t-test

ผลการวิจัย 1) นักเรียนมากกว่าครึ่งหนึ่งของกลุ่มตัวอย่างได้คะแนนต่ำกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ผลสัมฤทธิ์ในการเรียนวิชาเลขคณิตสูงกว่าวิชาวิทยาศาสตร์ และวิชาภาษาไทย ผลสัมฤทธิ์ในการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนต่ำที่สุด

2) ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนในจังหวัดสุรินทร์ต่ำที่สุด ของจังหวัดนครศรีธรรมราชและลำปางอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนจังหวัดพระนครสูงที่สุด

3) นักเรียนที่เข้าเรียนใหม่ในชั้นประถมปีที่ 1 กับนักเรียนที่เรียนชั้นประถมปีที่ 1 มาแล้ว 1 ปีขึ้นไป มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่แตกต่างกัน

4) นักเรียนในคาบอายุระหว่าง 5 ปี 10 เดือน ถึง 6 ปี 7 เดือน มีผลสัมฤทธิ์ในการเรียนสูงกว่านักเรียนที่มีอายุอยู่ในคาบสูงกว่าขึ้นไปจนถึงอายุ 9 ปี 2 เดือน

5) ครูประจำชั้นรู้จักนักเรียนของตน และสามารถทำนายเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนได้ถูกต้องมาก

6) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนต่างกัน เนื่องมาจากองค์ประกอบต่างๆ เช่น ที่ตั้งของ

โรงเรียน (นักเรียนในเขตเทศบาลมีผลสัมฤทธิ์สูงกว่านักเรียนในเขตอื่น) ขนาดของโรงเรียน วุฒิ และประสบการของครู เพศของนักเรียน ความพร้อมในเครื่องเขียนแบบเรียนและฐานะทางบ้าน

14. สภาพการรู้หนังสือของผู้จบชั้นประถมปีที่สี่ (รายงานวิจัยอันดับที่ 5 ปี พ.ศ. 2512)

วิธีวิจัย 1) ได้เลือกกลุ่มตัวอย่างนักเรียนจากโรงเรียนประถมศึกษาตอนต้น ทุกประเภทในสี่จังหวัดที่อาจถือได้ว่า เป็นตัวแทนของประชากรในแต่ละภาค ได้แก่ จังหวัดสุรินทร์ ลำปาง นครศรีธรรมราช และพระนคร จังหวัดละประมาณ 500 – 600 คน โดยมีทั้งนักเรียนที่กำลังจะจบชั้นประถมปีที่ 4 และผู้ที่จบชั้นประถมปีที่ 4 ไปแล้ว ในช่วงเวลาต่างๆกัน แต่ไม่เคยได้รับประกาศนียบัตรวุฒิสามัญที่สูงกว่าระดับชั้นประถมปีที่ 4 และมีอายุไม่เกิน 25 ปี

2) ได้ทดสอบกลุ่มตัวอย่างโดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ ซึ่งสร้างโดยคณะฝ่ายวิชาการ กองการประถมศึกษา ในวิชาภาษาไทย และ วิชาเลขคณิต นอกจากนั้นได้ใช้แบบสอบถามเกี่ยวกับภูมิหลังของประชากรที่เข้าสอบด้วย

3) วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาความถี่ ร้อยละ ค่าสหสัมพันธ์ของวิชาต่างๆ และทดสอบด้วย t-test

ผลการวิจัย ผู้ที่จบชั้นประถมปีที่ 4 ไปแล้ว และมีความรู้ความสามารถในการอ่าน เขียน และทำเลขในระดับที่จะนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ มีร้อยละ 67.00 ของกลุ่มตัวอย่าง วิชาที่ทำคะแนนได้น้อยที่สุด คือ อ่านเอาเรื่อง

2) ผู้ที่จบจากชั้นประถมปีที่ 4 ใหม่ๆในระยะ 1 – 3 ปี มีสภาพการรู้หนังสือค่อนข้างต่ำ คือ ความรู้จะลดลงจากระดับที่เคยเรียนอยู่ในชั้นประถมปีที่ 4 แต่ผู้ที่จบชั้นประถมปีที่ 4 ไปแล้ว 4 – 6 ปี ความรู้ความสามารถจะค่อยๆเพิ่มขึ้น และเมื่อจบชั้นประถมปีที่ 4 ไปแล้ว 10 ปีขึ้นไป ความรู้ ความสามารถทางการอ่านเขียนหนังสือจะเท่ากับเมื่อศึกษาอยู่ในชั้นประถมปีที่ 4 และจะค่อยๆสูงไปเรื่อยๆ

3) โดยทั่วๆไป กลุ่มตัวอย่างในจังหวัดสุรินทร์ทำคะแนนได้ต่ำกว่ากลุ่มตัวอย่างในจังหวัดอื่นๆมาก ซึ่งข้อมูลแสดงให้เห็นว่าจังหวัดนี้มีปัญหาทางเศรษฐกิจมากกว่าจังหวัดอื่นๆคือ ประชาชนมีรายได้น้อย และการคมนาคมไม่สะดวก ซึ่งทำให้สภาพการรู้หนังสือของผู้ที่จบชั้นประถมปีที่ 4 ตกต่ำตามไปด้วย

4) องค์ประกอบต่างๆเกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่างโดยเฉพาะ อันมีอิทธิพลต่อสภาพการรู้หนังสือนั้น ผู้ที่เรียนจากโรงเรียนขนาดใหญ่ และ หรือ โรงเรียนในเขตชุมชนหนาแน่น มีสภาพการรู้หนังสือสูงกว่าผู้ที่เรียนหนังสือจากโรงเรียนขนาดเล็ก และ หรือ อยู่ในเขตห่างไกลชุมชน ผู้ที่ช่วยผู้ปกครองทำงานบ้านพอสมควร ฐานะครอบครัวปานกลาง และผู้ปกครองส่งเสริมให้มาเรียน มีสภาพการรู้หนังสือสูง และผู้ที่

เรียนวิชาชีพต่อหรือประกอบอาชีพที่มีรายได้ประจำหรือเคยบวชเรียน หรือเคยเป็นทหารมาแล้ว รู้หนังสือดีกว่าผู้ที่ไม่เคยมีประสบการณ์ดังที่กล่าวมาแล้ว

5) องค์ประกอบที่เป็นอุปสรรคต่อสภาพการรู้หนังสือของผู้ที่จบชั้นประถมปีที่ 4 ได้แก่ ไม่ชอบครู ครูไม่ตั้งใจสอน ผู้ปกครองไม่สนับสนุนให้ไปโรงเรียน อุปกรณ์การเรียนมีไม่พอ ไม่ต้องการเรียนต่อ และไม่มีงานทำและอยู่กับบ้านเฉยๆ

15. ผลสัมฤทธิ์ในการเรียนของนักเรียนชั้นประถมปีที่หนึ่งเมื่อเทียบกับหลักสูตร (ตอน 2) (รายงานการวิจัยอันดับที่ 6 ปี พ.ศ. 2513)

วิธีวิจัย 1) ได้คัดเลือกนักเรียนกลุ่มตัวอย่างจากนักเรียนในเมือง นอกเมือง และห่างไกลคมนาคมใน 4 จังหวัด คือ น่าน กาฬสินธุ์ ฉะเชิงเทรา และสงขลา

2) ได้ใช้เครื่องมือในการวิจัยดังนี้คือ แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ในการเรียนวิชาสังคมศึกษา มาตรการประเมินค่าวิชาพลานามัย แบบประเมินวิชาศิลปคนตรี แบบสำรวจโรงเรียน ครู และนักเรียน แบบการสังเกตและสัมภาษณ์

3) ได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาความถี่ และวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจำแนกเป็นรายวิชา

ผลการวิจัย 1) จากข้อมูลพบว่า ครูไม่ค่อยสนใจสอนวิชาทั้งสามนี้ จึงทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในวิชาทั้งสามอยู่ในระดับที่ไม่น่าพอใจ นักเรียนชนบทมีความรู้วิชาสังคมศึกษาค่อนข้างต่ำ

2) เกี่ยวกับวิชาสังคมศึกษาพบว่า นักเรียนในจังหวัดฉะเชิงเทราได้คะแนนสูงสุดใน 4 จังหวัดที่สำรวจ นักเรียนในเมืองทำคะแนนได้สูงสุด และองค์ประกอบอื่นๆที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา คือ ฐานะของผู้ปกครอง อาชีพของผู้ปกครอง ความเอาใจใส่ของผู้ปกครอง สุขภาพของนักเรียนและเวลาเรียน

3) เกี่ยวกับวิชาศิลปคนตรีพบว่า ประสบการณ์ของนักเรียนมีส่วนสำคัญยิ่งต่อสุนทรียภาพหรือความงามทางศิลป นักเรียนที่อยู่ในเมืองซึ่งบิดามารดามีฐานะดี มีเวลาเรียนมากและร่างกายสมบูรณ์ทำคะแนนได้สูง นักเรียนส่วนมากวาดภาพจากประสบการณ์ที่เคยผ่านมา ในการนี้ เด็กนอกเมืองและเด็กอยากจนนั้นได้คะแนนเฉลี่ยสูงสุด และครูไม่ไม่ค่อยสอนวิชาขับร้องและคนตรี เพราะส่วนมากไม่เคยได้รับการอบรมวิธีสอนวิชานี้มากอน

4) เกี่ยวกับวิชาพลานามัยพบว่า นักเรียนจังหวัดฉะเชิงเทราโดยเฉลี่ยมีร่างกายสูงกว่าเกณฑ์ปกติของนักเรียนไทยทั้งประเทศ แต่ในอีกสามจังหวัดส่วนสูงของนักเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ปกติของนักเรียนไทย –

นักเรียนจำนวนมากมีสภาพร่างกายและเครื่องนุ่งห่มไม่ถูกสุขลักษณะ และครูไม่ค่อยได้สอนวิชาพลศึกษา และไม่เห็นความสำคัญของวิชานี้

16. การศึกษาองค์ประกอบของโรงเรียนที่มีอัตราการเลื่อนชั้นสูงและต่ำ (รายงานการวิจัยอันดับที่ 7 ปี พ.ศ. 2513)

วิธีวิจัย 1) เลือกนักเรียนในจังหวัดร้อยเอ็ด ให้เป็นตัวแทนกลุ่มที่มีสถิติการเลื่อนชั้นสูง และเลือกนักเรียนในจังหวัดลำปาง เป็นตัวแทนกลุ่มที่มีสถิติการเลื่อนชั้นต่ำ ได้เลือกโรงเรียนมาจังหวัดละ 10 โรง ให้เป็นโรงเรียนที่มีสถิติ การเลื่อนชั้นสูงสุด 5 โรง และเป็นโรงเรียนที่มีสถิติการเลื่อนชั้นต่ำสุด 5 โรง รวมโรงเรียนในสองจังหวัด 20 โรง

2) ได้ใช้เครื่องมือในการวิจัยดังนี้ แบบสอบถามและสัมภาษณ์ครูประจำชั้นและครูใหญ่เกี่ยวกับการวัดผลการศึกษา แบบประเมินมาตรฐานโรงเรียนของกรมสามัญศึกษา การสังเกตและบันทึกสภาพของโรงเรียน การบริหารงาน การเรียนการสอน และการศึกษาจากเอกสาร เช่น บัญชีเรียกชื่อ สมุดประจำชั้น

3) การวิเคราะห์ข้อมูล ได้วิเคราะห์เปรียบเทียบระหว่างกลุ่มตัวอย่างในจังหวัดร้อยเอ็ดและกลุ่มตัวอย่างในจังหวัดลำปาง และวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลระหว่างโรงเรียนที่มีอัตราการเลื่อนชั้นสูงกับโรงเรียนที่มีอัตราการเลื่อนชั้นต่ำ

ผลการวิจัย 1) อัตราการเลื่อนชั้นของนักเรียนจะสูงหรือต่ำ เป็นผลจากปฏิกริยาร่วมจากองค์ประกอบหลายๆประการ เช่น การสอนของครู การวัดผลของครู และทัศนของครูซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญกว่าองค์ประกอบด้านอื่นๆ

2) โรงเรียนที่มีอัตราการเลื่อนชั้นสูงโดยส่วนรวมจะมีอาคารสถานที่และอุปกรณ์ค่อนข้างดี (แต่มีบางโรงที่มีผลการเลื่อนชั้นสูง แม้อาคารสถานที่และอุปกรณ์จะไม่พร้อม) โดยส่วนรวมโรงเรียนในจังหวัดลำปางมีอาคารสถานที่พร้อมกว่าโรงเรียนในจังหวัดร้อยเอ็ด แสดงว่าการที่โรงเรียนจะมีอัตราการเลื่อนชั้นสูงหรือต่ำนั้น มิได้เกิดจากองค์ประกอบด้านอาคารสถานที่และอุปกรณ์อย่างเดียว

3) การบริหารงานของโรงเรียนที่มีอัตราการเลื่อนชั้นสูงนั้น ดีกว่าการบริหารงานของโรงเรียนที่มีอัตราการเลื่อนชั้นต่ำ เมื่อเปรียบเทียบเป็นส่วนรวมระหว่างโรงเรียนในจังหวัดลำปางกับจังหวัดร้อยเอ็ดแล้ว ปรากฏว่า โรงเรียนในจังหวัดลำปางได้คะแนนด้านการบริหารโรงเรียนดี กว่าเล็กน้อย

4) โรงเรียนที่มีอัตราการเลื่อนชั้นสูง มีการเรียนการสอนดีกว่าโรงเรียนที่มีอัตราการเลื่อนชั้นต่ำ และปรากฏว่า การเรียนการสอนในโรงเรียนบางโรง ยังอยู่ในขั้นที่ไม่น่าพอใจ เพราะมุ่งสอนแต่วิชาเลขคณิต-

และวิชาภาษาไทย ไม่ค่อยมีกิจกรรมส่งเสริมการค้นคว้าของนักเรียนหรือใช้เทคนิคแปลกๆ ในการสอน เมื่อเปรียบเทียบโดยส่วนรวมแล้ว โรงเรียนในจังหวัดลำปางจัดหารเรียบการสอนได้ดีกว่าโรงเรียนในจังหวัดร้อยเอ็ด

5) โรงเรียนที่มีอัตราการเลื่อนชั้นสูง จัดบริการ และการร่วมมือกับชุมชนดีกว่าโรงเรียนที่มีอัตราการเลื่อนชั้นต่ำ เมื่อเปรียบเทียบองค์ประกอบด้านนี้ของสองจังหวัดพบว่าโรงเรียนในจังหวัดร้อยเอ็ดได้คะแนนจากการประเมินน้อยกว่าโรงเรียนในจังหวัดลำปาง

6) ครูส่วนใหญ่มีความเห็นว่า การให้นักเรียนซ้ำชั้นไม่เป็นการสูญเปล่าทางการศึกษาและต้องการให้เด็กอ่าน เขียนหนังสือได้เสียก่อน จึงค่อยเลื่อนชั้น และคิดว่าการสอบมากครั้งทำให้เด็กกระตือรือร้นในการสอบเลื่อนชั้น ครูจำนวนมากให้ข้อเท็จจริงว่า ผู้บริหารบางคนต้องการปริมาณมากกว่าคุณภาพ และการที่เด็กตกซ้ำชั้นมาก เนื่องจากนักเรียนขาดอุปกรณ์การเรียนและผู้ปกครองไม่เอาใจใส่เพียงพอ

7) การศึกษาจากเอกสารวัดผลปรากฏว่า การกรอก ต. 2 ก. และการกรอกคะแนนผิดพลาดมาก การให้คะแนนพัฒนาการไม่มีหลักเกณฑ์แน่นอน จึงพบว่านักเรียนในโรงเรียนที่มีอัตราการเลื่อนชั้นสูงได้คะแนนพัฒนาการสูงกว่านักเรียนในโรงเรียนที่มีอัตราการเลื่อนชั้นต่ำ การให้คะแนนระหว่างปีผลก็ปรากฏออกมาในทำนองเดียวกับการให้คะแนนพัฒนาการ

จากผลการวิจัยข้อนี้แสดงให้เห็นว่าการให้คะแนนของครูมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อความแตกต่างในอัตราการเลื่อนชั้น และการวัดผลการศึกษาของโรงเรียนก็ยังมิได้ทำให้ถูกหลักวิชา

17) <u>รายงานการวิจัยเปรียบเทียบสภาพการเรียนรู้ ของนักเรียนชั้นประถมปีที่ 4 ที่เริ่มเรียนชั้นเด็กเล็ก กับ ที่เริ่มเรียนชั้นประถมปีที่ 1 ในโรงเรียนประชาบาลของจังหวัดชลบุรี</u> (เอกสารทางวิชาการชุดที่ 16/2515 ของหน่วยศึกษานิเทศก์จังหวัดชลบุรี)

<u>วิธีวิจัย</u> กลุ่มตัวอย่าง นักเรียนชั้นประถมปีที่ 4ซึ่งเป็นนักเรียนที่ผ่านการเรียนชั้นเด็กเล็ก 123 คน และนักเรียนที่เข้าเรียนชั้นประถมปีที่ 1 จำนวน 140 คน รวมทั้งสิ้น 263 คน เครื่องมือที่ใช้ ข้อสอบมาตรฐานของกรมสามัญศึกษา วิชาภาษาไทย และคณิตศาสตร์ กับแบบสำรวจจำนวนสอบได้

<u>ผลการวิจัย</u> 1) นักเรียนชั้นประถมปีที่ 4 ที่ผ่านการเรียนชั้นเด็กเล็กมี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยและคณิตศาสตร์ดีกว่านักเรียนชั้นประถมปีที่ 4ที่เข้าเรียนชั้นประถมปีที่ 1

2) นักเรียนที่ผ่านการเรียนชั้นเด็กเล็กมีผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการและจำนวนสอบได้ดีกว่านักเรียนที่เริ่มเข้าเรียนชั้นประถมปีที่ 1

18. การศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิผลทางการศึกษาระหว่างโรงเรียนประถมศึกษาขององค์การบริหารส่วนจังหวัดกับเทศบาลในจังหวัดสระบุรี

วิธีวิจัย ใช้กลุ่มตัวอย่างนักเรียนรุ่นปีการศึกษา 2509 – 2511 ของจังหวัดสระบุรี ในโรงเรียนองค์การบริหารส่วนจังหวัด 15 โรงเรียน โรงเรียนเทศบาล 11 โรงเรียน ครูจำนวน 168 คน นักเรียน 2,284 คน โดยการศึกษาข้อมูลจากแบบสอบถาม และเอกสารต่างๆของโรงเรียน

ผลการวิจัย 1) ประสิทธิผลของการศึกษาระหว่างโรงเรียนขององค์การบริหารส่วนจังหวัดกับของเทศบาลไม่แตกต่างกัน

2) ความสูญเปล่าทางการศึกษาเนื่องจากนักเรียนซ้ำชั้นและออกกลางคันของนักเรียนในโรงเรียนขององค์การบริหารส่วนจังหวัดต่ำกว่าของโรงเรียนเทศบาล

3) ค่าใช้จ่ายที่สูญเสียไปเนื่องนักเรียนซ้ำชั้น และออกกลางคันของนักเรียนรุ่นปีการศึกษา 2509 2510 และ 2511 รวมกันทั้งสิ้นเท่ากับ 660,085 บาท

4) สาเหตุที่สำคัญที่นักเรียนซ้ำชั้นได้แก่ ผู้ปกครองไม่สนใจการศึกษา สาเหตุอื่นๆได้แก่ ผู้ปกครองยากจนสุขภาพไม่ดี และเรียนอ่อน การสอนของครูไม่ต่อเนื่องกัน

5) นักเรียนออกกลางคันมากที่สุด มีสาเหตุมาจากความยากจนของครอบครัว เด็กออกไปช่วยผู้ปกครองทำงาน

6) ครูส่วนมากมีความเห็นว่าวิธีแก้ปัญหาซ้ำชั้น ควรจะเน้นวิธีการสอนวิชาภาษาไทย และเลขคณิตในชั้นประถมปีที่ 1 ให้มากกว่าวิชาอื่น และควรมีการอบรมครูประจำการ เพื่อปรับปรุงการสอนให้ดีขึ้น

สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ

ดังได้กล่าวมาแล้วว่า สัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักเรียนนั้นเป็นผลเนื่องมาจากองค์ประกอบที่สำคัญหลายประการ ปัญหาหรืออุปสรรคทางด้านการเรียนการสอนจะเกิดขึ้นก็เนื่องจากองค์ประกอบเหล่านี้ ได้แก่ คุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียน คุณลักษณะของนักเรียน ภูมิหลังทางเศรษฐกิจและสังคมหรือภูมิหลังของครอบครัวนักเรียนกับความสามารถที่ติดตัวมาแต่กำเนิด องค์ประกอบเหล่านี้มีอิทธิพลต่อคุณภาพหรือสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนและยังช่วยกันหล่อหลอมให้นักเรียนเติบโตมาในวิถีทางที่แตกต่างกัน อาจกล่าวได้ว่าตั้งแต่แรกเกิดจนกระทั่งเข้าสู่ระบบโรงเรียน ผลของการอบรมเลี้ยงดู ความเอาใจใส่ดูแล ความมุ่งหวังของชีวิต สภาพของโรงเรียนที่เข้าเรียนทำให้นักเรียนมีความแตกต่างกันมาโดยตลอด และมีผลทำให้สัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักเรียนจากระบบโรงเรียนมีความแตกต่างกันออกไปด้วย

จากรายงานวิจัยต่างที่ได้เสนอไว้ในตอนต้นนั้นแสดงให้เห็นว่า นักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษามีความแตกต่างกันอย่างมากทั้งในด้านสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนวิชาภาษาไทยและเลขคณิต ซึ่งถือกันว่าเป็นวิชาทักษะพื้นฐาน เมื่อเปรียบเทียบสัมฤทธิ์ผลดังกล่าวตามภาคภูมิศาสตร์ปรากฏว่า นักเรียนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือมีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนโดยทำคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด ในขณะที่นักเรียนในกรุงเทพฯ มีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนสูง และเมื่อเปรียบเทียบตามสภาพของโรงเรียนก็พบว่านักเรียนที่เรียนอยู่ในโรงเรียนราษฎร์และโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษาทำคะแนนเฉลี่ยได้สูงสุด ส่วนนักเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดทำคะแนนเฉลี่ยได้ต่ำสุด ซึ่งสรุปได้ว่าคุณภาพของการประถมศึกษาในโรงเรียนประเภทต่างๆและภูมิภาคต่างๆมีความแตกต่างกัน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลแต่ละองค์ประกอบโดยพิจารณาว่าแต่ละองค์ประกอบอาจมีอิทธิพลต่อสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษานั้น พบว่ามีความไม่เสมอภาคเกิดขึ้น จากองค์ประกอบเหล่านั้นหลายประการ กล่าวคือคุณภาพด้านการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษามีความแตกต่างกันไปตามภาคภูมิศาสตร์และประเภทของโรงเรียน เช่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นภาคที่มีโรงเรียนขนาดเล็กมากกว่าภาคอื่นๆในเวลาเดียวกันมีอัตราส่วนนักเรียนต่อครูสูงแต่มีครูที่มีวุฒิในอัตราค่อนข้างต่ำ พื้นที่ห้องเรียนคิดเป็นรายหัวในอัตราต่ำ และได้รับเงินงบในการดำเนินการตลอดจนค่าวัสดุอุปกรณ์การเรียนคิดเป็นรายหัวต่ำกว่าภาคอื่นๆทั้งหมด ภาคกลางและภาคใต้มีครูที่มีวุฒิในอัตราค่อนข้างสูง ที่เรียนไม่แออัด ค่าใช้จ่ายเป็นรายหัวอยู่ในอัตราค่อนข้างสูง

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบตามประเภทของโรงเรียน ผลปรากฏว่าโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก มีครูที่ไม่มีวุฒิในอัตราค่อนข้างสูง อัตราส่วนของนักเรียนต่อครูสูง แต่ค่าใช้จ่ายคิดเป็นรายหัวอยู่ในอัตราค่อนข้างต่ำกว่าโรงเรียนประเภทอื่นๆ ในด้านคุณลักษณะและภูมิหลังทางเศรษฐกิจและสังคมของนักเรียนนั้น ผลการวิเคราะห์ข้อมูลชี้ให้เห็นอย่างเด่นชัดว่า นักเรียนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือส่วนมากขาดโอกาสที่จะได้รับการเรียนในระดับอนุบาลหรือชั้นเด็กเล็ก และต้องเดินทางมาโรงเรียนไกลและลำบากมากกว่านักเรียนในภาคอื่นๆยิ่งไปกว่านั้นนักเรียนในระดับชั้นเดียวกัน นักเรียนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือก็มีขนาดความสูงและน้ำหนักโดยเฉลี่ยต่ำกว่านักเรียนในภาคอื่นๆถึงแม้ว่าครอบครัวของนักเรียนเหล่านั้นจะประกอบอาชีพทางเกษตรกรรม แต่มีเป็นจำนวนน้อยที่เป็นเกษตรกรที่มีที่ดินของตนเอง บิดามารดามีการศึกษาค่อนข้างต่ำและการพูดภาษาถิ่นยังเป็นอุปสรรคขัดขวางต่อการพัฒนาการเรียนของนักเรียนสำหรับอิทธิพลด้านสื่อมวลชนนั้นก็ปรากฏว่า นักเรียนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจำนวนน้อยมากที่มีโอกาสได้รับความรู้จากสื่อมวลชน เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ และโทรทัศน์

องค์ประกอบที่เป็นผลให้เด็กในภูมิภาค และโรงเรียนประเภทต่างๆมีพัฒนาการทางการเรียนแตกต่างกันซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

1. ฐานะทางเศรษฐกิจที่แตกต่างกัน ดังจะเห็นได้ว่า เด็กในภาคตะวันออกเฉียงเหนือส่วนใหญ่มาจากครอบครัวที่มีฐานะยากจนกว่า เด็กในภาคอื่นๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรุงเทพฯ เด็กเหล่านี้คงได้รับการส่งเสริมให้มีพัฒนาเกี่ยวกับการเรียนรู้น้อยกว่า เด็กที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะดี เนื่องจากพ่อแม่ไม่มีเงินที่จะจัดหาแม้แต่อุปกรณ์ที่จำเป็นต่อการเรียน ไม่รู้และไม่สามารถให้อาหารที่มีประโยชน์ และมีคุณค่าทางอาหารเพียงพอแก่ความต้องการของร่างกาย ทำให้เด็กอ่อนแอ มีสุขภาพไม่ดี (การสำรวจของ World Vision Foundation ประเทศไทยในเดือนมกราคม – กุมภาพันธ์ 2517 ตามที่อ้างถึงในรายงานเรื่อง Distinguishing Real from Imaginary Learner Needs for Broad-Aimed Adult Education Programs : A Report of a Village Survey in Thailand ของ William F. Fuller ปรากฏว่าเด็กๆโดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นโรคโลหิตจางกันมาก) ทำให้ผลการเรียนไม่ดี นอกจากนั้นผู้ปกครองที่มีฐานะยากจนเหล่านี้ยังไม่ค่อยมีการศึกษา จึงอาจไม่เห็นคุณค่า และความจำเป็นของการศึกษา ทำให้เด็กมีแรงจูงใจในการเรียนต่ำ และทำคะแนนได้ไม่ดีเท่าที่ควร

2. สภาพแวดล้อมทางสังคมที่แตกต่างกันระหว่างสังคมในชนบทและสังคมในเมือง เด็กในโรงเรียนสังกัดองค์การซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในชนบทย่อมไม่ค่อยได้มีโอกาสรับความรู้และประสบการณ์จาก สื่อมวลชนต่างๆ

เช่นหนังสือพิมพ์วิทยุ โทรทัศน์ เหมือนเด็กในเมือง นอกจากนั้นคนในเมืองยังมีความตื่นตัวทางการศึกษา มองเห็นคุณค่าและความสำคัญของการศึกษามากกว่าคนในชนบททำให้เด็กในเมืองมีแรงจูงใจในการเรียนมากกว่าเด็กในชนบท

3. ลักษณะต่างๆของโรงเรียน โรงเรียนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก มีสัดส่วนของครูไม่มีวุฒิสูง ห้องเรียนแออัด อัตราส่วนนักเรียนต่อครู 1 คนสูงที่สุด มีอุปกรณ์การเรียนน้อยที่สุด และได้รับค่าใช้จ่ายดำเนินการต่อหัวต่ำที่สุด เมื่อพิจารณาตามประเภทโรงเรียนแล้ว โรงเรียนสังกัดองค์การฯ มีขนาดเล็กที่สุด มีสัดส่วนของครูไม่มีวุฒิสูง มีอัตราส่วนของนักเรียนต่อครู 1 คนสูงที่สุด และได้รับค่าใช้จ่ายดำเนินการต่อหัวต่ำ ซึ่งลักษณะต่างๆที่ด้อยกว่านี้ อาจทำให้ผลการเรียนของเด็กในภาคตะวันออกเฉียงเหนือต่ำก็ได้

4. โอกาสที่จะเรียนรู้และรับเอาความคิดเกี่ยวกับวิทยาการและการสอนแผนใหม่ของครูในภาคตะวันออกเฉียงเหนืออาจจะมีน้อยกว่าครูในภาคอื่นๆ เนื่องจากสภาพของท้องถิ่นและเส้นทางคมนาคมของภาคนี้ไม่ค่อยสะดวก ถือว่าในส่วนที่เกี่ยวกับโอกาสในการเรียนรู้ของครูเมื่อจำแนกตามประเภทโรงเรียนนั้น ครูในโรงเรียนสังกัดองค์การฯ ย่อมมีโอกาสน้อยกว่าโรงเรียนประเภทอื่นๆ เพราะโรงเรียนสังกัดองค์การส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนที่อยู่ในชนบท

5. แรงจูงใจในการสอนของครูในโรงเรียนสังกัดองค์การ อาจจะมีน้อยกว่าครูในโรงเรียนประเภทอื่นๆ เนื่องจากที่ตั้งของโรงเรียนที่อยู่ห่างไกลจากตัวเมือง และโรงเรียนสังกัดองค์การฯส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก โอกาสที่ครูจะได้เลื่อนชั้นและตำแหน่งสูงๆขึ้นไปมีน้อย เนื่องจากปริมาณงานของโรงเรียนขนาดเล็กมีไม่เพียงพอ เมื่อพิจาณาตามภูมิภาคแล้ว ครูในโรงเรียนภาคตะวันออกเฉียงเหนืออาจจะมีปัญหาดังกล่าวนี้มากกว่าครูในภาคอื่นๆเนื่องจากสภาพท้องถิ่นที่กันดารกว่าของภาคนี้

6. ถึงแม้ว่าโรงเรียนราษฎร์มีครูที่ไม่มีวุฒิและครูวุฒิต่ำเป็นสัดส่วนมากที่สุด ในบรรดาโรงเรียนประเภทต่างๆ ทั้งหมดแต่ผลการสอบของนักเรียนในโรงเรียนราษฎร์ยังสูงกว่าโรงเรียนสังกัดเทศบาลซึ่งเป็นโรงเรียนในเมืองเหมือนกัน ทั้งนี้อาจ เป็นเพราะว่า นักเรียนในโรงเรียนราษฎร์ส่วนใหญ่มาจากครอบครัวที่มีพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมดีกว่า และอาจจะเป็นเพราะระบบบริหารโรงเรียนราษฎร์ซึ่งครูได้รับการกวดขันจากครูใหญ่มากกว่า ประกอบกับครูในโรงเรียนราษฎร์ส่วนใหญ่มีอายุน้อยที่สุด จึงอาจจะมีความกระตือรือร้น และเชื่อฟังคำแนะนำของครูใหญ่เกี่ยวกับวิธีสอนแบบใหม่ๆก็ได้ อย่างไรก็ตาม เมื่อเปรียบเทียบผลการทดสอบของโรงเรียนราษฎร์กับโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา ซึ่งคาดว่า น่าจะมีนักเรียนที่มาจากครอบครัวที่มีพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมคล้ายคลึงกันกว่าโรงเรียนประเภทอื่น และ

ตามข้อมูลที่นำเสนอในรายงาน เรื่องความเสมอภาคทางการศึกษาแสดงว่าโรงเรียนทั้งสองประเภทนี้มีลักษณะต่างๆใกล้เคียงกัน จะมียกเว้นเฉพาะวุฒิครูของโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา ซึ่งสูงกว่าโรงเรียนราษฎร์เป็นอันมาก ผลจากการเปรียบเทียบที่ปรากฏว่าโรงเรียนราษฎร์ได้คะแนนน้อยกว่านี้ ซึ่งคิดว่าเรื่องนี้มีสาเหตุเนื่องมาจากครูในโรงเรียนราษฎร์ซึ่งมีวุฒิต่ำๆเหล่านี้มีความสามารถในการสอนน้อยกว่าครูในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา ซึ่งมีวุฒิสูงกว่า

<u>องค์ประกอบของคุณภาพของสัมฤทธิ์ผลทางการเรียน</u>

<u>สัมฤทธิ์ผลทางการเรียนสูง</u>

<u>คุณลักษณะของนักเรียน</u>	<u>คุณภาพการจัดการศึกษาในโรงเรียน</u>	<u>ภูมิหลังทางเศรษฐกิจและสังคม</u>
–เคยเรียนชั้นอนุบาลหรือเด็กเล็ก	–อยู่โรงเรียนค่อนข้างใหญ่	–บ้านตั้งอยู่ในเขตเทศบาลหรือสุขาภิบาล
– ไม่เคยเรียนซ้ำชั้น	–อยู่โรงเรียนราษฎร์และโรงเรียนของกรมสามัญศึกษา	–เคยดูโทรทัศน์
–มาโรงเรียนสม่ำเสมอ	– ความเห็นของครูต่อความสามารถของนักเรียนสูง	–บิดามารดามีอาชีพมิใช่เกษตรกรรม
–มีหนังสือเรียนครบครัน		– ส่วนใหญ่ใช้ภาษาไทยกลางพูด
–อายุอยู่ในเกณฑ์เฉลี่ยและต่ำกว่า		– บิดามารดาอ่านหนังสือพิมพ์
ฯลฯ	ฯลฯ	ฯลฯ

<u>สัมฤทธิ์ผลทางการเรียนต่ำ</u>

<u>คุณลักษณะของนักเรียน</u>	<u>คุณภาพการจัดการศึกษาในโรงเรียน</u>	<u>ภูมิหลังทางเศรษฐกิจและสังคม</u>
–ไม่เคยเรียนชั้นอนุบาลหรือเด็กเล็ก	–อยู่โรงเรียนขนาดค่อนข้างเล็ก	–บ้านตั้งอยู่นอกเขตเทศบาลและสุขาภิบาล
–เคยเรียนซ้ำชั้น	–อยู่โรงเรียนสังกัดองค์การฯ	–ไม่เคยดูโทรทัศน์
–เคยขาดเรียน	–ความคิดเห็นของครูต่อความสามารถของนักเรียนต่ำ	–บิดามารดามีอาชีพเกษตรกรรม
–มีหนังสือแบบเรียนไม่ครบ		–ส่วนใหญ่ใช้ภาษาถิ่นหรือภาษาอื่น
–อายุอยู่ในเกณฑ์เฉลี่ยและสูงกว่า		–บิดามารดาไม่ค่อยได้อ่านหนังสือพิมพ์
ฯลฯ	ฯลฯ	ฯลฯ

หนังสืออ้างอิง

กองการประถมศึกษา กรมสามัญศึกษา บทคัดย่องานวิจัยอันดับที่ 1 – 9 พิมพ์ที่คุรุสภา พ.ศ. 2518 74 หน้า

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวงมหาดไทย กระทรวงศึกษาธิการ ชิการ รายงานการวิจัยประสิทธิภาพโรงเรียนประถมศึกษา : การทดสอบทักษะเบื้องต้นทางการเรียนครั้งที่สอง เปรียบเทียบกับครั้งแรก โรงพิมพ์สำนักเลขาธิการ คณะรัฐมนตรี พระนคร 2519 41 หน้า

รายงานการวิจัยประสิทธิภาพโรงเรียนประถมศึกษา : ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับครูประจำชั้น โรงพิมพ์สำนักเลขาธิการ คณะรัฐมนตรี พระนคร 2520 276 หน้า

รายงานการวิจัยประสิทธิภาพโรงเรียนประถมศึกษา ค่าใช้จ่ายทางการศึกษา อาคารสถานที่และครู โรงพิมพ์สำนักเลขาธิการ คณะรัฐมนตรี พระนคร 2519 45 หน้า

รายงานการวิจัยประสิทธิภาพโรงเรียนประถมศึกษา : ความเสมอภาคของโอกาสทางการศึกษา โรงพิมพ์ไทยแบบเรียน พระนคร 2518 105 หน้า

รายงานการวิจัยประสิทธิภาพโรงเรียนประถมศึกษา : จุดอ่อนด้านทักษะเบื้องต้นทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษา โรงพิมพ์สำนักเลขาธิการ คณะรัฐมนตรี 2519 56 หน้า

รายงานการวิจัยประสิทธิภาพโรงเรียนประถมศึกษา : รายงานสภาพโดยทั่วไปของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงพิมพ์สำนักเลขาธิการ คณะรัฐมนตรี 2519 26 หน้า

รายงานการวิจัยประสิทธิภาพโรงเรียนประถมศึกษา : รายงานสภาพโดยทั่วไปของบิดามารดาหรือ ผู้ปกครองนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงพิมพ์สำนักเลขาธิการ คณะรัฐมนตรี 2519 92 หน้า

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวงมหาดไทย กระทรวงศึกษาธิการ
รายงานการวิจัยประสิทธิภาพโรงเรียนประถมศึกษา : สังเกตุพฤติกรรมของครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงพิมพ์สำนักเลขาธิการ คณะรัฐมนตรี 2519 43 หน้า

รายงานการวิจัยประสิทธิภาพโรงเรียนประถมศึกษา : สัมฤทธิ์ผลของครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงพิมพ์สำนักเลขาธิการ คณะรัฐมนตรี 2519 76 หน้า

สถาบันระหว่างชาติสำหรับการค้นคว้า เรื่อง เด็ก การสูญเปล่าอันเนื่องมาจากการล้มเหลวทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษา โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว 2516 200 หน้า

สิทธิชัย รอดเดชา การศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิผลทางการศึกษาระหว่างโรงเรียนประถมศึกษาขององค์การบริหารส่วนจังหวัดกับเทศบาลในจังหวัดสระบุรี ปริญญานิพนธ์ กศ.ม มศว. ประสานมิตร 2520 97 หน้า

หน่วยศึกษานิเทศจังหวัดชลบุรี รายงานการวิจัยเปรียบเทียบสภาพการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมปีที่ 4 ที่เริ่มเรียนเด็กเล็กกับที่เริ่มเรียนชั้นประถมปีที่ 1 ในโรงเรียนประชาบาล ของจังหวัดสระบุรี 2515 75 หน้า อัดสำเนา

ธรรมชาติของเด็กประถมศึกษา

เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่า ผู้ที่จะดูแลทำนุบำรุงเลี้ยงดูเด็กของตน ซึ่งในที่นี้ไม่ได้จำกัดอยู่เฉพาะที่บิดามารดา แต่ขยายไปถึงครู โดยเฉพาะครูในระดับประถมศึกษานั้น สิ่งที่จำเป็นที่สุดสำหรับผู้ดูแลรับผิดชอบก็คือ ต้องรู้ลักษณะธรรมชาติของเด็กเสียก่อน มิฉะนั้นแล้ว การจะอบรมสั่งสอนของครูนั้นก็คงจะสำเร็จได้โดยยาก แต่เท่าที่เราได้เคยสังเกตการปฏิบัติของครูในการสอนภายในชั้นเรียนก็ดี ภายนอกชั้นเรียนก็ดี จะเห็นได้ว่ายังมีครูอีกจำนวนไม่น้อยที่กระโจนเข้าสู่อาชีพครูประถมโดยภาวะจำยอม และไม่นำพาต่อการศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติของเด็กผู้ที่ตนจะต้องรับผิดชอบ ฉะนั้น ในปีแล้วปีเล่า เราจึงต้องมีการสูญเปล่าทางการศึกษาที่เกิดขึ้นบางส่วนจากการเอาใจใส่ดูแลเด็กอย่างแท้จริง ซึ่งการขาดความเอาใจใส่ดูแลนี้ก็เนื่องมาจากการละเลยของครูบางส่วนที่ไม่พยายามศึกษาเข้าใจลักษณะธรรมชาติของเด็กในวัยนี้นี่เอง

เด็กในวัยที่เข้าเรียนประถมศึกษา จะอยู่ในระหว่างอายุประมาณ 6 – 12 ปี จัดได้ว่ากำลังอยู่ในระยะที่ครูสามารถหล่อหลอมคุณลักษณะต่าง ๆ ให้เกิดขึ้นกับเด็กเหล่านี้ได้โดยง่าย แต่เป็นที่น่าเสียดายว่าครูไทยของเราจำนวนไม่น้อยได้ทิ้งโอกาสทองในการสอนอบรมเด็กให้ได้พัฒนาคุณลักษณะอันดีงามต่าง ๆ ไปเป็นอันมาก เหตุที่กล่าวว่าเด็กในระดับประถมศึกษาเป็นเด็กที่สามารถรับการสั่งสอนอบรมต่าง ๆ ได้โดยง่าย ก็เพราะโดยธรรมชาติของเด็กในวัยนี้ เด็กมีความยืดหยุ่นในตัวต่อการพัฒนาสิ่งต่าง ๆ เป็นอย่างมาก (จรรจา สุวรรณทัต, 2519 : 13)

การพัฒนาการในสาขาต่าง ๆ ของเด็กประถมศึกษา

การพัฒนาด้านแรกที่ควรกล่าวถึง คือ การเจริญเติบโตทางด้านร่างกาย ทวีรัสม์ ธนาคม และคนอื่น ๆ (ทวีรัสม์ ธนาคม และคนอื่น ๆ, 2512 : 249 – 253) ได้กล่าวไว้ดังนี้

เมื่อเด็กมีอายุเข้าปีที่ 6 อัตราความเจริญเติบโตจะช้าลง แต่จะเป็นไปอย่างสม่ำเสมอ หมายความว่าไม่มีการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายอย่างรวดเร็ว และเห็นได้ถนัด

เหมือนวัยทารก ในระยะนี้รางกายของเด็กจะขยายออกทางส่วนสูงมากกว่าส่วนกว้าง ลำตัว แบน แขนขายาวออก เค้าหน้าเมื่อเป็นเด็กเปลี่ยนไปมาก รูปร่างเปลี่ยนแปลงเข้าลักษณะของผู้ใหญ่ ปอด อวัยวะเครื่องย่อย และระบบการหมุนเวียนของโลหิตเจริญเกือบเต็มที่ แต่หัวใจยังคงเจริญเติบโตช้ากว่าอวัยวะเหล่านั้น มีฟันแท้ขึ้นแทนฟันน้ำนมเรื่อย ๆ ฟันหน้ามักขึ้นก่อนแล้วจึงถึงเขี้ยวล่าง หัวใจยังคงอยู่ในระยะเติบโตอย่างรวดเร็ว และอวัยวะเพศเติบโตช้า มีกระดูกข้อมือ 6 – 7 ชิ้น ยังไม่เจริญเต็มที่ ลักษณะ และขนาดของตายังไม่เจริญสูงสุด สายตายังเป็นสายตายาวอยู่ ข้อบกพร่องอันนี้เป็นไปตามธรรมชาติ เมื่อถึงอายุ 6 – 10 ปี นัยน์ตาจึงจะได้ขนาดและเข้าลักษณะนัยน์ตาผู้ใหญ่ เด็กอายุ 6 ปี แม้ว่าจะใช้สายตาและมือทำกิจกรรมได้ดีก็จริง แต่มือและตายังเคลื่อนไหวอย่างประสานกันไม่สะดวก เพราะพัฒนาการของกล้ามเนื้อไม่เท่ากัน การใช้กล้ามเนื้อย่อยทำงานประณีตหรือใช้งานมากเกินไป จะทำให้เด็กเกิดความเครียด และอาจพิการขึ้นภายหลังได้ เด็กอายุ 7 ปีขึ้นไป จึงจะสามารถใช้กล้ามเนื้อทำงานประสานกันได้มากขึ้นเรื่อย ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกล้ามเนื้อใหญ่ ได้แก่ กล้ามเนื้อขา แขน และส่วนหลัง การทำงานประสานกันของกล้ามเนื้อใหญ่เหล่านี้ช่วยเด็กในการเล่นกลางแจ้ง เช่น ขี่จักรยาน ส่วนพัฒนาการและการประสานงานของกล้ามเนื้อย่อย เช่น กล้ามเนื้อตา หรือมือนั้นเป็นไปอย่างช้า และมีอัตราการเติบโตไม่เท่ากัน ในเด็กแต่ละคนก็แตกต่างกัน และแม้ในเด็กคนเดียวกัน อัตราความเจริญเติบโตก็อาจจะช้าหรือจะเร็วในบางระยะไม่เท่ากันในแต่ละระยะ โดยทั่วไปเด็กหญิงมักจะมีวุฒิภาวะทางกายเร็วกว่าเด็กชาย ฟันก็ขึ้นเร็วกว่าเล็กน้อย และกล้ามเนื้อตาของเด็กหญิงมักจะพัฒนาได้เร็วกว่าของเด็กชาย จึงมีความแตกต่างกันอยู่บ้างในการควบคุมสายตา เด็กวัยนี้มีพลังงานมาก ชอบทำกิจกรรม และทำอย่างรวดเร็ว

<u>พัฒนาการทางกายของเด็กเกิดขึ้นเพราะสิ่งแวดล้อมต่อไปนี้</u>

1. สภาพโภชนาการ
2. การเล่นกลางแจ้งและโอกาสที่ได้รับแสงแดดพอสมควร ได้พักผ่อนและนอนหลับอย่างเพียงพอ
3. ทักษะในการใช้อวัยวะเคลื่อนไหว
4. การไม่มีอวัยวะบกพร่องและสุขภาพดี

<u>สภาพโภชนาการ</u> ระดับพลังงานในร่างกายเป็นเครื่องมือสำคัญที่เด็กใช้เป็นแนวทางสังเกตและสำรวจสภาพแวดล้อมของตนเพื่อการเรียนรู้ ถ้าเด็กมีพลังงานต่ำก็จะไม่มีความสามารถปฏิบัติต่อสิ่งแวดล้อมได้เต็มที่ ทำให้เกิดเจตนคติไม่ดี เห็นทุกอย่างเป็นศัตรู จำนวนแคลอรี่ที่ร่างกายเด็กต้องการนั้นจะเพิ่มขึ้นตามกิจกรรมทางกายที่เด็กมี และขึ้นอยู่กับขนาดและโครงร่างของเด็กด้วย

<u>การสนใจในการเล่นกลางแจ้ง</u> ระดับวุฒิภาวะทางกาย บุคลิกภาพ การได้รับการกระตุ้นจากเด็กอื่น ระยะเวลาของการฝึกหัด การทำได้สำเร็จหรือล้มเหลว โอกาสที่จะได้เรียนรู้ และได้ลงมือทำกิจกรรม ความนิยมตามสมัย และประเพณีเป็นองค์ประกอบที่ทำให้เด็กสนใจในการเล่น เด็กที่มีความสนใจมากในการเล่นกลางแจ้ง จะรู้จักเปลี่ยนแปลงการเล่นอยู่เสมอ ทำให้สามารถควบคุมการใช้กล้ามเนื้อและการทรงตัวได้ดีขึ้นเรื่อย ๆ

<u>การฝึกทักษะในการใช้อวัยวะเคลื่อนไหว</u> การเล่นที่ใช้ความว่องไว และการใช้กล้ามเนื้อใหญ่ จะทำได้ดีก่อนการใช้ตาและมือทำงานที่ละเอียด ประณีต เด็กเรียนรู้การใช้วัสดุต่าง ๆ เช่น แปรง พู่กัน ดินเหนียว ดินสอเทียน ฯลฯ ได้ชำนาญขึ้นทีละน้อย เมื่ออายุ 8 ปีตอนปลาย เด็กจึงสามารถทำการฝีมือที่ใช้เครื่องมืออย่างมีทักษะได้บ้าง คุณค่าอันยิ่งใหญ่ของงานอยู่ที่ทำให้เด็กมีกิจกรรมทั้งทางกายและทางสมอง และงานนั้นเป็นสื่อทำให้เด็กมีประสบการณ์กับวัตถุดิบ และขบวนการในการประดิษฐ์วัตถุดิบขึ้นเป็นวัตถุ ที่ใช้ในชีวิตประจำวันได้ ซึ่งถือว่าเป็นผลได้ที่สำคัญที่สุดของงานฝีมือ

<u>การไม่มีอวัยวะบกพร่อง</u> ข้อบกพร่องทางกายบางประการของเด็กวัยนี้ เป็นสิ่งที่พอแก้ไขได้ ถ้าได้ทำเสียแต่ต้นมือ สิ่งแรกที่ควรได้รับความเอาใจใส่คือฟัน เด็กในวัยนี้มักฟันผุ วิธีช่วยคือ ให้เด็กได้กินอาหารที่มีธาตุอาหารครบถ้วน ไม่กินของหวานจัด ให้กินผลไม้ ให้แปรงฟันหลังอาหาร และหมั่นปรึกษาทันตแพทย์

ข้อบกพร่องอื่น ๆ ได้แก่ ประสาทหู ประสาทตา เด็กอายุ 6 – 10 ปี ยังมีสายตายาวอยู่ เมื่ออายุ 8 หรือ 9 ปี สายตาควรจะได้ขนาดและรูปของตาผู้ใหญ่ เด็ก ๆ จะมีวุฒิภาวะทางสายตาในอัตราไม่พร้อมกัน หลังจากอายุ 9 ปี เด็กอาจมีข้อบกพร่องทางตา คือ สายตาสั้น เด็กมักจะมีโรคเกี่ยวกับหู คอ จมูก ด้วย การที่เด็กมีสภาพร่างกายเจ็บป่วยอยู่เสมอ ทำให้อารมณ์ไม่มั่นคงไปด้วย เกิดความอ่อนเพลีย ไม่เบิกบาน ท้อถอยง่าย ไม่ชอบ

บ้านและโรงเรียน การมีข้อบกพร่องทางกาย และมีโรคภัยเบียดเบียน อาจทำให้ฐานะทางสังคมเปลี่ยนแปลง คือ เด็กอาจจะไม่ได้รับการยอมรับจากเพื่อน ๆ อีกต่อไปได้ ก็เพราะเขาไม่สามารถร่วมมือในกิจกรรมหรือเล่นเกมได้ด้วย

สุโท เจริญสุข (สุโท เจริญสุข, 2517 : 227) ได้กล่าวถึงพัฒนาการทางด้านร่างกายของเด็กไว้ดังนี้

<u>ลักษณะพัฒนาการทางกายของเด็กอายุ 6 - 8 ปี</u>

1. ความเจริญทางกายเติบโตอย่างเห็นได้ชัดมาตั้งแต่อายุ 5 ขวบ

2. อายุ 6 ขวบ เด็กจะเจริญต่อไป และสามารถใช้กล้ามเนื้อใหญ่เก่งขึ้น

3. เด็กยังคงชอบเล่น เดิน วิ่ง กระโดด ขว้างปา และทำสิ่งต่าง ๆ ที่ใช้กล้ามเนื้อใหญ่เป็นสำคัญ

4. ความชำนาญจากการวิ่ง กระโดด จะนำไปสู่การเล่นทางอื่น เช่น เล่นบอลล์

5. เด็กพยายามใช้กล้ามเนื้อ เพื่อการเคลื่อนไหว และการเล่นอย่างจริงจัง

6. เด็กอายุ 6 - 8 ขวบนี้ เริ่มสามารถใช้กล้ามเนื้อทำงานประณีตบรรจงได้บ้างเล็กน้อย การประสานกันระหว่างตาและกล้ามเนื้อยังมีไม่มากนัก งานที่พอจะทำได้ เช่น งานช่างไม้ และเริ่มเขียนหนังสือได้บ้าง

7. เด็กในวัยนี้จะทำความพิศวงให้แก่ผู้ใหญ่ ก็คือ ดูแกช่างมีพละกำลังมากเหลือเกิน วุ่นวายทำโน่นทำนี่ตั้งแต่เช้าจนเย็น

<u>แง่คิดในทางการศึกษา</u> เด็กวัยนี้ชอบเคลื่อนไหวใช้กล้ามเนื้อ ครูพึงคิดว่าการให้เด็กทำงานละเอียดประณีต จะต้องค่อยเป็นค่อยไปอย่างช้า ๆ เช่น การขีดเขียน งานศิลป กิจกรรมที่เหมาะกับเด็กวัยนี้ควรเป็นเรื่องการใช้กล้ามเนื้อส่วนใหญ่ เช่น การกระโดดโลดเต้น การให้เด็กนั่งนิ่ง ๆ นานไม่เหมาะกับเด็กวัยนี้

ความสำคัญ คือ การจัดให้สมดุลย์ระหว่างการทำงานหรือการเล่นของเด็ก กับความจำเป็นของการหยุดพัก เด็กในระยะนี้มักจะเล่นจนลืมพัก เพราะว่าเขากำลังอยู่ในวัยใช้กำลังอย่างมาก ผู้ใหญ่ควรพิจารณาหรือโรงเรียนควรจัดทำตารางไว้เลยว่า จะให้เล่นเท่าไร พักเท่าไร ส่วนการพักผ่อนควรจะได้นอนวันละ 11 - 12 ชั่วโมง การที่เด็กต้องการฝึกฝนกล้ามเนื้อของตัว เป็นประโยชน์ต่อครูมาก คือ เปิดโอกาสให้ครูแนะนำกิจกรรมต่าง ๆ มาให้เด็กทำได้

โดยง่าย แต่อย่าได้ตั้งมาตรฐานความสำเร็จสูงนัก เด็กจะทำอะไร ๆ อย่างอิสระจึงไม่เชื่อผู้ใหญ่ แต่จะเริ่มมีความรู้สึกรับผิดชอบต่อการรักษาร่างกายให้สะอาด รู้จักใช้เสื้อผ้า กินอาหาร เด็กจะเลือกทำสิ่งต่าง ๆ ตามความพอใจของตน โรงเรียนควรเตรียมกิจกรรมมาก ๆ ให้เด็กได้แสดง (สุโท สุขเจริญ, 2517 : 228)

<u>ลักษณะพัฒนาการทางกายของเด็กอายุ 9 – 11 ปี</u> สุโท สุขเจริญ ได้กล่าวไว้ดังนี้

1. เด็กหญิงจะเจริญเร็วกว่าเด็กชาย และบรรลุวัยรุ่นก่อนเด็กชายประมาณ 2 ปี
2. ครูต้องเอาใจใส่ให้มาก ในความเติบโตของเด็กที่ร่างกายเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว
3. เด็กสามารถใช้มือทำงานอย่างแคล่วคล่องว่องไวกว่าเดิม
4. มีกำลังกายและแรงทำงานมากขึ้น
5. ไม่ค่อยรู้สึกเหน็ดเหนื่อยง่าย ๆ
6. สามารถทำงานละเอียดละออได้ และทำได้นาน ๆ ด้วย
7. เด็กชายอาจฝึกเข้าโรงงาน เด็กหญิงทำครัว เย็บจักร
8. เด็กหญิงสนใจในงาน คิดว่าต้องทำอย่างดี กระทำเคร่งต่อฝีมือของตัวมาก เพื่อให้ตัวเองมีความสามารถและทักษะในงาน
9. ทำการงานโดยมีความมุ่งหมายยิ่งขึ้น
10. มักไม่ค่อยพอใจในผลงานของตนเอง

(สุโท สุขเจริญ, 2517 : 231)

<u>ความเจริญเติบโตทางด้านร่างกาย</u> (กรมวิชาการ, 2503 : 1 – 12)

เมื่อเด็กอายุ 6 ขวบ ศีรษะจะมีขนาดประมาณ 90% ของศีรษะผู้ใหญ่ ความสูงและความกว้างของตัวจะเป็นประมาณ 2 เท่าของขนาดเมื่อเกิด จากอายุ 6 ปี จนกระทั่งระยะแตกเนื้อหนุ่ม เนื้อสาว ส่วนที่เจริญเติบโตเร็วที่สุด ได้แก่ แขนขา โดยทั่วไปเด็กอายุ 6 – 12 ปี นั้น มักจะมีขายาวเก้งก้าง ในระยะที่ควรเจริญเติบโตเป็นไปอย่างรวดเร็วนั้นจะต้องระวังในเรื่องอาหารที่ใช้รับประทาน การพักผ่อน และกิจการต่าง ๆ ที่เด็กกระทำ

หัวใจ

เด็กจะมีหัวใจซึ่งถ้าเทียบส่วนกับร่างกายแล้ว จะโตกว่าหัวใจของผู้ใหญ่ เส้นเลือดแดงเทียบกับขนาดของตัวแล้ว ก็โตกว่าของผู้ใหญ่เหมือนกัน และโตกว่าเส้นเลือดดำ การไหลเวียนของโลหิตและชีพจรจะเร็วกว่าของผู้ใหญ่ ความดันโลหิตในเด็กจะสูงขึ้นเรื่อย ๆ จนกระทั่งอายุประมาณ 9 ปี จึงจะคงที่อยู่ การที่เด็กมีระบบการไหลเวียนของโลหิตรวดเร็วกว่าผู้ใหญ่ มีขนาดของหัวใจ เส้นเลือดดำ และเส้นเลือดแดง เทียบกับส่วนของร่างกาย โตกว่าของผู้ใหญ่นั้น ย่อมเป็นเครื่องแสดงว่า เด็กยังไม่สามารถที่จะเล่นได้โดยหักโหมหรือชะมักเขม้นกับการเรียนเป็นระยะนาน ๆ ได้ เพราะเด็กจะเหนื่อยง่าย การกีฬาที่มีการแข่งขันอย่างทรหดอาจเป็นอันตรายแก่หัวใจ และอวัยวะอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการไหลเวียนของโลหิต

ปอด

เมื่อเด็กเริ่มมาโรงเรียน อัตราการหายใจของเขาจะสูงกว่าในระยะต่อมา เส้นโลหิตฝอยภายในปอดมีขนาดโต ส่วนเส้นเลือดใหญ่อื่น ๆ นับว่ายังมีขนาดเล็กอยู่ เด็กที่มีอายุระหว่าง 6 - 8 ปีนั้น จะต้องการอากาศบริสุทธิ์มาก ๆ มีการออกกำลังกายในระยะเวลาสั้น ๆ และมีการพักผ่อนเป็นระยะ ๆ หน้าอกและส่วนอื่น ๆ ของลำตัวในตอนนี้จะเริ่มเจริญเติบโตโดยรวดเร็วเมื่อเริ่มเข้าระยะแตกเนื้อหนุ่มเนื้อสาว ดังนั้น ในระยะที่ขาแขนเจริญเติบโตรวดเร็วมาก ในระหว่างอายุ 6 ปีจนถึงระยะที่แตกเนื้อหนุ่มเนื้อสาวนั้น การเจริญเติบโตในส่วนช่วงอกจึงนับว่ายังช้าอยู่ จึงเป็นความจำเป็นที่จะต้องระมัดระวังไม่ให้ต้องใช้ส่วนอวัยวะเกี่ยวกับปอดหักโหมจนเกินไป

อวัยวะสืบพันธุ์

ในระยะที่เด็กมีอายุ 6 - 12 ปี อวัยวะสืบพันธุ์เจริญเติบโตไปอย่างช้า ๆ เด็กมักจะแสดงอาการของความสนใจในเรื่องเพศไม่มากก็น้อย ระยะเวลาที่จะบรรลุถึงความเจริญเติบโตในทางเพศเต็มที่นั้น อาจจะแตกต่างกันได้มาก ๆ ปรากฏว่า การมีระดูของเด็กหญิงอาจจะเริ่มเมื่อบางคนมีอายุเพียง 10 ปี และบางคนอาจล่าไปจนถึงอายุ 16 ปี ประมาณว่าราว ๆ 70% จะมีระดูระหว่างอายุ 12 ปี - 13 ปี เด็กชายจะเป็นหนุ่มหลังจากเด็กหญิงประมาณ 2 ปี เมื่อเริ่มเป็นหนุ่มจะมีการเปลี่ยนแปลงในทางสรีรวิทยา ซึ่งเห็นได้ชัด คือ ไหล่จะกว้างขึ้น เสียงจะเปลี่ยนไป รูปหน้าก็จะเปลี่ยนไปด้วย ในตอนขั้นสุดท้ายของโรงเรียนประถมศึกษา อาจจะมี

เด็กหญิงที่เป็นสาวแล้วจำนวนไม่น้อย และจะมีเด็กชายที่เริ่มเป็นหนุ่มแล้วบ้าง ถ้าเด็กต้องตกซ้ำชั้นหลาย ๆ ปี ย่อมทำให้เกิดปัญหาขึ้น ทำให้เกิดความรู้สึกในเรื่องความแตกต่างระหว่างเพศ เพราะว่าในระยะแรกของการบรรลุวุฒิภาวะในทางเพศนี้ เด็กมีความหวั่นไหวในทางอารมณ์มาก และเด็กชายจะมีความสนใจในส่วนร่างกายของเด็กหญิงที่เปลี่ยนแปลงไป ปัญหาต่าง ๆ ในระยะเวลานี้นับว่ามีอยู่มาก

<u>การเคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย</u>

เมื่อเด็กเริ่มมาโรงเรียน การเคลื่อนไหวของเด็กมักใช้ส่วนใหญ่ของร่างกาย ถึงแม้ว่าการเคลื่อนไหวในส่วนย่อย ๆ จะสามารถทำอะไรได้บ้างแล้วก็ตาม การบังคับกล้ามเนื้อลำตัว ไหล่ แขน ขา เด็กทำได้ดี แต่การบังคับกล้ามเนื้อเล็ก ๆ ของนิ้วมือ และหัวแม่มือ ยังไม่สู้เจริญเติบโตดีนัก การที่บังคับให้เด็กอายุ 6 – 7 ปี ต้องใช้กล้ามเนื้อเล็ก ๆ ของแขนท่อนล่างและนิ้วมือในการเขียนหนังสือ และในการถือของเล็ก ๆ จะทำให้เด็กนั้นมีประสาทตื่นเต้นจนกระทั่งบางทีไม่สามารถผ่อนลงได้ มีผู้พบว่าการที่เด็กโต ๆ หรือผู้ใหญ่บางคนไม่สามารถผ่อนอารมณ์ตามสบายได้ในเวลาที่ต้องการนั้นเป็นเพราะเหตุว่าได้ถูกบังคับให้ใช้กล้ามเนื้อย่อย ๆ เหล่านี้ในระยะเวลาที่ยังไม่สมควร เด็กผู้หญิงโดยทั่วไปจะยังไม่พร้อมที่จะใช้กล้ามเนื้อเล็ก ๆ ของแขนและนิ้วมือ จนกระทั่งมีอายุครบ 8 ปี เด็กผู้ชายยังช้ากว่าเด็กผู้หญิงไปอีกราว ๆ 1 ปี คือ จะทำงานละเอียดต่าง ๆ ได้โดยใช้มือ

เด็กส่วนมากจะพร้อมที่จะใช้กล้ามเนื้อเล็ก ๆ ในการทำงานต่าง ๆ ในระหว่างอายุ 8 – 12 ปี นับได้ว่าเป็นระยะเวลาที่จะเริ่มฝึกกล้ามเนื้อเล็ก ๆ ของเด็กให้ใช้งานได้ผลดีที่สุด

<u>ลูกตา</u>

เมื่อเด็กเริ่มมาโรงเรียน ส่วนมากจะมีสายตายาว ดังนั้น จะต้องไม่หวังว่าเด็กจะสามารถแลเห็นวัตถุเล็กหรือวัตถุที่อยู่ใกล้ได้ ถ้าให้เพ่งของซึ่งอยู่ในระยะใกล้จะเกิดความเหนื่อยอ่อนโดยรวดเร็ว การใช้นัยน์ตามาก ๆ เกินไป อาจจะทำให้รูปของแก้วตาเปลี่ยนไปด้วย ผลสุดท้ายเด็กจะมีสายตาสั้น ตาของเด็กเล็ก ๆ อาจจะมองในระยะไกล ๆ จะต้องระวังไม่ให้อ่านตัวหนังสือที่เล็กเกินไป หรือทำงานอะไรที่เกี่ยวกับวัตถุเล็ก ๆ ข้อนี้นับว่าสำคัญมาก โดยเฉพาะสำหรับเด็กชั้นประถม 1 และ 2 โดยทั่วไปเมื่อเด็กอายุถึง 9 หรือ 10 ปี ความเจริญเติบโตในเรื่องลูกนัยน์ตานี้ก็ถึงขั้นที่จะทำอะไร ๆ ได้โดยไม่เป็นการหักโหมจนเกินไป (กรมวิชาการ, 2503 : 1 – 12)

ข้อที่จะต้องคำนึงถึง จากความรู้ในเรื่องการเจริญเติบโตทางร่างกายของเด็กที่ได้กล่าวมาแล้ว ในการที่จะจัดโรงเรียนให้แก่เด็กอายุ 6 – 8 ปี และ อายุ 9 – 12 ปี นั้นมีข้อที่ควรระมัดระวังดังนี้ (กรมวิชาการ, 2503 : 12 – 15)

อายุ 6 – 8 ปี

1. เด็กจะต้องการเสรีภาพในการเคลื่อนไหว คือ ไม่อยู่นิ่ง และจะต้องให้ได้มีโอกาสที่จะใช้กล้ามเนื้อใหญ่ ๆ ของลำตัว และแขนขาอยู่เสมอ

2. การเล่นหรือการฝึกหัดใด ๆ ควรจะมีระยะเวลาสั้น ๆ และไม่เป็นการหักโหมจนเกินไป

3. เด็กควรจะได้เล่นในที่โล่งแจ้ง เพื่อให้ได้รับอากาศบริสุทธิ์

4. เด็กจะต้องการเวลาสำหรับการพักผ่อน

5. กิจกรรมใดที่โรงเรียนจะให้เด็กกระทำโดยจะต้องนั่งอยู่นิ่ง ๆ ควรให้ทำเป็นระยะเวลาสั้น ๆ และจะต้องไม่บ่อยจนเกินไป

6. กิจกรรมต่าง ๆ ที่จะให้กระทำ ตลอดจน วัสดุที่เด็กจะใช้ควรมีลักษณะที่เด็กจะต้องใช้เพียงกล้ามเนื้อใหญ่ ๆ งานละเอียดที่จะต้องใช้แขนหรือนัยน์ตา ควรรอไว้ให้เด็กเจริญเติบโตมากกว่านี้

7. ในเรื่องความสัมพันธ์ของส่วนอวัยวะต่าง ๆ จะมีความแตกต่างกันอยู่มากระหว่างเด็กชายกับเด็กหญิง

8. เนื่องจากว่าเด็กแต่ละคนอาจจะแตกต่างกันได้มาก ๆ โรงเรียนจะต้องคำนึงถึงความแตกต่างและความต้องการของเด็กแต่ละคนเป็นราย ๆ ไป

อายุ 9 – 12 ปี

1. เด็กทั้งหญิงและชายจะต้องการและใช้กำลังทางร่างกายมาก แต่จะต้องไม่ให้เป็นการหักโหมจนเกินไป หรือเป็นระยะเวลาที่นานจนเกินไป ในระยะนี้ยังต้องการเสรีภาพในการที่จะเคลื่อนไหวไปมาอีก

2. เด็กทั้งหญิงและชายต้องการการพักผ่อนมาก ทั้งนี้ เนื่องจากความกดดันเพราะกำลังเจริญเติบโตโดยรวดเร็ว ในการที่จะจัดตารางสอนต้องใช้ความระมัดระวัง คำนึงถึงเรื่องการพักผ่อนและกิจกรรมที่เด็กจะต้องกระทำให้สมดุลย์กัน

3. ในระยะนี้เด็กจะต้องการอาหารมากกว่าในระยะที่แล้วมา ควรจะได้มีอาหารที่มีวิตามินมาก ๆ เด็กควรจะได้รับการสั่งสอนให้รู้จักเลือกอาหารที่มีคุณค่าและเหมาะสม

4. เป็นระยะที่ควรเริ่มให้ความสนใจเป็นพิเศษเกี่ยวกับท่านั่งหรือการทรงตัวของเด็ก

5. ระยะนี้เป็นระยะที่จะฝึกให้เด็กได้ใช้กล้ามเนื้อเล็ก ๆ ได้แล้ว เช่น ในการเขียนหนังสือ การวาดภาพ การเล่นเครื่องดนตรี การเย็กปักถักร้อย หรืองานอื่น ๆ ในด้านศิลปอุตสาหกรรม

6. จะต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างเด็กหญิงและเด็กชายในเรื่องการเจริญเติบโตต่าง ๆ ด้วย

7. ด้วยเหตุในระยะนี้ความแตกต่างในเรื่องความเจริญเติบโตของเด็กแต่ละคนจะมีอยู่มาก แต่ระยะเวลาที่จะบรรลุวุฒิภาวะในทางเพศก็แตกต่างกันมากเหมือนกัน จึงต้องพิจารณาโดยใกล้ชิดถึงความเจริญเติบโตทางร่างกาย และความต้องการของเด็กแต่ละคนเป็นราย ๆ ไป

8. ครูจะต้องระวังปัญหาเกี่ยวกับอารมณ์ของเด็ก เพราะเหตุว่าในระยะนี้การเจริญเติบโตโดยรวดเร็วและใกล้จะถึงตอนแตกเนื้อหนุ่มเนื้อสาว เด็กทั้งชายและหญิงจะต้องการความช่วยเหลือในการที่จะปรับตัวให้เหมาะสมกับปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น อันเนื่องจากการที่มีความเปลี่ยนแปลงในส่วนร่างกาย อาจจะมีน้ำหนักมากเกินไป หรือมีขนาดตัวเล็กเกินไป เป็นต้น

9. ระยะนี้เป็นระยะที่เด็กทั้งชายและหญิง ควรจะรู้จักรับผิดชอบในตัวเองเกี่ยวกับว่าวันหนึ่ง ๆ ควรจะทำอะไรบ้าง เพื่อให้เหมาะกับสุขลักษณะครูควรจะเป็นผู้แนะแนวทางให้นักเรียนสามารถมีความรับผิดชอบในตัวเองได้

<u>พัฒนาการด้านสติปัญญา</u>

คำว่า พัฒนาการทางปัญญา หมายถึงว่า การมีความสามารถทำกิจกรรมทางสมองให้บรรลุตามที่ตนต้องการ ตามเป้าหมายที่วางไว้ได้ คนที่มีเชาว์ปัญญาสูง คือ คนที่สามารถปรับตัวเองให้เข้ากับสถานการณ์ใหม่ ๆ ได้ และรู้จักวางโครงการให้ตรงจุดประสงค์กับงานที่ตนทำอยู่ การจะสามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ใหม่ได้ดีเพียงใดนั้น อยู่ที่การใช้สมองทำกิจกรรมหลาย ๆ อย่างเนือง ๆ ซึ่งเป็นการให้เกิดการเรียนรู้อันเป็นการเพิ่มพูนความงอกงามทางปัญญา (ทวีรัสม์ ธนาคม และคนอื่น ๆ, 2512 : 260)

จิตรา วสุวานิช และคนอื่น ๆ ได้ให้ความหมายของคำว่า "การพัฒนาทางสติปัญญา" ว่าหมายถึง การที่บุคคลมีความสามารถทำกิจกรรมที่ต้องใช้สมอง (สติปัญญา) ให้บรรลุผลตามที่ตนต้องการ หรือตรงเป้าหมายที่วางไว้ (จิตรา วสุวานิช และคนอื่น ๆ, 2519 : 189)

การใช้สมองทำกิจกรรมหลายอย่างเนือง ๆ อันเป็นการเพิ่มพูนทางปัญญา ซึ่งจะเกิดขึ้นก็โดยอาศัยเหตุดังนี้ (ทวีรัสม์ ธนาคม, 2512 : 260 – 266)

1. <u>ต้องมีแรงจูงใจ</u> แรงจูงใจได้แก่ ความปรารถนาที่จะให้ตนเป็นที่ยกย่อง รักใคร่ของผู้อื่น ให้ตนเป็นที่ยอมรับและมีเจ้าของ และต้องการพึ่งตนเอง เพื่อแสดงว่าตนมีความสามารถ ด้วยแรงจูงใจที่สำคัญเหล่านี้เอง ที่เด็กรู้จักปรับปรุงตนเองขึ้นเรื่อย ๆ เพื่อให้บรรลุผลตามที่ต้องการ

2. <u>ต้องมีสิ่งเร้า</u> สิ่งเร้าที่มากระตุ้นให้เด็กมีกิจกรรมต่าง ๆ ได้แก่ ความสนใจ การมีความต้องการ การไม่ได้ตามที่ตนต้องการ เจตนคติของบิดามารดาที่มีต่อเด็ก เหล่านี้เป็นสิ่งเร้าให้เด็ก ขวนขวายหาทางทำกิจกรรม การมีความพร้อมและมีความคิดความเข้าใจในตัวเองว่ามีความสามารถมากน้อยเพียงใด ก็เป็นสิ่งเร้าที่สำคัญ

3. <u>การได้ลงมือทำเอง</u> กิจกรรมที่เด็กได้มีโอกาสวางโครงการและได้ปฏิบัติด้วยตนเอง เป็นกิจกรรมที่ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้อย่างจริงจัง เพราะเด็กได้ประสบการณ์โดยตรง ได้เห็นอุปสรรค ข้อบกพร่อง และช่องทางที่จะแก้ไขให้เกิดผลดี

กล่าวได้ว่าวัยนี้เรียนรู้มากขึ้นหลายประการ โดยทั่วไปเด็กเรียนรู้จากสิ่งแวดล้อมใกล้ตัวก่อน แล้วจึงค่อยเพิ่มประสบการณ์จากสิ่งแวดล้อมไกลตัวภายหลัง สำหรับเด็กที่เพิ่งเข้าเรียน จะเรียนรู้ได้ดีขึ้น ถ้าเขาได้รับการส่งเสริมให้มีโอกาสเคลื่อนไหวไปด้วยในขณะเรียน จะนับได้คล่องขึ้นถ้ามีวัตถุให้จับต้อง เขาจะเข้าใจได้ดีถ้าได้มีส่วนร่วมในกิจกรรม เด็กต้องการทักษะทางมือเพื่อการเรียนรู้ เด็กอายุ 6 – 7 ปี ชอบวาดรูประบายสี ปั้น และงานไม้

ระหว่างวัย 7 ปี พัฒนาการทางภาษา กำลังเจริญขึ้นอย่างรวดเร็ว รู้คำศัพท์เพิ่มขึ้น ใช้ภาษาแสดงความคิดความรู้สึกได้ดี ความรู้สึกด้านจริยธรรมเริ่มพัฒนา ในระยะนี้สามารถมีความรับผิดชอบได้บ้าง เริ่มสนใจสิ่งถูกผิด แต่ยังไม่มีความเข้าใจเรื่องความจริงและความซื่อสัตย์อย่างลึกซึ้ง

เนื่องจากมีสิ่งยั่วยุให้เด็กอยากรู้อยากเห็น อยากทดลองก็คือ ภาพยนตร์ วิทยุ โทรทัศน์ และภาพการ์ตูน ซึ่งกลายเป็นสิ่งสำคัญส่วนหนึ่งของเด็กวัย 8 ปี สิ่งเหล่านี้อาจมีผลดีและผลร้าย

แก่เด็กได้ทั้งทางอารมณ์และสติปัญญา ผลดี คือ ทำให้รู้คำศัพท์เพิ่มขึ้น เข้าใจความเป็นไปของเหตุการณ์ห่างไกลได้ง่ายขึ้น ได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน ผลร้ายก็คือ เด็กนอนดึก ไม่ทำการบ้าน สายตาอาจไม่ดี

<u>การอ่าน</u> เด็กที่อ่านยังไม่คล่องมักชอบหนังสือการ์ตูน วัย 9 ปี เป็นวัยที่สนใจการอ่านมาก ทั้งสองเพศชอบอ่านหรือดูเรื่องเกี่ยวกับสัตว์ เรื่องเด็ก การผจญภัย และตลก ขบขัน ไม่ชอบเรื่องตื่นเต้นหวาดเสียวจนเกินไป การอ่านทำให้เกิดความคิดริเริ่ม อยากลองทำและค้นคว้า ผู้ใหญ่ควรส่งเสริมให้รักการอ่านและเลือกหนังสือที่เหมาะแก่วัยและเหมาะกับความสนใจให้

จากการสำรวจศึกษาค้นคว้าและวิจัยเรื่องการอ่านของเด็ก (มุจลินทร์ บุญยุปการ, 2497 : 27 – 28) ปรากฏว่า เด็กอายุ 6 – 12 ปี จะอ่านหนังสือ ประมาณ 1 – 2 เล่มต่อเดือน และจะเพิ่มขึ้นอีกในระยะ 2 ปีข้างหน้า

เมื่อเด็กอายุ 5 ปี สนใจที่จะฟังนิทานง่าย ๆ เกี่ยวกับสัตว์ เด็ก ๆ ด้วยกัน และชอบหนังสือที่มีภาพประกอบ

เด็กอายุ 6 – 7 ปี สนใจหนังสือภาพ เรื่องเกี่ยวกับธรรมชาติ

เด็กชายอายุ 10 – 12 ปี สนใจวิทยาศาสตร์ นิทาน และสัตว์ต่าง ๆ

เด็กหญิงอายุ 10 – 12 ปี สนใจเกี่ยวกับบ้าน ชีวิตในโรงเรียน และเทพนิยายต่าง ๆ ชอบอ่านนวนิยายของผู้ใหญ่ การผจญภัย

<u>ตัวอย่างความสนใจในการอ่านของเด็กในโรงเรียนประถมแห่งหนึ่ง</u> มีดังนี้

ชั้น ป.1 สนใจอ่านเรื่อง สัตว์และบทละครต่าง ๆ

ชั้น ป.2 สนใจอ่านเรื่อง เพลงเด็ก ๆ

ชั้น ป.3 สนใจอ่านเรื่อง นางฟ้าต่าง ๆ

ชั้น ป.4 สนใจอ่านเรื่อง ตลกขบขัน และไร้สาระต่าง ๆ

ชั้น ป.5 สนใจอ่านเรื่อง เกี่ยวกับพระเอกตามความคาดฝันของพวกตน เรื่องบ้านและภัยอันตรายต่าง ๆ

โดยทั่วไป เด็กชายที่ฉลาดมากชอบอ่านหนังสือเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ ประวัติและชีวประวัติต่าง ๆ เด็กหญิงที่ฉลาดมากจะไม่ชอบนวนิยายเกี่ยวกับอารมณ์มากนัก

<u>เวลา</u> วัยนี้มีความเข้าใจเรื่องเวลาดีขึ้น สามารถเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างเวลากับเหตุการณ์ประจำวันได้ เช่น รู้เวลากินอาหาร รู้เวลาโรงเรียนเข้า และรู้เวลานอน นอกจากนี้

ยังคงสามารถเข้าใจที่จะนำเหตุการณ์หรือเรื่องราวในอดีต มาให้สัมพันธ์กับเหตุการณ์ปัจจุบันได้

<u>การใช้เงิน</u> วัยนี้ยังมีความรู้ความเข้าใจเรื่องการประหยัดได้ถูกต้องขึ้น เด็กต้องการที่จะมีประสบการณ์ในการได้มีเงินเป็นของตนเองและใช้จ่ายไปตามใจชอบ

<u>ความสนใจ</u> ช่วงความสนใจยังอยู่ในระยะสั้น เมื่อร่างกายเติบโตขึ้น ความสามารถอย่างใหม่ก็เพิ่มขึ้น ทำให้ความสนใจหลายอย่างเกิดขึ้น ความสนใจขยายวงกว้างออกไป คือ สนใจในสิ่งแปลก ๆ ใหม่ ๆ ในสิสรรสะดุดตา สนใจในสัตว์เลี้ยง ภาพระบายสี การเล่นที่ใช้กำลังแขนขา เมื่ออ่านออกแล้วก็สนใจอ่านนิยายเรื่องนางฟ้า เพลง โคลง นิทาน เมื่อเจริญวัยขึ้นจะเข้าวัยเด็กตอนปลาย ความสนใจจะเปลี่ยนไปเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับการผจญภัย วิทยาศาสตร์ เรื่องที่เกิดขึ้นจริง และเรื่องราวของเด็กวัยเดียวกัน

จิตรา วสุวานิช และคนอื่น ๆ (จิตรา วสุวานิช และคนอื่น ๆ, 2519 : 190 - 193) ได้กล่าวถึง พัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กวัย 6 - 12 ขวบ ไว้ดังนี้

<u>ตอนต้นของเด็กวัยนี้</u> (ประมาณ 6 - 9 ขวบ)

เด็กมีการเรียนรู้มากขึ้น เนื่องจากเป็นวัยของการเข้าโรงเรียน เด็กเรียนรู้จากสิ่งแวดล้อมใกล้ตัวก่อน แล้วค่อยเพิ่มประสบการณ์ไปหาสิ่งแวดล้อมที่ไกลตัวออกไป

สำหรับเด็กที่เพิ่งเข้าเรียน จะสามารถเรียนรู้ได้ดี ถ้าได้รับการส่งเสริมจากทางโรงเรียน โดยให้ได้มีโอกาสเคลื่อนไหว และมีส่วนร่วมในกิจกรรมอยู่เสมอ ดังนั้น ในวัยนี้การเล่นได้เข้ามามีบทบาทในการส่งเสริมพัฒนาทางปัญญาของเด็กเป็นอันมาก

เด็กวัย 7 ขวบ พัฒนาการทางภาษากำลังเจริญขึ้นอย่างรวดเร็ว เรียนรู้คำศัพท์มากขึ้นและเพิ่มขึ้น สามารถใช้ภาษาแสดงความคิดความรู้สึกของตนออกมาได้ดีขึ้น

ในระหว่างวัยนี้ เด็กมีประสบการณ์เพิ่มมากขึ้น เนื่องจากมีสิ่งยั่วยุกระตุ้นให้มีกิจกรรมทางสมองเกิดขึ้นกับเด็กหลายประการ ซึ่งก่อให้เกิดความอยากรู้อยากเห็น อยากทดลองทำ อยากค้นคว้า ได้แก่ ภาพยนตร์ วิทยุ โทรทัศน์ และภาพการ์ตูน สิ่งดังกล่าวมีอิทธิพลต่อเด็กทั้งทางอารมร์ภาษา และสติปัญญา โดยเฉพาะทำให้เด็กรู้คำศัพท์อย่างกว้างขวาง และใช้ภาษาได้ดีขึ้น เด็กเรียนรู้ และเข้าใจความเป็นไปต่าง ๆ ดีขึ้น ความรู้รอบตัวเพิ่มขึ้น ทั้งยังได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน

<u>ในตอนปลายของเด็กวัยนี้</u> (ประมาณ 9 — 12 ขวบ)

วุฒิภาวะทุกด้านกำลังงอกงามเกือบจะเต็มที่ ทำให้เด็กมีความสามารถเพิ่มขึ้นหลายด้าน เด็กมีโอกาสเรียนรู้ได้กว้างขวาง สามารถคิดและแก้ไขปัญหาอันเป็นผลจากการได้อ่านมากขึ้น ได้ลงมือกระทำกิจกรรมด้วยตนเอง และได้รับการฝึกอบรมส่งเสริมทางด้านปัญญา และความคิดจากครูและโรงเรียน

ในเรื่องการสอน เด็กจะรู้จักเลือกสิ่งที่ตนอยากอ่าน เมื่ออายุได้ 8 หรือ 10 ขวบ ทั้งนี้สุดแท้แต่บิดามารดาหรือครูจะจัดหาหนังสือให้เด็กมากน้อยเพียงใด

เด็กอายุ 9 ขวบ รู้จักใช้ห้องสมุดและอ่านเรื่องยาวง่าย ๆ ได้ เด็กสนใจในการอ่านยิ่งกว่าวัยใด ๆ เด็กหญิงใช้เวลาในการอ่านมากกว่าเด็กชาย อาจเป็นเพราะเด็กชายสนใจการเล่นมากขึ้น

หนังสือที่เด็กอายุ 9 — 11 ขวบชอบมากที่สุด คือ หนังสือการ์ตูน เพราะให้ความเพลิดเพลินให้จินตนาการ และผ่อนคลายอารมณ์ ทำให้เด็กอ่านได้เก่งขึ้นอีกด้วย

สำหรับเด็กอายุ 12 ขวบ มีความสนใจในการอ่านอย่างกว้างขวาง มักอ่านหนังสือประเภทที่เป็นจริง และเรื่องที่แต่งขึ้น เช่น ประเภทการท่องเที่ยว การผจญภัย ชีวประวัติ เครื่องยนต์ ฯลฯ

การอ่านมีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพของเด็กเป็นอันมาก คือ เด็กที่มีความสามารถในการอ่านดี จะเจริญงอกงามทั้งทางอารมณ์ สังคม และปัญญา อันเป็นผลทำให้เด็กเกิดความเพลิดเพลินกระตือรือร้นที่จะทำสิ่งต่าง ๆ มีความคิดริเริ่มจะทำสิ่งใหม่ ๆ สามารถเข้ากับเพื่อนฝูงได้

พัฒนาการทางปัญญาที่เห็นได้ชัด คือ การมีจินตนาการสูง เพราะได้รากฐานมาจากการอ่านที่เพิ่มขึ้น ทำให้เกิดความคิดริเริ่ม และความคิดสร้างสรรค์ที่สามารถจะคิดทำ และประดิษฐ์สิ่งต่าง ๆ ทั้งในการเล่นและในการเรียน เด็กเริ่มมีแนวความคิดของตนเองมากขึ้น สามารถคิดและตัดสินใจเองได้ สามารถนำความคิดออกมาใช้ได้ มีความกระตือรือร้น มีความอยากรู้อยากเห็น และเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ได้เร็วขึ้น ทำให้สนใจทำกิจกรรมร่วมกับกลุ่มมากกว่าจะทำตามลำพัง นอกจากนี้ เด็กในวัยนี้เริ่มรู้จักรับผิดชอบ รู้จักใช้เหตุผล และรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น (จิตรา วสุวานิช และคนอื่น ๆ, 2519 : 190 — 193)

การเรียนรู้

คำจำกัดความ

มีการให้คำจำกัดความของการเรียนรู้ไปต่าง ๆ กัน เช่น Webster's Third New International Dictionary

การเรียนรู้ คือ กระบวนการเพิ่มพูนและปรุงแต่งระบบความรู้ ทักษะ นิสัย หรือการแสดงออกต่าง ๆ อันเป็นผลมาจากมีสิ่งมากระตุ้นอินทรีย์ โดยผ่านทางประสบการณ์ การปฏิบัติ หรือการฝึกฝน

Encyslopedia American Vol.17

การเรียนรู้ คือ การที่มนุษย์และสัตว์สามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ใหม่ ๆ ของสิ่งแวดล้อม และมีการแสดงออกในแนวใหม่ อันไม่ใช่เกิดจากสัญชาตญาน

Dictionary of Education

การเรียนรู้ คือ การเปลี่ยนแปลงอาการตอบสนองหรือพฤติกรรมแต่เพียงบางส่วนหรือทั้งหมด อันเป็นผลมาจากประสบการณ์ (อ้างอิงมาจาก จำเนียร ช่วงโชติ และคนอื่น ๆ 2518 : 8 - 9)

กล่าวโดยสรุป การเรียนรู้จะมีความหมายถึงขบวนการอย่างหนึ่งที่ทำให้พฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม อันเป็นผลจากประสบการณ์โดยไม่นับรวมไปถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอันเนื่องมาจากวุฒิภาวะ

ระดับสติปัญญากับการเรียนรู้ ระดับสติปัญญาจะเป็นอย่างไรขึ้นอยู่กับลักษณะระบบประสาท ซึ่งถ้ายิ่งซับซ้อนระดับสติปัญญาจะยิ่งสูงขึ้น และเป็นผลต่อเนื่องถึงการแสดงพฤติกรรมได้ซับซ้อนไปด้วยตามลำดับ ปริมาณความซับซ้อนในระบบประสาทของบุคคลแต่ละคนมีต่าง ๆ กัน ดังนั้น สติปัญญาของคนก็มีระดับต่าง ๆ กันด้วย (จำเนียร ช่วงโชติ และคนอื่น ๆ, 2518 : 11)

แบบทดสอบทางสติปัญญาที่นักจิตวิทยาได้ทำขึ้น มีประโยชน์ในการช่วยวัดระดับสติปัญญาหรือเชาว์ของแต่ละคน ช่วยให้ทราบว่าเด็กนักเรียนคนไหนจะสามารถเรียนหนังสือไปได้จนถึงชั้นใด ควรจะส่งเสริมอย่างไรจึงจะเหมาะสมกับความสามารถของเด็ก นอกจากนี้ การตรวจ

สอบเชาวน์ยังสามารถช่วยให้ครูแยกเด็กที่ฉลาดมาก ๆ ไว้พวกหนึ่ง และพวกที่มีปัญญาด้วย ก็จะได้ช่วยจัดหาวิธีสอนหรือช่วยสอนพิเศษให้ตามแบบทดสอบที่ชื่อ Stanford Binet Scale นั้น เพื่อทดสอบและนำมาคิดระดับคะแนนแล้ว ผลจะออกมาดังนี้

ลำดับขั้นของ I.Q. (Intelligence Quotient)

1 - 25 เป็นพวก Idiot โง่ที่สุด

25 - 50 เป็นพวก Imbecile โง่มาก

50 — 70 เป็นพวก Moron โง่

ทั้งสามพวกนี้ เราเรียกว่า พวกจิตเปลี้ย

70 - 80 เป็นพวก Borderline พวกคาบเส้น

80 - 90 เป็นพวก Dull พวกปัญญาทึบ

90 - 110 เป็นพวก Mormal พวกอยู่ในเกณฑ์ปกติ

110 - 120 เป็นพวก Superior ค่อนข้างฉลาด

120 - 140 เป็นพวก Very Superior พวกฉลาดมาก

140 ขึ้นไป เป็นพวก Genius อัจฉริยะ

(จิตรา วสุวานิช, 2518 : 36)

Dehaan และ Havighurst (อ้างอิงมาจาก สมบัติ มหารศ, 2520 : 73-74) ได้แบ่งเด็กที่ฉลาดออกเป็น 2 กลุ่ม เพื่อจุดมุ่งหมายทางการศึกษา คือ

<u>เด็กฉลาด</u>

1. พวกฉลาดที่สุด มี 1 เปอร์เซนต์ (แทบหาไม่ได้หรือถ้ามีก็ต้องจัดการศึกษาพิเศษให้)

2. พวกฉลาดรองลงมา มี 10 กว่าเปอร์เซนต์

<u>พวกเรียนช้า</u>

การจัดแบ่งพวกเด็กเรียนช้า แบ่งได้ดังนี้

1. พวกเรียนได้ในชั้นถึงพวกปกติ คือ เรียนช้าแบบปกติ I.Q. จะอยู่ระหว่าง 75— 85

2. พวกนี้สามารถให้การศึกษาได้ และมีอิสระในการทำงาน I.Q. อยู่ระหว่าง 50 - 75

3. พวกที่ต้องจัดชั้นและฝึกฝนเป็นพิเศษ มี I.Q. 25 - 50

4. พวกที่ I.Q. ต่ำกว่า 25 ลงมา ต้องพึ่งคนอื่น ต้องให้ความช่วยเหลือเป็นพิเศษ

ความล้มเหลวในการเรียน อาจจำแนกออกเป็น 2 ด้าน คือ

1. การสอบตก และการเรียนซ้ำชั้น

2. การออกจากโรงเรียนกลางคันหรือก่อนกำหนด

ความล้มเหลวในการเรียนทั้ง 2 ลักษณะนี้ ถ้าปรากฏว่ามีอยู่มากในสังคมใด ย่อมแสดงว่า ระบบการศึกษาของสังคมนั้น มีประสิทธิภาพในการผลิตทรัพยากรคนต่ำ ซึ่งย่อมจะเป็นผลเสียต่อความเจริญก้าวหน้าของสังคมเป็นอันมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งสังคมที่กำลังอยู่ในระหว่างการเร่งรัดพัฒนา เช่น ประเทศของเรา (นิยม คำนวนมาสก และคนอื่น ๆ, 2516 : 4)

ปัจจัยที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับความล้มเหลวทางการเรียน

1. ปัจจัยที่เกี่ยวเนื่องกับตัวเด็กเอง เช่น สติปัญญาความสามารถ ความสนใจ ความถนัด และทัศนคติต่อการเรียน สุขภาพทางกาย และทางจิต เป็นต้น

2. ปัจจัยที่เกี่ยวพันกับบิดามารดาหรือผู้ปกครอง และสภาพครอบครัวของเด็ก อาทิเช่น ความเอาใจใส่ ความสนใจของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจน ทัศนคติของบิดามารดา หรือผู้ปกครองที่มีต่อการศึกษา

3. ปัจจัยที่เกี่ยวกับโรงเรียนและครู เช่น สภาพของโรงเรียน ทำเลที่ตั้ง อุปกรณ์การเรียน การสอน บริการต่าง ๆ หลักสูตร วิธีสอน และวิธีการวัดผล

4. ปัจจัยที่เกี่ยวกับชุมชน เช่น ลักษณะทางเศรษฐกิจ ระดับการศึกษาของคนในชุมชน ชนิดของอาชีพที่มีอยู่ในชุมชนนั้น องค์การหรือบริการทางการศึกษาที่มีอยู่ในชุมชน เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ล้วนมีความสัมพันธ์กับทัศนคติ และความเจริญงอกงามของเด็กทั้งสิ้น (นิยม คำนวนมาสก และคนอื่น ๆ, 2516 : 5)

พัฒนาการทางสังคม

เด็ก ๆ จะเรียนวิธีการสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมแห่งแรก คือ ที่ครอบครัว จากผู้ปกครอง พี่น้อง จากเพื่อนรุ่นราวเดียวกัน และผู้ใหญ่ที่สำคัญ ๆ แต่ถ้าหากขาดการสัมพันธ์กับ

ทางบ้านแล้ว จะไปเริ่มเมื่อเข้าโรงเรียน เด็กแต่ละคนจะพัฒนาไปตามแบบสังคมเฉพาะที่วางไว้ (สมบัติ มหารศ, 2520 : 74)

ในระยะที่เริ่มเข้าโรงเรียน งานที่ซับซ้อนบางอย่างทำได้สำเร็จ สนใจกิจกรรมที่ซับซ้อน เรียนการเข้ากลุ่ม ทั้งแบบมีพิธีการและไม่มีพิธีการ โรงเรียนเป็นห้องทดลอง เพื่อการใช้ชีวิตในสังคม พัฒนาการทางสังคมของเด็กมีลักษณะที่สังเกตเห็นได้ มีดังนี้

1. เรียนการเข้ากับเพื่อน และไปไหนมาไหนกับเพื่อนรุ่นเดียวกัน
2. เรียนเกี่ยวกับความเหมาะสมในเรื่องบทบาทของเพื่อนต่างเพศ
3. พัฒนาสังกัปที่จำเป็นสำหรับชีวิตประจำวัน
4. พัฒนาทางสติ ศีลธรรม
5. พัฒนาทัศนคติต่อกลุ่มสังคมและสถาบัน

(สมบัติ มหารศ, 2520 : 85)

ทวีรัสม์ ธนาคม และคนอื่น ๆ (ทวีรัสม์ ธนาคม และคนอื่น ๆ, 2509 : 257) ได้กล่าวถึงพัฒนาการทางด้านสังคมไว้ว่า

การสังคมของเด็กวัยเข้าเรียน คือ ระยะ 6 - 10 ปี เป็นไปอย่างไม่กว้างขวางนัก แม้จะเด็กจะเริ่มอยู่เป็นกลุ่ม แต่ก็เป็นกลุ่มเล็ก เปลี่ยนหน้ากันเรื่อยไป ทั้งการเล่นก็ยังเป็นการเล่นที่ต่างคนต่างเล่น คือ เพียงแต่มารวมกลุ่มกันเท่านั้น วิธีการเล่นก็เปลี่ยนอยู่เสมอ ส่วนมากมักเอาแต่ใจตัว เมื่อเจริญวัยขึ้นมีการเรียนรู้ที่จะปรับตัวให้ตนเป็นที่ยอมรับของเพื่อนฝูงได้ดีขึ้น หมู่คณะ และกลุ่มมีอิทธิพลขึ้น ทำให้เด็กรู้จักยอมรับฟังและทำตามความคิดเห็นของผู้อื่นด้วย ทั้งสองเพศสามารถเล่นทำกิจกรรมร่วมกันได้ดี แต่เด็กชายมักจะชอบเล่นกับเด็กชายด้วยกัน ในทำนองเดียวกันเด็กหญิงก็มีการสังคมในแนวเดียวกับเด็กชาย เด็กหญิงชอบกิจกรรมที่ไม่ต้องใช้แรง เด็กชายชอบกิจกรรมที่มีโอกาสเคลื่อนไหวทั้งตัว และเมื่อจะเข้าวัยตอนปลาย เด็กชอบเล่นเป็นทีม และชอบกิจกรรมที่มีกฎเกณฑ์มากขึ้น ให้ความร่วมมือกับหมู่คณะดีขึ้น เพราะเป็นวัยรวมหมู่รวมพวก

<u>พัฒนาการทางด้านสังคมของเด็กวัยเด็กตอนปลายหรือวัยเข้าโรงเรียน (Late Childhood) 6 - 12 ขวบ</u> (จิตรา วสุวานิช และคนอื่น ๆ, 2519 : 105 - 107)

ลักษณะสำคัญที่สุดของเด็กอายุ 6 - 8 ขวบ คือ การเข้าร่วมกลุ่มของเด็ก เด็กต้องการที่จะเป็นคนหนึ่งในกลุ่ม การเล่นเกม ต่าง ๆ ก็ชอบเล่นเป็นกลุ่ม ไม่นิยมเล่นคนเดียว

อีกต่อไป เด็กจะสนใจและยินยอมให้ความร่วมมือในการเล่น การทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อต้องการเข้ากลุ่มนั่นเอง การแสดงออกของเด็กประกอบด้วยเหตุผลมากขึ้น

อย่างไรก็ตาม การสังคมของเด็กวัยเข้าโรงเรียนตอนต้นนี้ ยังไม่สู้กว้างขวางนัก กล่าวคือ ในระยะตอนต้นของวัยนี้ แม้ว่าเด็กจะเริ่มอยู่กันเป็นกลุ่ม แต่ก็เป็นกลุ่มเล็ก สมาชิกเปลี่ยนหน้ากันเรื่อยไป ส่วนมากเด็กมักเอาแต่ใจตัว และต้องการชนะแต่ผู้เดียว ดังนั้น การเล่นจึงเป็นการต่างคนต่างเล่น เพียงแต่มารวมกลุ่มกันเท่านั้น เมื่อเด็กเจริญวัยขึ้น เด็กได้มีการเรียนรู้ การปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมและสังคมดีขึ้น หมู่คณะและกลุ่มมีอิทธิพลมากขึ้น ทำให้เด็กมีการเปลี่ยนแปลง เด็กเริ่มสนใจในการเข้าร่วมมือในกิจกรรมต่าง ๆ มากขึ้น เรียนรู้การยอมรับฟัง และทำตามความคิดเห็นของผู้อื่นมากขึ้น

ลักษณะการเข้ากลุ่มของเด็กในวัยนี้ แตกต่างกันกับลักษณะของกลุ่มของเด็กในวัยเติบโตต่อไป กล่าวคือ กลุ่มในระยะต้นนี้มีลักษณะในการเข้ากลุ่ม เพื่อความสนุกสนานและความรู้สึกว่าตนเองมีส่วนร่วม และเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มในสังคมด้วย ยังไม่มีความสามารถในการตั้งจุดประสงค์ของกลุ่ม และเข้าใจถึงลักษณะของสมาชิกที่จะเข้าร่วมกลุ่ม ตลอดจน กิจกรรมที่กลุ่มจะต้องทำ เนื่องจากความเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ มีน้อย และความสามารถกระทำกิจกรรมต่าง ๆ อยู่ในวงจำกัดมาก ตามขอบเขตแห่งสติปัญญาและวัยของเด็ก เมื่อเด็กเจริญวัย ความเข้าใจในเรื่องกลุ่มจะพัฒนาขึ้นเรื่อย ๆ เด็กจะค่อย ๆ เรียนรู้กฎเกณฑ์ที่สลับซับซ้อน และรู้จักที่จะปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่วางไว้เป็นอย่างดี

<u>พัฒนาการด้านสังคมของเด็กในวัย 9 – 12 ขวบ</u>

เด็กมีเพื่อนมากขึ้น รู้จักคบเพื่อนได้กว้างขวางมากขึ้นกว่าเดิม เด็กหญิงอายุ 10 ขวบ ยังคงร่วมกิจกรรม ร่วมเล่นกับเด็กชายได้เป็นอย่างดี ครั้นถึงอายุ 11 ขวบ เด็กเริ่มแยกกันเล่นและทำกิจกรรม โดยจับกันเป็นกลุ่มเด็กหญิง กลุ่มเด็กชาย และต่อไปก็จะแยกกันมากขึ้นจนถึงขั้นของวัยรุ่น

ในระยะเวลาตอนปลายของเด็กตอนปลาย เด็กหญิงจะเจริญเติบโตเร็วกว่าและมีวุฒิภาวะสูงกว่าเด็กชายในอายุคราวเดียวกัน เด็กหญิงจึงก้าวหน้าไปก่อนเด็กชาย เด็กหญิงจะเริ่มสนใจเด็กชายก่อน และเป็นการสนใจเด็กชายที่โตกว่าตนด้วย เด็กหญิงจะรู้จักแต่งตัวมากขึ้นและเอาใจใส่เรื่องราวของเด็กชาย ในขณะที่เด็กชายจะยังไม่สนใจในเรื่องเหล่านี้เลย การที่

เด็กหญิงก้าวหน้าไปก่อนเด็กชายในระยะเวลาเหล่านี้ ไม่แต่เพียงกระทบกระเทือนต่อการปรับปรุงตัว ทางสังคมและชีวิตในสังคม เท่านั้น แต่ยังมีผลสะท้อนออกมาให้เห็นจากกิจกรรมในห้องเรียนอีกด้วย

ในด้านความสัมพันธ์กับครอบครัว เด็กชายวัย 12 - 13 ขวบ ไม่ใคร่ใกล้ชิดกับบิดาเหมือนเดิม ตรงกันข้ามกับเด็กหญิง ซึ่งพยายามใกล้ชิดบิดามากขึ้น เพราะกำลังอยู่ในวัยที่มีความต้องการความสัมพันธ์ระหว่างเพศ

นอกจากนี้ พัฒนาการทางสังคมที่สำคัญของเด็กวัยนี้ คือ มักไม่ชอบเล่นกับวัตถุเหมือนเมื่อวัยเด็ก แต่ชอบเล่นกับบุคคล ไม่ชอบอยู่หรือเล่นคนเดียว ชอบอยู่เป็นแกงค์และเล่นเป็นกลุ่ม เป็นวัยที่เอาใจใส่ตนเองเพื่อการสังคม

และแม้ว่าทั้งสองเพศจะเล่นกีฬาหรือทำกิจกรรมในชั้นเรียนด้วยกันก็ตาม แต่ปรากฏว่าเด็กชายจะเล่นหรือทำกิจกรรมที่พอใจร่วมกับเด็กชาย เด็กหญิงก็เล่นหรือทำกิจกรรมกับเด็กหญิงด้วยกัน อันเป็นการแยกกลุ่มทางเพศ กลุ่มเด็กหญิงและเด็กชายเป็นที่ศัตรูกันก็มี เป็นมิตรกันก็มี

เพื่อนของเด็กวัยนี้มักเป็นคนอายุรุ่นราวคราวเดียวกัน และเพศเดียวกัน เด็กมักมีเหตุผลในการเลือกเพื่อน เช่น มีอะไรเหมือนกัน อยู่ใกล้กัน เรียนห้องเดียวกัน คนที่มีเพื่อนง่ายและเป็นที่ชอบพอของเพื่อน ๆ มักเป็นคนมีลักษณะดังต่อไปนี้ คือ กระตือรือร้น กระฉับกระเฉง ท่าทีเป็นมิตร ให้ความร่วมมือ เสียสละ และพูดเก่ง การทำตัวให้เป็นที่ยอมรับของเพื่อน ลักษณะเหล่านี้เป็นสิ่งสำคัญสำหรับเด็กวัยนี้ เพราะทำให้เขาสามารถเข้ากลุ่มได้ง่าย

โดยทั่ว ๆ ไป เด็กที่มีความสามารถหรือทักษะสูง มักเป็นคนที่มีการปรับตัวได้ดี และเข้ากลุ่มได้มากกว่าเด็กที่มีความสามารถต่ำ เด็กที่เข้ากับใครไม่ได้นั้น มักเป็นคนมีปัญหา และมักแสดงออกด้วยการเงียบขรึม หงอยเหงา ซึมเศร้า และก้าวร้าว การที่เด็กมีการปรับตัวไม่ได้ในระยะวัยเด็กตอนปลายนี้ จะนำไปสู่การปรับตัวที่ไม่ดีในระยะต่อไป

<u>ระดับของการพัฒนาการทางสังคมของ Piaget</u> (อ้างอิงมาจาก จิตรา วสุวานิช และคนอื่น ๆ, 2519 : 110) Piaget ได้แบ่งระดับการพัฒนาการทางสังคมของชีวิตมนุษย์ออกเป็น 3 ระยะ ซึ่งจะขอกล่าวย่อ ๆ ดังนี้ คือ

<u>ระยะที่หนึ่ง</u> เป็นระยะที่คนเรา คือ ตัวเองเป็นศูนย์กลางของความสำคัญ (Egocentrism) เด็กจะถือเอาตัวเองเป็นจุดเด่น จะเปรียบเทียบอะไรก็จะเอาตัวเองเป็นที่ตั้ง

จะพูดจะคุยก็ต้องเป็นเรื่องของตัวเอง ไม่ยอมเข้าใจว่าที่ตัวเองพูดไปนั้น คนอื่นจะเข้าใจเหมือนกับที่ตัวเองเข้าใจหรือไม่ การถือตัวเองเป็นศูนย์กลางของความสำคัญนี้ เป็นระยะแรกของการพัฒนาการทางสังคม ระยะนี้อาจประมาณได้กับเด็กในวัยทารก และในวัยเด็กตอนต้น (ก่อนไปโรงเรียน) ในระยะเวลาเหล่านี้เด็กจะมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดอยู่ในครอบครัว โดยเฉพาะกับบิดามารดาและพี่น้อง

ระยะที่สอง เป็นระยะที่เด็กพยายามจะเข้าไปสู่ความสัมพันธ์ในสังคมที่แท้จริง เด็กจะค่อย ๆ ความความถือเอาตัวเองเป็นศูนย์กลางลง และเริ่มที่จะเข้าใจว่าในวงสังคมที่แท้จริงนั้น จะต้องมีการติดต่อซึ่งกันและกัน จะต้องพึ่งพาอาศัยกัน

ระยะนี้เริ่มตั้งแต่วัยเด็กเข้าโรงเรียนเป็นต้นไป ความเปลี่ยนแปลงในทางความสัมพันธ์ จะเปลี่ยนรูปไปอย่างมากระหว่างอายุ 6 – 12 ขวบ โลกของเด็กจะขยายออกไปมากขึ้นทุกที ความสัมพันธ์ใกล้ชิดจะไม่จำกัดอยู่แต่เฉพาะบิดามารดา แต่จะขยายออกไปสู่เพื่อนฝูง ครูและบุคคลอื่น ๆ ความเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ระยะนี้เป็นช่วงสำคัญของชีวิต จะเป็นเครื่องบอกอนาคตของชีวิตสังคมของเด็กในภายหน้า

ระยะที่สาม เป็นระยะที่เด็กเกิดการยอมรับนับถือระหว่างกัน ระยะนี้เป็นการพัฒนาขั้นสุดยอดของชีวิตสังคม มีการยอมรับนับถือผู้อื่นว่ามีความสำคัญเท่า ๆ กัน มีการยอมรับในการเป็นสมาชิกของสังคมเหมือนกัน มีการยอมรับในการมีความคิดความอ่าน และมีการยอมรับว่า แทนที่จะฟังแต่ความคิดเห็นของตัวเองเป็นหลักแต่อย่างเดียว ก็มีการรับความคิดเห็นของผู้อื่นมาพิจารณาด้วยเสมอไป ความเปลี่ยนแปลงในระยะนี้ เริ่มกับเด็กตั้งแต่วัยรุ่นขึ้นไปจนถึงวัยผู้ใหญ่ กล่าวคือ เด็กในวัยเหล่านี้ จะเกิดมีความต้องการมีเพื่อนทั้งเพศเดียวกัน เพื่อนต่างเพศ และความต้องการที่จะร่วมกระทำกิจกรรมกับหมู่คณะ

ในระยะที่เด็กเข้าโรงเรียนประถมแล้ว คือ ระหว่างที่เด็กอายุ 6 – 12 ขวบ เด็กจะพบเหตุการณ์หลายอย่างที่ก่อกวนอารมณ์ ซึ่งมีผลกระทบกระเทือนต่อการงอกงามทางสังคมของเด็กด้วย สถานการณ์สำคัญที่มักก่อกวนจิตใจ เด็กในระยะนี้อาจมีอยู่ 3 สถานการณ์ด้วยกัน คือ (จรรยา จินายน, 2504 : 29)

สถานการณ์แรก คือ การปรับตัวของเด็กในตอนแรก ๆ ที่ต้องกระทำต่อโรงเรียน เช่น เด็กต้องผจญต่อสถานที่ใหม่ กฎ ข้อบังคับที่ตนเองไม่เคยชินต่อครู ต่อการเรียนโดยทั่ว ๆ ไป

สถานการณ์อันที่สอง คือ ความสัมพันธ์ของแกกับเพื่อนเล่น กล่าวคือ เด็กในระยะนี้ ต้องการรู้สึกว่าตัวเองได้รับการยอมรับว่าเป็นคนหนึ่งของหมู่คณะ ต้องการได้รับความสนใจและความเห็นด้วยจากเพื่อน เด็กต้องการการเรียนรู้ในการที่จะเป็นทั้งผู้นำ และผู้ตามในหมู่ของตน ต้องปรับตัวให้เข้ากับสิทธิของผู้อื่น และตระหนักถึงสิทธิของตนอยางนี้ เป็นต้น

สถานการณ์สุดท้าย คือ การเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว กระทันหันของระยะก่อนเข้าวัยรุ่น ซึ่งอาจเริ่มต้นขณะที่เด็กอายุ ประมาณ 10 หรือ 11 หรือ 12 ขวบ ในระยะนี้เด็กผู้หญิงจะเจริญทางกายเร็วกว่าเด็กผู้ชาย อวัยวะสืบพันธ์ในทั้งสองเพศเริ่มเจริญขึ้นในระยะนี้ การเปลี่ยนแปลงทางร่างกายอย่างกระทันหันทำให้เด็กวางตัวไม่ถูก ต้องการเวลาและความเห็นใจจากพ่อแม่ และครู

ทวีรัสม์ ธนาคม และคนอื่น ๆ (ทวีรัสม์ ธนาคม และคนอื่น ๆ, 2509 : 259) กล่าวว่า สิ่งสำคัญที่ช่วยเด็กให้ปรับตัวทางสังคมได้ดีนั้น คือ

1. ประสบการณ์ทางบ้าน เด็กที่สามารถปรับตัวได้ดีที่โรงเรียน คือ เด็กที่เติบโตขึ้นในครอบครัวที่มีบรรยากาศอบอุ่น เป็นมิตร พ่อแม่แสดงความรักและยอมรับเด็ก ไม่ละเลยที่จะเสริมสร้างบุคลิกภาพที่ดีให้แก่เด็ก

2. สนามที่เด็กวิ่งเล่น สนามมิใช่ที่ ๆ เด็กใช้วิ่งเล่นและทำกิจกรรมเพื่อความสนุกสนานเท่านั้น แต่ยังเป็นที่ ๆ ให้เด็กเกิดการเรียนรู้ที่จะรักษาสิทธิของตนเองที่จะปรับตนให้เข้ากับผู้อื่นได้ดีขึ้น

3. บทบาทของครู ครูในชั้นประถมมีอิทธิพลสูงที่จะช่วยให้เด็กมีพัฒนาการทางสังคม เป็นผู้ที่ช่วยให้เด็กเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ต่อพ่อแม่ ผู้ใหญ่อื่น และเด็กวัยเดียวกัน เป็นผู้ช่วยให้เด็กรู้จักแก้ไขตนเอง เพื่อให้เกิดความงอกงาม สำหรับเด็กจะรู้สึกว่าโรงเรียนเป็นสถานที่แห่งแรกที่ให้ประสบการณ์ชีวิตนอกบ้านที่อยู่รวมกันเป็นกลุ่ม เด็กต้องเรียนรู้ที่จะให้ความร่วมมือกับโรงเรียน การจัดให้เด็กทำงานเป็นกลุ่มเป็นวิธีการดียิ่งที่จะช่วยให้เด็กพัฒนาการด้านสังคม

อารมณ์

ได้มีผู้ให้คำจำกัดความของคำว่า อารมณ์ไว้ต่าง ๆ กันดังนี้

อารมณ์ หมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นจากการรับรู้และตอบสนองต่อสิ่งเร้า หรือสิ่งยั่วยุที่มากระตุ้นตัวเรา ซึ่งตอบสนองในทางจิตใจและทางร่างกาย เช่น ความโกรธ ความขุ่นมัว ขาดสติ แสดงอาการฉุนเฉียว หัวใจเต้นแรง มือเท้าสั่น เป็นต้น (จรินทร์ ชานีรัตน์,2517 : 56)

อารมณ์ หมายถึง ความกระเทือนใจที่เด็กได้รับซึ่งเป็นผลมาจากการเร้าของสิ่งแวดล้อมต่อชีวิต (สุโท เจริญสุข, 2517 : 224)

อารมณ์ หมายถึง การแสดงออกของความต้องการที่ซ่อนเร้นอยู่ อันเกิดจากความตึงเครียดที่ซับซ้อน (ทวีรัสม์ ธนาคม, 2509 : 254)

วิธีการที่จะช่วยให้เด็กมีพัฒนาการทางด้านอารมณ์ มีดังนี้

- ต้องการให้ความรักเด็กอย่างพอเพียง
- ให้การสนับสนุนและการแนะแนว
- ต้องให้ประสบการณ์ที่เด็กพอใจและต้องการ
- ให้สังคมยอมรับ
- ต้องรักษาสื่อสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่ไว้ตลอดไป
- ให้พวกเขามีความรู้สึกเป็นอิสระที่จะพูดอย่างเปิดเผยกับผู้ปกครองหรือครู

(สมบัติ มหารศ, 2520 : 62)

ลักษณะของอารมณ์เด็ก

ประเสริฐ ตันสกุล (ประเสริฐ ตันสกุล, 2517 : 152 – 155) กล่าวไว้ว่า

1. อารมณ์เด็กหายเร็ว เกิดขึ้นและคงอยู่ภายในระยะเวลาเพียง 2 – 3 นาที ก็จะหมดไป เด็กจะแสดงออกหรือระบายออกทันทีโดยไม่มีการยับยั้ง

2. อารมณ์เด็กรุนแรง ลักษณะการแสวงออกทางอารมณ์ขาดการยับยั้งหรือกลั่นกรอง

3. อารมณ์ของเด็กเปลี่ยนเร็ว เด็กจะเปลี่ยนจากการร้องไห้ไปเป็นหัวเราะได้โดยทันที เปลี่ยนจากการโกรธเป็นยิ้มแย้มได้โดยฉับพลัน ที่เป็นเช่นนี้เพราะเด็กแสดงอารมณ์ออกมา

ที่เดียวหมด มีความสนใจในสิ่งต่าง ๆ เพียงชั่วระยะสั้น เด็กยังขาดความเข้าใจในสถานการณ์และขาดประสบการณ์

4. อารมณ์เด็กเกิดขึ้นได้บ่อย ๆ

5. การแสดงออกทางอารมณ์แต่ละคนไม่เหมือนกัน เด็กบางคนอาจวิ่งหนีเมื่อกลัว บางคนก็ซุกซน ฯลฯ

6. อารมณ์ของเด็กสามารถสังเกตได้จากการแสดงออกทางพฤติกรรม

7. ความรุนแรงของอารมณ์เปลี่ยนแปลงได้ตามวัย

8. วิธีการแสดงออกทางอารมณ์ของเด็กเปลี่ยนไปเมื่อเด็กโตขึ้น ซึ่งเป็นการเรียนรู้จากสังคมและสิ่งแวดล้อม

<u>พัฒนาการทางอารมณ์ของเด็กวัยเด็กตอนปลาย (Late Childhood) 6 - 12 ขวบ</u> (จิตรา วสุวานิช และคนอื่น ๆ, 2519 : 122 - 125)

<u>พัฒนาการทางอารมณ์ของเด็กในวัย 6 - 9 ขวบ</u>

เด็กวัยนี้จัดเป็นวัยหัวเลี้ยวหัวต่อ หรือเป็นวัยเริ่มรับการเปลี่ยนแปลง เมื่อเข้าโรงเรียน เด็กต้องเรียนรู้การปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ใหม่ เช่น ครู เพื่อน บทเรียน สถานที่ ตลอดจน ระเบียบวินัย สิ่งแวดล้อมใหม่ ๆ เหล่านี้ มีผลทำให้เด็กมีการเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์

เมื่อเด็กเกิดอารมณ์จะแสดงออกในรูปพฤติกรรมแตกต่างกัน โดยทางหน้าตา ท่าทาง หรือคำพูด เด็กที่มีการพัฒนาทางอารมณ์เป็นอย่างดีจะสามารถปรับตัวทางอารมณ์ได้อย่างเหมาะสมกว่าเด็กที่ด้อยพัฒนาทางอารมณ์

ในระยะตอนต้นของเด็กวัยตอนกลางนี้ คือ ประมาณอายุ 6 ขวบ เด็กยังอยู่ในระยะที่ถือตัวเองเป็นจุดศูนย์กลางอยู่ (Self-Centered) มักแสดงออกด้วยการเอาแต่ใจตัวเอง ต้องการเป็นผู้ชนะ ต้องการได้ทำอะไรก่อนคนอื่น การพูดคุยถึงแต่ตัวเองแต่เรื่องครอบครัวของตน ยังไม่รู้จักยั้งคิด หรือการควบคุมความรู้สึกได้ดีเหมือนผู้ใหญ่

ครั้นเมื่อเด็กเจริญวัยขึ้น หลังจาก 6 ขวบไปแล้ว เด็กได้เรียนรู้มากขึ้น ต้องการเป็นอิสระจากผู้ใหญ่ ต้องการพึ่งตนเอง และต้องการได้รับการยอมรับเข้าเป็นหมู่คณะมีมากขึ้น เด็กจะสามารถปรับตัวได้ดีขึ้นเป็นลำดับ จะค่อย ๆ เปลี่ยนความรู้สึกจาก Self-Centered มาเป็น

Group-Centered กล่าวคือ เปลี่ยนจากความรู้สึกที่ว่าต้องการให้ผู้อื่นรักใคร่ สนใจตัวเองแต่ผู้เดียว หรือต้องการมีหรือทำกิจกรรมก่อนผู้อื่น มาเป็นความรู้สึกที่ว่าจะต้องทำให้คนอื่นพอใจด้วย เพื่อเขาจะได้มีเพื่อน มีคนรัก และเป็นที่ยอมรับของกลุ่มของหมู่คณะ

เมื่อเด็กมีการพัฒนามาถึงขั้นนี้แล้ว เด็กจะรู้จักยับยั้งใจได้ดีขึ้น ไม่ทำตามใจตัวเองเหมือนอย่างแต่ก่อน รู้จักระวังความรู้สึกที่ผู้อื่นมีต่อตน ทำให้เป็นคนไวต่อความรู้สึก ทั้งนี้เพราะเด็กสำนึกได้ว่าการอยู่ร่วมกับผู้อื่นหรือการที่ต้องการให้ผู้อื่นยอมรับว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของหมู่คณะนั้น จะต้องไม่ทำความเดือดร้อนให้ นั่นก็หมายความว่าเด็กสามารถควบคุมอารมณ์และความรู้สึกต่าง ๆ ได้ดีขึ้น อารมณ์โกรธและการแสดงออกของเด็กในวัยนี้ จะได้รับการพัฒนาดีขึ้น เปลี่ยนสภาพจากการลงมือลงเท้า ร้องไห้ดัง ๆ เอะอะตึงตัง มาเป็นรู้จักควบคุมอารมณ์และความรู้สึกได้ดีขึ้น เช่นเดียวกับการพัฒนาทางอารมณ์กลัว กล่าวคือ เด็กในวัยนี้จะเลิกกลัวในสิ่งที่ไม่มีตัวตน สัตว์ ปรากฏการณ์ธรรมชาติ มาเป็นกลัวสิ่งที่จะเกิดขึ้นได้จริง ๆ เช่น กลัวไม่มีเพื่อน กลัวอดอยาก กลัวเรียนไม่ดี หรือกลัวอันตรายที่จะเกิดขึ้นกับครอบครัวของตน เป็นต้น

<u>พัฒนาการทางอารมณ์ของเด็กในวัย 9 – 12 ขวบ</u>

อารมณ์ของเด็กมีการพัฒนาขึ้นเป็นลำดับ การเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์เป็นไปตามลักษณะธรรมชาติ และเป็นไปอย่างต่อเนื่องกันจนแทบสังเกตไม่เห็น ถ้าผู้ใหญ่ไม่เข้าใจลักษณะธรรมชาติของเด็ก อาจเข้าใจผิดคิดว่าเด็กมีปัญหาได้

อารมณ์ของเด็กที่เปลี่ยนแปลงไปในแต่ละวัยนั้น เกิดจากความเติบโตของเด็ก อันเนื่องมาจากพัฒนาการทางกาย และการที่เด็กได้เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม อันได้แก่ ครอบครัว โรงเรียน และอื่น ๆ

โดยทั่วไปแล้ว เด็กวัย 9 – 12 ขวบ ระดับอารมณ์จัดอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง เนื่องจากเด็กสามารถปรับอารมณ์ตัวเองให้ดีขึ้นเรื่อย ๆ เด็กจะไม่โกรธง่ายเหมือนวัยที่ผ่านมา เด็กเรียนรู้โดยประสบการณ์แล้วว่า การแสดงออกทางอารมณ์โดยเฉพาะอารมณ์ไม่น่าพึงพอใจนั้นมักไม่เป็นที่ยอมรับของสังคม บางครั้งผู้ใหญ่จะพบว่าในเด็กคนเดียวกันเวลาอยู่ในบ้านพัก แสดงอารมณ์เต็มที่แต่นอกบ้านกับบุคคลอื่น เด็กกลับเงียบขรึมเฉยดูราวกับผู้ใหญ่คนหนึ่ง ทั้งนี้ เพราะเด็กได้เรียนรู้ว่าการแสดงอารมณ์ไม่ดีออกไปนั้น สังคมไม่ยอมรับ และเนื่องจากวัยเด็กตอนปลายมีประสบการณ์มากขึ้น เด็กรู้ว่าการแสดงออกลักษณะเช่นใดจึงจะเป็นที่ยอมรับหรือไม่ยอมรับ เด็กจะพยายาม

ปรับปรุงการแสดงออกและระมัดระวังตนไม่ทำให้ผู้อื่นกระทบกระเทือนใจ เพื่อให้ตนเองเป็นที่ยอมรับของกลุ่มหรือสังคมมากขึ้น

เด็กวัยนี้มีความกลัวน้อยกว่าวัยเด็กตอนต้น เพราะเด็กมีเหตุผลและรู้ข้อเท็จจริงมากขึ้น จึงไม่กลัวคำบอกเล่าอย่างแต่ก่อน หากแต่มีความกลัวชนิดใหม่เกิดขึ้น คือ คิดไปแล้วกลัว ที่เรียกว่า Imaginery fear เช่น กลัวเพื่อนจะไม่ยอมรับเข้ากลุ่ม กลัวทำเป็น ความกลัวของเด็กที่เคยมีมาในวัยตอนต้น ๆ จะลดลงตามลำดับ และเปลี่ยนเป็นความวิตกกังวลใจแทน

ความวิตกกังวลใจที่เกิดขึ้น ได้แก่ เรื่องที่เกี่ยวกับบทเรียน การบ้านมากเกินไป ไม่เข้าใจ การสอนของครู การไปโรงเรียนไม่ทัน การสอบตก เป็นต้น เพราะวัยนี้มีความสนใจต่อการเรียน สรุปแล้วส่วนใหญ่ของความวิตกกังวลใจอยู่ที่การปรับตัว เมื่อเกิดความวิตกกังวลใจขึ้น เด็กบางคนจะมีความรู้สึกประหนึ่งว่า ป่วยเป็นความเจ็บป่วยทางใจ ขาดความอบอุ่นใจ คนที่เข้ากับใครไม่ใคร่ได้มักป่วยทางใจ นอกจากนี้ สิ่งที่เด็กในวัยนี้กังวลใจมากที่สุด คือ รูปร่างของตนเอง อยากให้สวยงาม อยากให้แข็งแรง

เด็กวัยนี้มักจะแสดงความโกรธมากกว่าวัยเด็กตอนต้น เพราะเด็กต้องการอิสระมากขึ้น แต่ก็มักถูกขัดใจจากบิดามารดา จากครู จากผู้ใหญ่ทั่ว ๆ ไป และจากเพื่อนด้วยกัน เช่น การถูกเยาะเย้ย ดูถูก เหยียดหยาม ไม่ยุติธรรม ประจานให้อาย ขัดคอ ฯลฯ เด็กวัยนี้เมื่อโกรธแล้วแทนที่จะหนีหรือหลบไป กลับก้าวร้าว ทะเลาะ หาเรื่องไม่พูดด้วย ประมาณอายุ 10 – 12ขวบ เป็นระยะที่เด็กแสดงความโกรธมากที่สุด จากนั้นจะค่อย ๆ ลดหายไป สถานการณ์หลายอย่างก่อให้เกิดความคับข้องใจ เช่น สถานการณ์ทางสังคม สถานการณ์ทางสิ่งแวดล้อม สถานการณ์ทางวัฒนธรรม ทำให้เด็กในวัยนี้ไม่อาจทำอะไรได้ตามต้องการ อันเป็นเหตุให้เด็กบางคนถอยหนี บางคนกล้าเผชิญ หรือบางคนก้าวร้าว เด็กบางคนมีความอิจฉาน้องมากขึ้นกว่าเดิม เพราะขณะที่ตนไปโรงเรียน มารดามักจะเอาใจใส่ใกล้ชิดน้องมากกว่าตน แล้วจะขยายวงออกไปถึงอิจฉาเพื่อนที่เก่งกว่าทางการเรียน การกีฬา แต่เมื่อเด็กวัยนี้อิจฉา มักก้าวร้าว หาเรื่องทะเลาะชกต่อยหรือกลั่นแกล้ง บางคนแสดงความอิจฉาโดยหนีออกไปจากคน ๆ นั้น

วัยเด็กตอนปลาย มีความอยากรู้อยากเห็นน้อยกว่าวัยเด็กตอนต้น อาจเป็นเพราะเด็กรู้แล้วเห็นแล้วก็ได้ แต่ถ้าเด็กอยากรู้อะไร เด็กมักค้นคว้า เช่น หาหนังสืออ่าน หรือถามผู้ใหญ่ เด็กวัยนี้หากมีความอยากรู้อยากเห็นอย่างกระตือรือร้นแล้ว มักมีแววฉลาด

เนื่องจากเด็กอายุระหว่าง 10 – 13 ขวบ มีอัตราการเจริญเติบโตแตกต่างกัน จึงทำให้มีปัญหาทางอารมณ์เกิดขึ้น สำหรับเด็กที่เติบโตเร็วกว่าเพื่อนวัยเดียวกัน เด็กคนใดมีความเจริญเติบโตเร็ว จะมีการเปลี่ยนแปลงหลายอย่างทั้งทางกายและทางอารมณ์ เช่น ตอนเช้าอาจมีอารมณ์แจ่มใส มีชีวิตชีวา พอตกบ่าย อาจง่วงเหงาซึมเซา ไม่อยากทำอะไร อารมณ์เช่นนี้เป็นเพราะเด็กมีความขัดแย้งใจระหว่างความต้องการเติบโตเป็นผู้ใหญ่ แต่ยังไม่กล้าทิ้งความเป็นเด็ก วัยนี้จึงได้ชื่อว่าเป็นวัยครึ่งเด็กครึ่งผู้ใหญ่

สิ่งที่ทำให้อารมณ์ของเด็กปรวนแปรได้ง่าย ก็คือ ระดับของวัฒภาวะที่เด็กมีไม่เท่ากัน และเด็กหญิงยังเติบโตเร็วกว่าเด็กชายประมาณ 1 – 2 ปีอีกด้วย ทำให้เกิดความยุ่งยากใจทั้งผู้ใหญ่และเด็ก ผู้ใหญ่ก็รู้สึกลำบากใจในการจัดโครงการให้ถูกต้อง ทั้งที่บ้านและโรงเรียน สำหรับเด็กเองก็มีแต่ความกังวลใจ ที่รางกายของตนเปลี่ยนแปลงไป และยังความแตกต่างจากเพื่อนรุ่นเดียวกัน ทำให้มองว่าตนเองผิดปกติไป ผู้ใหญ่ที่ไม่เข้าใจกระสวนความเจริญเติบโตอาจมีส่วนทำให้เด็กเกิดความเครียด และหาทางชดเชยอารมณ์ด้วยพฤติกรรมที่ไม่ดีงามได้

เด็กในวัยนี้ไม่ต้องการเด่นกว่าผู้อื่น และไม่ชอบด้อยกว่าใคร เพราะทำให้เขาเข้ากับคนอื่นได้ยาก เด็กวัยนี้ไม่ชอบการแข่งขัน ไม่ชอบการเอาเปรียบ เขาต้องการทำตัวให้เข้ากับคนอื่นได้ จึงต้องการยอมรับในสิ่งที่ตนทำไป ชอบการยกย่อง ชมเชย เพราะเป็นการทำให้เด็กรู้สึกอบอุ่น มั่นคงในกลุ่มหรือหมู่คณะ เป็นวัยที่บิดามารดาควรให้เวลากับเด็กให้มาก เพื่อแนะและสอนเขาหรือให้โอกาสแก่เขาในการทำกิจกรรม เพื่อฝึกทักษะเฉพาะอย่างที่เด็กทั่วไปนิยมชมชื่น เช่น ว่ายน้ำเก่ง เล่นดนตรีเก่ง ฯลฯ ทั้งนี้ เพื่อช่วยให้เขาเด่น มีคนอยากรู้จักและเป็นพรรคพวกด้วย

ความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับบิดามารดา ตั้งแต่วัยแรกของชีวิต จะช่วยสร้างและพัฒนาอารมณ์ต่าง ๆ ขึ้นมาทีละน้อย เริ่มจากความอบอุ่น สบาย และกลายมาเป็นความรักในที่สุด หรือเริ่มตั้งแต่ความผิดหวัง ความไม่แน่นอนของเหตุการณ์ มาเป็นความเกลียด ความโกรธในบั้นปลาย แต่ละชีวิตก็จะเสริมสร้างและพัฒนาอารมณ์ขึ้นมาเอง

ลักษณะของพฤติกรรมที่เป็นปัญหาทางสังคมของเด็ก (The Characteristic of the Behavior of the Problem Child)

พฤติกรรมที่เป็นปัญหาของเด็ก

พฤติกรรมที่จัดว่าเป็นปัญหา หมายถึง พฤติกรรมที่ทำให้เด็กมีการปรับตัวต่อสิ่งแวดล้อมหรือชีวิตภายหน้าได้ลำบากยิ่ง เป็นพฤติกรรมที่ทำให้เด็กขาดความสุขในขณะนั้น หรือในเวลาต่อมา เป็นพฤติกรรมที่ทำให้เด็กมีสภาพเลวลงทุกที แม้จะช่วยเหลือก็ยังปรับปรุงตนเองไม่ได้ หรือเป็นพฤติกรรมที่เป็นที่หนักใจหรือขัดต่อบุคคล และสภาพแวดล้อมด้วย

ผู้ใหญ่ควรพิจารณาว่าพฤติกรรมใดปกติหรือไม่ แล้วปฏิบัติต่อเด็กให้ถูกทางถูกต้องอย่างเหมาะสม ด้วยการให้ความรัก ความเข้าใจ และหลีกเลี่ยงสาเหตุที่ทำให้เด็กมีความเครียด ความกังวลใจ พฤติกรรมที่เป็นปัญหาก็จะไม่เกิดเป็นนิสัยขึ้นได้ หากผู้ใหญ่แก้ไขเองแล้ว แต่ไม่ดีขึ้น หรือไม่แน่ใจในสิ่งที่ตนทำไปนั้นถูกต้องหรือไม่ ควรปรึกษาบริการแนะแนวปัญหาเด็ก ครู หรือผู้ชำนาญทางจิตวิทยา เช่น นักจิตวิทยา จิตแพทย์ ผู้ให้คำปรึกษา เป็นต้น

ต้นเหตุแห่งพฤติกรรมที่เป็นปัญหา (จิตรา วสุวานิช, 2519 : 128 - 129)

1. บ้านที่ไม่สมบูรณ์ ผลการวิจัยทางจิตวิทยาชี้ให้เห็นความจริงว่าบ้านที่ไม่สมบูรณ์ เช่น กรณีบิดามารดาหย่ากัน กรณีบิดาตาย มารดาอยู่หรือมารดาตาย บิดาอยู่ บิดามารดาแยกกันอยู่ กรณีบิดามารดาทะเลาะกันเสมอ ๆ เด็กที่มาจากบ้านชนิดนี้ ส่วนมากเป็นเด็กที่สร้างปัญหาทางวินัยให้แก่โรงเรียนเป็นอันมาก ครูมีส่วนช่วยโดยการไปสังเกตดูที่บ้าน การได้รู้จักสภาพทางบ้านของเด็ก ครูจะเข้าใจความต้องการของเด็กได้ดีขึ้น

2. ความบกพร่องในทางส่วนตัว ได้แก่ ความกบพร่องที่เกิดขึ้นเนื่องจากความเจริญเติบโตในด้านต่าง ๆ ช้ากว่าหรือเร็วกว่าปกติ ความบกพร่องของอวัยวะสัมผัส การบกพร่องในการพูด ความพิการต่าง ๆ และความไม่สามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม อันเนื่องมาจากอารมณ์และความเป็นไปทางบ้าน เด็กที่มีความบกพร่องในทางกายหรือทางจิตใจ ดังที่กล่าวมานี้ ย่อมไม่สามารถประกอบการเรียน การทำกิจกรรมได้ดีเท่ากับเด็กที่มีความสมบูรณ์ทางกายและทางจิตใจ ถ้าผู้ใหญ่มุ่งหวังจะให้เด็กเช่นนี้ ประกอบการเรียนการงานได้ดีเท่าเด็กปกติ เด็กย่อมมีความคับข้องใจ เพราะรู้ตัวว่าทำเช่นนั้นไม่ได้ ถ้าเด็กขจัดความคับข้องใจของตนไม่สำเร็จ เด็กอาจมีพฤติกรรมที่เป็นปัญหาได้

3. <u>การถูกทอดทิ้ง</u> เด็กที่ถูกบิดามารดาทอดทิ้ง ไม่เอาใจใส่ดูแลมักต้องการความรักจากบิดามารดาเป็นอันมาก แต่ก็ไม่ได้รับความรักดังที่ต้องการ จึงมักกลายเป็นผู้วางตนในสังคมไม่ได้ ซึ่งส่วนมากมักจะเป็นผู้มีพฤติกรรมที่เป็นปัญหาในภายหลัง อาการที่เด็กพวกนี้แสดงออกส่วนมาก คือ พยายามเรียกร้องความสนใจจากผู้อื่นด้วยวิธีต่าง ๆ โดยมากมักจะอยู่ไม่เป็นสุขเที่ยวรบกวนคนอื่น หรือบางคนอาจจะแยกตัวเองออกจากสังคมโดยสิ้นเชิง ครูอาจช่วยเหลือโดยให้ความรัก ความเมตตาสงสาร ความเอาใจใส่แก่เด็กนั้น

4. <u>การถูกถนอมมากเกินไป</u> เด็กประเภทนี้มักแสดงออกด้วยการเห็นแก่ตัว ชอบเกะกะระรานผู้อื่น ไม่ยอมรับผิดชอบต่อการงานและมักถูกคนอื่น เด็กประเภทนี้ต้องได้รับการฝึกฝนทางสังคมให้มาก ผู้ใหญ่หรือครู ต้องคอยแนะนำให้รู้ว่าการที่เด็กจะอยู่ร่วมกับคนอื่นได้อย่างมีความสุขนั้น เด็กจะต้องรู้จักผ่อนสั้นผ่อนยาว และร่วมมือกับคนอื่น ในการแก้นิสัยเด็กประเภทนี้ต้องค่อยทำไปทีละน้อย

5. <u>การสอนในโรงเรียนไม่ดี</u> เด็กอาจมีพฤติกรรมที่เป็นปัญหาได้ เนื่องมาจากโรงเรียนและครู กล่าวคือ โรงเรียนบางแห่งไม่เอาใจใส่ ปล่อยให้ครูที่ไม่เชี่ยวชาญในการสอน ไม่รักไม่เข้าใจเด็กเข้ามาเป็นผู้อบรมสั่งสอนเด็ก ครูประเภทนี้ไม่รู้จักรักษาระเบียบวินัย ไม่รู้จักวางตัวในฐานะที่เป็นครู ชอบเลือกที่รักมักที่ชัง ไม่ให้ความยุติธรรมเสมอหน้ากัน ครูประเภทนี้มักสร้างปัญหาให้เกิดขึ้นกับเด็กได้มาก

<u>ลักษณะของพฤติกรรมที่เป็นปัญหาทางสังคมของเด็ก</u> (จิตรา วสุวานิช และคนอื่น ๆ, 2519 : 130 - 150 อ้างอิงมาจาก จำเนียร ช่วงโชติ, 2513 : ไม่มีเลขหน้า)

ในที่นี้ขอนำมากล่าวเพียง 4 แบบ ดังต่อไปนี้

1. <u>เด็กก้าวร้าว</u>

<u>อาการแสดงออก</u>

- ชอบก่อเรื่องทำความยุ่งยากให้กับผู้อื่น
- ต้องการแสดงออกในแบบฉบับของเขา
- ชอบโต้แย้งและชอบแก้ตัวในเรื่องต่าง ๆ
- ชอบตำหนิ ติเตียนและกล่าวโทษผู้อื่น
- ชอบต่อสู้ ทุบตี และรังแกเด็กอื่น

– ชอบหาเรื่องทะเลาะวิวาท

– ชอบทำลายความสงบของชั้นเรียนและก่อกวนการสอนของครู

– มักจะชอบขโมย และพูดปด

– มักทำลายข้าวของที่เป็นทรัพย์สมบัติส่วนตัว หรือส่วนรวมเสียหาย

– มักมีอารมณ์ขุ่นเคือง โกรธ หน้าบึ้งอยู่เสมอ ชอบท้าทาย และมีนิสัยหยาบคาย

– มักจะพูดจาอวดดี และแสดงความไม่เคารพต่อผู้ใหญ่

<u>เหตุผลที่อาจเป็นไปได้สำหรับพฤติกรรมของเด็กก้าวร้าว</u>

– บิดามารดาหรือผู้ปกครองเข้มงวด กวดขัน เคร่งครัด เจ้าระเบียบ

– ทำให้เด็กเกิดความกลัว ไม่กล้าแสดงความรู้สึกขัดแย้งต่อและได้เก็บความรู้สึกเหล่านั้นมาแสดงกับเด็กอื่น

– บิดามารดาหรือผู้ปกครอง อ่อนแอ รักตามใจ และปล่อยลูกจนเกินควร

– บิดามารดา ซึ่งบางครั้งกวดขันลูกมากเกินไป และบางครั้งก็ปล่อยจนเหลิง

– ความรู้สึกขาดความรัก ความอบอุ่นจากบิดา

– ไม่มีความสุข เนื่องจากความไม่สามารถปรับตัวเข้ากับผู้อื่น

– ความไม่ชอบหน้าครู

– ความรู้สึกในอารมณ์ที่คอยสงสัย และคิดว่าคนอื่นไม่เป็นมิตรที่ดีของตน

<u>วิธีแก้ไข</u>

– หางานให้เด็กทำอยู่เสมอ อย่าปล่อยให้มีเวลาว่าง

– หาทางทดแทนให้เด็กได้ใช้กำลังให้เป็นประโยชน์ เช่น ในทางกีฬา

– ให้เด็กได้ทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่ใช้กล้ามเนื้อและการออกแรง เช่น การต่อโต๊ะ การเลื่อยไม้ เป็นต้น

– หาโอกาสให้ได้ระบายความก้าวร้าวออกมาทางศิลปะ ดนตรี การปั้น ฯลฯ

– ให้ความรับผิดชอบโดยการยกย่องให้เป็นผู้นำหรือหัวหน้า

– ถ้าจะต้องมีการตำหนิติเตียนการกระทำของเด็ก ก็ควรจะเรียกมาพูดและชี้แจงเป็นการส่วนตัว

– พยายามเข้าใจและสร้างความเป็นเพื่อนกับเด็ก

– ร่วมมือกับอาจารย์ใหญ่ และครู อาจารย์ ที่เกี่ยวข้องเพื่อติดตามปัญหา

ของเด็กต่อไป

– อย่ายอมให้เด็กก่อกวนความสงบของชั้นเรียนทั้งชั้น

<u>สิ่งที่ควรระลึก</u>

– การแก้ไขเด็กก้าวร้าวต้องค่อยทำอย่างช้า ๆ อย่างอดทนและใจเย็น

– การหาหนทางแก้ไขเด็กประเภทนี้ ต้องทำติดต่อกันไปโดยไม่หยุดยั้ง

– พึงรับรู้ว่า บิดามารดาของเด็กอาจไม่รู้หรือไม่ยอมรับรู้ และตระหนักถึงปัญหาของเขา

– พยายามมองข้างสิ่งเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่ท่านได้พบเห็นเกี่ยวกับตัวเขาบ้าง

– การโต้แย้งและการถกเถียงกันจะไม่ช่วยในการแก้ปัญหาได้

– พึงระลึกว่า การกระทำของเด็กก้าวร้าวมิได้เป็นเพียงการประพฤติตนในทางที่ไม่ควรตามปกติเท่านั้น

– พึงระลึกว่า การต่อสู้เป็นหนทางหนึ่งที่ทำให้เด็กได้ปลดปล่อยหรือระบายอารมณ์ โทษะอันเนื่องมาจากความโกรธของเขา

– จงไตร่ตรองถึงความรู้สึกและการกระทำของท่านที่มีต่อเขา

2. <u>เด็กที่มีนิสัยไม่ซื่อสัตย์</u>

<u>การแสดงออก</u>

– ชอบหยิบฉวยสิ่งของผู้อื่น โดยเจ้าของมิได้อนุญาต

– มีนิสัยชอบขโมย แม้ว่าสิ่งนั้นจะไม่เป็นที่ต้องการ

– พูดปดเมื่อถูกจับได้

– ชอบทำการทุจริตในการสอบ

– ใส่ชื่อของตนบนกระดาษที่เป็นผลงานของผู้อื่น

<u>เหตุผลที่อาจเป็นไปได้สำหรับพฤติกรรมของเด็กไม่ซื่อสัตย์</u>

– มีความรู้สึกไม่ปลอดภัย

– ต้องการที่จะได้รับความสนใจจากผู้อื่น

– มีความรู้สึกว่าได้รับความเกลียดชังจากบิดามารดาและเพื่อนฝูง

– แรงกระตุ้นเนื่องจากความต้องการเป็นเจ้าของ และความอยากมีอยากได้สิ่งของที่คนเขามีกัน

– อาจเนื่องมาจากกรรมพันธุ์

– ครอบครัวยากจนไม่สามารถจัดหาอาหารและเครื่องเล่นให้พอเพียง

– มีบิดามารดาที่มีนิสัยไม่ซื่อสัตย์

– ขาดการอบรมสั่งสอน

<u>วิธีแก้ไข</u>

– หาทางเคลื่อนย้ายเครื่องล่อใจ

– ไปเยี่ยมบ้าน เรียนรู้ประวัติของเด็ก

– แสดงให้เด็กรู้ว่าท่านยังคงไว้วางใจเขา แต่จะไม่ยอมอภัยให้เมื่อเขาแสดงการทุจริต

– พูดคุยกับเขาถึงปัญหาของเขา

– จัดที่นั่งในชั้นเรียนเพื่อว่าท่านสามารถสังเกตเขาได้ง่ายขึ้น

– สอดส่องดู ถ้าเด็กขาดอาหารจัดให้อาหารกลางวันฟรีแก่เขา

– จงพยายามทำให้เด็กคืนทุกสิ่งทุกอย่างที่เขาชโมยไป

– วางมาตรฐานในเรื่องความซื่อสัตย์ และการพูดความจริงสำหรับนักเรียนทั้งชั้น

– อบรมให้รู้จักเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน

<u>สิ่งที่ควรระลึก</u>

– เด็กส่วนมากชโมยหรือพูดปดเพียงครั้งสองครั้งเท่านั้น

– พยายามเข้าใจว่าอะไรเป็นสาเหตุให้เด็กกระทำเช่นนั้น

– การชโมยและการพูดปด อาจเป็นเครื่องหมายของพฤติกรรมบางอย่างที่สำคัญกว่านั้น

– เด็กไม่ควรที่จะถูกละเลยทอดทิ้ง เมื่อเขาแสดงความไม่ซื่อสัตย์หรือทำการทุจริต

– พึงหลีกเลี่ยงการพูด "ชโมย" หรือ "โกหก" ขณะที่มีการพูดเกี่ยวกับพฤติกรรมของเขาต่อหน้าเขา

– ไม่เป็นการสมควรอย่างยิ่งที่จะประจานการกระทำของเขาในที่เปิดเผย

3. <u>เด็กที่มีนิสัยไม่เชื่อฟัง</u>

<u>อาการแสดงออก</u>

– มีท่าทางไม่สุภาพอวดดี
– ชอบโต้แย้ง โต้เถียง
– แสดงความไม่สนใจ และไม่ชอบทำตามคำสั่ง
– ไม่มีความสุข มีความวิตกกังวล และมักหิวกระหาย
– ชอบทำอะไรตามใจตนเอง
– ชอบฝ่าฝืนกฎระเบียบวินัย
– ตัดการลงโทษทัณฑ์ เพื่อทำให้ตนเองเด่นชัด

<u>เหตุผลที่อาจเป็นไปได้สำหรับพฤติกรรมของเด็กที่ไม่เชื่อฟัง</u>

– ได้รับการอบรมในเรื่องระเบียบวินัยน้อยมากจากทั้งทางบ้านและทางโรงเรียน
– บิดามารดาและครูปล่อยปละละเลยและใจดีต่อเด็กมากเกินไป
– อิจฉาริษยาน้องที่เกิดใหม่
– สภาพของครอบครัวที่บิดามารดาชอบทะเลาะกันหรือแยกกันอยู่
– มีความหิวกระหาย และมีข้อบกพร่องทางร่างกายและจิตใจ
– ขาดความรัก ความอบอุ่นจากบิดามารดา
– ความไม่ชอบหน้าครู เนื่องจากบุคลิกไม่ต้องกัน และมีการเข่มกัน
– ต้องการเป็นจุดเด่นเพื่อให้ได้รับความนิยมจากเพื่อน ๆ
– มีแรงกระตุ้นให้ไม่เชื่อฟัง

<u>วิธีแก้ไข</u>

– ปรึกษาหารือบิดามารดาหรือผู้ปกครอบของเด็ก
– พยายามแยกเด็กออกจากเพื่อน ซึ่งมีแนวโน้มเอียงที่อาจจะเลียนแบบได้
– ให้งานพิเศษและมอบความรับผิดชอบแก่เด็ก
– เปิดโอกาสให้เด็กได้มีส่วนร่วมในการวางมาตรฐานเรื่องระเบียบวินัยในห้องเรียน หมู่คณะ และโรงเรียน
– พยายามทุกวิถีทางที่จะเข้าใจเด็ก

– หาทางกระตุ้นเด็กให้ได้พูดถึงปัญหาของเขาให้มากที่สุด

– ช่วยหาทางแนะแนวเด็กให้คิดและทำการตัดสินใจด้วยตนเอง

– ส่งเด็กไปพบครูผู้ให้คำปรึกษา

– ให้เด็กเรียนชีวประวัติของตนเอง สิ่งนี้อาจทำให้รู้สาเหตุของพฤติกรรมของเด็ก

– หลีกเลี่ยงคำพูดที่เป็น "คำขวด" เพราะจะเป็นการท้าทายเด็กให้ลองดีอยากทำในสิ่งนั้น

สิ่งที่ควรระลึก

– การลงโทษมิได้เป็นคำตอบของการแก้ปัญหาเหล่านี้

– พฤติกรรมของเด็กประเภทนี้มักมีเด็กอื่นชอบเลียนแบบ

– การทอดทิ้ง ปล่อยปละละเลย ไม่เป็นการช่วยเด็กได้เลย

– เด็กอาจแก้ตัวโดยการให้เหตุผลต่าง ๆ ที่ทำให้ตนเองมีลักษณะเช่นนั้น

– การห้ามและการว่ากล่าวตักเตือนติดต่อเนื่องกัน มีส่วนทำให้สถานการณ์เลวลง

– ลักษณะของความประพฤติที่ไม่ดี ไม่เหมาะสม ที่จัดอยู่ในภาวะของเด็กปกติทำนั้นมีขอบเขต

– ท่านก็ยังคำหนิติเตียนในพฤติการณ์ของความไม่เชื่อฟัง แต่ไม่ใช่ตัวเด็ก

– เมื่อใดก็ตามที่ท่านรู้สึกว่าได้รับการคุกคามจากการกระทำของเด็กอย่างหนัก ท่านควรหาทางหลีกเลี่ยง การเผชิญการกระทำนั้น ๆ เสีย

4. เด็กเรียนช้า

อาการแสดงออก

– มีช่วงระยะเวลาการสนใจจริง ๆ สั้นมาก มักเบื่อหน่ายง่าย

– ไม่สามารถให้ความคิดเห็นแม้แต่เรื่องธรรมดาทั่วไป

– มีความบกพร่องทางร่างกาย

– มีปัญหาทางด้านอารมณ์

– มีความรู้สึกไม่ปลอดภัยและไม่มั่นคงในชีวิต

– ระดับสติปัญญาและความสามารถของเด็กต่ำกว่าระดับชั้นเรียน

– มี I.Q. ต่ำกว่าสติปัญญาปานกลาง

– ชอบหลีกเลี่ยงและไม่ใคร่ให้ความร่วมมือ

– ไม่ต้องการอาสาสมัครทำกิจใด ๆ ในชั้นเรียน

– ไม่เคยทำงานสิ่งใดที่ได้รับมอบหมายจนสำเร็จ

<u>เหตุผลที่อาจเป็นไปได้สำหรับพฤติกรรมของเด็กเรียนช้า</u>

– มีความพิการทางสมอง

– ผลของพันธุกรรม

– ขากการกระตุ้นเตือนจากสิ่งแวดล้อมทั่วไปทั้งทางบ้านและโรงเรียน

– สุขภาพและร่างกายไม่สมบูรณ์ มักเจ็บป่วยบ่อย ๆ

– ถูกละเลยและทอดทิ้งจากบิดามารดาและเพื่อนฝูง

– ขาดอาหารหรือได้รับอาหารไม่เพียงพอกับความเจริญเติบโตของร่างกาย

<u>วิธีแก้ไข</u>

– จัดหากิจกรรมการเรียนที่เหมาะสมให้เด็กทำ

– จัดหาวัสดุประกอบการเรียนหลาย ๆ อย่างตามระดับความสามารถของเด็ก

– ถ้าทำได้ให้ใช้ข้อทดสอบเกี่ยวกับความถนัด (Aptitude Test) และสติปัญญา (Intelligence Test) กับเด็กเป็นรายบุคคล สำหรับตรวจสอบระดับความรู้ความสามารถที่แท้จริง เพื่อนำมาพิจารณาหาทางแก้ไข

– จัดหากิจกรรมเสริมหลักสูตรที่น่าสนใจหลาย ๆ อย่างให้เด็กเลือก

– จัดหาสถานที่ที่จะช่วยให้เด็กมีสมาธิในการทำงานได้มากที่สุด

– ขอร้องให้เด็กอื่นที่เรียนดี ช่วยเขาในเรื่องการเรียนและการทำงาน

– อภิปรายถึงความสามารถและความไม่สามารถของเด็กกับบิดามารดาด้วยคำพูดที่เปิดเผยตรงไปตรงมา เพื่อประโยชน์ในการช่วยเหลือเด็กต่อไป

– แสวงหาแหล่งความช่วยเหลือภายนอกโรงเรียน เพื่อช่วยแนะแนวทางที่เป็นประโยชน์แก่เด็ก

– ให้การตรวจสอบสภาพทางร่างกายและสุขภาพของเด็กด้วย

– พยายามช่วยให้เด็กเกิดความรู้สึกว่าตนเองเป็นบุคคลที่ใคร ๆ ต้องการ

– ให้การชมเชยยกย่องเด็กในโอกาสที่เป็นไปได้ เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่ดีให้เกิดขึ้นในตัวเด็ก

สิ่งที่ควรระลึก

– มาตรฐานของงานวางไว้สูงเกินกว่าที่เด็กสามารถทำได้ อาจเป็นสาเหตุทำให้เด็กไม่สบายใจ ผิดหวัง และหมดกำลังใจ

– ความก้าวหน้าในความสำเร็จทางการเรียนของเด็กประเภทนี้ มักปรากฏให้เห็นช้ามาก

– บิดามารดาหรือครูซึ่งชอบประนามเด็กประเภทนี้ว่า "เด็กโง่" หรือ "เด็กเซ่อ" มักจะสร้างความรู้สึกที่เป็นปมด้อยให้เกิดขึ้นกับเด็ก

– เด็กประเภทนี้ต้องการความรัก การให้การยกย่องชมเชย และความเข้าใจอย่างมากจากบุคคลที่เกี่ยวข้องกับเขา

– อย่างน้อยก็ขอให้หวังกันว่า เด็กประเภทนี้จะทำงานด้วยความสำเร็จเพียงเท่าความสามารถที่เขาเป็นเด็กเรียนช้า

– จงระมัดระวังที่จะไม่มองข้ามหรือละเลยทอดทิ้งเด็กประเภทนี้

บทบาทของครูประถมศึกษา

คุณลักษณะและบทบาทของครูประถมศึกษาที่จะสามารถส่งเสริมและสร้างเสริมพัฒนาการของเด็กในระดับนี้ได้ดี จึงควรประกอบด้วยคุณลักษณะและบทบาทดังนี้ (บันลือ พฤกษะวัน, 2519 . 78 – 80)

1. ครูประถมศึกษาควรเป็นคนที่รักเด็ก ชอบอยู่ใกล้ชิดกับเด็ก ๆ เปี่ยมไปด้วยความเมตตาปรานี สนใจที่จะสนทนา อดทนต่อการสอบถามในสิ่งต่าง ๆ ของเด็ก ครูจะต้องยิ้มแย้มแจ่มใส อารมณ์เย็น พร้อมที่จะรับฟังและให้อภัยแก่เด็กเสมอ

2. บรรยากาศในห้องเรียนเป็นกันเอง เช่น การสอบถาม ทักทายกับเด็กอย่างใกล้ชิด ทำให้เกิดความอบอุ่นปลอดภัย เด็กจะกล้าพูด กล้าแสดงออก ครูต้องพยายามเข้าใจเด็กทุกคนที่สอน นอกจากนั้น การจัดห้องเรียน ต้องทำทายให้เด็กอยากรู้อยากเห็น แสงสว่าง การถ่ายเทของอากาศ จะเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ผู้เรียนรู้สึกสะดวกสบาย

3. การยกย่องชมเชย ช่วยสร้างความมั่นใจในตนเอง ครูควรชมเชยมากกว่าตำหนิ การชมเชยจะทำให้ผู้เรียนเกิดกำลังใจ สนใจที่จะทำงานให้ดีขึ้น เพิ่มความเอาใจใส่มากขึ้น การทำงานผิดพลาด ควรจะเรียกมาพูดคุยกันเป็นส่วนตัว การยกย่องชมเชยเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้ผู้เรียนมีกำลังใจ จะช่วยสร้างความมั่นใจให้เด็ก ควรละเว้นอย่างยิ่ง คือ การประณามหรือประจานต่อหน้าเพื่อนในชั้นเรียน

4. การให้ความสนใจแก่กิจกรรมที่เด็กกระทำอยู่ ในขณะที่เด็กกำลังทำงานก็ดี เล่นหรือประกอบกิจกรรมอื่นใดก็ดี ครูควรเอาใจใส่ให้ความสนใจ เพื่อคอยที่จะช่วยเหลือแนะนำหรือควบคุมไปด้วย การแสดงความเอาใจใส่นั้น อาจทำได้โดยการสอบถาม พูดคุย สิ่งที่ครูจะได้ประโยชน์มากก็คือ การได้มีโอกาสสังเกตและศึกษาพฤติกรรมต่าง ๆ ของเด็กที่แสดงออกไปพร้อมกันด้วย

5. ครูควรจัดประสบการณ์หรือกิจกรรมใหม่ ๆ ให้แก่เด็กของตนอยู่เสมอ ๆ การจัดประสบการณ์แปลก ๆ ใหม่ ๆ ย่อมเป็นเครื่องกระตุ้นให้เด็กเพิ่มความสนใจมากยิ่งขึ้น ครูอาจให้ศึกษานอกหรือในบริเวณโรงเรียน การทดลองง่าย ๆ การสำรวจสิ่งที่ครูกำหนดหรือแนะการสังเกตสภาพแวดล้อมลมฟ้าอากาศและอื่น ๆ ซึ่งต้องพิจารณาให้เหมาะกับเนื้อหาวิชาหรือบทเรียนนั้น เพราะกิจกรรมต่าง ๆ มิใช่จะมุ่งส่งเสริมการเรียนเพียงอย่างเดียว เด็กจะสร้างความสามารถในการทำงานเป็นกลุ่ม รู้จักปรึกษาหารือ รู้จักการยอมรับ การปรับตนให้เหมาะกับบุคคล สถานการณ์ และเวลาอีกด้วย

6. ครูประถมศึกษาควรเป็นผู้นำที่ดีในการปฏิบัติ เด็กจะถือเอาครูเป็นแบบอย่างที่ดีของเขา ครูจำเป็นต้องทำตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการแต่งกาย การใช้คำพูดที่สุภาพ การตรงต่อเวลา ความมีระเบียบและอื่น ๆ

7. ครูประถมศึกษาควรทำหน้าที่กระตุ้น ส่งเสริมให้เด็กทุกคนได้แสดงออก นับตั้งแต่การตอบคำถามของครู ควรมุ่งให้ทุกคนได้ตอบคำถามตามลำดับความยากง่าย ตามกำลังสติปัญญาการเรียน การทำงาน และการเล่นที่จัดให้นั้น จะต้องพยายามให้เด็กทุกคนได้มีส่วนร่วมทุกครั้ง

8. การส่งเสริมให้ทำงานอิสระเป็นรายบุคคล นอกจากจะเป็นงานกลุ่ม ก็ต้องมีงานส่วนบุคคลควบคู่กันไป เพื่อให้เด็กได้แสดงความสามารถได้เต็มที่ การให้งานส่วนตัว ครูจะมีโอกาสช่วยเหลือและตรวจสอบความสามารถ ความเข้าใจในบทเรียน ความสนใจพิเศษในสิ่งใดสิ่งหนึ่งของเด็ก

บรรณานุกรม

จิตรา วสุวานิช จิตวิทยาการศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง 2518, 169 หน้า.

จิตรา วสุวานิช และคนอื่น ๆ จิตวิทยาเด็ก มหาวิทยาลัยรามคำแหง 2519, 254 หน้า.

จรรจา จินายน อนุสารจริยศึกษา ฉบับที่ 3 โรงพิมพ์คุรุสภา 2504, 33 หน้า.

จรรจา สุวรรณทัต "ธรรมชาติของเด็กประถม" ประชาศึกษา 4 : 13 พฤศจิกายน 2519.

จำเนียร ช่วงโชติ และคนอื่น ๆ จิตวิทยาการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยรามคำแหง 2518, 243 หน้า.

จรินทร์ ชานีรัตน์ ปทานุกรมการศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง 2517, 172 หน้า.

ทวีรัสม์ ธนาคม และคนอื่น ๆ พัฒนาการของครอบครัวและเด็ก พิมพ์ครั้งที่ 3 สมาคมคหเศรษฐศาสตร์แห่งประเทศไทย ในพระบรมราชินูปถัมภ์ 2512, 371 หน้า.

นิยม คำนวนมาสก และคนอื่น ๆ การสูญเปล่าอันเนื่องมาจากความล้มเหลวทางการเรียนของนักเรียนในชั้นประถมศึกษา โรงพิมพ์คุรุสภา 2516, 200 หน้า.

บรรลือ พฤกษะวัน การประถมศึกษา พิมพ์ครั้งที่ 1 ไทยวัฒนาพานิช จำกัด 2519, 227 หน้า.

ประเสริฐ ตันสกุล พัฒนาการเด็ก ศ.ล.การพิมพ์ 2517, 290 หน้า.

มุจลินทร์ บุณยุปการ ความต้องการและความสนใจของเด็กในชั้นประถมศึกษา ปริญญานิพนธ์ครุศาสตร์มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2497, 50 หน้า.

ศึกษาธิการ, กระทรวง กรมวิชาการ อนุสารประกอบหลักสูตรประถมศึกษา โรงพิมพ์คุรุสภา 2503, 62 หน้า.

สมบัติ มหารศ ประถมศึกษา พิมพ์ครั้งที่ 2 ประสานการพิมพ์ 2520, 380 หน้า.

สุโท เจริญสุข หลักวิชาการแนะแนวภาคปฏิบัติในโรงเรียน พิมพ์ครั้งที่ 1 แพร่พิทยา อินเทอร์เนชั่นแนล 2517, 496 หน้า.

การคัดเลือกและการเสริมสร้างคุณภาพของครูประถมศึกษา

ประยูร ฉิมพลี
ปัญญา แก้วกียูร
อนุชิต ทิพยรัตน์

ความเจริญก้าวหน้าของการศึกษาขึ้นอยู่กับบุคลากรหลายฝ่ายหลายหน้าที่ แต่มีบุคลากรที่สำคัญอยู่ประเภทหนึ่ง คือ ผู้สอนหรือครู ในสถาบันการศึกษา ถึงแม้จะมีสิ่งก่อสร้าง อาคาร สถานที่ หลักสูตร แบบเรียน ตลอดจนอุปกรณ์การสอนอย่างครบครันและวิเศษณ์ สักเพียงใดก็ตาม จะไม่มีความหมายเลย ถ้าครูไม่มีความสามารถที่จะใช้สิ่งเหล่านี้

การที่จะให้งานทางการศึกษามีคุณภาพมากที่สุด สิ้นเปลืองเงินทองวัสดุน้อยที่สุด และเกิดประโยชน์สมตามมุ่งหมายของการศึกษา ซึ่งต้องอาศัยเทคนิคในการคัดเลือกบุคลากร ที่จะเข้ามาทำหน้าที่ครูให้เหมาะสมและเทคนิคในการเสริมสร้างคุณภาพของครูทั้งที่มีอยู่แล้วและกำลังจะออกไปเป็นครู ให้มีความรู้ความสามารถที่จะทำงานให้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริง

การเลือกสรรบุคคล (Personal Selection) เป็นขั้นตอนที่สำคัญในการสรรหาบุคคล (สมพงศ์ เกษมสิน : 2516 : 134) เพราะเป็นหัวใจของการที่จะได้บุคคลที่มีความรู้ความสามารถดี เหมาะสมกับงานที่จะปฏิบัติ โดยทั่วไปความมุ่งหมายในการเลือกสรรบุคคลเข้าปฏิบัติงานนั้นมุ่งหวังที่จะให้ได้บุคคลที่มีความสมบูรณ์ทั้งในด้านความรู้ รางกาย และจิตใจ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ในด้านสมองต้องการที่จะได้บุคคลที่มีความเฉลียวฉลาด มีความรู้และความสามารถดี ในด้านรางกายต้องการที่จะได้บุคคลที่มีรางกายแข็งแรง มีสุขภาพอนามัยดี และมีบุคลิกลักษณะดี ส่วนในด้านจิตใจนั้นต้องการบุคคลที่มีความประพฤติดี และสามารถร่วมปฏิบัติงานกับบุคคลอื่นได้ การเลือกสรรที่จะได้บุคคลเหล่านั้นมาเป็นสิ่งยุ่งยากไม่น้อย ดังที่ขงจื้อกล่าวว่า "การเลือกหั้งหลายในโลกนี้ ไม่มีอะไรยากเท่ากับเลือกคน เพราะสิ่งของพัสดุ เครื่องจักรกล เครื่องมือเครื่องใช้ ตลอดจนเพชรนิลจินดา เรามีทางเลือกทดลองให้ตรองแท้ได้ แต่เรื่องเลือกคนนั้นเป็นความยากลำบากอย่างยิ่ง" เหตุนี้จึงมีการสร้างและกำหนดวิธีการที่จะใช้เป็นเครื่องมือวัดความสามารถของบุคคลเพื่อประโยชน์ในการเลือกสรรบุคคลเข้ามา

ปฏิบัติงานมากมายหลายวิธี การเลือกสรรบุคคลเป็นจุดแรกอันสำคัญยิ่ง ในการที่จะได้บุคคลเข้ามาปฏิบัติงาน และเพื่อให้ได้คนที่เหมาะสมกับงาน เป็นเรื่องที่เลือกสรรกันยาก โดยเฉพาะครูประถมศึกษา จากการเลือกสรรบุคคลเข้ามาเป็นครู ก็ไม่มีอะไรจะประกันได้ว่า บุคคลนั้นจะเป็นครูที่ดี มีสมรรถภาพ ทั้ง ๆ ที่สมรรถภาพที่พึงประสงค์ของครูประถมศึกษาได้มีผลงานวิจัยปรากฏออกมา จากการวิจัยเรื่อง "สมรรถภาพของครูประถมศึกษาที่สังคมต้องการ (มาณพ ภาษิตวิไลธรรม : 2520) จากการใช้แบบทดสอบสมรรถภาพของครู 65 อย่าง โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง ทั้งครู นักเรียน ผู้ปกครอง ผู้บริหารการศึกษา สรุปความต้องการได้ คือ

ครูประถมศึกษาควรมีสมรรถภาพเรียงตามลำดับ 10 อย่างแรก คือ

1. สามารถกระตุ้นให้นักเรียนรู้จักช่วยตนเอง
2. พิจารณาตัดสินและลงโทษนักเรียนอย่างยุติธรรม
3. เตรียมการสอนโดยทำโครงการสอน บันทึกการสอนได้อย่างชัดเจน และปฏิบัติได้จริง
4. กล้าที่จะแสดงความคิดเห็น
5. มีการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนทุกครั้ง
6. รับฟังความคิดเห็นของนักเรียนด้วยความเต็มใจ
7. ยอมรับผิดเมื่อตนเองสอนผิดพลาด
8. สามารถควบคุมดูแลส่งเสริมนักเรียนในการทำกิจกรรมตามวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอน
9. สามารถเสนอบทเรียนและจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เป็นที่สนใจของนักเรียน เพื่อให้นักเรียนมีเจตนคติที่ดีต่อวิชาที่เรียน

10. ใช้อุปกรณ์การสอนได้เหมาะสมกับลักษณะวิชาและสภาพการสอน

จากการสรรหาบุคคลเข้าเป็นครูประถมศึกษาที่ผ่านมา ได้คือหลักของการสรรหาบุคคลเข้าปฏิบัติงานในองค์การต่าง ๆ โดยทั่วไป จะมีกระบวนการดังนี้คือ (สมพงศ์ เกษมสิน :2516:135)

<u>การกำหนดคุณสมบัติ</u>

การกำหนดคุณสมบัติของบุคคลเป็นการเลือกสรรขั้นต้นที่จะให้ได้บุคคลที่เหมาะสมกับงานที่จะต้องปฏิบัติซึ่งรวมทั้งความรู้ ความสามารถของบุคคลนั้น ๆ เช่นคุณวุฒิ ป.กศ. ป.กศ.ชั้นสูง กศ.บ. ฯลฯ เป็นต้น(องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุพรรณบุรี:2520) การกำหนดคุณสมบัตินี้โดยทั่วไปจะกำหนดคุณลักษณะไว้อย่างกว้าง ๆ ตัวอย่างเช่น ข้าราชการไทยจะต้องเป็นผู้มีคุณสมบัติดังต่อไปนี้ คือ

1. มีสัญชาติไทย
2. อายุไม่ต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์
3. เป็นผู้เลื่อมใสในการปกครองในระบอบรัฐธรรมนูญด้วยความบริสุทธิ์ใจ
4. ไม่เป็นผู้มีร่างกายพิการไร้ความสามารถ หรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ หรือเป็นโรคที่กำหนดไว้ในกฎ ก.พ.
5. ไม่เป็นผู้อยู่ในระหว่างพักราชการ
6. ไม่เป็นผู้บกพร่องในศีลธรรมอันดี
7. ไม่เป็นผู้มีหนี้สินล้นพ้นตัว
8. ไม่เป็นผู้เคยต้องได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่ความผิดที่เป็นลหุโทษหรือความผิดที่มีกำหนดโทษชั้นต้องโทษ หรือความผิดอันได้กระทำโดยประมาท
9. ไม่เป็นผู้เคยถูกลงโทษเพราะประพฤติชั่วถึงต้องออกจากองค์การรัฐบาล องค์การสาธารณะ หรือรัฐวิสาหกิจ
10. ไม่เป็นผู้ให้ถูกลงโทษทางราชการเพราะกระทำผิดทางวินัย
11. ไม่เป็นผู้เคยถูกลงโทษปลดออกจากราชการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือนหรือกฎหมายอื่น

กระบวนการเลือกสรรบุคคล

ในการเลือกสรรบุคคลอาจแบ่งขั้นตอนของการดำเนินงานออกเป็นขั้น ๆ ตามกระบวนการเลือกสรร ดังนี้ (ภิญโญ สาธร :2518)

- การตรวจสอบใบสมัคร เป็นการตรวจสอบเพื่อเลือกสรรบุคคลให้ได้บุคคลถูกต้องตามคุณสมบัติขั้นต้นที่กำหนดไว้ เช่น เป็นผู้มีความรู้ถึงเกณฑ์ที่กำหนดไว้ เป็นต้น ซึ่งข้อความเหล่านี้ควรมีอยู่ในแบบฟอร์ม แบบใบสมัครจึงควรสะดวกด้วยลักษณะต่อไปนี้

1. แบบฟอร์มต้องจัดให้มีลักษณะสะดวกในการตรวจสอบมีความเกี่ยวเนื่องกันเป็นอย่างดี
2. แบบฟอร์มหรือใบสมัครจะต้องมีลักษณะเป็นการให้ข้อมูลและข่าวสารที่สามารถจะนำมาเปรียบเทียบกันได้
3. แบบฟอร์มจะต้องให้รายละเอียดในเรื่องทั่วๆไปได้แก่ เพศ เชื้อชาติ สัญชาติ และศาสนา เป็นต้น
4. ระบุถึงสถานภาพแห่งการเป็นสมาชิก สมาคมวิชาชีพใด ๆ หรือไม่ ทั้งนี้เพื่อนำมาประกอบการพิจารณาเกี่ยวกับความสามารถในการพิจารณาเกี่ยวกับความสามารถในการที่จะปฏิบัติงานในอนาคตโดยเฉพาะการติดต่อประสานงาน

- การตรวจสอบคุณสมบัติขั้นต้นและประวัติ

จะช่วยทำให้ได้ทราบว่าบุคคลผู้นั้นมีความรู้ความสามารถและความชำนาญในการปฏิบัติงานมากน้อยเพียงไรโดยเฉพาะผู้ที่เคยปฏิบัติงานมาก่อนแล้วจะต้องคำนึงถึงใบรับรองของผู้บังคับบัญชาคนก่อน ๆ ด้วย นอกจากนี้ในบางกรณีจะต้องนำเอาข้อมูลและข่าวสารที่ได้จากใบสมัครมาพิจารณาหาความเกี่ยวเนื่องต่องานที่จะปฏิบัติเพื่อให้สามารถเลือกสรรบุคคลได้ถูกต้องเหมาะสมกับงานที่จะมอบหมายให้ปฏิบัติจริง ๆ

- การสัมภาษณ์

อาจใช้หลายระดับ แต่ความมุ่งประสงค์สำคัญอยู่ที่ เพื่อเลือกให้ได้บุคคลที่มีคุณสมบัติถูกต้องในขั้นแรก และเพื่อช่วยเพิ่มเติมข้อมูลและข่าวสารบางประการที่มิได้ระบุไว้ในใบสมัครให้ถูกต้องชัดเจน นอกจากนี้ยังช่วยให้สามารถทราบถึงอารมณ์ อุปนิสัยใจคอของผู้ที่ถูกสัมภาษณ์ว่าเป็นอย่างไรเพราะสิ่งเหล่านี้ ไม่สามารถจะศึกษาได้จากแบบฟอร์มหรือใบสมัคร ในการคัดเลือกเพื่อบรรจุครู ร.ร.ประชาบาล(องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุพรรณบุรี :2521) ได้กำหนดการสัมภาษณ์เพื่อพิจารณาความเหมาะสมในด้านต่างๆ เช่น ความรู้อาจเป็นประโยชน์ในการปฏิบัติงานในหน้าที่

และความรู้ในเรื่องการรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ ความสามารถ ประสบการณ์ ท่วงทีวาจา อุปนิสัย อารมณ์ ทัศนคติ การปรับตัวเข้ากับผู้ร่วมงาน รวมทั้งสังคมและสิ่งแวดล้อม ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เชาว์ปัญญาและบุคลิกภาพอย่างอื่น เป็นต้น โดยให้คะแนนเต็ม 100 คะแนน

- การทดสอบ

ช่วยให้ทราบถึงระดับความคิด ขอบข่ายของปัญญา ความสามารถ และความสนใจของผู้สมัครเข้าปฏิบัติงาน ความสามารถของบุคคลเบื้องต้นเป็นข้อกำหนดขั้นแรกในการเลือกสรรบุคคล อย่างไรก็ดีในการเลือกสรรบุคคลเข้าปฏิบัติงานยังมีเครื่องมือที่นำมาใช้หลายแบบต่างๆ กัน แต่ที่ได้รับความนิยมมากที่สุดคือ การทดสอบ ในการทดสอบเพื่อแข่งขันเข้าบรรจุครูขององค์การบริหารส่วนจังหวัด(องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุพรรณบุรี:2521) ได้กำหนดหลักสูตรคือ

ก. <u>ภาคความรู้ความสามารถทั่วไป</u>

ทดสอบความรู้ความสามารถดังต่อไปนี้ โดยวิธีสอบข้อเขียน

1. ความสามารถทั่วไป

ทดสอบความสามารถในการคิดหาเหตุผล โดยใช้ข้อมูลหรือปัญหาทางสังคม ศึกษา กฎหมายเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 แก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 9(พ.ศ.2520) และพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการส่วนจังหวัด(ฉบับที่5) พ.ศ.2509

(ให้เวลา 1 ชั่วโมง 30 นาที คะแนนเต็ม 100 คะแนน)

2. ภาษาไทย

ทดสอบความรู้และความสามารถในการเขียนภาษาไทย

(ให้เวลา 1 ชั่วโมง 30 นาที คะแนนเต็ม 100 คะแนน)

ข. <u>ภาคความรู้ความสามารถที่ใช้เฉพาะตำแหน่ง</u>

ทดสอบความรู้ความสามารถที่ปฏิบัติงานในหน้าที่โดยวิธีสอบข้อเขียนดังนี้

<u>ตอนที่ 1</u> (วิชาการศึกษา)

หลักการศึกษา, จิตวิทยาการศึกษา,การพัฒนาการเด็ก,หลักการสอนวิธีการสอน การสุขาภิบาลโรงเรียน,การจัดห้องสมุดโรงเรียน,การทำและการใช้อุปกรณ์การสอน,วิธีสอนวิชาเฉพาะ,การบริหารและกฎระเบียบโรงเรียน,การวัดผลการศึกษา

(ให้เวลา 1 ชั่วโมง 30 นาที คะแนนเต็ม 100 คะแนน)

ตอนที่ 2(ระเบียบข้อบังคับ)

พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน,พระราชบัญญัติประถมศึกษา, พระราชบัญญัติครู,แผนการศึกษาชาติ, ระเบียบการลาของข้าราชการส่วนจังหวัด, ระเบียบว่าด้วยการใช้ใบสุทธิ,ระเบียบว่าด้วยการพานักเรียนไปศึกษานอกสถานที่ ระเบียบว่าด้วยการใช้ทะเบียนนักเรียน

(ให้เวลา 1 ชั่วโมง 30 นาที คะแนนเต็ม 100 คะแนน)

ค. ภาคเหมาะสมกับตำแหน่ง

ให้ประเมินบุคคลเพื่อพิจารณาความเหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่จากประสัติส่วนตัว ประวัติการศึกษา และประวัติการทำงานของผู้เข้าสอบ และสัมภาษณ์เพื่อพิจารณาความเหมาะสมในด้านต่าง ๆ

(คะแนนเต็ม 100 คะแนน)

เกณฑ์การตัดสิน

ผู้เข้าสอบแข่งขันจะต้องเป็นผู้สอบคะแนนในแต่ละภาคที่สอบตามหลักสูตรไม่ต่ำกว่าร้อยละ 50 และได้คะแนนรวมทั้งสิ้นไม่ต่ำกว่าร้อยละ 60

ในการดำเนินการสอบแข่งขันมีขั้นตอนการกระทำดังนี้คือ(สมพงศ์ เกษมสิน :2516:144)

1. ขออนุมัติ ก.พ. เพื่อกำหนดวิชาพิเศษเฉพาะตำแหน่งสำหรับการสอบ
2. ดำเนินการประกาศรับสมัครสอบ
3. แต่งตั้งกรรมการดำเนินการสอบ
4. ประกาศรายชื่อผู้มีสิทธิสอบ
5. กำหนดเวลาสถานที่และระเบียบวิธีการสอบ
6. ทำบัญชีกรอกคะแนน
7. ประกาศรายชื่อผู้สอบได้
8. แจ้งผลการสอบให้ ก.พ.ทราบ

ในการประกาศรับสมัครสอบแข่งขันเพื่อบรรจุเข้ารับราชการในตำแหน่งครูสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด(องค์การบริหารส่วนจังหวัดลำปาง : 2521) ได้กำหนดสิ่งต่อไปนี้คือ

1. ตำแหน่งที่จะบรรจุแต่งตั้ง

2. คุณสมบัติทั่วไปและคุณสมบัติของผู้สมัครสอบแข่งขัน
ต้องมีคุณสมบัติทั่วไปตามมาตรา 24 แห่งพระราชบัญญัติข้าราชการพลเรือน พ.ศ.2518 และมีคุณสมบัติเฉพาะสำหรับตำแหน่ง (วุฒิ)

3. วัน เวลา และสถานที่รับสมัคร

4. เอกสารและหลักฐานที่จะต้องนำมายื่นในวันสมัคร

4.1 รูปถ่ายหน้าตรงไม่สวมหมวกและไม่ใส่แว่นตาขนาด 2 2 $\frac{1}{2}$ " ซึ่งถ่ายมาแล้วไม่เกิน 1 ปี จำนวน 2 รูป

4.2 สำเนาทะเบียนบ้าน(ไม่ใช่ถ่ายเอกสาร)ซึ่งคัดไว้ไม่เกิน 60 วัน นับถึงวันสมัคร

4.3 ใบรับรองแพทย์ แสดงว่าไม่เป็นโรคที่ต้องห้ามตามกฎก.พ. ฉบับที่ 1 (พ.ศ.2518)ที่ออกให้ไม่เกิน 30 วัน

4.4 ใบสุทธิหรือประกาศนียบัตรหรือปริญญาบัตร

4.5 ผู้สมัครสอบแข่งขันที่เคยรับราชการมาแล้วให้นำหนังสือรับรองความประพฤติของผู้บังคับบัญชาครั้งสุดท้าย ซึ่งมีตำแหน่งตั้งแต่หน้าแผนกขึ้นไปมาแสดงในวันสมัครด้วย

4.6 ผู้สมัครสอบที่เป็นครูโรงเรียนราษฎร์ต้องมีหนังสือยินยอมของผู้จัดการโรงเรียนไปแสดงด้วย ผู้ใดปิดบังอำพรางการเป็นครูโรงเรียนราษฎร์ เมื่อปรากฏข้อเท็จจริงในภายหลังจะถือว่าการสอบของผู้นั้นเป็นโมฆะไม่มีสิทธิได้รับการบรรจุ

4.7 ผู้สมัครสอบแข่งขันที่นำหลักฐานและเอกสารต่าง ๆ ตามที่ระบุมาไม่ครบจะไม่รับสมัคร

5. ค่าธรรมเนียมการสมัครสอบแข่งขัน

ครู ระดับ 1 คนละ 20 บาท

ครู ระดับ 2 คนละ 30 บาท

ครู ระดับ 3 คนละ 40 บาท

6. การประกาศรายชื่อผู้มีสิทธิเข้าสอบ

7. หลักสูตรและวิธีการสอบแข่งขัน

8. วัน เวลา สถานที่สอบ

9. เกณฑ์การตัดสิน

10. การบรรจุแต่งตั้ง

เมื่อบุคคลได้รับการบรรจุแต่งตั้งเป็นครูประถมศึกษาเรียบร้อยแล้ว ก็นับว่าผู้นั้นเป็นครูอย่างเต็มตัว ซึ่งการจะเป็นครูที่ดีได้ต่อ ๆ ไปก็ต้องมีลักษณะของครูที่ดี เช่น (กอสวัสดิพานิช :2513 : 12 – 13)

1. ครูต้องอยากสอน
2. ครูต้องอยากเรียน
3. ครูต้องสอนเป็น
4. ครูต้องมีความรู้ในวิชาที่สอน

แต่ตามสภาพที่เป็นจริงมีครูประถมศึกษาบางส่วนที่ประสบปัญหาด้านต่าง ๆ ทำให้การทำงานในหน้าที่ต้องลดหย่อนลงไป ทั้งนี้มีสาเหตุหลาย ๆ ด้าน เป็นลูกโซ่(อารี สัณหฉวี :2515:102) รัฐบาลคาดหวังจากครูประชาบาลในขนบหมากเกินไปในการที่จะเกี่ยวเข็ญให้สามารถสอนเด็กให้อ่านออกเขียนได้ และอื่น ๆ โดยไม่มีเครื่องมือเพียงพอ ถ้ารัฐบาลลงทุนเพิ่มขึ้นอีก 500 – 600 ล้านบาทต่อปี ในการจัดหาอุปกรณ์ เครื่องเขียน และแบบเรียนให้เปล่าเด็ก ปรับปรุงคุณภาพของครูประถมศึกษา เสริมกำลังศึกษานิเทศก์จังหวัด ผลที่จะได้จะเกินค่าลงทุนเพราะสิ่งที่ได้คือเยาวชนมีคุณภาพสูงขึ้น แสดงว่ามีสาเหตุหลายประการที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพของครู ทั้งนี้สถาบันผลิตครูตระหนักอย่างยิ่ง คือการผลิตครูใหม่ และการให้บริการการศึกษาแก่ครูประจำการจะต้องทำเป็นขบวนการต่อเนื่อง

เราจะเน้นหนักในเรื่องการผลิตครูใหม่แต่อย่างเดียวโดยไม่คำนึงถึงการให้บริการการศึกษาแก่ครูประจำการนั้นหาได้ไม่ ถ้าเช่นนั้นปัญหาที่ครูใหม่ดำเนินการสอนแบบเดิมก็ไม่มีทางแก้ไขได้ และตามสภาพตามเป็นจริงแล้วขณะนี้ ครูประจำการซึ่งสำเร็จการศึกษาจากสถาบันฝึกหัดครูมาเป็นระยะเวลานานส่วนมากยังไม่ได้รับการส่งเสริมหรือพัฒนาคุณภาพในเรื่องการเรียนการสอน ไม่ว่าจะเป็นการประชุม การอบรม การสัมนา หรือการประชุมเชิงปฏิบัติเพื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับนวกรรมทางการศึกษาซึ่งเข้ามามีบทบาทอย่างมากในการจัดการศึกษาปัจจุบันนี้ ในการส่งเสริมและบริการการศึกษาแก่ครูประจำการนี้ สถาบันฝึกหัดครูอาจทำได้ เช่น การพิจารณาโรงเรียนที่อยู่รอบ ๆ สถาบันการฝึกหัดครู รวมกลุ่มกันเข้าจัดตั้งเป็นศูนย์

บริการการศึกษาแก่ครู (Teacher Center) โดยร่วมดำเนินงานระหว่างสถาบันฝึกหัดครู กับกลุ่มโรงเรียนต่าง ๆ โดยมรนโยบายหลักคือ ส่งเสริมการฝึกหัดครูตลอดชีวิต (Lifr long Teacher Eduation) ศูนย์บริการการศึกษาแก่ครูนี้จะเป็นแหล่งรวมของผู้เชี่ยวชาญความรู้ด้านบริการข่าวสารของการศึกษาความรู้ใหม่เกี่ยวกับนวกรรมทางการศึกศสและเทคโนโลยีเพื่อช่วยเหลือบรรดาครูทั้งหลายในกลุ่มโรงเรียนเหล่านั้นมาเรียนรู้ร่วมกัน มาช่วยกันแก้ปัญหาต่าง ๆ ร่วมกันโดยเน้นหนักและส่งเสริมให้ครูเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ในขณะเดียวกันอาจารย์จะทดลองนักศึกษาฝึกหัดครูไปพร้อมกัน และส่งนักศึกษาฝึกหัดครูมาสังเกตการสอนของครูประจำการ เพื่อที่จะได้เรียนรู้ทราบถึงปัญหาอุปสรรค์ของการดำเนินการเรียนการสอนของสภาพที่ปฏิบัติจริง อันจะเป็นผลการผลิตครู และการดำเนินการจัดการศึกษาเป็นไปอย่างดีและมีคุณภาพมากขึ้น ในการศึกษาของนักศึกษาครูจึงควรกำหนดเป้าหมายของการเรียนครูอาจกำหนดได้โดยราวเกณฑ์ (Criteria)
2 ประการที่ควรคำนึงถึงคือ (ประยูร อาษานาม : 2520 : 79)

1. ความรู้ด้านวิชาการและวิชาชีพ (Acodemiv and Professiond Knowledge)
2. ความสามารถด้านวิชาชีพและเจตคติต่อวิชาชีพ (Professiond Competancy and Attituds)

นโยบายต่าง ๆ วิทยาลัยครูจึงควรเป็นหัวหอกของการริเริ่มโครงการต่าง ๆ ให้ได้ผลการที่จะให้ครูประจำการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง โดยการพึ่งตัวเองให้มากนั้นมีเสียงวิพากวิจารณ์กันมาก(พะนอม แก้วกำเนิด : 2520 : 8) เช่นการที่เพิ่มวิทยฐานะของครูไม่ทำให้ครูประจำการเหล่านั้นสามารถกลับไปปฏิบัติงานให้ดีขึ้นเลย พูดง่าย ๆ ก็คือ เมื่อสมัยมีวุฒิ ป.ป. มารับการฝึกอบรมสอบวิชาชุดได้ พ.ม. ก็ไม่สามารถทำให้สอนดีขึ้นเหมือนกับชี้ว่าหลักสูตรและประสบการณ์ที่อบรมให้ครูประจำการไม่ตรงหรือเอื้ออำนวยต่อการพัฒนาที่เขากระทำอยู่ ทั้งนี้จะว่าเป็นข้อผิดพลาดของการฝึกหัดครูก็ได้(ประกอบกีรติ :2519:38) ผลผลิตนักศึกษาครูที่สำเร็จจากสถาบันการฝึกหัดครูยังไม่เป็นที่พอใจ หรือยังไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์ของการจัดการฝึกหัดกรูนัก ทั้งนี้ก็เพราะไม่ได้มีการกำหนดทิศทางแห่งพฤติกรรมของผลผลิตของเราไว้อย่างแจ่มชัดผู้ผลิตแทบทุกคน(ครู อาจารย์ ในสถาบันการฝึกหัดครูไม่ทราบทิศทางแห่งพฤติกรรมของผลผลิตคือลูกศิษย์นักศึกษาครู จากปัญหาของการผลิตครูและแนวโน้มของบทบาทวิทยาลัยครูดังกล่าวมา คณะกรรมการฝึกหัดครูได้เสนอโครงการรับบุคคลเข้าศึกษาและฝึกอบรม เพื่อวิทยฐานะ(ธวัชชัย ชัยจิรณายากุล : 2519 : 73) โดยมีวัตถุประสงค์ คือ

1. เพื่อพัฒนาสมรรภาพของครูประจำการ
2. เพื่อให้โอกาสแก่ครูประจำการในท้องถิ่นได้มีความสามารถและคุณวุฒิสูงขึ้น
3. เพื่อให้การฝึกหัดครูเป็นการศึกษาในท้องถิ่นอย่างแท้จริง
4. เพื่อเป็นการยกระดับและคุณภาพของการศึกษาในท้องถิ่น
5. เพื่อเป็นการส่งเสริมการค้นคว้าวิจัยทางการศึกษาในท้องถิ่นโดยนำผลมาพัฒนาการฝึกหัดครู

วิธีดำเนินการ

1. ให้วิทยาลัยครูจัดการศึกษาและอบรมแก่ครูประจำการในเขตที่วิทยาลัยครูได้รับมอบหมายจากกรมการฝึกหัดครู

2. การจัดการศึกษาและการฝึกหัดครูแก่ครูประจำการให้วิทยาลัยครูดำเนินไปตามหลักสูตรการศึกษาของวิทยาลัยนั้น หรือหลักสูตรการศึกษาอื่นที่ได้รับอนุมัติจากสภาการฝึกหัดครู

3. ให้วิทยาลัยครูจัดตั้งศูนย์ฝึกอบรมขึ้นในท้องถิ่นเจตรับผิดชอบของตนตามความเหมาะสม

4. วิทยาลัยครูอาจเชิญวิทยากร ศึกษาธิการ เจ้าหน้าที่บริหารการศึกษาหรือผู้ชำนาญอื่น ๆ ที่เห็นสมควรมาให้ความรู้แก่ผู้เรียน และอำนวนความสะดวกในการอบรมด้วยก็ได้

5. ผู้มีสิทธิเข้ารับการอบรมคือครูประจำการ หรือบุคคลากรของหน่วยงานที่เจ้าสังกัดต้องการให้เข้าศึกษาและฝึกอบรม

6. การศึกษาและฝึกอบรมจะต้องเสียเงินจำนวนหนึ่งเป็นค่าตอบแทนวิทยากรและค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ

ถ้าโครงการที่คณะกรรมการฝึกหัดครูได้เสนอมาได้รับอนุมัติจากกรมการฝึกหัดครูจะเป็นแนวทางเสริมสร้างคุณภาพของครูประจำการได้เป็นอย่างดีซึ่งก็เป็นความหวังหนึ่งของการฝึกหัดครูที่จะมีบทบาทในวงการครูประถมศึกษา อนึ่งจากการสรุปผลสัมมนาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งได้เชิญผู้ทรงคุณวุฒิและผู้รับผิดชอบในการจัด

และบริหารโรงเรียนประถมศึกษา จำนวน 90 คนจากจังหวัดต่าง ๆ ทั่วประเทศ ไปร่วมสัมมนาทางวิชาการเพื่อปรึกษาหารือและพิจารณารายงานผลการวิจัย เรื่อง "ประสิทธิภาพของโรงเรียนประถมศึกษา" ณ พัทยา จังหวัดชลบุรี ที่ประชุมได้พิจารณาในส่วนที่เกี่ยวกับครูทั้ง 5 ฉบับมีความเห็นว่า กองการวิจัยคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ : 2521) ข้อมูลทั้งหลายครอบคลุมลักษณะและสมรรภาพของครู 4 ด้าน ซึ่งควรได้รับการศึกษาพิจารณาและส่งเสริมให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นอันได้แก

1. ด้านความรู้ เช่น การศึกษาวิชาสามัญ วิชาพิเศษ และวิชาชั้นครู การศึกษาเพิ่มเติม และการฝึกอบรม

2. ด้านทักษะการสอน เช่น กระบวนการสอน การสอบ การปกครองชั้น สัมฤทธิผลของครูและประสบการณ์ในการสอนของครู

3. ด้านคุรุธรรมนิยม เช่น ความคาดหวังในอาชีพครู ความเห็นเกี่ยวกับความสามารถของนักเรียน และทัศนะของครู

4. ด้านหน้าที่การปฏิบัติงานของครู เช่น ชั่วโมงการทำงาน การหยุดงาน และการเดินทางไปปฏิบัติงาน

จากผลสรุปการสัมมนาครั้งนี้จะเป็นการเสนอนโยบายที่รัฐบาลควรพิจารณาต่อไป รัฐบาลก็มีความห่วงใยสมรรภาพของข้าราชการ ทุกยุคทุกสมัยพยายามจะปฏิรูปการปฏิบัติราชการและระเบียบราชการบริหารงานบุคคล เพื่อให้ระบบราชการมีประสิทธิภาพสูง เป็นต้นว่า ดร.สมภพ โหตระกิตย์ รองนายกรัฐมนตรี ในฐานะเป็นประธานที่ปรึกษาฝ่ายกฎหมายนายกรัฐมนตรี และประธานจัดระเบียบข้าราชการส่วนกลาง ได้ดำเนินการวางระเบียบเร่งรัดการปฏิบัติงานของข้าราชการเพื่อจะประกาศใช้ตามกระทรวง ทบวง กรม ต่าง ๆ ทั้งนี้เพราะข้าราชการทุกวันนี้ทำงานอย่างอืดอาดเฉื่อยชาไม่รวดเร็วเท่าที่ควร จึงเห็นได้ว่าข้าราชการโดยทั่วไปรวมถึงครูด้วย มีความจำเป็นจะต้องมีวิธีการบริหารปรุงเสริมสร้างคุณภาพในการทำงานอยู่ตลอดเวลา

บรรณานุกรม

- ก่อ สวัสดิพานิช "คุณลักษณะของครู 4 ประการ " วิทยาสาร 15 มีนาคม 2513 หน้า 12 – 13
- ธวัชชัย ชัยจิรฉายากุล "ก้าวใหม่ของการจัดการศึกษาฝึกหัดครู"คุรุปริทัศน์, (4),เมษายน 2519 23 หน้า
- ประกอบกีรติ "ทิศทางใหม่ของการฝึกหัดครู" คุรุปริทัศน์ (4) เมษายน 2519 หน้า 38
- ประยูร อาษานาม "การเตรียมครูคณิตศาสตร์" ศึกษาศาสตร์ 2(1) มกราคม – เมษายน 2520 หน้า 79
- พะนอม แก้วกำเนิด "งานของวิทยาลัยครู" คุรุปริทัศน์ 2(1) สิงหาคม 2520
- ภิญโญ สาธร "หลักการบริหารการศึกษา" วัฒนาพานิช พิมพ์ครั้งที่ 3 2519, 368 หน้า
- มาณพ ภาษิตวิไลธรรม"สมรรภาพของครูประถมศึกษาที่สังคมต้องการ" ปริญญานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต มศว. ประสานมิตร 2520
- วิชัย วงษ์ใหญ่ "การฝึกหัดครูแบบสมรรถฐาน" วารสารศึกษาศาสตร์ 1(1) มิถุนายน – ธันวาคม 2519 หน้า 14
- สมพงศ์ เกษมสิน "การบริหารบุคคลแผนใหม่" ไทยวัฒนาพานิช 536 หน้า
- อารี สัณหฉวี " ความสูญเปล่าของการประถมศึกษา"ศูนย์ศึกษา 1:102 กันยายน 2515
- องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุพรรณบุรี "ประกาศองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุพรรณบุรี เรื่องรับสมัครสอบแข่งขันเพื่อบรรจุเข้ารับราชการในตำแหน่งครู สังกัดองค์การบริการส่วนจังหวัดสุพรรณบุรี" เมษายน 2521 โรเนียว 7 หน้า
- องค์การบริหารส่วนจังหวัดลำปาง"ประกาศองค์การบริหารส่วนจังหวัดลำปาง เรื่องสมัครสอบแข่งขันเพื่อบรรจุเข้ารับราชการในตำแหน่งครูสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดลำปาว มีนาคม 2521 โรเนียว 8 หน้า

กำหนดการไปศึกษาและดูงานโรงเรียนชนบท จังหวัดสุพรรณบุรี

17 ก.ค. 2521

6.00 น. นิสิตและอาจารย์พร้อมกันบริเวณหน้าตึกอำนวยการ (ตึก 9)

6.15 น. ออกเดินทาง (ไปรดเตรียมอาหารเช้าเพื่อรับประทานบนรถสำหรับตัวท่านเอง)

9.00 น. ถึงโรงเรียนดอนเจดีย์ อ.ดอนเจดีย์

9.05 น. – หัวหน้าหมวดการศึกษาอำเภอดอนเจดีย์ บรรยายสรุปการศึกษาประชาบาลของอำเภอดอนเจดีย์

– ครูใหญ่โรงเรียนดอนเจดีย์ บรรยายสรุปการดำเนินงานของโรงเรียน

– เยี่ยมชมการดำเนินงาน สังเกตการสอน

– อภิปรายซักถาม เกี่ยวกับกิจการของโรงเรียน

– รับประทานอาหารกลางวันที่โรงเรียนดอนเจดีย์

12.00 น. เดินทางจากโรงเรียนดอนเจดีย์ – โรงเรียนบ้านหนองแหน อำเภออู่ทอง

13.00 น. – ครูใหญ่โรงเรียนบ้านหนองแหนบรรยายสรุปการดำเนินการของโรงเรียน

– สังเกตการสอน

– ซักถามอภิปราย

15.00 น. เดินทางจากโรงเรียนบ้านหนองแหน – ศาลากลางจังหวัดสุพรรณบุรี

15.40 น. – หัวหน้าส่วนการศึกษาบรรยายสรุป

– อภิปรายซักถามปัญหาเกี่ยวกับการศึกษางาน

– อภิปรายสรุปผล

– รับประทานอาหาร

18.30 น. – เดินทางกลับ

.....

บันทึกการไปดูงานโรงเรียนชนบทในจังหวัดสุพรรณบุรี

วันจันทร์ที่ 17 กรกฎาคม 2521

โรงเรียนในชนบทที่ไปศึกษาได้แก่ โรงเรียนดอนเจดีย์ อำเภอดอนเจดีย์ และโรงเรียนบ้านหนองแหน อำเภออู่ทอง

ประเด็นที่ไปศึกษาได้แก่

1. การใช้และทดลองใช้หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ.2521
2. การบริหารโรงเรียน
3. การเรียนการสอน
4. โครงการดำเนินงานต่างๆ
5. ปัญหาและอุปสรรค

ที่โรงเรียนดอนเจดีย์

หัวหน้าหมวดการศึกษาอำเภอดอนเจดีย์ (นายสุชน สุวรรณประทีป) บรรยายเกี่ยวกับ

– ประวัติศาสตร์ของอนุสาวรีย์ดอนเจดีย์

ตอนหนึ่งท่านกล่าวถึงภาพประวัติศาสตร์ซึ่งอยู่ภายในฐานของอนุสาวรีย์ว่า ถ้าอ่านครบจะเข้าใจประวัติศาสตร์ตอนนี้ได้ดี สำหรับท่านเมื่อได้อ่านแล้วเกิดความคิด 3 ประการคือ

1. ได้ความรู้ทางด้านประวัติศาสตร์
2. สมเด็จพระนเรศวรมีความเก่งกล้า และสามารถวางแผนการรบไม่เหมือนใคร
3. คนไทยในสมัยก่อนมีความสามัคคีกันมาก

– การบริหารงานในอำเภอดอนเจดีย์

โรงเรียนดอนเจดีย์เป็นโรงเรียนขององค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนจังหวัดจะมีประชาชนเข้ามาร่วมโดยเลือกประชาชนมาเป็นสมาชิกสภาจังหวัด หรือช่วยสร้างโรงเรียน อย่างนี้เป็นต้น องค์การบริหารส่วนจังหวัดขณะนี้ยังไม่เต็มรูป ยังต้องพึ่งกระทรวงมหาดไทย ถ้าเต็มรูปประชาชนต้องเลือกนายกองค์การฯ หัวหน้าหมวดการศึกษา ฯลฯ ตำแหน่งหัวหน้าหมวดฯ ไม่ใช่ตำแหน่งใหญ่โตอะไร ที่จริงเป็นเพียงผู้ช่วยของหัวหน้าส่วนอำเภอ (นายอำเภอ)

อำเภอดอนเจดีย์มีพื้นที่ 376 ตารางกิโลเมตร มีโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด 29 โรงเรียน มีครู 263 คน การแบ่งเขตการศึกษาในอำเภอ แบ่งตามสภาพเศรษฐกิจเป็น 2 สภาพ คือ

1. สภาพเศรษฐกิจดี ประชาชนมีเศรษฐกิจดี เพราะสามารถทำนาได้ 2 ครั้ง โดยมีคลองส่งน้ำไปยังนา คิดเป็นพื้นที่ $\frac{1}{3}$ ของพื้นที่ทั้งหมดของอำเภอนี้

2. สภาพเศรษฐกิจไม่ดี การทำมาหากินของประชาชนในเขตนี้ขึ้นอยู่กับธรรมชาติ ถ้าปีใดฝนแล้ง ก็ขาดแคลนแม้แต่น้ำจะดื่มก็ไม่มี คิดเป็นพื้นที่ $\frac{2}{3}$ ของพื้นที่ทั้งหมดของอำเภอ เด็กนักเรียนที่อยู่ในเขตนี้จะขาดเรียน 40 – 50 % จึงนับได้ว่า "เศรษฐกิจเป็นสิ่งที่สำคัญต่อการศึกษา"

ในอำเภอดอนเจดีย์มี 5 ตำบล 36 หมู่บ้าน มีพลเมืองประมาณ 36,000 คน ประชาชนส่วนใหญ่ประมาณ 90 % ทำนา และทำไร่ ได้แก่ อ้อย ข้าวโพด มันสำปะหลัง อาชีพอื่น เช่นรับราชการ ค้าขาย และเลี้ยงสัตว์ ประชากรส่วนใหญ่ยากจน

สำหรับการบริหารงานภายในโรงเรียน ถือว่าครูใหญ่เป็นบุคคลสำคัญที่สุดในโรงเรียน นักเรียนจะดีได้เพราะครู ครูจะดีได้เพราะครูใหญ่บริหารงานดี แล้วก็ดีขึ้นถึงผู้บริหารชั้นสูงขึ้นต่อๆ ไป ในจังหวัดสุพรรณบุรีมีการอบรมผู้บริหารระดับโรงเรียนทุกปี ผู้ที่จะเป็นครูใหญ่ต้องเข้ารับการอบรม 7 วัน

ตามความคิดของท่านหัวหน้าหมวดเห็นว่าการบริหารงานจะใช้แต่ประชาธิปไตยอย่างเดียวไม่ได้ เพราะคนไทยเอาแต่สิทธิไม่คิดถึงหน้าที่ ควรจะใช้ทั้งอำนาจและประชาธิปไตยร่วมกัน

– การเรียนการสอน

ในองค์การบริหารส่วนจังหวัดเปิดชั้นเรียน ป.1 – ป.6 ในจำนวน 5 ตำบล มีอยู่ 1 ตำบล คือตำบลสระกระโจม ที่ขยายการศึกษาภาคบังคับถึง ป.5 ไม่ได้ เนื่องจากมีอยู่ 1 โรงเรียนที่ไม่พร้อม ถึงแม้ว่าโรงเรียนอื่นๆ ในตำบลนี้จะพร้อม แต่ตำบลนี้ขยายการศึกษาภาคบังคับยังไม่ได้ เพราะแผนการศึกษาแห่งชาติได้กำหนดไว้ว่า "ตำบลใดพร้อมที่จะขยายการศึกษาภาคบังคับก็ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้ง..." น่าจะใช้ว่า "โรงเรียนใดพร้อมที่จะขยายการศึกษาภาคบังคับ..."

สำหรับหลักสูตรใหม่ยังมีข้อผิดพลาดอยู่บ้าง เช่น

1. ขาดการวิจัยหาข้อมูลที่เพียงพอ เพียงทดลองใช้ทั่วประเทศแค่ 25 โรงเรียน ก็เปิดใช้ น่าจะเปิดจังหวัดละ 1 โรงเรียน แล้วขยายไปอำเภอละ 1 โรงเรียน การเอาครูไปอบรมทันทีก็เปรียบเสมือนครูอยู่ในน้ำเย็นก็กระโจนเข้าสู่น้ำร้อนทันที ควรให้ค่อยๆ ซึมเข้าไป นับว่ารวดเร็วไปและไม่มีแผนงาน

2. การกระทำของกรมวิชาการยังไม่ถูกต้องนัก เพราะวางแผนว่าจะแจกแบบเรียน พอถึงเวลาก็แจกแบบเรียนแค่ 30 เปอร์เซ็นต์

3. กระทรวงศึกษาธิการกับกระทรวงมหาดไทยไม่ประสานงานกัน อย่างเช่นกระทรวงมหาดไทยไม่สามารถจัดอัตรากำลังครูให้พอเพียง หรือการให้อบรมหลักสูตรใหม่ 7 วัน เป็นต้น

– โครงการใหญ่ๆ (ของจังหวัด)

1. จะจัดอาคารเรียนให้ทั่วถึง สำหรับอำเภอนี้ไม่มีอาคารชั่วคราว

2. การขาดครู ปีต่อไปกระทรวงมหาดไทยจะจัดอัตราครูให้

3. การประกวดโรงเรียน อำเภอละ 2 โรงเรียน มีเจ้าหน้าที่จากจังหวัดมาตรวจ โรงเรียนไหนได้ส่งเข้าประกวด ครูใหญ่ได้ 2 ขั้น

4. ส่งเสริมให้ครูลาศึกษาต่อได้โดยไม่จำกัดจำนวน เว้นแต่โรงเรียนที่มีครูไม่ถึง 5 คนไม่ให้ไป จะไปได้ก็โดยการย้ายไปอยู่โรงเรียนอื่นที่มีครูเกิน 5 คน

5. จัดอบรมผู้บริหารระดับโรงเรียน (ครูใหญ่) ทุกปี

ตอนสุดท้ายท่านหัวหน้าหมวดฯ ได้ให้ข้อคิดไว้ว่า ความเปลี่ยนแปลงย่อมอยู่เหนือความเปลี่ยนแปลง การจะทำอะไรต้องศึกษาข้อมูล และทำให้เป็นขั้นเป็นตอน ประเทศชาติจะเจริญได้ก็เพราะพวกท่านทุกคนช่วยกันพัฒนาประเทศ

ครูใหญ่โรงเรียนดอนเจดีย์ (นายประจวบ มากสอน) บรรยายสรุปเกี่ยวกับโรงเรียนดอนเจดีย์ ดังนี้

– การใช้หลักสูตรใหม่

ปีนี้โรงเรียนก็เพิ่งเปิดสอน ป.1 ตามหลักสูตรใหม่ มีนักเรียน ป.1 ประมาณ 120 คน แบ่งเป็น 4 ห้องเรียน ครู 4 คน ได้รับการอบรม 2 ครั้ง คือ ครั้งแรกอบรมที่วิทยาลัยครูกาญจนบุรี 5 วัน จำนวน 2 คน และครั้งที่ 2 อบรมที่โรงเรียนดอนฯ อีก 2 คน การเลือกครู ป.1 ก็เลือกครูที่มีประสบการณ์ และเอาใจใส่เด็ก ได้เรียกผู้ปกครองเด็ก ป. 1 มาประชุมชี้แจงให้เข้าใจเกี่ยวกับการเรียนการสอนของหลักสูตรใหม่ อย่างเช่นให้ทราบว่าถ้าเด็กอ่านหนังสือไม่ออกใน 2 – 3 เดือนแรก หรือไม่มีสมุดรายงานถึงบ้านก็อย่าเพิ่งว่าครู แต่ก่อนนี้นักเรียนขาดเรียนมาก ก็ได้ขอร้องผู้ปกครองว่าถ้าเด็กขาดเรียนครูต้องสอนซ่อมเสริม เพิ่มภาระให้แก่ครู เด็กก็ไม่ขาดมากเหมือนก่อน

อุปกรณ์การสอน ที่ทางราชการแจก มีหนังสือเรียนได้ 30 เปอร์เซ็นต์ และเพิ่งได้รับแจกเมื่อต้นเดือนกรกฎาคม อุปกรณ์ที่แจกมีกระดาษ 10 กว่าแผ่น สีเมจิคคนละ 1 กล่อง สีโปสเตอร์อีกนิดหน่อย ครูใหญ่ก็ได้ให้เงินของโรงเรียนจำนวน 4,7000.– บาท สำหรับครู ป.1 เบิกไปซื้ออุปกรณ์

บันทึกการสอน ตอนแรกบันทึกละเอียด ครูบ่นกันมากเพราะสอนวันหนึ่งบันทึก 2 – 3 หน้า ทางส่วนการศึกษาของจังหวัด ก็ตกลงให้บันทึกย่อๆ ก็หมดปัญหานี้ไป

ครูสอน ป.1 ทั้ง 4 คนรักใคร่ร่วมมือกันทำงานดี ตอนเช้าครู 4 คน จะคุยปรึกษาหารือ ตอนเย็นก็ใช้เวลา $\frac{1}{2}$ ชั่วโมง ประชุมกันอีก เช่นฝึกร้องเพลงที่จะใช้สอน เมื่อต้นเดือนกรกฎาคมนี้ครูทั้ง 4 คน ได้ไปดูโรงเรียนหนองแหน ที่โรงเรียนหนองแหนเขาสอนตามสบายไม่ต้องยึดแผนการสอนมากนัก

– การเรียนการสอน

ที่นี่มีปัญหาว่าเด็กมีความรู้ไม่เหมาะกับชั้นเรียน ครูแต่ละคนก็ช่วยเด็กกันขึ้นไป เพราะถ้าเด็กสอบตกมากเกิน 50 เปอร์เซ็นต์ ครูจะไม่ได้เงินเดือนขึ้น

– การบริหารงานของโรงเรียน

ครูใหญ่คนนี้เพิ่งมาดำรงตำแหน่งที่นี่เมื่อต้นปีนี้เอง และต้องไปทำหน้าที่อื่นไม่ได้มาโรงเรียน เพิ่งจะมาทำงานจริงเมื่อเดือนมิถุนายน ในโรงเรียนคอนเจดีย์มีครู 32 คน นักเรียน 710 คน ห้องเรียน 24 ห้อง (ชั้นละ 4 ห้อง) มีอาคารเรียน 4 หลัง มีผู้ช่วยครูใหญ่ 3 คน คือ ผู้ช่วยครูใหญ่ฝ่ายวิชาการ ฝ่ายบริการ และฝ่ายปกครอง

– โครงการดำเนินงานของโรงเรียน

จะแบ่งงานออกเป็นฝ่ายๆ แต่ก่อนโรงเรียนนี้อยู่ในโครงการยูนิเซฟ ทางยูนิเซฟได้ให้หนังสือและอุปกรณ์ต่างๆ มาพอสมควร แต่ได้สูบหายและชำรุดเกือบหมด

– ปัญหาและอุปสรรคของโรงเรียน

1. ครู เป็นปัญหาใหญ่ที่สุด ได้แก่

– ครูสอนโดยไม่ใช้อุปกรณ์ ถึงแม้ว่าตอนเรียนฝึกหัดครูก็มีการใช้อุปกรณ์เวลาฝึกสอน

– ครูไม่เตรียมการสอน สอนตามหนังสือ และตามวิธีที่เคยใช้

– สอนตามความรู้เดิม ไม่สนใจความรู้ใหม่

– ครูลาบ่อย ปีละ 10 – 20 ครั้ง ในการสอน 180 วัน ตามหลักสูตรเก่า

– ครูถูกขอตัวไปช่วยราชการนานๆ เช่นช่วยกิจการเขต 30 – 45 วัน

2. นักเรียน เด็กขาดเรียนบ่อย เช่นสัปดาห์หนึ่งมาเรียน 2 วัน หรือ จบ ป.4 จะขึ้น ป.5 ก็เงียบไปเฉยๆ ตามกฎหมายให้ปรับก็ไม่มีสารวัตรศึกษา เคยไปถามเด็กถึงบ้าน เด็กบอกว่า ไม่เรียนแล้ว ก็ไม่กล้าไปว่าอะไร เพราะผู้ปกครองมีลูกคนต่อไปเรียนที่โรงเรียนอีก ก็ต้องทำเป็นไม่สนใจ กลัวจะบาดหมางกับผู้ปกครอง การขาดอุปกรณ์การเรียนของนักเรียนมีประมาณ 2 เปอร์เซ็นต์

3. อาคารสถานที่ โรงเรียนนี้มีพื้นที่ 23 ไร่ เดิมเป็นดอน ขณะนี้เป็นที่ลุ่ม ฝนตกนิดหน่อยก็น้ำนอง เพราะการสร้างรั้วรอบบริเวณองค์เจดีย์ การระบายน้ำไม่ค่อยสะดวก

4. การเงินของโรงเรียน อยู่ในเมืองที่หาผู้บริจาคยากกว่าโรงเรียนบ้านนอก ค่าไฟฟ้าเดือนละ 200 – 300 บาท โรงเรียนก็จนอย่างนี้แหละ

พิสุทธิ์ถาม : ครูใหญ่มีการนิเทศงานอย่างไร

ครูใหญ่ตอบ : จะติดตามผลการเรียนของนักเรียน – ส่งเสริมการทำอุปกรณ์ – มีหัวหน้าอาคารเรียนทั้ง 4 อาคาร รู้สึกว่าครูจะทำงานแบบประคองตัวเอง คือทุกคนจะได้ 1 ขั้น ส่วนครูที่จะได้ 2 ขั้น มีระดับละ 15 % ก็ไม่แน่นอน บางคนทำแทบตายได้ 1 ขั้นก็มี

โรงเรียนบ้านหนองแหน

โรงเรียนนี้เป็นโรงเรียนทดลองหลักสูตรใหม่ประเภทที่ 3 ผลการเรียนเป็นที่ 1 ของประเทศ หัวหน้าหมวดวิชาการ (นายณรงค์ มอญเจริญ) กล่าวแนะนำว่า

การทดลองหลักสูตรใหม่ จะมีโรงเรียนอยู่ 3 ประเภทคือ

1. โรงเรียนที่พร้อมทุกอย่าง
2. โรงเรียนที่พร้อมแต่ไม่สมบูรณ์นัก
3. โรงเรียนที่ไม่พร้อมเลย

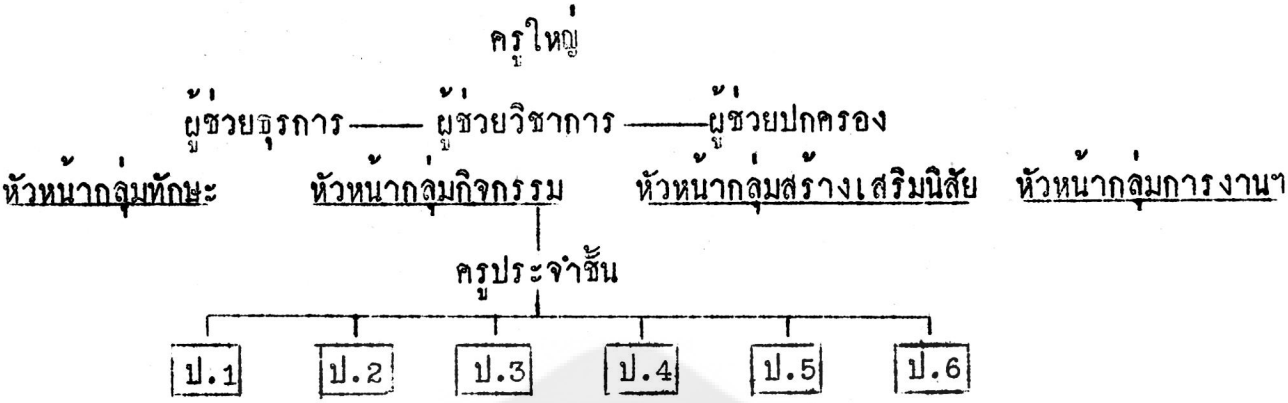
โรงเรียนบ้านหนองแหนจัดอยู่ในประเภทที่ 3 ปี พ.ศ.2519 โรงเรียนยังไม่พร้อม ผู้ที่ไปรับการอบรมก็ไม่ได้สอน มีปัญหาระหว่างครูใหญ่กับครูน้อย ก็ได้เปลี่ยนผู้บริหารคือครูใหญ่มาเป็นครูประทัง พุ่มพันธุ์วงศ์ จึงมีการทดลองหลักสูตรได้ ในปีพ.ศ.2521 ได้งบประมาณสร้างอาคารใหม่หลังนี้

– ครูใหญ่โรงเรียนบ้านหนองแหน (นายประทัง พุ่มพันธุ์วงศ์) บรรยายสรุปว่า

ตอนที่มาเปลี่ยนครูใหญ่เดิม และยอมทดลองหลักสูตร พอเห็นแผนการสอนมากมายก็คิดท้อใจจะขอยกเลิกเป็นโรงเรียนทดลอง แต่ผู้บังคับบัญชาไม่ยอม คณะนิเทศก์ระดับจังหวัดและระดับอำเภอ และเจ้าหน้าที่หลายฝ่ายให้การสนับสนุน ครูผู้สอนก็เต็มใจสอน เมื่อทดลองไปแล้วก็มีเจ้าหน้าที่ต่างๆ จากกรมวิชาการมาดู อย่างเช่น นิโคลาส เบนเนส ก็บอกว่าโรงเรียนนี้ทดลองหลักสูตรได้ ส่วนประชาชนในท้องที่นี้รู้สึกชาบซึ้งที่มีเจ้าหน้าที่ต่างๆ มาโรงเรียนของเขา เขาภูมิใจว่าโรงเรียนที่เขาช่วยกันสร้างมีลักษณะเหมือนโรงเป็ด ก็ยังมีคนสนใจ โรงเรียนนี้ตอนนั้นฝนตกก็สาดเปียกหมด

ขณะทดลองหลักสูตร โรงเรียนนี้มีครู 3 คน มีครูนอกประจำการ ซึ่งได้แก่ ผู้ปกครอง 80 คน จาก 80 หลังคาเรือนมาช่วย เจ้าหน้าที่จากกรมวิชาการ อย่างเช่น อาจารย์รัชนี ศรีไพรวรรณ ซึ่งเป็นศึกษานิเทศก์ ท่านว่าทางมาโรงเรียนบ้านหนองแหน (ตอนนั้น) ลำบากมาก แต่พออาจารย์รัชนี เข้าสัมภาษณ์และสังเกตเด็กแล้วพบว่าเด็กกล้าที่จะตอบ และตอบเก่ง ท่านว่างานที่ท่านทำไว้ ได้ผลเป็นที่น่าพอใจแล้ว

บริหารตามหลักสูตรใหม่ (จดจากกระดานดำห้อง ป.4)

หลังจากไปดูการเรียนการสอนในชั้นเรียนแล้ว ก็มารวมกลุ่มอีกครั้งเพื่อซักถามครูใหญ่โรงเรียนบ้านหนองแหน ดังนี้

ถาม : ครูใหญ่มีวิธีสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครองอย่างไร

ตอบ : ประชาชนเขาให้ที่ดิน และช่วยกันสร้างโรงเรียนขึ้นมา แล้วเรียกร้องให้ทางราชการเปิดโรงเรียน ชาวบ้านเอาใจครูดี ที่นี่มีหลายภาษา เช่นลาวโซ่ง ไทย – จีน อยู่ที่นี่มีชาวบ้านเป็นผู้บังคับบัญชาครูอีกที อย่างเช่นลุงบาง (ผู้ที่จ่ายเงินสร้างโรงเรียนมากที่สุด) เมื่อเห็นเด็กเงียบก็ชี้นมาดูแล้วว่าเขาจ้างให้มาสอน ไม่ใช่ให้นั่งเฉยๆ หรือถ้าครูมาโรงเรียนสายก็ไม่ต้องเป็นครู ทางโรงเรียนพยายามสนองความต้องการของชาวบ้านเท่าที่จะทำได้ อย่างการที่จะเปิดป้ายอาคารเรียนใหม่ ชาวบ้านอยากได้คนใหญ่คนโตมาเป็นประธาน จึงได้เสนอแนะว่าคนใหญ่คนโตนั้นหมายถึงอธิบดีกรมวิชาการใช่ไหม ชาวบ้านก็ว่าใช่ ก็บอกว่าถ้าผู้ปกครองช่วยให้เด็กทุกคนอ่านและเขียนได้ จะลองไปเชิญท่านอธิบดี ท่านอาจจะมาก็ได้ การที่จะให้ผู้ปกครองมาช่วยโรงเรียนก็โดยครูสอนให้ดีที่สุดแล้วผู้ปกครองจะมาเอง

ถาม : มีอาคารใหม่แล้วจะทิ้งอาคารเก่าหรือไม่

ตอบ : ผู้ปกครองก็กลัวโรงเรียนของเขาร้าง แต่ก็บอกพวกเขาว่าจะไม่รื้อหลังเดิม

ถาม : การสอนซ่อมเสริมมีวิธีทำอย่างไร

ตอบ : เด็กที่จะเข้า ป.1 ให้เริ่มเตรียมความพร้อมโดยให้มาโรงเรียนตั้งแต่เดือนมีนาคม ให้มาร้องมาเล่น ไม่ได้สอนอะไร ผู้ปกครองก็ต้องหาโอกาสมาอยู่กับเด็กในตอนแรกๆ การสอนซ่อมเสริมทำโดย

1. สอนซ่อมเสริมในตอนเช้าโดยครูประจำชั้นหรือครูใหญ่
2. สอนซ่อมเสริมตอนพักกลางวัน โดยครูประจำชั้นสอน
3. สอนซ่อมเสริมในตอนเย็นหลังจากเลิกเรียนเวลา 15.15 น.โดยครูประจำชั้น ถ้าครูประจำชั้นไม่ว่างครูใหญ่ก็สอนแทน
4. ผู้ปกครองเป็นผู้สอนซ่อมเสริม โดยครูแนะวิธีสอนให้ผู้ปกครองบางคน
5. ให้เด็กเก่งสอนเด็กอ่อน โดยให้สอนในตอนเช้า
6. การสอนซ่อมเสริมนี้ สอนในตอนเช้าที่บ้านและที่โรงเรียนดีที่สุด

ถาม : การเตรียมความพร้อมสำหรับเด็ก ป.2 ทำอย่างไร?

ตอบ : เทอมปลายจะเริ่มเตรียมความพร้อม ป.2 ให้

ถาม : ผู้ปกครองเข้าใจหลักสูตรใหม่ไหม

ตอบ : เข้าใจ เพราะมีหัวหน้าส่วนฯ หัวหน้าหมวดฯ ศึกษานิเทศก์ มาอบรมชาวบ้านเรื่องหลักสูตรใหม่ การที่มีคนมาเยี่ยมบ่อยๆ เขาภูมิใจ นี่ถ้าบอกว่ามีนิสิตมาชาวบ้านต้องมาอีกมาก ปกติชาวบ้านก็มาโรงเรียนอยู่เสมอ

– หัวหน้าหมวดการศึกษาอำเภออู่ทอง (นายเชื้อ พุทธิมัย) บรรยายสรุปว่า ขอบคุณที่มาเพิ่มเป็นผู้เยี่ยมให้โรงเรียน ปัญหาเกี่ยวกับหลักสูตรใหม่ก็มี

1. เด็กยังไม่รู้จักคำ จะไปสอนแผนภูมิเช่นเรื่องพระปิยมหาราช มีคำว่าโทรเลข เสิกทาส เป็นต้น เป็นการยากทำไม่ได้ผล ควรจะเอาแผนภูมินี้ไว้สอนหลังจากเด็กรู้คำแล้ว

2. อุปกรณ์การสอนของโรงเรียนทดลองหลักสูตรไม่ค่อยพอ

การใช้หลักสูตรใหม่ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองเป็นสิ่งสำคัญ โรงเรียนนี้ชาวบ้านสร้างเอง โดยลุงบางได้ออกเงินมากที่สุด การทำให้โรงเรียนสัมพันธ์กับผู้ปกครอง ก็เพียงสอนให้ดีที่สุดจะทำให้เด็กไม่ขาดเรียน เมื่อชาวบ้านมาดูการสอนแล้วเห็นโรงเรียนขาดอะไรเขาก็ช่วยเหลือจัดหามาให้

ที่ห้องประชุมศาลากลางจังหวัดสุพรรณบุรี

– ผู้ว่าราชการจังหวัด (นายสอน สุทธิสาร)

กล่าวต้อนรับ และกล่าวถึงโรงเรียนบ้านหนองแหน่ว่าเป็นโรงเรียนประเภท 3 ที่ทดลองหลักสูตรที่ได้ที่ 1 ของประเทศ

– หัวหน้าส่วนการศึกษา (นายเทพ ไชยแช่ม)

แนะนำผู้ร่วมอภิปรายคือ ปลัดจังหวัด

หัวหน้าหน่วยศึกษานิเทศก์จังหวัด (นายบุญส่ง จิรวุฒิ)

ผู้ช่วยหัวหน้าส่วนการศึกษา (นายสะเทื้อม พิกุลทอง)

หัวหน้าหมวดวิชาการส่วนการศึกษา (นายณรงค์ มอญเจริญ)

ต่อจากนั้นหัวหน้าส่วนฯ บรรยายว่า จังหวัดสุพรรณฯมีโรงเรียนองค์การบริหารส่วนจังหวัด 435 โรงเรียน มีโรงเรียนสาขาอีก 5 โรงเรียน ซึ่งยังไม่ได้แต่งตั้งมีครู 4,094 คน มีนักเรียน ป.1 – ป.6 จำนวน 84,822 คน มีโรงเรียนประถมศึกษาของกรมสามัญศึกษาอีก 3 โรงเรียน ตามแผนการศึกษาแห่งชาติให้โรงเรียนเปิดถึง ป.6 พ.ศ.2515 ตั้งตำแหน่งครูฝ่ายวิชาการอำเภอละ 4 คน ที่ตั้งขึ้นเพราะศึกษานิเทศก์จังหวัดมี 10 คน จึงไปเยี่ยมโรงเรียนได้ไม่ทั่วถึง ครูฝ่ายวิชาการมีคุณสมบัติดังนี้คือ

1. จบปริญญาตรี

2. ถ้าไม่จบปริญญาตรี ก็มีวุฒิ พ.ม.หรือ ป.กศ.สูง แต่ต้องเป็นครูดีเด่นมีชื่อเสียง

นอกจากครูวิชาการในอำเภอแล้ว ก็มีครูฝ่ายวิชาการระดับจังหวัด ซึ่งขณะนี้มี ทรงค์ มอญเจริญ กับ ปัญญา แก้วกียูร ซึ่งกำลังศึกษาต่อปริญญาโททางการประถมศึกษาอีก 2 คน ครูวิชาการระดับจังหวัดต้องจบปริญญาตรีแล้วจะส่งให้เรียนปริญญาโทให้มาช่วยงานของศึกษานิเทศก์ ไม่ใช่แย่งหน้าที่ศึกษานิเทศก์แต่ทำงานร่วมกันโดยประสานแผนกัน การมีครูฝ่ายวิชาการทำให้ด้านวิชาการดีขึ้น ศึกษานิเทศก์เยี่ยมโรงเรียนเป็นครั้งคราว

กำลังทำโครงการเยี่ยมเยียนครู ป.1 และผู้บริหารระดับโรงเรียน ได้เงินจากองค์การบริหารส่วนจังหวัด 60,000 บาท ไว้อบรมครู ป.1 จำนวน 700 กว่าคน โดยใช้วิทยาลัยครูกาญจนบุรี กรมการปกครองให้งบประมาณอบรมครูใหญ่ และครู ป.1 จำนวน 240,000 บาท โรงเรียน 435 โรงเรียน ก็แบ่งเป็นจุดๆ บางทีก็อำเภอละ 2 – 3 จุด เป็นที่สัมมนาครูหลักสูตร ป.1 และผู้บริหารระดับโรงเรียน

ปัญหาเกี่ยวกับหลักสูตรใหม่

1. หลักสูตรใหม่สร้างความสับสนให้แก่ครู

2. บันทึกการสอน กรมวิชาการวางไว้กว้างๆ ทางจังหวัดได้จัดทำตารางสอนครบทั้ง 3,000 คาบ

3. ครู ป.1 มีอุปกรณ์ 4 อย่างคือ 1. ตารางสอน 2. หลักสูตร 3. คู่มือครู 4. แผนการสอน ได้ขอเงินองค์การบริหารส่วนจังหวัด 50,000 บาท ไปพิมพ์แผนการสอนภาษาไทยชุดละ 2 เล่ม และแผนการสอนบูรณาการ ชุดละ 2 เล่ม (เล่มละ 25 บาท) หมดเงินไปจริง 100,000 บาท ยังไม่มีแผนการสอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย และกลุ่มการงานพื้นฐานอาชีพ ก็เป็นปัญหาอยู่

4. การใช้หลักสูตรใหม่ ทุกจังหวัดยังไม่พร้อม แต่ก็ดีกว่าไม่เริ่มเลย ถ้าเริ่มปี พ.ศ.2522 จะพร้อมกว่านี้

ต่อไปเป็นการซักถาม

พิสุทธิ์ถาม : ครูฝ่ายวิชาการมีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด

หัวหน้าส่วนตอบ : ครูฝ่ายวิชาการเริ่มเมื่อปี 2515 ผลยังไม่พอใจ อยากให้ดีมากกว่านี้อีก แต่ก็ทำให้งานด้านวิชาการดีขึ้นเรื่อยๆ ครูฝ่ายวิชาการต้องเยี่ยมโรงเรียนเป็นประจำ และรายงานผลมายังอำเภอ ถ้ามีปัญหาจะได้ช่วยกันแก้ กำลังหาครูฝ่ายวิชาการจังหวัดให้ได้ 4 คน และให้จบปริญญาโท 4 วิชาเอก

ศึกษานิเทศก์ตอบเพิ่มเติม : ครูฝ่ายวิชาการช่วยด้านการศึกษาเป็นที่น่าพอใจ เพราะศึกษานิเทศก์ 10 คน คุม 435 โรงเรียนไม่ไหว ใช้ครูวิชาการไปทดสอบประเมินผลเด็กก็ทราบว่าภาษาไทยมีผลสูงกว่าปีก่อน 14.8 เปอร์เซ็นต์

อรุณถาม : ครูฝ่ายวิชาการมีตำแหน่งอยู่โรงเรียน อัตรากำลังครูทำอย่างไร

หัวหน้าส่วนตอบ : จะจัดครูไปแทนครูฝ่ายวิชาการที่เอามา แต่ตำแหน่งครูฝ่ายวิชาการอยู่ที่โรงเรียน ระเบียบนี้จังหวัดร่างเอง

พิสุทธิ์ถาม : หัวหน้าหมวดฯ มีตำแหน่งเป็นครูหรือเจ้าหน้าที่ของจังหวัด

หัวหน้าส่วนตอบ : เป็นครู ตำแหน่งอยู่โรงเรียน

นิทัศน์ถาม : ในการสอบสัมภาษณ์ครูผู้สอนบรรจุของจังหวัดหนึ่ง เลขานุการจังหวัดได้ถามว่าใครเป็นผู้บังคับบัญชา ผู้สอบก็ตอบว่าครูใหญ่ หัวหน้าหมวดฯ นายอำเภอ หัวหน้าส่วนฯ ปลัดจังหวัด เลขานุการจังหวัดก็บอกว่าหัวหน้าหมวดฯ กับหัวหน้าส่วนฯ ไม่ใช่ผู้บังคับบัญชา เรื่องนี้ใครผิดใครถูก

ผู้ช่วยหัวหน้าส่วนตอบ : อยู่ในกฎ ก.จ.ทั้ง 6 คน น่ะถูกของผู้สอบ

นิทัศน์ถาม : ท้องที่กันดาร เด็กขาดเรียนมากผู้ปกครองไม่ส่งเด็กเรียน อำเภอไม่เอาโทษ พระราชบัญญัติประถมศึกษาก็ใช้ไม่ได้ ใช่หรือไม่

หัวหน้าส่วนตอบ : ปัญหานี้มีเหมือนกันทุกจังหวัด เรื่องความยากจน บางแห่งเด็กผลัดกันไปโรงเรียน เพราะช่วยผู้ปกครองดูแลน้อง ที่สุพรรณบุรีพยายามให้ครูใหญ่ใกล้ชิดกับผู้ปกครอง ถ้าเด็กขาดเรียนหลายวันให้ครูใหญ่ไปเยี่ยมเยียน และชี้แจงเรื่องการศึกษาของเด็กคนนั้น บางรายก็แก้ได้ บางรายก็แก้ไม่ได้เดี๋ยวนี้การศึกษาต้องควบคู่กับการเมือง คือทำอย่างไรจึงจะให้ประชาชนเข้าใจว่าครูไม่ได้ใช้อำนาจหน้าที่ ถ้าใช้อำนาจคือกฎหมายไปปรับเขา เขาอาจจะหนีไปอยู่ที่อื่น เรื่องนี้มีปัญหาที่ด่านช้าง ก็เน้นที่ผู้บริหารไม่ใช้อำนาจ

ปลัดจังหวัดตอบเพิ่มเติม : เด็กขาดเรียนให้ดูที่สาเหตุ แล้วแก้ที่เหตุ ที่บางบัวทองพอเด็กโตพ่อแม่ก็เอาไปทำนา พอแม่บอกว่าจบประถมแล้วก็ไม่มีเงินส่งเรียนมัธยม ได้พยายามพูดโน้มน้าว บางครั้งก็จนปัญญา ถ้าครูใหญ่เป็นที่ศรัทธาของประชาชน เขาก็อยากให้ลูกเรียน

พิชิตถาม : การทำแผนการสอนของจังหวัด ทำไมไม่เอากลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยกลับกลุ่ม การงานพื้นฐานอาชีพเข้าไว้ในกลุ่มบูรณาการ

ศึกษานิเทศก์ตอบ : หลักสูตรมี 4 กลุ่ม ถือกลุ่มประสบการณ์ชีวิตเป็นแกน สำหรับกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยกับกลุ่มการงานพื้นฐานอาชีพ กลุ่มใดสัมพันธ์กับกลุ่มประสบการณ์ชีวิตก็บูรณาการเข้ามา เช่นหน่วยตัวเรา ก็บูรณาการได้ ถ้ามีตอนใดที่ไม่สามารถบูรณาการได้ ก็ทำแผนพิเศษขึ้นมาเพิ่มเติม เช่นกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยมี 750 คาบ มีพลศึกษา 160 คาบ นาฏศิลป์ประมาณ 100 คาบ และจริยศึกษาอีกประมาณ 20 คาบ ที่บูรณาการไม่ได้ ก็ทำเป็นแผนพิเศษ

สกลถาม : การบริหารหลักสูตร มีขั้นตอนอย่างไร

หัวหน้าส่วนตอบ : 1. ในปี พ.ศ.2520 ทางจังหวัดเตรียมงบประมาณไว้ 60,000 บาท เพื่ออบรมครู ตอนนั้นคาดว่าจะพอ เพราะให้ครูไป – กลับ จะเลี้ยงอาหารกลางวัน พอเดือนเมษายนปี 2521 ก็อบรมครู 1 พฤษภาคม เปิดเรียนแบบ 3 เทอม

2. ประชุมชี้แจงครูใหญ่ ให้เข้าใจหลักสูตรใหม่ และจะช่วยครู ป.1 ได้อย่างไร

3. สั่งทางอำเภอว่า 30 เมษายน 2521 ให้ครูใหญ่หอบอุปกรณ์ เช่น กระดาษ สีเมจิก ไปให้ครู ป.1

สกลถาม : ครู ป.1 เหนื่อยมาก ต้องทำอุปกรณ์ ทำบันทึกการสอน ทางจังหวัดมีวิธีส่งเสริมและบำรุงขวัญอย่างไร

หัวหน้าส่วนตอบ : ขวัญของครูที่นี่ไม่กระเจิง เช่น

1. ค่ารักษาพยาบาลที่นี่เบิกเดือนละ 2 ครั้ง คือขอเบิกวันที่ 1 และวันที่ 15 ทุกเดือน

2. การปรับวุฒิ ตอนก่อนต้องขออนุมัติคุรุสภา ก็ให้จังหวัดอนุมัติการปรับวุฒิได้

3. ความดีความชอบ ทุกระดับให้ 2 ขั้น ระดับละ 15 เปอร์เซ็นต์ ก็ไม่เป็นธรรมแล้ว เพราะไม่ได้ 100 เปอร์เซ็นต์ ก็น่าเห็นใจครู ป.1 ปกติแล้วครูใหญ่มักจะให้ครูที่สอนชั้นตัวประโยค คือ ป.4 กับ ป.7 และตัวครูใหญ่ก็มักได้ 2 ขั้น เป็นการไม่ยุติธรรม ก็ให้ใกล้เคียงความยุติธรรมให้มากโดยเสนอ อ.ก.จ.จังหวัดว่าการพิจารณา 2 ขั้น ควรตัดแต่ละระดับ เช่นครูใหญ่ก็พิจารณากับครูใหญ่ จะเอามาปนกับครูน้อยไม่ได้ เพราะถ้าพิจารณารวมกันครูใหญ่ก็ได้เสมอ ครู ป.1 ได้ 15 เปอร์เซ็นต์ ของครู ป.6 จะทำให้ครูแต่ละชั้นแข่งกันเอง ก็ทำให้ดีขึ้น ถ้าไม่แบ่งกลุ่มครูใหญ่มักจะได้เสียหมด

การสอบไล่ปลายปีใช้ข้อสอบกลางจากจังหวัดไปสอบทุกโรงเรียน ก็วิเคราะห์ผลการสอบทุกชั้น ทุกวิชา บางแห่งตกทุกวิชา ทุกชั้น (คิดเฉพาะคะแนนปลายปี) เงินเดือนครูก็ไม่ได้ขึ้น การพิจารณาความดีความชอบก็เอาผลการเรียนมาพิจารณาประกอบด้วย

ดวงเดือนถาม : การคุมสอบปลายปีที่ใช้ข้อสอบของจังหวัด ทางจังหวัดได้ส่งเจ้าหน้าที่ไปคุมหรือตรวจสนามสอบหรือไม่ การเอาผลการสอบมาพิจารณาความดีความชอบ จะไม่ทำให้ครูใหญ่ และครูผู้คุมสอบร่วมมือกันบอกคำตอบให้เด็กหรือ เท่าที่เคยพบ ครูผู้คุมสอบจะมีเทคนิคในการบอกเด็ก ถ้ากรรมการตรวจข้อสอบไม่สังเกตก็ไม่ทราบ

หัวหน้าส่วนตอบ : ตอนแรกก็พบปัญหานี้ ก็ได้เปลี่ยนตัวครูใหญ่ไปคุมสอบโรงเรียนอื่น และให้เจ้าหน้าที่วิชาการไปตรวจสนามสอบ ถ้าจะให้ดีก็เปลี่ยนครูทั้งโรงเรียนเลย แต่ทำไม่ได้เพราะมีปัญหาเกี่ยวกับการคมนาคม

พิชิตถาม : การเอาข้อสอบมาวัด แล้วนำผลการสอบมาพิจารณาเงินเดือนครู ข้อสอบนั้นวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นแล้วหรือไม่

หัวหน้าส่วนตอบ : ไม่ได้วิเคราะห์ แต่ก็ดีกว่าไม่ทำเลย ถือว่าเราออกตามหลักสูตร โดยเชิญครูฝ่ายวิชาการมาทำด้วย

พิชิตถาม : ที่ถามไปแล้วเกี่ยวกับการบูรณาการแผนการสอน ที่ให้มีแผนการสอนพิเศษ ในฐานะที่ท่านอาจารย์ดร.วิชัย เป็นผู้ร่วมในการจัดทำหลักสูตร ท่านอาจารย์จะว่าอย่างไร

อาจารย์ ดร.วิชัย ตอบ : ที่จริงก็สอนไปในชั้นเรียนแล้ว ไม่น่าจะถามเลย เขาให้กลุ่มประสบการณ์ชีวิตเป็นแกน ได้ตีความคำว่า "บูรณาการ" เป็นเวลา 1 อาทิตย์ แล้วกลุ่มอื่นจะบูรณาการกับกลุ่มที่เป็นแกน มีบางแผนที่บูรณาการไม่ได้ เมื่อไปหลอมกับกลุ่มประสบการณ์ชีวิตไม่ได้ ก็ต้องมีแผนพิเศษ

การไปดูที่ดอนเจดีย์ได้ประเด็นว่า การอบรมครูให้รู้เป็นสิ่งสำคัญ เพราะจังหวัดส่งไปวิทยาลัยครู 1 ครั้ง และที่โรงเรียนอีกครั้ง และจังหวัดยังทำแผนการสอนกำหนดการสอนให้ ได้ไปถามเด็ก และสัมภาษณ์พอใจที่เด็กกล้า บางครั้งครูคิดว่าเด็กกล้าเกินไป จนต้องปรามส่วนที่หนองแหน ครู ป.1 เก่งมาก และครูใหญ่ก็จัดครูเข้าสอนได้เก่งมาก

พิธิต : ที่ถามท่านอาจารย์นั้นที่จริงก็ยังจำได้ที่ท่านเคยสอนในห้อง แต่เป็นการให้ที่ประชุมนี่ทราบ

หัวหน้าส่วน : ได้ทราบอะไรเพิ่มอีกมาก และได้พบวิทยากรพิเศษแล้ว กำลังพยายามเลือกเฟ้นอยู่จะมีการอบรมครูในเดือนสิงหาคม ขอเรียนเชิญอาจารย์เป็นวิทยากรไว้ ณ ที่นี้เลย

ประยูรถาม : การโยกย้ายครู มีปัญหาอย่างไร

ผู้ช่วยหัวหน้าส่วนตอบ : มีปัญหาว่าที่รับโอนไม่มีตำแหน่งให้ ก็ใช้วิธีให้ยืมตัว การโอนไปจังหวัดอื่นมีระเบียบว่าถ้าจะย้ายไปจังหวัดอื่น ต้องสอนที่นี้ 1 ปี และองค์การบริหารส่วนจังหวัดอื่น มีตำแหน่งรับโอน ถ้ายังไม่มีตำแหน่งก็ขอตัวครูไปช่วยราชการโดย

1. สามีเป็นข้าราชการอยู่ส่วนราชการอื่นถูกย้าย ภรรยาก็ย้ายติดตามไปช่วยราชการได้ 1 ปี ถ้าครบ 1 ปี จังหวัดนั้นไม่รับโอน ทางสุพรรณฯ จะเรียกตัวคืน
2. ครูสอนที่นี่ แต่ไปแต่งงานกับคนทำงานจังหวัดอื่น ให้ไปช่วยราชการที่จังหวัดนั้นได้ 6 เดือน ถ้า 6 เดือนแล้วยังไม่รับโอนก็เรียกตัวคืน

ทั้งนี้เพื่อป้องกันปัญหาที่ว่าไปช่วยราชการอยู่ 2 – 3 ปี แล้วยังไม่รับโอน ถ้าผู้ขอโอนไม่เข้าข้อ 1 หรือ 2 ก็ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดพิจารณาเป็นราย ๆ ไป

การย้ายภายในจังหวัด ก็มีครูขอย้ายกันทุกเดือน ก็ต้องออกระเบียบว่าต้องสอนโรงเรียนนั้นไม่น้อยกว่า 1 ปี จึงขอย้ายได้ เว้นแต่การโยกย้าย

เปลี่ยนตัวบุคคล การย้ายจะขอย้ายได้ปีละ 2 ครั้ง ครั้งที่ 1 ส่งถึงอำเภอ ภายใน 15 กรกฎาคม และ ครั้งที่ 2 ส่งถึงอำเภอภายใน 15 ธันวาคม การย้ายครั้งที่ 2 นี่ถือเป็นการย้ายครั้งใหญ่ประจำปี

พิสุทธิ์ถาม : ขอทราบนโยบายการบริหารงานองค์การบริหารส่วนจังหวัด มีผู้พูดว่าการโอนมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2509 มีจุดเด่น คือ อาคารสถานที่ ไม่ค่านึงถึงด้านวิชาการ ที่นี่มีแนวโน้มอย่างไร

หัวหน้าส่วนตอบ: ที่สุพรรณฯ ได้รับการสนับสนุนจากท่านผู้ว่าราชการจังหวัดโดยได้เงินจากภาษีบำรุงท้องที่ในจังหวัด ปีหนึ่งได้หลายแสน อย่างการทำอุปกรณ์ที่นี่ได้รับการสนับสนุนมาก ส่วนกลางส่งเงินเดือนครู ครุภัณฑ์ ฯลฯ ส่วนรัฐบาลท้องถิ่นในที่นี้หมายถึงองค์การบริหารส่วนจังหวัด ก็ช่วยในสิ่งที่ส่วนกลางไม่ให้มา ด้านวิชาการเมื่อเปรียบเทียบกับกระทรวงศึกษาฯ ก็ไปได้ อยู่ที่ตัวบุคคลมากกว่า

ศึกษานิเทศน์ตอบเพิ่มเติม : ขึ้นอยู่กับตัวบุคคล ผู้ที่ทำงานทำตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ด้านวิชาการเป็นหน้าที่ของศึกษานิเทศก์ ถ้าหน่วยศึกษานิเทศก์เข้ากับส่วนการศึกษาได้ ก็ไม่มีปัญหา ทุกคนรู้จักหน้าที่ของตนก็ไปได้ งานไม่ใช่ของหัวหน้าหน่วยศึกษานิเทศก์หรือของหัวหน้าส่วน แต่เพื่อเด็กสุพรรณฯ

ดวงเดือน สิริศิตย์ บันทึก
ปรียญา เก้าเกี้ยว ตรวจ/ทาน

การศึกษาเปรียบเทียบเกี่ยวกับการจัดการประถมศึกษาของประเทศใกล้เคียง

สาธารณรัฐประชาชนจีน

จีนเป็นประเทศที่เจริญมากว่า 4,000 ปี เจริญที่สุดในทวีปเอเชียในสมัยโบราณ ประชาชนประมาณ 800 ล้านคน มีเนื้อที่ 3 ล้าน 3 แสน ตารางไมล์ มีแม่น้ำใหญ่ 2 สายคือ แยงซีและแม่น้ำเหลืองหรือฮวงโห พื้นดินทางเหนือเกือบครึ่งอุดมสมบูรณ์ ประชาชนนับถือศาสนาพุทธมากที่สุด ลัทธิขงจื๊อเป็นอันดับ 2 ศาสนาอิสลามเป็นอันดับ 3 รองลงไปคือไรมันแคทอลิกและโปรเตสแตนท์ ศาสนาต่าง ๆ ต้องเลิกล้มไปเมื่อลัทธิคอมมิวนิสต์เข้าครอบครอง ปัจจุบันชาวจีนจะได้รับคำชมจากผู้ที่ได้ไปเยือนว่า เป็นผู้ที่มีความคิดริเริ่มและทำงานหนัก ประหยัด ที่สำคัญก็คือ สลัดค่านิยมที่บูชาสินค้าต่างชาติได้ ในแง่เศรษฐกิจก่อนนี้แร้นแค้น ชั่วศตวรรษก็สามารถแก้ปัญหาเรื่องปากท้องได้สำเร็จ

วิวัฒนาการของการศึกษา

เท่าที่มีหลักฐานพอจะอ้างอิงได้นั้น ปรากฏว่าการศึกษาของจีนเริ่มมากว่า 2 พันปีแล้ว ชาวจีนถือว่า การเรียน การรู้จะนำไปสู่หนทางของผู้มีเกียรติ มีชื่อเสียง มีอำนาจ

ด้านตัวอักษร จีนรู้จักประดิษฐ์ขึ้นมา แต่เป็นอักษรภาพ ทั้งหมดมีประมาณ 2,000 ตัว เมื่อนำเอาตัวอักษรภาพมาผสมกันจะเกิดคำที่มีความหมายขึ้น อักษรเหล่านี้เขียนบนเศษกระดูกต่าง ๆ ข้อความที่เขียนส่วนมากเกี่ยวกับคำพยากรณ์ อักษรจีนเป็นคำ ๆ ไม่แยกเป็นสระ พยัญชนะ เหมือนชาติอื่น

การศึกษาของจีนแบบโบราณเป็นการศึกษาเพื่อคนจำนวนน้อย และเพื่อคนร่ำรวย แต่ปัจจุบันได้เปลี่ยนไป การศึกษาได้จัดเพื่อคนจำนวนมากและเพื่อคนจนคือชาวนาและกรรมกร ในสังคมจีนเก่า คนหนุ่มสาวต้องทำงานไม่มีเวลาเรียนหนังสือและไม่มีเงินพอจ่ายค่าเล่าเรียน บุตรนายทหารและเจ้าของที่ดินพ่อค้าเท่านั้นที่ได้รับการศึกษา ผลที่มองเห็นได้ก็คือในปี ค.ศ. 1949 คนจีนประมาณ 80 % ไม่รู้หนังสือและยากจน ปัจจุบันได้เปลี่ยนไปแล้ว การรณรงค์เพื่อรู้หนังสืออย่างกว้างขวางกำลังประสบความสำเร็จและไม่มีใครแก่เกินกว่าจะอ่านหนังสือพิมพ์ไม่ออก

นักศึกษาในระบบจีนเก่าถูกอบรมให้เป็นผู้คงแก่เรียน และการคงแก่เรียนอยู่ในความหมายที่จำกัดมาก เขาจะรู้ประวัติศาสตร์ของอดีต คุ้นเคยกับวรรณคดีและกวีนิพนธ์ของจีนเป็นพิเศษ วาดเส้นพู่กันเป็นภาพทิวทัศน์ได้งดงาม และเข้ารับราชการเป็นขุนนางไม่เคยทำงานด้วยมือ ปล่อยเล็บไว้ยาวจนเป็นที่ผิดสังเกต ปัจจุบันปัญญาชนจีนจะได้รับการอบรมผิดไปจากผู้คงแก่เรียนในอดีตโดยสิ้นเชิง โดยอบรมให้มุ่งถึงประโยชน์ส่วนรวม เขาจะฝึกให้เกิดทักษะที่สามารถนำออกไปปฏิบัติได้เพื่อพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม เขาต้องทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมและไร่นา เมาเซตุงเชื่อว่า

คนไม่สามารถเรียนรู้ได้จากหนังสือเพียงอย่างเดียวเท่านั้น และเขาได้ประยุกต์ทฤษฎีนี้เข้ากับระบบการศึกษาแบบใหม่ของเขา ซึ่งเป็นการศึกษาที่เน้นหนักไปทางอาชีวศึกษาและเทคโนโลยี นักศึกษาเรียนทฤษฎี แต่ก็รู้วิธีที่จะนำมาประยุกต์ใช้โดยทำงานด้วยมือของตัวเอง จุดประสงค์เพื่อมุ่งที่จะฝึกผู้นำให้รับใช้ผลประโยชน์ของประชาชนทั้งมวล ไม่ใช่เพียงกลุ่มเดียว เขายึดหลักสากัญในการให้การศึกษา 3 ประการคือ

1. การศึกษาต้องรับใช้การเมือง
2. การศึกษาต้องควบคู่ไปกับผลิตกรรม
3. การศึกษาต้องอยู่ภายใต้ความอำนวยการของพรรคคอมมิวนิสต์

<u>ปรัชญาการศึกษา</u>

หลักปรัชญาการศึกษาของจีนในสมัยโบราณได้รับอิทธิพลมาจากลัทธิขงจื๊อ คือ การศึกษามีจุดมุ่งหมายไม่เพียงแต่ถ่ายทอดวิชาความรู้ที่เป็นประโยชน์เท่านั้น แต่ยังเป็นการอบรมบ่มนิสัยและความประพฤติของนักเรียนในด้านศีลธรรม จริยธรรม และคุณธรรมด้วย

จอห์น ดิวอี้ นักปรัชญาทางการศึกษาของอเมริกันกล่าวว่า "การศึกษาคือชีวิตและโรงเรียนคือสังคม" ส่วนของจีนถือว่า "ชีวิตคือการศึกษาและสังคมคือโรงเรียน" ทั้งนี้คงจะเนื่องจากเหตุผลว่า ในชีวิตประจำวันเป็นตัววัตถุในการศึกษา ปัจจุบัน การศึกษามุ่งไปที่ชาวนาที่ถูกละเลยและชนชั้นกลางซึ่งเป็นกลุ่มน้อย

ปรัชญาการศึกษาของจีนคอมมิวนิสต์ก็คือ การพัฒนาการสอนและการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป

<u>ระบบโรงเรียน</u>

ระบบโรงเรียนของประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนได้เปลี่ยนไปตามยุคและสมัยเพื่อให้เหมาะสมกับภาวะและความต้องการของประเทศ สมัยก่อนใช้ระบบ 4 – 2 – 3 – 3 โดยแบ่งเป็นประถม 6 ปี มัธยม 6 ปี ชั้นประถมยังแบ่งออกเป็นประถมต้น 4 ปี ประถมปลาย 2 ปี ชั้นมัธยมแบ่งเป็นมัธยมต้น 3 ปี มัธยมปลาย 3 ปี รวมเวลาเรียนระดับประถมและมัธยมเป็นเวลา 12 ปี เมื่อจบชั้นมัธยมปลายแล้วเข้าเรียนในมหาวิทยาลัยหรือชั้นอุดมศึกษาใช้เวลาเรียนอีก 5 ปี รวมเวลาเรียนจนจบมหาวิทยาลัยจะต้องใช้เวลาเรียนทั้งหมด 17 ปี

หลังจากที่เมาเซตุงได้เปลี่ยนการปกครองเป็นแบบคอมมิวนิสต์แล้วได้เปลี่ยนมาใช้ระบบการศึกษาเป็น 5: 4(5) โดยลดระยะเวลาเรียนในชั้นประถมและมัธยมให้สั้นลง คือเด็กจะเข้าเรียนชั้นประถมเป็นเวลา 5 ปี จบแล้วเข้าเรียนระดับมัธยมอีกเป็นเวลา 4 ปี หรือ 5 ปี (บางท้องถิ่นเรียน

4 ปี บางท้องถิ่นเรียน 5 ปี โดยเฉพาะในเมืองจะเรียน 5 ปี) จบมัธยมแล้วเข้าเรียนต่อในมหา – วิทยาลัยอีก 3 ปี ระยะเวลาที่เรียนชั้นประถมจนจบมหาวิทยาลัยใช้เวลาเรียน 12 ถึง 13 ปี ลดลงเกือบ 4 หรือ 5 ปี ทั้งนี้เพราะเมาเซตุงเห็นว่าในช่วงนี้ประเทศมีความต้องการช่างเทคนิคระดับรองเพื่อใช้ในการพัฒนาประเทศ ซึ่งเป็นการลดเพียงชั่วคราวเท่านั้น หลังจากที่ประเทศเจริญแล้วเขาเห็นว่าระบบการศึกษาที่ใช้พัฒนาประเทศนั้นไม่เหมาะที่จะใช้ต่อไปอีกจึงได้ประเมินหลักสูตรใหม่ โดยกระจายช่างเทคนิคระดับรองออกสู่ชนบท ส่วนในเมืองได้หันมาผลิตนักวิจัยระดับสูงและได้เปลี่ยนมาใช้ระบบ 6 – 3 – 3 – 4 นั่นก็คือเด็กเข้าเรียนระดับประถมเป็นเวลา 6 ปี จบแล้วเรียนในระดับมัธยมต้น 3 ปี แล้วต่อมัธยมปลายอีก 3 ปี เข้าเรียนต่อในมหาวิทยาลัยอีก 4 ปี รวมเวลาการศึกษาขั้นต้นจนสำเร็จมหาวิทยาลัยใช้เวลาเรียนทั้งหมด 16 ปี

แนวโน้มในอนาคต หลายคนให้ความเห็นว่าควรใช้ระบบการศึกษาแบบเดิมคือ 5 – 5 เพื่อประหยัดค่าใช้จ่ายและให้โอกาสเด็กจะได้เข้าเรียนมากขึ้น หลักสูตรให้เรียนเฉพาะสิ่งที่จำเป็น ตัดสิ่งที่ไร้สาระออกไป แม้เวลาเรียนสั้นลงแต่ก็เรียนอย่างจริงจังเพื่อให้ได้คุณภาพดีเท่าเดิมหรืออาจจะดีกว่าเดิมก็ได้

<u>ระบบการศึกษา</u>

การศึกษาของประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน แบ่งออกเป็น 2 แบบคือ

<u>แบบที่ 1</u> เป็นการศึกษาในระบบหมายถึง การศึกษาในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา อุดมศึกษา หรือมหาวิทยาลัย

<u>แบบที่ 2</u> เป็นการศึกษานอกระบบ คือการศึกษาระดับอนุบาลและการศึกษาพิเศษ

สำหรับการศึกษาระดับอนุบาลและการศึกษาพิเศษ แม้จะเป็นการศึกษานอกระบบก็ได้รับความสนใจและเห็นความสำคัญเป็นพิเศษ

<u>การจัดการประถมศึกษา</u>

การประถมศึกษาเป็นปัญหาหนักในการจัดการศึกษาของประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนในปัจจุบันทั้งชนบทและเขตเขาได้รับการทุ่มเทเพื่อส่งเสริมการศึกษาขนานใหญ่ นโยบายปรับปรุงการการศึกษาที่จะจัดการประถมศึกษาให้ทั่วถึง และขยายการมัธยมศึกษาตอนต้นซึ่งเป็นการสนองสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้แก่เด็กจำนวนมากขึ้น โดยเฉพาะเด็กที่มาจากครอบครัวกรรมกร ชาวนา งบประมาณที่ใช้ในระดับอุดมศึกษาถูกนำมาเพิ่มให้แก่ระดับประถมศึกษา ภาคใดจังหวัดใดที่ร่ำรวยจะต้องช่วยตัวเองในการจัดการศึกษา ในขณะที่ทรัพยากรของรัฐรวมทั้งเงินช่วยเหลือจะส่งไปยังภาคหรือจังหวัดที่ช่วยตนเองไม่ได้

การศึกษาระดับนี้ จะรับเด็กตั้งแต่อายุ 7 ขวบ หรือ 6 ขวบครึ่ง ส่วนใหญ่ผ่านอนุบาลแล้ว หลักสูตร 3 ปี เมื่อจบแล้วก็ไปต่อที่โรงเรียนมัธยมต้นอีก 3 ปี วิชาที่สอนก็คือภาษาจีน วาด-เขียน คณิตศาสตร์ พลศึกษา ปีที่ 3 เรียนภาษาต่างประเทศ เช่น ภาษาอังกฤษ ภาษาฝรั่งเศสและภาษาสเปญ ปีที่ 4 เรียนวิชาการเมือง

จุดประสงค์ก็คือ เพื่อฝึกและอบรมเด็กให้เป็นผู้มีวินัย มีระเบียบ เพื่อเตรียมเด็กให้มีพื้นฐานในการเรียนต่อในระดับมัธยมศึกษา

การเรียนการสอน ครูผู้สอนเป็นใครก็ได้ที่มีความรู้มากพอสมควร แต่จะต้องเป็นคนที่พรรคมอบให้ทำการสอนตั้งแต่เช้าเวลา 7.30 น. ถึง 10.00 น. และจะกลับไปรับประทานอาหารเช้าแล้วกลับมาเรียนจนถึง 14.00 น. พักรับประทานอาหารบ่าย และกลับไปศึกษาเพิ่มเติมโดยการจับงานเบา ๆ กลางคืนก็ทำการบ้านบ้างเล็กน้อย

การเรียนเน้นหนักทางด้านกายบริหาร ซึ่งจะมีสอนทุกวันใช้เวลา 10 นาที เรียนตั้งแต่วันจันทร์ถึงวันศุกร์ ปิดเทอมปีละ 2 ครั้ง ครั้งละ 1 เดือน คือเดือนมกราคมและเดือนกรกฎาคม ค่าเล่าเรียนถูกมาก ประมาณ 2.50 หยวน ค่าหนังสือและค่าเครื่องเขียน .40 หยวนหรือ .80 หยวน รวมค่าใช้จ่ายทั้งหมดคนละ 2.90 หรือ 3.30 หยวน

การตัดสินความสำเร็จของการศึกษา มิได้ขึ้นอยู่กับการสอบไล่เท่านั้นแต่ขึ้นอยู่กับการผสมผสานระหว่างผลการสอบ การบ้าน และทัศนคติต่อการเรียน เด็กที่อยู่ในวัยเรียนมีโอกาสเข้าเรียน 91 % ก่อนปฏิวัติมีเพียง 64.5% เท่านั้น

การศึกษาระดับประถมศึกษาในชนบทได้รับการเอาใจใส่เป็นพิเศษ ได้จัดให้มีโรงเรียนเคลื่อนที่สำหรับชนกลุ่มน้อยและโรงเรียนลอยน้ำสำหรับพวกลูกหลานชาวประมง

สาธารณรัฐฟิลิปปินส์

ประเทศฟิลิปปินส์ประกอบด้วยหมู่เกาะใหญ่น้อยประมาณ 7,100 เกาะ อยู่ในมหาสมุทรแปซิฟิค มีเนื้อที่รวม 3 แสนตารางกิโลเมตร เกาะลูซอนเป็นเกาะที่ใหญ่ที่สุดซึ่งเป็นที่ตั้งของเมืองหลวง ลักษณะภูมิประเทศเป็นทิวเขาสูงตั้งแต่เหนือจดใต้ ตอนกลางของหมู่เกาะเป็นที่ต่ำมีภูเขาไฟทำให้เกิดแผ่นดินไหวบ่อย ๆ ลักษณะอากาศร้อนชื้น ไต้ฝุ่นเป็นเหตุให้ฟิลิปปินส์ได้รับความเสียหายเสมอ

ประวัติการศึกษาของฟิลิปปินส์

ประวัติการศึกษาของฟิลิปปินส์แบ่งเป็น 5 สมัยคือ

1. การศึกษาก่อนสเปญจะเข้าปกครอง (ก่อน ค.ศ. 1565) ฟิลิปปินส์แบ่งการปกครอง

ตัวเองออกเป็นรัฐเรียกว่า บารางกาย(Barangay) มีหัวหน้าในแต่ละรัฐเรียกว่า ราชา(Rajah or datu)ทำหน้าที่เกี่ยวกับการปกครอง ตัดสินทั่วไป กฎหมาย ภาษาและประเพณีได้รับอิทธิพลมาจากพวก มาลายาน(Malayan) ภาษาที่ใช้พูดกันมีถึง 87 ภาษาท้องถิ่น แต่ภาษาที่นิยมใช้คือภาษาตากาล็อก

การศึกษาเป็นแบบไม่เป็นทางการ ไม่มีการวางแผนการศึกษาเหมือนปัจจุบันนี้ เป็นการศึกษาในกรอบครัว ต่อมาการศึกษามาในรูปของพิธีการทางศาสนา พระเป็นผู้อบรมสั่งสอนความรู้แก่นักเรียน

2. <u>การศึกษาสมัยเสปญเข้าปกครอง</u> (ค.ศ. 1521 – 1898) พวกเสปญได้สอนเกี่ยวกับคริสตศาสนา ให้แนวความคิดของการปกครองแบบข้าราชการตะวันตก และเริ่มติดต่อค้าขายกับพวกตะวันตก ศาสนาคลุมไปถึงการศึกษาของประชาชนอีกด้วย การศึกษาแบ่งออกเป็น

<u>การประถมศึกษา</u> ปี ค.ศ. 1589 บาดหลวงซาลาร์ได้ออกกฎหมายประถมศึกษาขึ้นเป็นการศึกษาภาคบังคับสอนเกี่ยวกับ Three R's คือ Reading, Writing, Arithematies. (อ่าน เขียน เลข) นอกนั้นมีวิชาประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ ไวยากรณ์เสปญ คนตรี สำหรับเด็กชายเรียนเกษตร เด็กหญิงเรียนการเย็บปักถักร้อย

<u>การมัธยมศึกษา</u> ปี ค.ศ. 1589 บาดหลวงคณะเยซุทส์ได้ตั้งวิทยาลัยขึ้น หลักสูตร 5 ปี ชื่อ San Ignacio ที่มนิลา San Ildifanso ที่ Cebu และ College of San Jose ที่มนิลา เป็นวิทยาลัยสอนเกี่ยวกับปรัชญาเทววิทยาต่อมาได้มาขึ้นอยู่กับ University of Santo Tomus

<u>มหาวิทยาลัย</u> บาดหลวงคณะโดมินิกันส์จัดตั้ง University of Santo Tomus ใน ค.ศ. 1616 เปิดสอนการแพทย์ กฎหมาย อักษรศาสตร์ ปรัชญา ฯลฯ

ข้าหลวงใหญ่โกเมซ ที ดัสมารีญส ได้ตั้งโรงเรียนสตรีขึ้นชื่อ College of Santa Potemeiana. มุ่งฝึกอบรมให้เป็นแม่บ้านและภรรยาที่ดี ผู้เรียนต้องเป็นเด็กกำพร้าหรือบุตรนายทหารเสปญ

<u>โรงเรียนอาชีวศึกษา</u> มีหลายแห่งในมนิลา สอนวิชาชีพโดยเฉพาะเช่น การเกษตร การฝีมือ

<u>การฝึกหัดครู</u> ตั้งครั้งแรกใน ค.ศ. 1865 โดยบาดหลวงคณะเยซุทส์ เพื่อผลิตครูที่มีคุณภาพและมีปริมาณเพียงพอสำหรับชั้นประถมศึกษา

ตลอดระยะเวลาที่เสปญปกครอง ชาวฟิลิปปินส์ส่วนใหญ่ไม่ได้รับการศึกษาเท่าที่ควร การศึกษาส่วนใหญ่ตกอยู่ในอำนาจของบาดหลวงคาทอลิก คนจะเข้าเรียนได้ต้องนับถือศาสนานี้ด้วย

3. <u>การศึกษาสมัยอเมริกาปกครอง</u> (August 13, 1898 – 1941) เกือบ 50 ปีที่อเมริกาปกครองมีผลดีกับฟิลิปปินส์หลายอย่าง เช่น

1. แนะนำให้ใช้ระบบประชาธิปไตย

2. แนะนำการศึกษาเพื่อประชาชน ให้มีการศึกษาภาคบังคับ แจกสมุดหนังสือฟรี ใช้ภาษาอังกฤษแทนภาษาเสปญ มีครูอเมริกันรุ่นแรก 46 คน ท้ายสุดมี 600 คน

3. เริ่มการอาชีวศึกษา กฎหมายการศึกษาปี ค.ศ. 1901 ออกมาเกี่ยวกับการบริหารการจัดการควบคุมระบบโรงเรียนรัฐบาล เตรียมหลักสูตร โครงสร้างจากรากฐานการปฏิบัติทั่ว ๆ ไป ในอเมริกา มีระบบ *Industrial Edueation* การศึกษาของเอกชนคงดำเนินต่อไป เช่น *University of Manila, National University, Centro Escolar University* สำหรับมหาวิทยาลัยของรัฐคือ *University of the Philippines* (1908) รัฐบาลใช้งบประมาณการศึกษาถึง 23 ล้านเปโซ ภาษาที่ใช้สอนเป็นภาษาอังกฤษ ช่วยให้ชาวฟิลิปปินส์เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันได้ จนกระทั่งสมัย *Commonwealth* (ค.ศ. 1936) การบริหารการศึกษาจึงตกอยู่ในมือชาวฟิลิปปินส์ โดย *President of Quezon* ได้ตั้งสภาการศึกษาแห่งชาติขึ้น มีจุดมุ่งหมายของการศึกษาดังนี้

1. ในภาคบังคับ 1–6 ปี ทุกคนเรียนโดยไม่เสียเงิน
2. มีกฎหมายใช้สำหรับโรงเรียนราษฎร์เกิดขึ้น
3. มุ่งชาตินิยม (*Nationalism*) เน้นการศึกษาประวัติของ *Rizal*
4. ใช้ภาษาตากาล็อกเป็นภาษาประจำชาติ แต่ไม่ใช้เป็นภาษาในการสอน

4. <u>การศึกษาสมัยญี่ปุ่นปกครอง</u> (*June* 2, 1942–1945) การศึกษาถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการโฆษณาชวนเชื่อ เป็นการทำสงครามจิตวิทยาด้วยทฤษฎีของการศึกษาคือ

1. รวมฟิลิปปินส์เป็นส่วนหนึ่งของ *East Asia Co-Prosperity Sphere*
2. ถอนรากโคนความไว้วางใจที่มีต่อพวกตะวันตก
3. กระจายภาษาญี่ปุ่น และหยุดใช้ภาษาอังกฤษในการสอน
4. ส่งเสริมการอาชีวศึกษา

5. <u>การศึกษาปัจจุบันหลังสงครามโลกครั้งที่ 2</u> ฟิลิปปินส์ได้ประกาศตัวเองเป็นอิสระเมื่อวันที่ 4 กรกฎาคม 1946 ชาวฟิลิปปินส์นำเอาแบบแผนระบบการศึกษาของสหรัฐมาปรับปรุงดัดแปลงให้เหมาะแก่ท้องถิ่น โรงเรียนชุมชนมีบทบาทมากขึ้นและตั้งความมุ่งหมายที่จะอบรมสั่งสอนประชาชนให้เป็นพลเมืองดีในระบอบสังคมประชาธิปไตย ภาษาถิ่นใช้เป็นภาษาสอนใน 2 ปีแรกของการประถมศึกษา ภาษาอังกฤษใช้สอนในวิชาทั่วไป มีกฎหมายบังคับให้ทุกคนเรียนหนังสือตั้งแต่อายุ 7 – 12 ขวบ

<u>การบริหารการศึกษา</u>

กระทรวงศึกษาธิการ *Department of Edueation and Culture*) มีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษา (*Secretary of Education*) เป็นหัวหน้า และปลัดกระทรวง(*Under-*

Secretary of Education) เป็นคนรับผิดชอบรองลงมา กระทรวงศึกษาธิการทำหน้าที่เกี่ยวกับการดำรงรักษาวัฒนธรรมและคุณธรรมอันดีงาม ควบคุมการศึกษาของโรงเรียนรัฐบาลและโรงเรียนเอกชนให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ ศึกษาค้นคว้าเสนอแนะตำราที่ใช้สอนในโรงเรียน ศึกษาวัฒนธรรม เผยแพร่ภาษาประจำชาติ และส่งเสริมการศึกษาปัญหาทางวิทยาศาสตร์

นอกจากนี้มีคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (Board of National Education) มีหน้าที่ช่วยเหลือประธานาธิบดีเกี่ยวกับการวางนโยบายการศึกษา และควบคุมการจัดการศึกษาของชาติให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ สมาชิกประกอบไปด้วยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษา ประธานคณะกรรมการศึกษา ประธานคณะกรรมการศึกษาในสภาผู้แทนราษฎร ประธานคณะกรรมการศึกษาในวุฒิสภา อธิบดีกองโรงเรียนรัฐบาล อธิบดีกองโรงเรียนราษฎร์ อธิการบดีมหาวิทยาลัยฟิลิปปินส์ ประธานองค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติประจำประเทศฟิลิปปินส์ และสมาชิกอื่น ๆ อีก 8 ท่านซึ่งประธานาธิบดีเป็นผู้แต่งตั้งมาจากองค์การต่าง ๆ

<u>การจัดการประถมศึกษา</u>

เป็นการศึกษาภาคบังคับ และให้เปล่าตั้งแต่อายุ 7–12 ปี สามารถแบ่งโรงเรียนประถมศึกษาได้เป็น 3 ชนิดคือ

1. โรงเรียนประถมสำหรับหมู่บ้าน (Barrio Elementary School)
2. โรงเรียนประถมสำหรับส่วนกลาง (Central Elementary School)
3. โรงเรียนประถมศึกษาประจำจังหวัด (City Elementary School)

<u>จุดมุ่งหมาย</u> เพื่อจะพัฒนาจิตใจ สุขภาพ ศีลธรรม ความสามารถของเด็ก เป็นการเตรียมเด็กให้รู้จักการปกครองประชาธิปไตย สร้างอุดมคติ ทัศนคติที่จำเป็นสำหรับเป็นผู้รู้ ผู้รักชาติ และเป็นพลเมืองที่มีประโยชน์ต่อชาติในอนาคต

<u>โปรแกรมของโรงเรียนประถมศึกษา</u> ใช้เวลาเรียน 6 ปี ถ้าเป็นโรงเรียนศาสนาบางแห่งใช้เวลาเรียน 7 ปี แบ่งการเรียนออกเป็น 2 ระยะ คือ 4 ปีแรกเรียกว่า Primary Education เป็นการศึกษาเบื้องต้น ระยะที่ 2 เรียกว่า Intermediate Ed. ทุกคนต้องผ่านการศึกษาเบื้องต้นก่อนจึงจะเรียนใน Intermediate ได้ การจัดการศึกษาระดับนี้เป็นของโรงเรียนราษฎร์ถึง 96 % โรงเรียนรัฐบาลเพียง 4 % เท่านั้น

<u>งบประมาณเงินช่วยเหลือในระดับโรงเรียนประถมศึกษา</u> อาศัยเงินจากรัฐบาลชาติ (National Government) ให้ความสนับสนุนด้านการเงิน ถ้าใช้เป็นค่าก่อสร้างอาคารสถานที่จังหวัดและ

หน่วยเทศบาล จะต้องรับผิดชอบการเงินในโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในท้องถิ่นนั้น (ท้องถิ่นได้เงินมาจากภาษีที่ดิน เงินปันผล เงินค่าอนุมัติการก่อสร้าง ภาษีที่อยู่อาศัย ค่าปรับเมื่อบุคคลกระทำความผิด) ห้ามไม่ให้โรงเรียนเก็บเงินค่าเล่าเรียนในระดับ Intermediate

ประเทศมาเลเซีย

ประวัติการศึกษา

เดิมมีการศึกษากันตามระบบโรงเรียนสอนศาสนาอิสลาม คือให้เด็ก ๆ ได้เรียนรู้ภาษาอาหรับเล็กน้อย โดยการอ่านและท่องจำคัมภีร์โก้หร่าน (The Koran) ต่อมาจึงมีการจัดการศึกษาแบบตะวันตก คือมีการจัดตั้งวิทยลัยมาเลย์ (The Malay College) ที่กัวลากังซาร์ ในเมืองเปรัคเมื่อปี ค.ศ. 1905 เป็นโรงเรียนแบบปับลิคสกูล (Public School)ของอังกฤษ คือมีลักษณะเป็นโรงเรียนมัธยมแบบกินนอน มีคณะกรรมการควบคุมดูแล โรงเรียนนี้บางท่านเรียกว่า Malay Eton ก็อ มีลักษณะคล้ายกับโรงเรียนอีตันในอังกฤษซึ่งรับเฉพาะลูกผู้ดีมีสกุล เช่น เจ้านายในราชสกุล บุตรขุนนาง แต่ภายหลัง มาลย์ คอลเลจได้เปลี่ยนนโยบายในปี ค.ศ. 1920 มีการรับนักเรียนที่เป็นบุตรหลานคนสามัญได้บ้างตามโควต้าที่ทางโรงเรียนกำหนด รับบุตรหลานคนธรรมดาได้เพียง 50 %

ปี ค.ศ. 1922 เริ่มมีวิทยาลัยฝึกหัดครู รับจากครูมาเลย์ที่ศึกษาจบในชั้นทั่วไป และเรียนวิชาครูอีก 3 ปี หลังจากนั้นก็จะออกไปทำการสอนตามโรงเรียนในหมู่บ้าน ที่โรงเรียนหรือวิทยาลัยฝึกหัดครูนี้ ผู้เรียนจะได้ศึกษาเรื่องราวเกี่ยวกับลัทธิชาตินิยม การปฏิรูปสังคม

เด็กชายชาวมาเลย์ส่วนใหญ่ที่มีสติปัญญาเฉลี่ยวฉลาดมากจะไปเรียนต่อในโรงเรียนมัธยมจะได้เรียนภาษาอังกฤษใน "ชั้นมาเลย์พิเศษ" ก่อนเป็นเวลา 2 ปี ต่อจากนั้นก็จะศึกษาวิชาสำคัญ ๆ ในชั้นมัธยมศึกษา ตลอดจนภาษาอังกฤษชั้นกลาง เมื่อเรียนจบก็จะทำงานรัฐบาล(รับราชการ)ในฐานะผู้บริหาร เสมียน พนักงาน ฯลฯ

สำหรับชาวจีนที่อพยพเข้ามาในมาเลเซียก็มีโรงเรียนจีน ซึ่งสมาคมจีนเป็นผู้จัดตั้งขึ้นประมาณปี ค.ศ. 1920 เป็นเหตุให้มีการเปลี่ยนแปลงบางอย่างคือ จากการที่มีการปฏิวัติในเมืองจีนเปลี่ยนการปกครองเป็นสาธารณรัฐ ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับการศึกษาของจีน และการเปลี่ยนแปลงได้แพร่หลายเข้ามาในมาเลเซีย คือ เลิกระบบการศึกษาแผนเก่า มีการเรียนภาษาจีนเพียงภาษาเดียวคือ ภาษาจีนกลาง หรือ "กก งื้อ"(Kuo Yu) ซึ่งถือกันว่าเป็นภาษาประจำชาติแทนการเรียนภาษาถิ่นซึ่งมีมากมายหลายภาษา

เนื่องจากโรงเรียนจีนในมาเลเซียมีอุปสรรคหลายอย่างเกี่ยวกับปัญหาตัวครูผู้สอน ตำราเรียนซึ่งต้องส่งมาจากเมืองจีน ตัวอาคารโรงเรียนและอุปกรณ์ในการเรียน มาตรฐานการสอนตลอดจนระเบียบวินัยต่ำ สำเร็จแล้วหางานทำได้ยาก ทั้งทางรัฐบาลมาเลย์และการค้าของชาวยุโรปต้องการใช้คนหนุ่ม ๆ ที่มีความรู้ภาษาอังกฤษ ดังนั้น ชาวจีนชั้นกลางส่วนมากโดยเฉพาะชาวจีนที่อยู่ใน ปีนัง มะละกา สิงคโปร์ นิยมส่งบุตรหลานของตนไปศึกษาในโรงเรียนมัธยมของอังกฤษมากกว่าที่จะส่งไปเรียนในโรงเรียนจีน

ต่อมาทางรัฐบาลได้จัดตั้งโรงเรียนที่ผลิตนักเรียนให้ออกมาทำงานเป็นเสมียน (คือโรงเรียนประเภทพาณิชยการ หรือธุรกิจ) และส่วนใหญ่มีพวกคณะสอนศาสนาจัดตั้งก็มี ส่วนมากโรงเรียนดังกล่าวมักจะมีอยู่เฉพาะในเมือง นอกจากนี้ทางฝ่ายรัฐบาลและคณะสอนศาสนายังได้เปิดโรงเรียนประถมศึกษา และโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยมีแนวการศึกษาตามแบบตะวันตก ผู้สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนดังกล่าวจะเข้าทำงานราชการหรือรับจ้างตามห้างร้านบริษัทชาวยุโรป เป็นเสมียนหรือช่างเทคนิค

แนวการศึกษาตลอดจนอุปกรณ์ต่าง ๆ ในประเทศมาเลเซียดำเนินตามนโยบายแผนการมาเลเซียฉบับที่ 3 (Third Malaysia Plan) ซึ่งประกอบด้วยนโยบายที่สำคัญ ๆ ต่าง หลายประการ อาทิเช่น การปรับปรุงมาตรฐานการศึกษา นโยบายการใช้ภาษาบาฮาซา มาเลเซียเป็นภาษากลาง ฯลฯ

ในประเทศมาเลเซียมีโรงเรียน 2 ประเภทคือ โรงเรียนแห่งชาติ (National Schools) คือโรงเรียนที่สอนโดยใช้ภาษาบาฮาซา มาเลเซียเป็นภาษากลาง สื่อสารความเข้าใจ กับโรงเรียนลักษณะประจำชาติ (National type Schools) คือโรงเรียนที่สอนโดยใช้ภาษาอื่นเป็นภาษากลาง อาจจะเป็นภาษาอังกฤษ จีน หรือทมิฬ (Tamil) ก็ได้ แต่ต้องเรียนเกี่ยวกับภาษาบาฮาซา มาเลเซีย และภาษาอังกฤษเป็นวิชาบังคับด้วย

โครงการที่จะใช้ภาษาบาฮาซา มาเลเซีย (Bahasa Malasia) เป็นภาษากลางในโรงเรียนทุกระดับตั้งแต่โรงเรียนประถมศึกษาถึงมหาวิทยาลัย คิดว่าจะประสบความสำเร็จในปี 1983 ขณะนี้พวกแบบเรียนตลอดจนหนังสือเรียนต่าง ๆ ในชั้น 1 – 4 ของโรงเรียนทุกประเภทลักษณะประจำชาติที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษากลางนั้น ก็ได้รับการเปลี่ยนแปลงหนังสือเสีย ให้พิมพ์เป็นภาษาบาฮาซา มาเลเซียแล้ว

การจัดการประถมศึกษา

เด็กที่มีอายุระหว่าง 6 – 11 ขวบ จะเริ่มเข้าเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา วิชาที่เรียนในระยะนี้ประกอบด้วยภาษา 4 ภาษา คือ ภาษาบาธาซา มาเลเซีย ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน และภาษาทมิฬ เพื่อปลูกฝังพื้นฐานทางด้านภาษาเป็นชั้นแรก

สาธารณรัฐประชาธิปไตยเวียตนาม

การศึกษาของประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยเวียตนามแบ่งเป็น 2 สาย คือ

1. สายสามัญศึกษา
2. สายประชาศึกษาหรือสายการศึกษาผู้ใหญ่

1. สายสามัญศึกษา

สายสามัญศึกษาจัดสำหรับเด็กและหนุ่มสาวได้แก่โรงเรียนอนุบาล โรงเรียนเตรียมประถมศึกษา ประถมศึกษา มัธยมศึกษา อุดมศึกษาและมหาวิทยาลัย

1. โรงเรียนอนุบาล จัดเป็นละแวกหรือองค์การ ได้รับการสงเคราะห์ช่วยเหลือจากรัฐส่วนมากจัดทำกันเอง เช่น โรงงานหนึ่งอาจจัดโรงเรียนอนุบาลขึ้นหนึ่งแห่งเพื่อให้บุตรหลานของผู้ที่ทำงานในโรงงานนั้นเข้าเรียน สหกรณ์เพาะปลูกที่อยู่รวมกันหลายครอบครัวก็จัดตั้งโรงเรียนอนุบาลขึ้น ส่วนมากประชาชนเป็นผู้ให้ความสนับสนุน ครูที่ดูแลเด็กตั้งแต่ 3 – 5 ปี ถือว่าเป็นคนงานคนหนึ่งในสหกรณ์และเป็นคนงานชั้นที่หนึ่ง ได้เงินเดือน 60 หรือ 70 ดง (3 ดงเท่ากับ 1 ดอลลาร์อเมริกา) รัฐบาลไม่ต้องสิ้นเปลือง เขาช่วยเหลือกันเอง ขณะเดียวกันเปิดโอกาสให้แม่บ้านได้มีเวลาไปทำงานด้านผลิตผลแทนที่จะต้องเฝ้าลูกหรืออยู่บ้านเฉย ๆ

2. โรงเรียนเตรียมประถมศึกษา เรียน 1 ปี นักเรียนหัดเขียนหนังสือและเลข

3. ชั้นประถมศึกษา (ภาค 1) หลังจากสำเร็จเตรียมประถมศึกษาแล้วจะเข้าเรียนชั้นประถมหลักสูตร 4 ปี เรียกว่าการเรียนภาค 1

4. ชั้นมัธยมศึกษา (ภาค 2) หลังจากสำเร็จชั้นประถมปีที่ 4 แล้ว จะเข้าเรียนต่อในชั้นมัธยมศึกษา หลักสูตร 3 ปี เรียกการเรียนภาค 2

5. อุดมศึกษา (ภาค 3) หลังจากสำเร็จชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของชั้นมัธยมศึกษาแล้วจะเข้าเรียนต่อในระดับอุดมศึกษาอีก 3 ปี เรียกการเรียนภาค 3 จบอุดมศึกษาแล้วจะเข้าเรียนต่อในระดับในมหาวิทยาลัย สำหรับอุดมศึกษาของสาธารณรัฐประชาธิปไตยเวียตนามเทียบเท่ามัธยมศึกษาภาคปลาย

ของลาว การเรียกระดับการศึกษาของเขาไม่ได้เรียก ประถม มัธยม และอุดมศึกษา แต่เขาจะเรียกว่า ภาค 1 ภาค 2 ภาค 3 เมื่อเรียนจบทั้ง 3 ภาคแล้วจึงจะเข้าเรียนต่อในมหาวิทยาลัย ถ้าจะนับปีที่เรียนจะได้ดังนี้จะได้ดังนี้ ชั้นเตรียม 1 ปี ภาค 1 มี 4 ปี รวมเป็น 5 ปี ภาค 2 มี 3 ปี ภาค 3 อีก 3 ปี รวมเป็น 11 ปี (ของลาวชั้นประถม 6 ปี มัธยมต้น 4 ปี มัธยมปลาย 3 ปี รวมเป็น 13 ปี)

6. มหาวิทยาลัย หลังจากสำเร็จอุดมศึกษา (ภาค 3) หรือมัธยมศึกษาภาคปลายแล้วก็เข้าเรียนต่อในมหาวิทยาลัย ซึ่งส่วนมากเรียน 5 ปี เช่นสาธารณสุข ฝ่ายครูมีหลายชั้นด้วยกันคือ

ถ้าจะฝึกครูเพื่อสอนในภาค 1 (ประถม 4 ปี) ก็เรียนในมหาวิทยาลัยเพียง 2 ปี

ถ้าจะฝึกครูเพื่อสอนในภาค 2 (ชั้นมัธยม 3 ปี) ต้องเรียนในมหาวิทยาลัย 3 ปี

ถ้าจะฝึกครูเพื่อสอนในภาค 3 (ชั้นอุดมศึกษา 3 ปี) ต้องเรียนในมหาวิทยาลัย $4\frac{1}{2}$ ปี หรือ 5 ปี ส่วนผู้ที่จะไปสอนภาษาต่างประเทศจะเรียนในมหาวิทยาลัย 5 ปี

2. <u>สายประชาศึกษาหรือสายการศึกษาผู้ใหญ่</u>

สายประชาศึกษา เขาถือว่ามีความสำคัญที่สุดเป็นการเปิดโอกาสให้ทุกคนได้ศึกษา จัดสำหรับผู้ที่ออกไปทำงานแล้วอยากเรียนต่อ เพื่อส่งเสริมด้านทฤษฎีเพิ่มเติม เขาคิดว่าการพัฒนาประเทศไม่แต่จะต้องการเฉพาะคนหนุ่มคนสาวเท่านั้น แต่ต้องการผู้อาวุโสด้วย เมื่อฝรั่งเศสให้อิสระภาพนั้นผู้รู้หนังสืออ่านออกมีน้อย หลังจากได้อิสรภาพแล้วได้ตั้งประชาศึกษาขึ้น ตอนแรกได้เน้นถึงการอ่านออกเขียนได้เท่านั้น ต่อมาเริ่มขยายให้สูงขึ้นเป็นภาค 1 ภาค 2 ภาค 3 และถึงระดับมหาวิทยาลัย

การเรียนของผู้ใหญ่จะต่างจากการเรียนธรรมดาของหนุ่มสาว เพราะเขามีการปฏิบัติอยู่แล้ว จึงเพียงแต่เสริมความรู้ที่เขาไม่รู้เท่านั้น เรียนอาทิตย์ละครั้ง สองครั้งก็พอ

<u>การบริหารการศึกษา</u>

การบริหารการศึกษาของประเทศสาธารณรัฐประชาชิปไตยเวียตนาม ได้แบ่งงานที่เกี่ยวกับการศึกษาออกเป็น 2 กระทรวงคือ

1. กระทรวงศึกษาธิการ

2. กระทรวงมหาวิทยาลัย

กระทรวงศึกษาธิการ ทำการควบคุมการศึกษาอนุบาล เตรียมประถม การศึกษาภาค 1,2, และภาค 3 กระทรวงมหาวิทยาลัย ทำการควบคุมมหาวิทยาลัยต่าง ๆ และโรงเรียนมัธยมวิชาเฉพาะ(ซึ่งรับนักเรียนที่จบ ภาค 1,2,3,แล้วแต่สอบเข้ามหาวิทยาลัยไม่ได้) เรียนเพื่อเป็นช่างเฉพาะไม่ใช่เพื่อเป็นวิศวกร และเพื่อช่วยแก้ปัญหาขาดที่เรียนในมหาวิทยาลัย.

ประเทศสิงคโปร์

นโยบายการศึกษา

การศึกษาในสิงคโปร์จัดขึ้นเพื่อให้ประชาชนทุกคนมีความรู้ความสามารถในด้านต่าง ๆ อย่างเต็มที่ และให้ประชาชนทุกคนมีสวัสดิภาพอันดี โดยเฉพาะอย่างยิ่ง มีจุดมุ่งหมายที่จะให้ประชาชนรักในความเป็นอิสรภาพ ความจริง ความยุติธรรม และรู้สึกเคารพในสิทธิของมนุษยชาติด้วยกัน รวมทั้งรู้จักยอมรับในประชาธิปไตย และเคารพศาสนา และยังมุ่งหวังเพื่อฝึกนิสัย ให้เป็นคนรู้จักการยอมรับ การสร้างสรรค์ การรับผิดชอบร่วมกันในสังคม และซื่อสัตย์ต่อชาติบ้านเมืองด้วย นอกจากนี้ยังเป็นการตระเตรียมประชากรให้พร้อมและมีความชำนาญงานในด้านต่าง ๆ สำหรับคติของตนที่กำลังพัฒนาด้วย

รัฐบาลได้จัดการศึกษาเกี่ยวกับภาษาราชการ 4 ภาษา คือ มาเลย์ จีน ทมิฬและอังกฤษ โดยไม่คำนึงถึงชาติของนักเรียน ภาษา ศาสนา เพศและพื้นฐานทางเศรษฐกิจของตน ผู้ปกครองสามารถที่จะเลือกให้บุตรหลานของตนเรียนภาษาอะไรก็ได้ตามความต้องการของตน โดยที่รัฐบาลจะมีใบรับรองผลการศึกษาให้เพื่อเป็นมาตรฐานในการที่เด็กจะออกไปเรียนต่อในชั้นสูงขึ้น หรือออกไปทำงาน

รัฐบาลมีเป้าหมายที่จะให้เยาวชนของชาติได้รับการศึกษาอย่างน้อย 10 ปี ตั้งแต่มีอายุได้ 6 ปี การประถมศึกษาในสิงคโปร์เป็นการให้เปล่าโดยไม่คิดค่าเล่าเรียนใด ๆ ทั้งสิ้น สำหรับประชาชนชาวสิงคโปร์ทุกคน ที่มีอายุระหว่าง 10–14 ปี และรัฐบาลยังให้ความช่วยเหลือแก่นักเรียน โดยวิธีการต่าง ๆ เช่น ให้ทุนการศึกษา การลดหย่อนค่าธรรมเนียมต่าง ๆ แจกตำราฟรี และให้แว่นตาฟรีแก่นักเรียนในระดับมัธยมศึกษาและมหาวิทยาลัยที่สายตาไม่ดี การให้ทุนการศึกษาและการให้ยืมอุปกรณ์การศึกษา ยังมีความจำเป็นอยู่มากในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สำหรับเด็กพิการก็ได้มีโรงเรียนพิเศษให้ ซึ่งดำเนินการโดยองค์การที่เกี่ยวกับงานสังคมต่าง ๆ โดยองค์การเหล่านี้อาศัยภาระเอง ภายใต้การช่วยเหลือของรัฐบาล

รัฐบาลได้ย้ำถึงการเรียน 2 ภาษาเป็นอย่างมาก รวมทั้งโรงเรียนต่าง ๆ ด้วย รัฐบาลได้พยายามจัดให้มีการสอน 2 ภาษาในโรงเรียนขึ้น เพื่อจะได้เป็นการเตรียมเด็กทุกชาติให้สามารถอยู่ร่วมกันในสังคมเดียวกันได้ นักเรียนทุกคนต่างมีความต้องการที่จะเรียนภาษาที่สอง และภาษาที่ 2 นี้ ก็เป็นที่นิยมใช้กันอย่างกว้างขวาง และเป็นวิชาที่สอนกันในโรงเรียนอย่างจริงจัง โรงเรียนที่ได้เปลี่ยนการปกครองใหม่ พยายามที่จะให้ทั้งครูและนักเรียนมีความสามารถอย่างน้อยใน 2 ภาษาหรือมากกว่านั้น เพื่อให้สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและสามารถทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างดี

การสร้างโรงเรียนให้มีความพร้อม จะต้องกระทำอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะกับโรงเรียนในความช่วยเหลือของรัฐบาล

การศึกษาเกี่ยวกับเทคนิคและ การอุตสาหกรรม ได้ก้าวหน้าและขยายตัวออกไปอย่างกว้างขวาง เพื่อให้ทันกับบ้านเมืองที่พัฒนา ในปี 1959 รัฐบาลได้เปลี่ยนมาตรฐานทางเศรษฐกิจเป็นระบบใหม่ ซึ่งสอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งรัฐ ดังนั้นงานจึงมีพอเพียงกับแรงงาน ทั้งในด้านเทคนิคและช่างฝีมือเพื่อให้สอดคล้องกับกับการปกครอง ในปี 1969 หลักสูตรใหม่สำหรับมัธยมต้นจึงได้เริ่มขึ้น โดยเด็กมักจะเลือกเรียนวิชาทางเทคนิคในมัธยมต้น และได้มีสถาบันการศึกษาทางเทคนิคก่อตั้งขึ้นเป็นจำนวนมากในระบบนอกโรงเรียน

หลักสูตรประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา ได้ถูกพิจารณาเป็นอย่างมากเพื่อความสมดุลย์ทางการศึกษา วิชาหน้าที่พลเมือง ได้ถูกเน้นให้ย้ำถึงความภูมิใจในชาติตน ความตื่นตัวในสังคมตน และความมีเมตตากรุณาเป็นอย่างมาก กิจการงานต่าง ๆ ในปัจจุบันก็ได้ถูกนำเข้าสอนในชั้นมัธยมปลาย เพื่อให้เด็กได้รู้ได้เห็นถึงความเป็นไปต่าง ๆ ตลอดจนพัฒนาการทั้งหลายที่เกิดขึ้นในสิงคโปร์ หลักสูตรกิจกรรมพิเศษก็ได้ถูกเตรียมขึ้น เพื่อให้เด็กได้มีส่วนร่วมและกล้าที่จะแสดงความสามารถในการช่วยพัฒนาประเทศ หลักสูตรใหม่สำหรับมัธยมศึกษา 3–4 จะถูกพิจารณาขึ้นใหม่เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพบ้านเมืองในอนาคต โดยในปี 1976 จะพิจารณาหลักสูตร ม.ศ. 4 เพื่อให้ระบบการศึกษามีเสรีในตัวเองมากขึ้น และเป็นการหลีกเลี่ยงการศึกษาแบบจำกัดวง จึงได้คิดที่จะปรับหลักสูตรใหม่ โดยให้มีวิชาเลือก และวิชาหลัก

มันเป็นนโยบายของรัฐบาล ที่จะสร้างสังคมให้มีความกล้าที่จะเข้าร่วมงานในด้านการศึกษาแห่งชาติ โรงเรียนในความช่วยเหลือของรัฐบาลก็ได้ถูกปกครองและดำเนินงานโดยคณะกรรมการเอกชน ส่วนโรงเรียนรัฐบาลก็มีคณะกรรมการที่ปรึกษา คณะกรรมการเหล่านี้รวมทั้ง สมาคมครู–ผู้ปกครอง และสมาคมศิษย์เก่าได้ทำงานประสานกันกับกระทรวงศึกษาธิการและชุมชน

<u>การประถมศึกษา</u>

จะเริ่มเมื่อเด็กอายุได้ 6 ขวบ และจะต้องเรียนเป็นเวลา 6 ปี ระเบียบการประถมศึกษาที่จัดขึ้นในปี ค.ศ. 1978 อนุมัติให้นักเรียนจบการศึกษาใน 6 ปี หรือ 7 ปี หรือ 8 ปีก็ได้ แล้วแต่ความพอใจและความสามารถของแต่ละบุคคล ส่วนนักเรียนที่ไม่สามารถเรียนตามหลักสูตรนี้ได้ก็จะต้องเรียนหลักสูตรที่อ่อนลงไปอีกที่เรียกว่า เบสิค คอร์ส (Basic Course) ซึ่งประกอบด้วยวิชา ภาษา เลขคณิต และการช่างเป็นหลัก และไม่ต้องเรียนเป็นปีการศึกษา.

หนังสืออ้างอิง

ดร.อภิรมย์ ณ นคร และคณะ <u>ปฐมนิเทศการศึกษาปัจจุบัน</u> โรงพิมพ์รามคำแหง กรุงเทพมหานคร 2520

การจัดการเรียนการสอนรายบุคคล (

การสอนให้เหมาะสมตามลักษณะของแต่ละบุคคลนี้กำลังเป็นที่นิยมกันอย่างแพร่หลายในต่างประเทศ และได้ริ่มจัดทำกันในสหรัฐฯ เมื่อปลายศตวรรษที่ ๑๙ นี้เอง การจัดการเรียนการสอนรายบุคคลเป็นระบบการเรียนการสอนแตกต่างกับวิธีการสอนตามลำดับชั้นหรือตามระดับอายุของนักเรียนของเราที่ใช้กันมานานแล้ว ที่นักเรียนทุกคนะต้องเรียนเรื่องเดียวกัน ด้วยวิธีการเดียวกัน และใช้เวลาเรียนเท่ากันโดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างคลอย่างจริงจัง การสอนให้เหมาะสมกับเด็กแต่ละคนนี้ แม้จะเป็นอุดมคติทางการศึกษา แต่การจะจัดโปรแกรมโรงเรียนอย่างไรเพื่อให้การสอนแบบนี้สัมฤทธิ์ผลนั้นเป็นเรื่องที่กำลังอยู่ในการทดลอง

การสอนโดยคำนึงถึงความสามารถ ความสนใจของผู้เรียน ตามที่นักการศึกษาส่วนใหญ่เรียกว่า ndividualized instruction นั้นก็ยังมีผู้ไม่เห็นด้วยกับชื่อนี้ เนื่องจากทำให้ผู้รับเอาความคิดนี้ไปใช้ในามหมายต่าง ๆ กัน กล่าว บางคนเพียงแต่ให้นักเรียนเรียนไปตามอัตรากำลังของตน คือไม่จำเป็นต้องจบอมเพื่อน อาจเรียนจบก่อนหรือจบหลังก็ได้ ทั้ง ๆ ที่นักเรียนยังต้องเรียนในสิ่งเดียวกัน เขาก็อ้างว่ารแกรมการสอนของเขาเป็น Individaulized instruction ซึ่งเป็นการตีความหมายของวิธีการสอนแบบแคบไป นักเรียนไม่จำเป็นต้องเรียนสิ่งเดียวกัน และไม่จำเป็นต้องมีวิธีเรียนที่เหมือนกัน นอกจากนี้บางคนคิดว่าIndividaulized instruction นี้เป็นการสอนตามรายบุคคลคือ ตัวต่อตัวระหว่างครูกับนักเรียนรายบุคคลเท่านั้น แท้ที่จริงแล้วการสอนให้เหมาะสมกับแต่ละบุคคลนี้ บางครั้งอาจสอนเป็นกลุ่มเพื่อจุดประ-บางอย่างของผู้เรียนที่ต้องอาศัยอิทธิพลของกลุ่ม ฉะนั้นจึงได้มีนักการศึกษาบางท่านได้ตั้งชื่อใหม่ว่า - rsonalized instruction เพราะเห็นว่าจะตรงกับวัตถุประสงค์มากกว่า

หฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนเป็นรายบุคคลก็คือ หฤษฎีความแตกต่างระหว่างบุคคล าจะเป็นการเรียนการสอนแบบใดก็ตาม จะต้องคำนึงถึงเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคลด้วยเสมอ ซึ่งจัดโปรแกรมการเรียนการสอนจะต้องคำนึงถึงอย่างมากที่สุด ทั้งในด้านความต้องการ ความถนัด และความจของผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังนั้นการเรียนการสอนเป็นรายบุคคลก็คือ เอาความแตกต่างระหว่างบุคคลของยนเป็นหลัก ความแตกต่างเหล่านี้ก็คือ

๑. ความแตกต่างกันในด้านความสามารถ (
๒. ความแตกต่างในด้านสติปัญญา (
๓. ความแตกต่างกันในด้านความต้องการ (
๔. ความแตกต่างกันในด้านความสนใจ (

๕. ความแตกต่างกันในด้านร่างกาย (
๖. ความแตกต่างกันในด้านอารมณ์ (
๗. ความแตกต่างกันในด้านสังคม (

ประโยชน์ของการเรียนการสอนเป็นรายบุคคล

๑. สนองความต้องการของผู้เรียนตามลักษณะความแตกต่างระหว่างบุคคล
๒. ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์
๓. ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักค้นคว้าด้วยตนเอง
๔. ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเพิ่มพูนความรู้แก่ตนเองตามต้องการ
๕. ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักคิดและแก้ปัญหาด้วยตนเอง

ความตื่นตัวในเรื่องการปรับปรุงการเรียนการสอน ให้เหมาะกับแต่ละบุคคลจึงเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ บรรดาโปรแกรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นเพื่อสนองความต้องการของเด็กแต่ละคนนี้ได้ออกมาหลายรูป หลายแบบด้วยกัน ซึ่งสามารถจัดเป็นแบบใหญ่ ๆ ได้ดังนี้

๑. แบบสอนกันตัวต่อตัว การสอนแบบนี้คือแบบที่เคยใช้กันในหมู่ครอบครัวที่มีฐานะดีซึ่งสามารถจ้างครูสอนเด็กของตนเป็นรายบุคคลได้ตามบ้าน แต่ได้นำมาใช้ในโรงเรียนหรืออาจได้เด็กโตสอนเด็กเล็ก เด็กเก่งสอนเด็กอ่อน

๒. การเรียนโดยอาศัยโปรแกรม หรือเครื่องคอมพิวเตอร์ซึ่งแต่ละตอนของบทเรียนจะถูกแบ่งขอยเป็นขั้น ๆ ตามลำดับของความยากง่าย แต่ละโปรแกรมจะจัดให้เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละคนโดยใช้วิธีการต่างกัน หรือลำดับเนื้อหาต่างกัน ผู้เรียนเรียนและทำแบบฝึกหัดไปตามอัตราเร็ว ช้าของตน ตามความเข้าใจ และอาจต้องแก้คำตอบที่ผิดด้วยตนเองโดยโปรแกรมจะจัดไว้ให้ผู้เรียนต้องหาคำตอบที่ถูกเสียก่อน จึงจะสามารถผ่านไปเรียนหน่วยที่ยากต่อไปโดยอัตโนมัติ โปรดแกรมการเรียนและเครื่องมือที่ใช้สอนกันตามโปรแกรมนี้ได้จัดทำกันในสหรัฐฯ มากพอสมควร แต่บ้านเราเท่าที่ทราบในปัจจุบันยังไม่มี

๓. การเรียนที่เป็นอิสระ (Independent Study) การเรียนที่เป็นอิสระนี้ก็มีขอบข่ายต่าง ๆ กันเช่น อาจเรียนเรื่องใด ๆ ก็ได้ไม่จำเป็นต้องตรงตามหลักสูตร หรือตรงตารางเวลาเรียน และอาจเรียนตามลำพังไม่ต้องอาศัยครูช่วยเหลือหรือไม่ต้องการคำปรึกษาหารือการจัดการเรียนแบบนี้เช่นที่ทำกันในโรงเรียน Summerhill ของอังกฤษ ซึ่งให้เสรีภาพแก่ผู้เรียนเป็นอย่างมาก

๔. การสอนแบบแบ่งเป็นกลุ่มเล็ก อาจแบ่งกลุ่มนักเรียนตามระดับความสามารถในวิชาต่าง ๆ หรือแบ่งกลุ่มตามความสนใจในบางวิชาหรือแบ่งกลุ่มตามวิธีการเรียนของนักเรียน (Learning Style) เช่น บางคนต้องการเรียนด้วยตนเอง ด้วยการอ่าน ค้นคว้า แต่บางคนต้องอาศัยผู้ใหญ่ หรือครูแนะนำดูแล มอบหมายงานให้อย่างใกล้ชิด การแบ่งกลุ่มประเภทนี้ จุดประสงค์ก็เพื่อให้ครูได้มีเวลาให้ความเอาใจใส่กับนักเรียนเป็นรายบุคคลได้ทั่วถึง หรือเพื่อขจัดความแตกต่างระหว่างนักเรียนกลุ่มใหญ่ให้น้อยลง แต่ข้ออ้างนี้ก็มีผู้คัดค้านว่า แม้เราจะจัดกลุ่มตามระดับเท่า ๆ กันในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง แต่นักเรียนก็จะยังแต่างกันในเรื่องอื่น ๆ เช่น จากการศึกษาหลายครั้งของ Westby และ Gibson (๑๙๖๖) พบว่าการจัดกลุ่มไม่ว่าจะจัดตามระดับอะไรก็ไม่สามารถจะลดความแตกต่างระหว่างนักเรียนได้มากกว่า ๒๐% เลย บางคนก็ว่าการจัดกลุ่มตามความสามารถไม่ทำให้เกิดผลดีต่อการสอน เพราะเป็นการตีราคา หรือจัดประเภทของผู้เรียน คนที่รู้ตัวว่าดี เก่ง ก็จะได้รับคำยกย่องว่าดี หรือเก่งโดยไม่ต้องทำงานหนักมากกว่าเดิม ส่วนคนที่ออนก็รู้ว่ายังไง ๆ ตนก็ไม่สามารถเป็นคนที่จะปีนป่ายให้สูงกว่านี้ได้และไม่มีการเสริมกำลังใจซึ่งกันและกัน แต่อย่างไรก็ตามการจัดการสอนโดยแบ่งกลุ่มก็ยังเป็นที่นิยมกันในสหรัฐฯ และแคนนาดา เพื่อที่จะทำให้การสอนเป็นไปตามความเหมาะสมของผู้เรียนแต่ละระดับ

นอกจากนี้การสอนเป็นกลุ่มเพื่อพัฒนาหรือแก้ปัญหาทางด้านอารมณ์ สังคม การปรับตัวของแต่ละบุคคลก็กระทำกันมาก เช่น ในเทคนิคของการณะนำแนว ได้นำเทคนิคของกลุ่มมาใช้ เช่นการจัด T-group, Encounter group, Sensitivity Group, Role-play เช่นการเรียนรู้ทางด้านสังคมใช้เทคนิคของกลุ่มเป็นอันมาก

๕. โปรแกรมสำหรับส่วนเฉพาะบุคคล การจัดโรงเรียนตามโปรแกรมนี้ คำนึงถึงตัวเด็กเป็นศูนย์กลางจริง ๆ วัตถุประสงค์สำคัญคือมุ่งที่จะพัฒนาเด็กทางด้านจิตใจ อารมณ์ สังคม และการได้เรียนได้ทดลองปฏิบัติในทุกสิ่งทุกอย่างที่เขาคิดว่าจะทำได้ เป็นต้น และอยากจะทดลอง (Self actualization) การจัดโปรแกรมแบบนี้เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ตัดสินใจด้วยตนเองในทุกเรื่องที่เกี่ยวกับชีวิตเขา มีกฎเกณฑ์

น้อยมากและนักเรียนมีเสรีภาพที่จะเข้าเรียนในชั้นที่เขาต้องการเท่านั้น ทางโรงเรียนได้จัดเวลาว่างพิเศษที่เขามีอิสระที่จะพบประรวมกลุ่มประชุมสังสรรค์กัน เพื่อจะพัฒนาชุมชนของเขาเอง โรงเรียนที่จัดโปรแกรมเช่นนี้มักจะเป็นโรงเรียนราษฎร์ เช่น Summerhill ในอังกฤษของ Neill เป็นแบบฉบับของโรงเรียนประเภทนี้ แม้ว่าปัจจุบันนี้ โรงเรียนนี้จะล้มไปเพราะเจ้าของถึงแก่กรรมแล้ว แต่ความคิดและอุดมการของเขาได้มีผู้ได้นำมาปฏิบัติ เช่น ที่โรงเรียน Everdale place ใน Ontario ประเทศแคนาดา ปรัชญาการศึกษาของโรงเรียนประเภทนี้มุ่งที่ความสำคัญทางด้านพัฒนาการทางอารมณ์ สังคม หรือพัฒนาบุคลิกภาพของเด็กเพื่อการเป็นผู้มีสุขภาพจิตดี การจัดการศึกษาตามอุดมการนี้อาศัยแนวความคิดของนักจิตวิทยา นักการศึกษา เช่น Erikson (๑๙๖๔), Friendenberg (๑๙๕๙), Goodman ๑๙๕๖, ๑๙๖๒), Holt (๑๙๖๔, ๑๙๖๘) and Neill (๑๙๖๐), มากกว่าจากแนวคิดของ Dewey และ Kilpatrick

๖. โปรแกรมการสอนซ่อมหรือสอนเด็กพิเศษ จากการทำงานร่วมกันทางด้านวิเคราะห์ระหว่างนักจิตวิทยา จิตแพทย์ แพทย์ทางประสาท ครูและผู้แนะแนว ทำให้สามารถบ่งชี้ข้อบกพร่อง ปัญหาความผิดปกติ ความพิการและความแตกต่างกันของนักเรียนทั้งด้านสภาพแวดล้อม รางกาย สมองและอารมณ์ซึ่งได้ทำให้มีการจัดโปรแกรมการเรียนการสอนที่เป็นพิเศษเฉพาะสำหรับผู้ที่มีการสอนแห่งพฤติกรรมแตกต่างไปจากคนส่วนใหญ่ เช่นมีโรงเรียนสอนพิเศษสำหรับเด็กที่ห่างไกลจากความเจริญ การสอนพิเศษแก่เด็กที่มีปัญหาการอ่าน จัดชั้นสอนพิเศษสำหรับเด็กที่อยู่นิ่งไม่ได้ การสอนพิเศษสำหรับคนหูหนวก ตาบอด การสอนพิเศษสำหรับลูกของผู้อพยพมากจากประเทศอื่น เป็นต้น โปรแกรมที่จัดทำเป็นพิเศษเหล่านี้ก็เป็นส่วนหนึ่งของการสอนที่คำนึงถึงแต่ละบุคคล

๗. โปรแกรมการสอนแบบระคน การจัดการสอนเพื่อคำนึงถึงแต่ละบุคคลนี้ได้ทำกันในหลายระดับ ในระหว่างนักการศึกษาและครูตามที่ต่าง ๆ เช่น บางกลุ่มให้คำแนะนำว่าให้ครูคอยเป็นผู้สังเกตและรับฟังความคิดเห็นของนักเรียนด้วยความระแวดระไว สนใจและคอยจับจุดสังเกตดูว่าจุดไหน ตรงไหนที่ครูจะช่วยได้อย่างไร ขณะที่ยังคงทำการสอนเด็กเป็นกลุ่มใหญ่ หรือสอนทั้งชั้นอยู่เหมือนแบบเดิม แต่บางคนให้ข้อเสนอแนะให้มีการเปลี่ยนแปลงไปไกลมาก เช่น ส่วนหนึ่งของการจัดโปรแกรมของโรงเรียนแผนเดิมควรจะอนุญาตให้นักเรียนออกไปศึกษาและดูงานตามฟาร์มในท้องที่ชุมชน และให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมกับชุมชน มีการพบปะหารือกันกับชาวบ้านเพื่อช่วยกันวางแผนการศึกษาสำหรับชุมชนของเขาในโปรแกรมของโรงเรียน Outward Bound ซึ่งเปิดการสอนในภาคฤดูร้อนได้จัดทำใน ๔ รัฐของสหรัฐอเมริกา ในปัจจุบันได้จัดให้มีการ

การเรียนนอกโรงเรียน 3 วัน เพื่อให้นักเรียนได้ออกไปศึกษาค้นคว้าบุกเบิกข้างนอกตามลำพังเป็นการทำให้โรงเรียนระบบแผนเดิมมีชีวิตชีวา ยั่วยุเด็กให้ศึกษาค้นคว้ามากยิ่งขึ้น การก้าวไปไกลที่ทันสมัยที่สุดในการจัดการสอนเพื่อคำนึงถึงแต่ละบุคคลนี้อีกแหลงหนึ่งคือในระดับการศึกษาชั้นอนุบาลซึ่งได้จัดให้มีโปรแกรมการเลี้ยงและฝึกอบรมเด็กเป็นรายบุคคลโดยการฝึกมารดาให้รู้จักเลี้ยงดูและฝึกอบรมทารกโดยการจัดหาวัสดุของเล่น เกมส์ และงานต่าง ๆ ที่เหมาะกับความพร้อมพัฒนาการทางร่างกายและสมองของเด็ก

ที่เสนอมานี้เป็นรูปต่าง ๆ ของการจัดโปรแกรมการสอนที่คำนึงถึงแต่ละบุคคล ซึ่งมีมาในหลายความคิดด้วยกัน แต่ยังไม่มีวิธีไหนที่จะพิสูจน์ได้ว่าได้ผลดีแก่นักเรียนมากกว่าวิธีการสอนเดิม แต่ละโปรแกรมที่เพ่งเล็งกันคนละจุดตามทัศนะของบุคคลหลายกลุ่ม ฝ่ายบริหารหรือครูใหญ่อาจสนใจในเรื่องการจัดชั้น ฝ่ายครูที่สอนก็คำนึงสอนก็ถึงวัสดุตำราประกอบการสอนว่ามีมากเพียงพอให้เด็กเลือกตามความพอใจแค่ไหน และวิธีการสอนการปกครองเป็นไปอย่างเป็นกันเองแค่ไหน นักเรียนก็สนใจกับเรื่องของการได้มีโอกาสเลื่อนชั้นเลื่อนอันดับ ลักษณะของการใช้ความพยายามอุตสาหะ คือลงทุนลงแรงในด้านต่าง ๆ กัน แต่ละฝ่ายได้พยายามปรับปรุงเรื่องตนเหมือนกับต่างฝ่ายต่างพยายามขัดหินของตนขึ้นมาเพื่อสร้างเป็นโมเสค แต่ยังไม่มีใครวางรูปไว้ว่า โมเสคนั้นจะมีรูปร่างเช่นใด เรียกว่าขาดการประสานงานกัน เป็นการกระทำที่กระจัดกระจาย บางโปรแกรมก็สัมพันธ์กัน บางโปรแกรมก็ขัดกัน น่าจะได้รวมกันวิเคราะห์ทางทฤษฎี การปฏิบัติ การวิจัย เพื่อดูว่าอะไรที่ทำไปแล้ว และอะไรที่เราควรจะจัดทำสังเคราะห์ขึ้นใหม่ในรูปที่ประสมประสานกลมกลืนกัน

ระบบโรงเรียนไม่แบ่งชั้น (Non-graded school)

นักการศึกษาได้ค้นคว้าเพื่อการปฏิรูประบบการเรียนการสอนไปสู่ สถานะที่พึงประสงค์ จึงเห็นว่าระบบจัดนักเรียนออกเป็นชั้น ๆ ที่เป็นอยู่ทุกวันนี้ยังเป็นสิ่งที่บกพร่อง และไม่ถูกต้องตามอุดมการหลายอย่าง คือนักเรียนทุกคนต้องเข้าเรียนในชั้นที่กำหนดให้ในต้นปี แล้วก็เรียนรวมกันไปกับคนอื่นโดยไม่ได้คำนึงถึงความสามารถของแต่ละบุคคลมากเท่าที่ควร ให้นักเรียนได้เรียนวิชาการอย่างเดียวกันทุกคน พอสิ้นปีก็สอบเลื่อนชั้นขึ้นไปพร้อม ๆ กับคนอื่นโดยไม่ได้คิดว่าบางคนเรียนช้า บางคนเรียนเร็ว โดยความคิดเช่นนี้เขาจึงพยายามคิดลบเส้นขีดคั่นแบ่งชั้นดังกล่าวนี้ออกเสีย พยายามให้นักเรียนได้เรียนมากพอกับความสามารถของตน โดยเน้นการสอนเป็นรายบุคคลให้มาก นั่นคือ การเรียนการสอนแบบไม่แบ่งชั้น (

ความคิดในเรื่องการจัดโรงเรียนระบบไม่มีชั้นนี้ได้พัฒนามาจากทฤษฎีของนักจิตวิทยาว่าทุกคนมีความแตกต่างกัน นักการศึกษาและนักจิตวิทยาจึงได้ร่วมกันตอบสนองความแตกต่างของแต่ละบุคคล โดยการส่งเสริมให้แต่ละคนได้พัฒนาไปตามกำลังความสามารถของตน หลังสงครามโลกครั้งที่สอง ความคิด-

ความคิดเกี่ยวกับโรงเรียนระบบนี้พัฒนาขึ้นในประเทศอังกฤษก่อน ต่อจากนั้นประมาณ ๕ ปี ได้ข้ามไปพัฒนาในประเทศสหรัฐอเมริกา โดยเริ่มจากโรงเรียนในชนบทก่อน แล้วรุกเข้ามาถึงโรงเรียนในเมือง

การจัดระบบไม่มีชั้นนี้กำลังเป็นที่นิยมอย่างกว้างขวางมากทั้งในประเทศอังกฤษ และประเทศสหรัฐอเมริกา ส่วนใหญ่จะมุ่งเฉพาะด้านโรงเรียนประถมศึกษา การจัดการศึกษาระบบไม่มีชั้นนี้มีปรัชญาว่า มีความแตกต่างกัน การศึกษาที่จะจัดให้มุ่งให้เด็กได้เรียนไปตามความสามารถของตัวเด็กเอง เด็กจะไปเร็วเท่าไรขึ้นอยู่กับความสามารถของเขาที่จะก้าวไป โรงเรียนเน้นขบวนการสอนให้ควบคู่ไปกับเรียน การประเมินผลการเรียนใช้วิธีประเมินผลเป็นรายบุคคล ซึ่งวิธีการประเมินผลที่นิยมใช้กันในเรียน ระบบไม่มีชั้นมีอยู่ ๔ แบบ คือการประเมินผลโดยครูเป็นผู้พิจารณาตัดสิน ให้นักเรียนประเมินด้วยตัวเอง หรือจะใช้แบบสอบที่ครูสร้างขึ้น หรือจะใช้ข้อทดสอบแบบมาตรฐานก็ได้ การเรียนระบบไม่มีชั้นการสอบได้สอบตก การประเมินผลจะดูพัฒนาการก้าวหน้าของผลการเรียนของตัวนักเรียนเองเป็นใหญ่ การเปรียบเทียบกับตัวนักเรียนเองไม่มีการสอบเพื่อเปรียบเทียบกับเพื่อน ๆ ในชั้น ในการประเมินโรงเรียนจะเชิญผู้ปกครองมาประเมินผลร่วมกับครูที่สอนเด็กอยู่เป็นราย ๆ ไป

โรงเรียนระบบไม่มีชั้นขณะนี้ได้เกิดคำใหม่ ๆ ขึ้น เรียกแทนหลายคำ ในสหรัฐอเมริกา และในอังกฤษ การใช้คำว่า Nongrade ลดน้อยลงไป แต่มีคำใหม่ ๆ ขึ้นมาแทนคำว่า Nongrade แต่อย่างไรก็ตามทุกคำที่เกิดขึ้นเพื่อแทนคำว่า Nongrade จะมีหลักใหญ่เหมือนกัน คือทุกระบบเชื่อในความแตกต่างของแต่ละบุคคล และการจัดการเรียนการสอนจะจัดตามความสามารถของเด็ก โดยคำนึงถึงความสามารถ อัตราการเรียน วิธีการเรียน สิ่งที่เด็กสนใจและชอบเป็นสำคัญ เพื่อจัดการเรียนให้ต่อเนื่องกันตามความแตกต่างของเด็ก

ในสหรัฐอเมริกามีคำว่า Open edd, continous pupil progrees, ungraded lerner centered, flexible primary unit, primary block, etc.

ในอังกฤษมีคำว่า Free day, integrated day, integrated cinricu-

lum, English primary school, informal methods, child centered, Open school, Open education, Open structure, Open Plan

หลักการจัดการสอนแบบระบบโรงเรียนไม่แบ่งชั้น

การจัดโรงเรียนแบบนี้จัดโดยยึดหลักการ หรือทฤษฎีมากกว่าที่จะยึดผลจากการวิจัย ซึ่งการ

วิจัยผลที่ได้ไม่ได้แสดงว่าระบบ Non-graded ดีกว่าระบบ Graded อย่างเด่นชัดนัก ทฤษฎีเป็นรากในการจัดโรงเรียนแบบนี้อาจสรุปได้ ๓ ประการใหญ่ คือ

๑. การศึกษาคือการเจริญงอกงามที่เป็นกระบวนการต่อเนื่องกัน

๒. อัตราการเจริญงอกงามของแต่ละคนไม่เท่ากัน

๓. การวัดความก้าวหน้าของผู้เรียน ต้องวัดเต็มตามสมรรถวิสัยของแต่ละคนเพื่อสนองหลักการดังกล่าว การจัดโรงเรียนแบบนี้จึงจัดโดยไม่แบ่งชั้น โดยหลักการแล้ว อาจกล่าวได้กว้าง ๆ ว่าจะแบ่งเป็นระดับใหญ่ ๆ ไม่แบ่งเป็นชั้น ป. ๑. เรียน ๑ ปี ป. ๒ เรียน ๑ ปี เป็นต้น ยกตัวอย่างให้เห็นเด่นชัดก็คือ ในชั้นประถมต้นของเรามี ๔ ชั้นประถมปลายมี ๓ ชั้น รวมเป็น ๗ ชั้น ถ้าจัดแบบไม่แบ่งชั้นจะมี ๒ ระดับ คือระดับประถมต้น และระดับประถมปลาย

ตัวอย่างนี้ ระบบใหม่จะไม่กำหนดไปว่า นักเรียนเข้าเรียน ป. ๑ ใน ๑ ปี แล้วสอบเลื่อนขึ้นไป ป. ๒ เรียนอีก ๑ ปี แล้วสอบเลื่อนขึ้นไปเรื่อย จนจบ ป. ๔ ในเวลา ๔ ปีเท่ากันหมดทุกคน แต่เขาจะตั้งเกณฑ์ไว้ว่า ในระดับประถมต้น ใครมีความสามารถในการเรียนสูงก็อาจเรียนจบใน ๓ ปี ใครเรียนช้าอาจจบในเวลา ๕ ปี ทุกคนเมื่อเข้าประถม ๑ แล้วจะเรียนเรื่อยไปเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องกัน ไม่มี การหยุดชะงัก ในระดับประถมปลายก็เช่นกัน ไม่กำหนดเป็นปี ๆ อย่างที่เป็นอยู่ แต่จะตั้งเป็นเกณฑ์ไว้ว่าไม่จำเป็นต้องเรียนจบภายใน ๓ ปี อาจเป็น ๒ หรือ ๔ ปีก็ได้ ตามความสามารถของนักเรียนแต่ละคน

ในระดับเดียวกันมีการแบ่งกลุ่มเป็นภายใน ส่วนมากจะแบ่งตามระดับของผลสัมฤทธิ์ในวิชาภาษา คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ หรืออื่น ๆ แล้วแต่โรงเรียนจะชอยกลุ่มในระดับหนึ่งจะแบ่งเป็นหลายกลุ่มแล้วแต่ว่าจำนวนนักเรียนจะมากหรือน้อย แต่ละกลุ่มจะมีครู ๑ คนนักเรียนจะเรียนไปเรื่อย ๆ ตามที่ครูสอน ถ้าครูเห็นว่านักเรียนคนใดมีผลสัมฤทธิ์สูงหรือต่ำเกินกว่าที่จะเรียนในกลุ่มนั้นก็อาจเปลี่ยนให้ไปอยู่ในกลุ่มอื่นที่มีผลสัมฤทธิ์เท่าเทียมกัน ทั้งนี้อยู่ในดุลพินิจของครู ครูใหญ่ ผู้ปกครองนักเรียน ร่วมกัน

การสอนแบบไม่แบ่งชั้นนี้เป็นวิธีการจัดการสอนเพื่อจะเน้นการสอนเป็นรายบุคคลให้มากที่สุด เพื่อให้เป็นไปตามหลักจิตวิทยาในเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคลไม่ต้องการบังคับให้ทุกคนได้เรียนอะไรเหมือน ๆ กัน ใครมีความสามารถมากก็ให้เขาเรียนเต็มความสามารถ ไม่ต้องรอไปพร้อม ๆ กันกับคนอื่น เป็นการสกัดกั้นสมรรถภาพของบุคคล วิธีการจัดการสอนแบบนี้ดีจริงตามอุดมคติ แต่ในทางปฏิบัติอาจจะเกิดปัญหาต่าง ๆ มากพอควรกล่าว คือ

๑. ตัวครู จะต้องได้รับการฝึกฝนมาเป็นอย่างดี มีความพอใจในอาชีพครูอย่างแท้จริง กระหายที่จะพบอุปสรรคและปรับปรุงการเรียนการสอนในแนวใหม่ ทั้งนี้เพราะเหตุว่าการสอนแบบนี้ครูจะต้องเหนื่อยและต้องอาศัยความสันทัดมากพอควรการสอนจึงจะได้ผล

๒. หลักสูตร จะต้องจัดอย่างดีเยี่ยมเพื่อให้สนองความสามารถในการเรียนของแต่ละคนไว้ซึ่งจะต้องปรับปรุงอยู่ตลอดไป

๓. อุปกรณ์การสอน ต้องจัดให้แตกต่างกันให้มากพอที่ทุกคนจะเรียน หรือใช้ได้เต็มความสามารถของตน

๔. ระบบการรายงานและระเบียบ จะต้องปรับปรุงให้เหมาะสมด้วย คือ แทนที่จะรายงานผลการเรียนว่า สอบได้ที่เท่านี้ ได้คะแนนเท่านั้น อาจต้องเปลี่ยนเป็นรายงานให้ผู้ปกครองทราบฉบับนี้นักเรียนของตนได้เรียนไปถึงไหนแล้ว และเมื่อเปรียบเทียบกับนักเรียนคนอื่นในระดับเดียวกันอย่างไร เป็นต้น

นอกจากนี้อาจมีปัญหาอื่น ๆ ที่จะตามมาอีก เช่น ค่าใช้จ่าย ความเข้าใจระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครอง การบริหารโรงเรียน และการใช้แบบทดสอบ เป็นต้น

การจัดการเรียนการสอนแบบระบบไม่มีชั้นนี้ แท้จริงก็ยังคงยึดมั่น ถือมั่นอยู่ในระบบชั้นนั่นเอง แต่เป็น "ชั้น" ที่กว้างกว่าชั้นในความหมายเก่า ในเมื่อเป็นระบบชั้นตามความหมายเดิมกว้างกว่า "ระดับ" และเพิ่มการเร่งการเรียนได้ตามสมรรถวิสัยของตัวผู้เรียน

ระบบโรงเรียนไม่แบ่งชั้นในประเทศไทย

ในประเทศไทยได้มีการสอนในระบบโรงเรียนไม่แบ่งชั้นเรียนขึ้นที่โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น โดยเรียกชื่อว่า โรงเรียนประถมระบบศาลาวัด โรงเรียนระบบไม่มีชั้นนิยมทำกันในระดับประถมศึกษา และทำการสอนในห้องโถงใหญ่ไม่มีการแบ่งเป็นห้อง ๆ และมีครูประจำแต่ละคน แต่จะเป็นห้องใหญ่มีครูช่วยกันสอนตั้งแต่สองคนขึ้นไป นักเรียนมีความรู้ มีความสามารถแตกต่างกันครูต้องจัดกระบวนการเรียนรู้ให้ต่อเนื่องกัน เปิดให้นักเรียนแต่ละคนได้ก้าวไปตามระดับตามสามารถของเข

การดำเนินจัดโรงเรียนระบบไม่มีชั้นควรจะต้องคำนึงถึงตัวจักรใหญ่ ที่จะช่วยส่งเสริมให้โรงเรียนระบบไม่มีชั้นมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นคือ

ผู้บริหารหรือครูใหญ่ ผู้บริหารเป็นตัวจักรที่สำคัญมาก เพื่อให้โรงเรียนได้บรรลุวัตถุ

ประสงค์ตามที่วางไว้ ก่อนอื่นผู้บริหารโรงเรียนระบบไม่มีชั้นนี้จะต้องมีความยินดีที่จะรับผิดชอบงานก้าวหน้าใหม่ รู้ปรัชญาของการจัดโรงเรียนระบบนี้อย่างแท้จริง เพื่อจะได้วางจุมุ่งหมายของโรงเรียน โครงการต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ กับทั้งผู้บริหารโรงเรียนจะต้องมีความเชื่อถือในครูที่ตันได้เลือกมาแล้ว ยอมให้ครูมีเสรีภาพ ให้โอกาสครูตัดสินใจด้วยตนเอง ให้โอกาสครูได้ไปศึกษา ดูโรงเรียนอื่นที่จัดระบบโรงเรียนเหมือนกัน ผู้บริหารต้องเป็นกันเองและสนิทสนมกับทุกคนที่เกี่ยวข้องในโรงเรียน เป็นตัวอย่างที่ดี ต้องรู้จักเร็วและกระตุ้นให้คณะตื่นตัวอยู่เสนอรู้จักสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบ้านและโรงเรียน หมั่นประชุมปรึกษากับผู้ปกครองและหมั่นประเมินผลการทำงานของตนเพื่อให้โรงเรียนประสบผลสำเร็จและบรรลุผลสมความมุ่งหมาย

หลักสูตรของโรงเรียนระบบไม่มีชั้นนี้ เน้นการเรียนมากกว่าการสอน มุ่งความคิดของเด็ก ขบวนการแก้ปัญหา ความสามารถที่จะสังคมกับคนอื่น เสรีภาพ และความรับผิดชอบของเด็ก หลักสูตรต้องยืดหยุ่นและปรับปรุงใหม่ นักเรียนทุกคนเรียนจากหลักสูตรเดียวกันแต่กิจกรรมการเรียนการสอนจะแตกต่างกันไปตามความสามารถ ตามความต้องการและตามความสนใจของเด็กหรือผู้เรียนแต่ละคน หลักสูตรเน้นทักษะและเนื้อหาวิชาให้สัมพันธ์กัน และให้เหมาะกับสภาพของสังคม

ครู ครูผู้ที่จะทำการสอนระบบไม่มีชั้นต้องเป็นผู้ที่มีความสนใจ และพอใจที่จะทำการสอนระบบนี้ด้วย ผู้บริหารจำเป็นต้องระลึกไว้เสมอว่าครูแต่ละคนก็มีความแตกต่างกันเช่นเดียวกัน ฉะนั้นผู้บริหารจะต้องพิจารณาคัดเลือกครู ดูว่าคนไหนเหมาะกับเด็กวัยไหน มีประสบการณ์มามากน้อยเพียงไร มีความถนัดในสาขาไหน

ครูในโรงเรียนระบบนี้จะต้องไม่แบ่งแยกกัน ทุกคนต้องหาวิธีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันมีการพบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นด้วยกัน ปรึกษาหารือและวางแผนร่วมกันเพื่อให้เป็นไปตามปรัชญาและวัตถุประสงค์ของโรงเรียน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นใหม่ ๆ เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้น ใครถนัดวิชาไหนก็ควรรับเอาไปแล้วช่วยเหลือครูคนอื่นไปด้วย ครูเป็นผู้ที่คอยแนะนำ ช่วยเหลือ ถาม สังเกต เสนอแนะ วัดผล ส่งเสริมและสนับสนุนเด็ก ตลอดเวลาเมื่อเด็กต้องการ ครูต้องรู้จักเด็กของตนเป็นอย่างดีว่าเด็กคนไหนเป็นอย่างไร ครูต้องส่งเสริมแนะกิจกรรมและจัดสิ่งแวดล้อมในห้องเพื่อให้เด็กได้พัฒนาตนเองอย่างเต็มที่ครูต้องวางแผนการสอนเป็นอย่างดี จัดการสอนตามระดับความสามารถของเด็ก ครูที่ดีต้องเปิดโอกาสให้เด็กได้ตัดสินใจด้วยตนเอง ต้องเคารพความคิดของเด็ก ช่วยเด็กให้ก้าวหน้าไปตามอายุของเด็ก คณะครูต้องร่วมมือกัน และทำงานด้วยความเต็มใจ ยอมรับคำติชมของกัน

และกัน การร่วมมือกันของคณะครูมีความสำคัญมากในระบบการสอนแบบนี้ ครูมีความสุขและมีกำลังใจในการสอนดีขึ้น เพราะครูมีโอกาสจัดการสอน หาอุปกรณ์ประกอบการสอนได้ตามใจ มิใช่ถูกบังคับให้ทำและต้องมีความสัมพันธ์กับเด็กอย่างใกล้ชิด

นักเรียนในโรงเรียนระบบนี้จะมีช่วงอายุใกล้เคียงกัน ช่วงระดับอายุจะห่างกันประมาณสองสามปี นักเรียนชายและหญิงเรียนร่วมกัน เด็กได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นถกปัญหา ร่วมอภิปราย เด็กได้เรียนร่วมกับเพื่อน ๆ ตั้งแต่กลุ่มเล็กไปจนถึงกลุ่มใหญ่เด็กมีโอกาสศึกษาจากสิ่งที่เด็กสนใจ มีโอกาสศึกษาด้วยตนเอง มีโอกาสทำงานตามที่ได้รับมอบหมาย เด็กจะรู้และเข้าใจวิธีการเรียนว่าการเรียนนั้นจะต้องมีวิธีการเรียนอย่างไรบ้าง เด็กมีประสบการณ์การเรียน รู้จักปรับตัวให้เข้ากับเพื่อน สิ่งแวดล้อม เด็กได้แสดงออกมากกว่าเด็กในโรงเรียนธรรมดา กล้าตัดสินใจ รู้จักทำตามแผนของตัว และรู้จักประเมินผลการเรียนของตน เด็กทุกคนจะไม่ทำงานเหมือนกัน บ้างเรียนจากการเล่น บ้างเรียนจากหนังสือ บ้างเรียนจากเครื่องช่วยสอน แต่ทุกคนจะไปถึงจุดมุ่งหมายอันเดียวกัน แต่ละคนจะใช้ความสามารถและเวลาแตกต่างกัน ในด้านวินัยในตัวเด็กจะช่วยกันสร้างกฎขึ้นมา เพื่อใช้ในห้อง เด็กได้เรียนเพื่อการเรียนรู้ รู้จักฝึกตนให้มีความรับผิดชอบ รู้จักเคารพความคิดเห็นของเพื่อน ๆ

ในห้องเรียนเด็กทุกคนมีชีวิตชีวา ห้องเรียนเต็มไปด้วยความเคลื่อนไหว เด็กจะไปเอางานของตนจากครู และมาทำงาน เด็กได้เลือกงานตามที่ตนต้องการ ในห้องเรียน เด็กจะมีอิสระ มีความรับผิดชอบ มีวินัยในตัวเอง รู้จักยอมรับคำวิพากษ์วิจารณ์จากคนอื่น เด็กมีโอกาสได้พัฒนาสติปัญญาของตนตามกำลังความสามารถของตนเอง ห้องเรียนมิใช่มีโต๊ะตั้งเป็นแถว ๆ นักเรียนนั่งเรียงกัน ครูนั่งหน้าชั้น แต่ห้องเรียนจะมีแต่กิจกรรมที่น่าสนใจน่าตื่นเต้นในห้องไม่มีหน้าชั้น มองหาครูแทบไม่พบ ครูจะไปอยู่ร่วมกับเด็ก เคลื่อนไปหาเด็กรอบ ๆ ห้อง เด็กกระจัดกระจายไปทั่วห้อง บ้างนั่งอ่านหนังสือคนเดียว บ้างนั่งอ่านกับเพื่อน บ้างคลานหรือทำงานบนพื้น บ้างถกปัญหา หรือช่วยกันวางแผนงานร่วมกับเพื่อน ๆ ห้องเรียนเป็นศูนย์กลางการเรียน เด็กแต่ละคนจะเลือกวิธีเรียนที่ดี และเหมาะกับตัวเอง เด็กทำงานตามแนวที่ตนวางไว้ และรู้จักช่วยเหลือซึ่งกันและกัน อุปกรณ์การเรียนจะมีมากให้เด็กได้เลือกทำได้ตามความสนใจ กิจกรรมตาง ๆ ในห้องจัดขึ้นจากความต้องการและความสนใจของนักเรียน

ผู้ปกครองนักเรียน ทางโรงเรียนที่ทำการสอนระบบนี้จำเป็นจะต้องชี้แจงกับผู้ปกครองของนักเรียนให้เข้าใจถึงวิธีการสอนแบบใหม่นี้ และควรชี้ให้ผู้ปกครองได้รับทราบว่านักเรียนแต่ละคนมีความ

แตกต่างกัน ทั้งในเรื่อง อัตราการเรียนรู้ วิธีการเรียนของเด็ก ความสามารถ ความสนใจ และความต้องการ ทางโรงเรียนควรให้ผู้ปกครองทุกท่านได้ทราบถึงเรื่องโปรแกรมของโรงเรียน การจัดการรายงานผลการเรียนของเด็ก ครูกับผู้ปกครองต่างสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับเด็กเป็นรายไป เพื่อครูและผู้ปกครองจะได้สนใจ เข้าใจเด็กของตนดียิ่งขึ้น และทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและบ้านดีขึ้นด้วย

การดำเนินการสอน ก่อนดำเนินการสอนควรได้มีการประชุมกันเพื่อวางโปรแกรมการสอน จัดครูที่จะเข้าประจำชั้น การจัดครูเข้าประจำชั้นควรมีการเปลี่ยนแปลงบ้าง ครูจะต้องหมุนกันไป ครูแต่ละคนจะผลัดกันอยู่ประจำกับเด็กแต่ละกลุ่มอย่างน้อยสองปี ทั้งนี้เพราะครูจะได้ไม่ต้องทำงานเพิ่มขึ้น และเด็กจะได้รับความช่วยเหลือดีขึ้น เมื่อครูรับเด็กกลุ่มใหม่ครูทุกคนจะต้องศึกษาเด็กของตนและรู้จักเด็กของตนและต้องรู้จักเด็กของตนเป็นอย่างดี เมื่อเข้าปีที่สอง ครูไม่ต้องมานั่งศึกษาเด็กใหม่ แต่ติดตามเด็กเก่าซึ่งครูรู้และเข้าใจปัญหาต่าง ๆ ดีแล้วต่อไป แต่ถ้าให้อยู่กับเด็กกลุ่มนั้นต่อ ครูจะมีความรู้สึกเป็นเจ้าของเด็กกลุ่มนั้นไป ครูคนอื่นมาว่าหรือทำโทษก็จะมีปัญหากันต่อไป การจัดดำเนินการสอนครูผู้สอนต้องจัดหาอุปกรณ์การสอน และเครื่องใช้ประกอบการสอนมาก ๆ เพื่อให้นักเรียนสนใจ และเลือกทำได้ตามความต้องการ และตามความต้องการ และตามความสนใจของเด็กแต่ละคนกับทั้งเป็นการส่งเสริมการเรียนของเด็ก ครูจำเป็นจะต้องรู้วิธีสอนหลาย ๆ แบบ เพื่อจะได้เลือกและรู้จักเปลี่ยนแปลงวิธีสอนให้เหมาะและถูกต้องกับแบบการเรียนของเด็กแต่ละคน ครูต้องการเรียนให้ต่อเนื่องกันไปตามลำดับขั้น การจัดการสอนของครูต้องจัดการสอนหลาย ๆ ระดับ คำนึงถึงความแตกต่างของเด็ก ส่งเสริมและกระตุ้นความตั้งใจของเด็ก จัดกิจกรรมให้เด็กสนใจ ให้เด็กประสบความสำเร็จในด้านการเรียน เพื่อให้เด็กมีความมั่นใจในตัวยิ่งขึ้น ครูต้องให้เด็กมีเสรีในการเคลื่อนไหวไปรอบ ๆ ห้อง ซึ่งห้องจะมีเนื้อที่ให้เด็กอย่างเพียงพอ และมีพอที่จะทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้

ครูทุกคนจะต้องร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดและวางแผนร่วมกัน ทั้งในการร่างโครงการ การจัดตารางการทำงาน การรวมกลุ่มการทำงาน และการประเมินผลของเด็กและของตัวครูเอง

ครูในโรงเรียนระบบการสอนแบบไม่มีชั้นต้องรู้และเข้าใจเป้าหมายของโรงเรียนเป็นอย่างดี และจัดการเรียนให้เด็กตามความต้องการ ตามความสามารถและตามอัตราความสามารถของเด็กแต่ละคน ครูอาจจะให้เด็กเรียนร่วมกับเพื่อนทั้งกลุ่มใหญ่ หรือจะแบ่งเป็นกลุ่มย่อยหรือเรียนตัวต่อตัวกับครู หรือจะให้เด็กทำงานตามลำพังก็แล้วแต

การประเมินผล ในระบบเก่า เด็กทุกคนเรียนเหมือนกัน สอบข้อสอบอันเดียวกันในระบบใหม่ ซึ่งเน้นถึงความสามารถของเด็กแต่ละคน ในห้องความรู้ของเด็กไม่เท่ากัน เด็กเรียนไปตามกำลังของตน การประเมินผลจึงต้องใช้การประเมินเป็นรายคนไป ไม่มีการสอบเพื่อเทียบความรู้กับเพื่อนในชั้น แต่เทียบกับตนเอง แบบของการประเมินผลโรงเรียนคิดขึ้นเอง เมื่อประเมินผลแล้วก็เชิญผู้ปกครองมาพบปะสนทนากับครูเป็นราย ๆ ไป ไม่มีการส่งสมุดรายงานไปให้ทราบ การเชิญผู้ปกครองมาเพื่อพบปะ และประเมินผลนักเรียนนี้มีประโยชน์มาก ทำให้ครูและผู้ปกครองได้มีความสัมพันธ์กันดีและใกล้ชิดยิ่งขึ้น

อนึ่ง นอกจากครูประเมินผลการเรียนของเด็กแล้ว ตัวครูเองก็ควรจะประเมินผลการทำงานของตน และยอมรับการประเมินผลการทำงานของตนจากเพื่อนร่วมงานด้วย การประเมินผลนี้อาจจะทำได้เป็นทางการและไม่เป็นทางการ

นิพนธ์สุขปรีดี นวกรรมเทคโนโลยีการศึกษา ภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา มศว. บางแสน ๒๕๑๙, ๑๗๔ หน้า

โรงเรียนในโรงเรียน

ดร.ปรีชา คัมภีรปกรณ์

ปัญหาที่นักการศึกษาพยายามแก้คือ ทำอย่างไรผู้เรียนจึงจะเรียนได้อย่างเต็มตามความสามารถ ความสนใจและความถนัดของแต่ละคน ทุกท่านต่างพยายามเสาะแสวงหาวิธีการต่าง ๆ เพื่อแก้ปัญหาอันนี้ แต่ข้อยุติที่ว่าวิธีการสอน หรือการจัดโรงเรียนแบบไหนดีที่สุดก็ยังไม่ถึงเป้าหมาย

วิธีหนึ่งที่นักการศึกษาบางคนเสนอแนะคือพยายามทำให้โรงเรียนมีสภาพเหมือนกับชีวิตประจำวันจริง ๆ ของผู้เรียนให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ วิธีการนี้พยายามทำให้โรงเรียนมีสภาพคล้ายกับชุมชนให้มากที่สุด คือการจัดเอาหมู่บ้านเข้าสู่โรงเรียน พยายามจัดรายการและใช้แหล่งวิชาการต่าง ๆ จากหมู่บ้านให้มากที่สุด แต่นี่ก็เป็นเพียงโครงการทดลองเท่านั้น เองยังไม่มีใครกล้ารับรองได้ว่าโรงเรียนแบบนี้จะเป็นโรงเรียนที่ดีที่สุด

นักการศึกษาบางคนก้าวไกลไปยิ่งกว่าเช่น Ivan Illich ให้ความเห็นว่าสถาบันทางการศึกษาเป็นอุปสรรคอย่างยิ่งต่อการเรียนรู้ของเด็ก เขาให้เหตุผลว่าโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาตั้งขึ้นมาโดยที่ว่าผู้ใหญ่หรือนักการศึกษา "คิดว่า" เด็กควรจะเรียนรู้อะไรบ้าง ฉะนั้นเมื่อเด็กเรียนจบจากโรงเรียนแล้ว ผู้ที่ถึงวัตถุประสงค์คือผู้ใหญ่หรือนักการศึกษา ไม่ใช่เด็ก เพราะท่านเหล่านั้นสามารถ

ทำให้เด็กทำตามที่ท่านต้องการได้ ตามความคิดนี้โรงเรียนก็คือหมู่บ้าน เด็กจะเรียนอะไรก็ไปที่แหล่งที่ดำเนินกิจการนั้นจริง ๆ เรียนจากการทำจริง ๆ เรียกว่าเด็กเรียนจากประสบการณ์ตรงนั่นเอง แต่ความคิดนี้ก็เป็นความคิดของคนเพียงคนสองคนเท่านั้น เพราะในการดำเนินงานจริง ๆ ปัญหาต่าง ๆ จะมีมากมายนานาประการ เช่นเด็กจะเรียนทักษะเบื้องต้นได้อย่างไร ชุมชนพร้อมแล้วหรือที่ถ่ายทอดความรู้ให้เด็ก เป็นต้น

วิธีการอีกอย่างหนึ่งที่นักการศึกษาพยายามจะนำเอามาใช้คือการนำเอาเรื่องของความแตกต่างระหว่างบุคคลเข้ามาในการเรียนการสอน เรื่องของความแตกต่างระหว่างบุคคลนั้น นักจิตวิทยาและนักการศึกษาได้ยอมรับกันเป็นเวลานานแล้วว่า เด็กทุกคนมีความแตกต่างกันเรียกได้ว่า ไม่มีคนสองคนที่เหมือนกันเลยในโลกนี้ แต่น่าคิดว่าเราทำอะไรในด้านการเรียนการสอนที่เกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างทุกคนบ้าง เมื่อคิดถึงข้อนี้ นักการศึกษาจึงพยายามจัดการเรียนการสอนเป็นรายบุคคลขึ้นมา การเรียนการสอนในตอนแรก ๆ ก็เป็นการเรียน การสอนเป็นรายบุคคลจริง ๆ (คือใครอยากจะเรียนอะไรก็ปล่อยให้เลือกเรียนเอาตามความพอใจของผู้เรียน ครูเพียงแต่เป็นผู้คอยแนะนำเมื่อเด็กมีปัญหาหรือต้องการความช่วยเหลือเท่านั้น ข้อที่ควรสังเกตก็คือการสอนเป็นรายบุคคล ซึ่งก็บอกแล้วว่า วิธีการอันนี้เป็นแต่เพียง "วิธีการสอน" วิธีหนึ่งและเป็นวิธีการที่กำลังทดลองอยู่เหมือนกับวิธีการสอนอื่น ๆ ส่วนมากวิธีการสอนแบบนี้จะควบคุมไปดูกับการจัดชั้นหรือ "ระบบโรงเรียนแบบไม่มีชั้น" ปัญหายุ่งยากของการเรียนการสอนแบบนี้คือ การใช้แบบทดลอง หรือการวัดสัมฤทธิผลของผู้เรียนทั้งตอนแรกเข้าและตอนแบ่งกลุ่มว่าเด็กควรจะอยู่ระดับไหนของกลุ่ม ถ้าแบบทดสอบไม่ดีหรือการแบ่งกลุ่มไม่ดีหรือการแบ่งกลุ่มไม่ดี ผลจะเป็นอย่างไรขอให้ท่านผู้อ่านคิดดูเอาเองก็แล้วกันปัญหาอีกอย่างหนึ่งคือเครื่องมือเครื่องใช้แบบเรียนที่จัดไว้ เราจะรู้ได้อย่างไรว่าเหมาะสมกับระดับนั้น ๆ ที่เป็นแต่เพียงความคิดในด้านเกี่ยวกับการสอนเป็นรายบุคคล

การเรียนการสอนอีกแบบหนึ่ง หรือบางคนอาจจะถือว่าเป็นแบบเดียวกัน เพราะความสับสนหรือเพราะซึ้งในการเรียนการสอนทั้งสองแบบก็ตามแต่ ถ้าจะเรียกเป็นภาษาไทยก็เหมือนแบบแรกคือการสอนแบบรายบุคคลแต่ภาษาอังกฤษเรียกต่างกันคือแบบที่กล่าวข้างต้นเรียกว่า Individualized Instruction ส่วนแบบที่จะกล่าวต่อไปเรียกว่า Individually Guided Instruction แบบที่สองน่าจะเรียกว่าการสอนแบบแนะแนวเป็นรายคนก็น่าจะได้แบบนี้ แตกต่างกว่าแบบแรกอยู่ที่ว่าก่อนที่จะปล่อยให้นักเรียนไปเรียนตามความถนัด ความสนใจ และความสามารถของตนนั้นผู้สอนจะต้องเขียนใบสั่ง (Prescription) ให้ผู้เรียนว่าควรจะเรียนระดับไหนด้านไหน ออนด้านไหน ถัดจากนั้นผู้เรียนก็จะไปเรียนตามใบสั่งนั้น ถึงเวลาผู้เรียนก็มีผลงานมาเสนอผู้สอน วิธีการเรียน

โรงเรียนในโรงเรียน

จะเรียนอย่างไรนั้นปล่อยให้เป็นหน้าที่ของผู้เรียนเสาะแสวงหาเอาเอง แต่ถ้าเมื่อไหร่มีปัญหาผู้สอนก็จะคอยช่วยเหลือหรือถ้าต้องการอุปกรณ์อะไรผู้ช่วยผู้สอนก็จะทำหน้าที่จัดให้ จะเห็นได้ว่าในการเรียนการสอนแบบนี้ผู้สอนจะทำหน้าที่ทั้งผู้วินิจฉัย ( ) ผู้สั่ง ( ) ผู้แนะ ( ) และผู้สอน ( ) ระบบการจัดโรงเรียนที่ควบคู่ไปกับการเรียนการสอน แบบนี้เรียกว่า Multi Unit School หรือมีชื่อเล่น ๆ ว่าโรงเรียนในโรงเรียน (School within school)

โรงเรียนแบบนี้ตั้งขึ้นมาจากผลของการทดลองและวิจัย จุดประสงค์ใหญ่ที่ตั้งก็คือต้องการให้เป็นที่ที่การสอนแบบ Individoally Guided Education บรรลุจุดประสงค์ที่วางไว้

ลักษณะทั่ว ๆ ไปของโรงเรียนแบบนี้ คือในระบบโรงเรียนระบบหนึ่ง ประกอบด้วยหลาย ๆ โรงเรียน และในโรงเรียนหนึ่งแบ่งออกหน่วยหรือยูนิค การบริหารงานจะเกี่ยวข้องกับนักเรียน คณาจารย์ ผู้บริหาร ไม่แต่เฉพาะโรงเรียนใดโรงเรียนหนึ่ง แต่จะเกี่ยวข้องกันทั้งระบบ

เมื่อมองให้ละเอียดลงไปเฉพาะโรงเรียนใดโรงเรียนหนึ่งในระบบทั้งหมด จะเห็นได้ว่าแต่ละโรงเรียนจะแบ่งออกเป็นหน่วย (หรือยูนิค) แต่ละยูนิตจะมีนักเรียนที่มีอายุต่าง กันประมาณ ๒ ปี อยู่หน่วยละ ๑๐๐-๑๕๐ คน ผู้สอนประจำยูนิตละ ๒-๓ คน มีครูช่วยสอน ๑ คน นอกจากนั้นอาจจะมีเสมียนประจำยูนิต นักเรียนฝึกสอนอีกตามความเหมาะสม แต่ละยูนิตจะมีหัวหน้ายูนิตเป็นผู้รับผิดชอบ จำนวนของยูนิตนั้นขึ้นอยู่กับนโยบายของโรงเรียนว่าจะแบ่งออกเป็นกี่ยูนิต

ในด้านเกี่ยวกับการเรียนการสอนในระดับโรงเรียน มีคณะกรรมการคณะหนึ่งเรียกว่าคณะกรรมการปรับปรุงการเรียนการสอน (เป็นผู้รับผิดชอบหน้าที่ของคณะกรรมการชุดนี้ ทำหน้าที่กำหนดวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายในการเรียนการสอนในระดับโรงเรียน หน้าที่หลักอีกประการหนึ่งคือทำหน้าที่เป็นตัวเชื่อมโยงระหว่างยูนิตต่าง ๆ ในการกิจกรรม หรือวัสดุที่สามารถจะทำหรือใช้ร่วมกันได้ คณะกรรมการชุดนี้จะประกอบด้วยหัวหน้ายูนิตทั้งหมด และอาจารย์ใหญ่ ความรับผิดชอบของกรรมการชุดนี้จะเป็นไปในด้านวิชาการเท่านั้น แต่ในบางครั้งอาจจะเชิญเจ้าหน้าที่เกี่ยวข้องกับการบริหาร หรือบุคคลภายนอกเข้าร่วมประชุมด้วยก็ได้

ถัดจากระดับโรงเรียนขึ้นมาก็เป็นระดับโรงเรียนในระบบโรงเรียนถึงจะมีคณะกรรมการชุดหนึ่ง ซึ่งประกอบด้วย ตัวแทนของอาจารย์ใหญ่ ตัวแทนของอาจารย์ ตัวแทนของหัวหน้ายูนิต ที่ปรึกษาของเจ้าหน้าที่กองกลาง และอาจารย์ใหญ่ของระบบโรงเรียน กรรมการชุดนี้เรียกว่า กรรมการวาง-

<u>โรงเรียนในโรงเรียน</u>

นโยบายของระบบโรงเรียน (

หน้าที่หลักของกรรมการชุดนี้คือ การจัดการเกี่ยวกับการอบรมครู การคัดเลือกครูเข้าสอนในยูนิต หน้าที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือการแถลงผลงานของแต่ละยูนิตและโรงเรียนให้รู้กันทั้งในระบบโรงเรียนเดียวกันและแก่ชุมชน

การศึกษานอกแบบ " IMPACT "

โดยนิพนธ์ สุขปรีดี

วิธีการจัดแบบนี้กำลังทำอยู่นอนบทบางแห่งของฟิลิปปินส์และอินโดนีเซีย IMPACT ย่อมาจาก Instructional Management by Parents, comunity and Teachers หมายความว่าเป็นการจัดการสอนโดย พ่อแม่ ชุมชนและครู ในการดำเนินงานของ IMPACT นั้นคือว่าสิ่งที่นักเรียนจะเรียนนั้นไม่ใช่จากโรงเรียน การจัดแบบ IMPACT มีโรงเรียนแต่มีศูนย์การศึกษาซึ่งเป็นสถานที่ทำงานของศึกษานิเทศก์คนหนึ่ง และเป็นที่เก็บรวบรวมอุปกรณ์การเรียน หนังสือเขียนและมีห้องที่เด็กอาจจะมาปรึกษาปัญหาในการเรียน ๑ ห้อง นักเรียนจะเรียนจากหลายวิธี ที่เป็นหลักก็คือเรียนจากแบบเรียนสำเร็จรูป ซึ่งจะมารับได้ที่ศูนย์การศึกษา และนำกลับไปอ่านด้วยตนเอง แต่ขณะเดียวกันพ่อ แม่ก็จะช่วยเหลือบ้างในการเรียนที่บ้าน และบางครั้งอาจจะมาเรียนที่ศูนย์ศึกษา ซึ่งอาจจะโดยเป็นหมู่หรือมาถามปัญหาเป็นรายบุคคล คนที่จะสอนให้นั้น บางครั้งก็เป็นชาวบ้านที่จ้างมาสอน การเรียนบางอย่างก็ใช้เครื่องบันทึกเสียง หรือวิทยุช่วย เช่น การเรียนภาษาในเบื้องต้น ส่วนการเรียนบางอย่างที่เกี่ยวกับการกระทำจริง เช่นการฝึกงานฝีมือ บางครั้งก็ไปเรียนกับชาวบ้านที่ทำงานนั้น เช่น การจักสานหรือทอเสื่อ หรือเชิญชาวบ้านผู้นั้นมาให้ความรู้เป็นหมู่ที่ศูนย์การศึกษา โดยให้คำตอบแทนบ้าง โดยวิธีนี้ทำได้ชื่อว่าเป็นการจัดการศึกษาโดยที่ไม่มีโรงเรียน ไม่มีครู (แบบที่เรามีอยู่เช่นทุกวันนี้) ศึกษานิเทศน์คนหนึ่งประจำอยู่กับศูนย์การศึกษานั้นจะรับผิดชอบในเด็กที่มาจากหมู่บ้านตาง ๆ รวมประมาณ ๒๐๐ คน การจัดการศึกษาแบบนี้ได้เริ่มทำมาแล้ว ๒ ปี ผลที่ได้นั้นน่าพอใจ เพราะการลงทุนน้อย จึงแม้จะต้องใช้เครื่องมือพวกเครื่องบันทึกเสียงและการจัดรายการวิทยุด้วย แต่เมื่อคิดรายจ่ายก็ยังน้อยกว่าการลงทุนในการจัดการศึกษาแบบที่ทำอยู่เดิม และที่เป็นผลได้เห็นได้ชัดก็คือ เด็กสามารถจะเรียนได้ด้วยความสบายใจของตัวเอง ไม่มีชั้นที่จะแบ่งขีดขั้น เด็กที่เรียนดีก็สามารถจะเรียนได้เร็ว เพราะบทเรียนสำเร็จรูปนั้นทำไว้เป็นหน่วย เด็กอาจจะเรียนจบไม่เหมือนกัน และที่สำคัญคือ เด็กได้เรียนไปด้วยช่วยพ่อแม่ได้ด้วย รวมทั้งสิ่งที่เรียนก็ตรงกับสิ่งที่นำไปใช้ในชีวิตประจำวัน เพราะพยายามที่

ใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นให้มากที่สุด การจัดการศึกษาแบบ นั้นมีรายละเอียดที่รัดกุมและปฏิบัติได้ ซึ่งขณะนี้ก็ปฏิบัติอยู่แล้ว ที่กล่าวมานั้นเป็นเพียงหลักการและการดำเนินการคร่าว ๆ เท่านั้น

การศึกษานอกแบบ " RSSA " หรือ "RIT"

วิธีการแบบนี้กำลังดำเนินการอยู่ในบางโรงเรียนของสาธรณรัฐเวียดนาม RSSA ย่อมาจาก In short off school Approach หรือ Reduced Instructional Time หมายความว่าเป็นการลดเวลาการสอนของครูให้น้อยลง ความมุ่งหมายก็คือให้ครูใช้เวลาสำหรับสอนเด็กให้น้อยลงกว่าที่เป็นอยู่ แต่ให้ได้คุณภาพเหมือนเดิมหรือดีกว่า เพื่อครูจะได้ใช้เวลาที่เหลือไปสอนเด็กกลุ่มอื่นได้อีก ทั้งนี้ช่วยให้ครูคนหนึ่งสามารถสอนนักเรียนได้เป็นจำนวนมากขึ้น การลงทุนเพื่อจ้างครูก็ลดลงการดำเนินการของ RIT มีอยู่ ๒ ประการคือ

๑. เพิ่มอัตราการเรียนของนักเรียนให้มากที่สุดขึ้น คือให้เด็กเรียนรู้ได้เร็วขึ้น ตัวอย่างเช่น เด็กเคยเรียนใน ๒ ชั่วโมงเป็นต้น โดยวิธีการนี้การใช้เทคนิควิธีสอนจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นมาก จะต้องหาหลักการสอนที่ได้ผลที่สุดมาให้ครูปฏิบัติ เช่น ต้องในครูจัดตั้งจุดมุ่งหมายที่เห็นได้ชัดเจนให้เด็กได้เรียนด้วยตนเองให้มากที่สุด มีการวัดผลที่ดีและอื่น ๆ ซึ่งจะไม่ทำให้เสียเวลาในการสอนไปโดยเปล่าประโยชน์

๒. ลดเวลาที่ครูจะต้องอยู่กับเด็กน้อยลง เช่นครูจะต้องสอนเด็กวันหนึ่ง ๕ ชั่วโมงก็อาจจะให้เหลือประมาณ ๓ ชั่วโมง เวลาที่เหลือนั้นให้เด็กฝึกฝน หรือเรียนด้วยตนเองที่บ้าน โดยวิธีนี้ครูจะต้องหาวิธีให้การบ้านหรืองานที่เด็กจะต้องไปทำเองให้มากขึ้น และอาจจะต้องใช้แบบเรียนสำเร็จรูปช่วยให้เด็กเรียนได้ด้วยตนเอง

จากการกระทำ ๒ อย่างดังกล่าวนั้นจะเห็นได้ว่าช่วยลอเวลาในการของครูลงกว่าเดิม ความจริงแล้วยังใช้ระบบโรงเรียนอยู่เหมือนเดิมเพียงแต่ทำให้ระบบโรงเรียนเกิดประสิทธิภาพให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้เท่านั้น แต่ถึงอย่างไรการดำเนินงานนี้จะช่วยในการปรับปรุงการจัดการศึกษาได้อีกมากคือช่วยลดการลงทุนทางการศึกษาลง

การศึกษานอกแบบ " ISOSA "

วิธีนี้กำลังทำอยู่ในชนบทหลายแห่งในประเทศฟิลิปปินส์ ISOSA ย่อมาจาก In School off school Approach ความคิดในเรื่องนี้คือการขยายสถานที่เด็กนักเรียนออกไป คือแทนที่เด็ก

จะเรียนรู้เฉพาะที่โรงเรียนเท่านั้น ก็ให้เด็กไปเรียนรู้จากชุมชนด้วย เรียกว่าเป็นการขยายวงของโรงเรียนจากเฉพาะในขอบเขตของโรงเรียนออกไปสู่ท้องถิ่นด้วย วิธีการนั้นคือให้เด็กเรียนที่โรงเรียนสัปดาห์หนึ่ง ให้เด็กไปเรียนในท้องถิ่นด้วยตนเองอีกสัปดาห์หนึ่งสลับกันไปเช่นนี้ ดังนั้นครูจึงสามารถสอนเด็กได้ ๒ พวก คือในขณะที่สอนพวกหนึ่งอยู่ในโรงเรียนอีกพวกหนึ่งก็กำลังเรียนอยู่นอกโรงเรียนอีกสัปดาห์ก็กลับเข้ามาเรียน พวกอยู่ในโรงเรียนก็ออกไปเรียนด้วยตนเองข้างนอกโรงเรียน การเรียนในโรงเรียนนั้นครูสอนเฉพาะเรื่องที่จำเป็นจริง ๆ ที่เด็กเรียนด้วยตนเองลำบาก และมีการทดสอบประเมินผลที่เด็กไปเรียนด้วยตนเองจากชุมชนด้วย สำหรับการเรียนนอกโรงเรียนนั้น เด็กอาจได้รับด้วยตนเองจากชุมชนด้วย สำหรับการการเรียนนอกโรงเรียนนั้นเด็กอาจได้รับแบบเรียนสำเร็จรูปไปโรงเรียนเองที่บ้าน หรืออาจไปสังเกตุหรือทำงานร่วมกับตนในชุมชนนั้นตามที่ครูแนะนำไป วิธีการของ นี้ช่วยให้ครูรับผิดชอบนักเรียนได้มากขึ้น เช่นโดยปกติครูรับผิดชอบนักเรียนจำนวน ๒๕-๕๐ คน โดยที่ต้องสอนเด็กกลุ่มเดียวตลอดเวลา แต่ใช้วิธีการ ครูอาจสอนเด็กได้อีกเท่าตัวคือ ๕๐-๑๐๐ คน ซึ่งช่วยให้การลงทุนเกี่ยวกับครูลดน้อยลง และยังช่วยให้เด็กได้เรียนด้วยตนเอง และได้รับความรู้ตรงกับชีวิตจริงของเด็กอีกด้วย

การศึกษาแบบเปิด โดย Stephens, Lillian S.

คำจำกัดความของการศึกษาแบบเปิด (

คำจำกัดความของการศึกษาแบบเปิดมีความหมายกว้างและอาจจะให้ความหมายได้หลายประการ มีนักการศึกษาบางคนได้ให้ความเห็นเช่นเดียวกับไดโอเจนส์ (Diogenes)นักปรัชญาชาวกรีกว่า ในปัจจุบันนี้จะหาชั้นเรียนแบบเปิดที่แท้จริงในโรงเรียนต่าง ๆ ได้ยาก นักการศึกษาบางคนได้อธิบายว่าเป็นการยากที่จะให้คำจำกัดความของการศึกษาแบบเปิด แต่ก็พอจะหาคำอธิบายแบบง่าย ๆ ได้ว่าการศึกษาแบบเปิดคือการศึกษาที่ครูให้การเอาใจใส่ดูแลนักเรียนในด้านต่าง ๆ เป็นพิเศษ

การค้นคว้าการศึกษาแบบเปิดนี้ได้มีการเรียกชื่อต่าง ๆ กัน คำว่า "การศึกษาแบบเปิด" ( ) ไม่ค่อยใช้กันในเกาะบริเตนใหญ่ (ซึ่งได้แก่อังกฤษ เวลส์ และสกอตแลนด์ ถึงแม้ว่านักการศึกษาอเมริกันจะใช้คำว่า ไม่มีระบบ (ในโรงเรียนอังกฤษ แต่ชาวอังกฤษเองมักจะเรียกว่า "สมัยใหม่" ("พิพัฒนาการ" (" ให้เด็กเป็นศูนย์กลาง" ( ) "บูรณาการ" (หรือโรงเรียนระบบเสรี ( ) ขณะนี้ในสหรัฐอเมริกาบางครั้งก็ใช้คำว่าระเบียงแบบเปิด" (open corridor) แทนคำว่า "เปิด" (open)

เนื่องจากว่าความหมายโดยทั่ว ๆ ไปในสมัยก่อนหมายถึงชั้นเรียนแบบเปิดที่ตั้งเรียงรายตามระเบียงตึกของคนทั่วไป ซึ่งมาทำกิจกรรมร่วมกัน

ต่อมามีความสับสนกับการใช้คำว่าโรงเรียนแบบเปิด ( ) ทั้งที่นี่และที่เกาะบริเตนใหญ่ในการกำหนดคุณสมบัติทางกายภาพของโรงเรียน แต่ก็มีคำแนะนำว่าโรงเรียนต้องใหญ่ มีเนื้อที่ไม่แบ่งออกโดยมีห้องเรียนสักสองหรือสามห้องและสามารถเคลื่อนย้ายฝาห้องได้เสมอ โรงเรียนแบบนี้ได้ออกแบบเหมาะสมที่จะเป็นการวางแผนแบบเปิด ( ) ในโรงเรียนเช่นนี้การศึกษาแบบเปิดไม่จำเป็นต้องมีการฝึกหัดและไม่จำเป็นต้องเป็นโรงเรียนที่มีการวางแผนแบบเปิด ( )

ความยุ่งยากอีกหนึ่งในการให้คำจำกัดความของการศึกษาแบบเปิดก็คือมันไม่ใช่จุดที่ว่าทฤษฎีทางการศึกษาได้วิวัฒนาการโดยสมบูรณ์ ทฤษฎีทางการศึกษาจะต้องมีข้อบังคับให้ฝึกปฏิบัติทดสอบ และแก้ไขในโรงเรียนต่าง ๆ แล้วปรับปรุงให้เข้ากับความต้องการขององค์ประกอบต่าง ๆ ความต้องการนี้นำมาประยุต์ใช้สำหรับการศึกษาแบบเปิดโดยเฉพาะ ซึ่งใช้กันอยู่ในปัจจุบันนี้ได้ทำให้ชัดเจนโดยการฝึกปฏิบัติ วิธีนี้เท่าที่ได้พัฒนามาอาจจะเปลี่ยนไปจากชุมชนหนึ่งไปชุมชนหนึ่งหรือแม้แต่จากชั้นหนึ่งไปยังอีกชั้นเรียนหนึ่ง ชั้นเรียนที่ยังเปิดอยู่ก็เพื่อความต้องการของนักเรียนของเขาเท่านั้น ในความรู้สึกสำหรับชั้นเรียนของการศึกษาแบบเปิดอาจจะมองดูว่าเป็นส่วนที่ติดต่อกันมา แต่ละชั้นเรียนจะก้าวหน้าไปช้า ๆ และไม่สม่ำเสมอต่อไปข้างหน้ามากมายจากการกระทำที่สืบเนื่องกันมาและการเปิดที่เพิ่มขึ้น ไม่จำเป็นที่ต้องวางแนวที่เฉพาะเจาะจงในจุด ซึ่งจะพิจารณาชั้นเรียนเป็นชั้นเรียนแบบเปิดที่แท้จริง มันจะจำเป็นก็ต่อเมื่อระลึกถึงว่ามีความเชื่อพื้นฐานอย่างแน่นอน ซึ่งเป็นชั้นเรียนแบบเปิดที่แท้จริง มันจะจำเป็นก็คือเมื่อเป็นพื้นฐานของการศึกษาแบบเปิดและมีคุณลักษณะทั่วไปอย่างแน่นอน สำหรับชั้นเรียนซึ่งฝึกปฏิบัติชั้นเรียนที่จัดรวบรวมให้เหมาะสมตรงกันกับหลักเหล่านี้จะสามารถพูดได้ว่าได้เข้าถึงกระแสของการศึกษาแบบเปิดแล้ว

ในบทนี้ เราจะวิเคราะห์ปรัชญาของการศึกษาแบบเปิดในเรื่องที่เกี่ยวกับเด็กและวัยเด็ก การศึกษาพัฒนาการเด็กและการเรียนรู้และการจัดชั้นเรียน ไม่น่าประหลาดใจเลยว่าครูในโรงเรียนสมัยก่อนอาจจะทำตัวเข้ากับหลักเกณฑ์หลายข้อของการศึกษาแบบเปิด ในบทนำเราได้แสดงว่าความเชื่อทั้งหลายของนักการศึกษาแบบเปิดไม่ได้เป็นของเขามาแต่เดิม แต่มันได้ฝังลากลึกไว้ในประวัติการศึกษาแล้ว ได้มีการขยายกว้างออกโดยนักการศึกษาแบบเปิดสามารถแยกแยะจากคนอื่น ซึ่งเห็นด้วยและมีความเชื่อเหมือนกันแล้ว ความเชื่อของเขาทั้งหลายมาเป็นการฝึกปฏิบัติในชั้นเรียน จากเหตุผลนี้ในการตรวจสอบหลักเกณฑ์ของการศึกษาแบบเปิด เราจะกล่าวถึงวิธีสอนที่เปรียบเทียบระหว่างแบบเดิมและชั้นเรียนแบบเปิด

การศึกษาแบบเปิด

เกี่ยวกับเด็กและวัยเด็ก (

ความคิดเห็นในตอนก่อนนี้เกี่ยวกับธรรมชาติของเด็กนั้นยังแน่นอน ถึงแม้ว่าส่วนใหญ่ในปัจจุบันนี้จะไม่เชื่อ แต่ก็นับว่ามีอิทธิพลต่อการศึกษาตามแบบปกติ เหตุผลหนึ่งจากลัทธิศาสนาลัทธิหนึ่งเกี่ยวกับการบาปซึ่งมีมาแต่เดิม กล่าวไว้ว่าเด็กเกิดมาด้วยแรงกระตุ้นของความชั่ว ซึ่งจะต้องควบคุมและติดตัวเด็กมา ครูก็หวังว่าจะบังคับเด็กให้อยู่ในระเบียบวินัยเพื่อที่จะสอนเด็กให้ว่าง่ายและไม่ออกนอกกรอบระเบียบวินัย

ความคิดอีกอันหนึ่งคือวัยเด็กเป็นขั้นกลางของทางเดินไปสู่วัยผู้ใหญ่ ซึ่งไม่เพียงแต่หาประโยชน์เพื่อตนเองเท่านั้น แต่ต้องเตรียมสำหรับอนาคตด้วย เราจะมองเด็กเหมือน "ผู้ใหญ่ตัวเล็ก" (

) ในการฝึกหัดขั้นสำคัญของชีวิตคือวัยผู้ใหญ่ ถ้าจะพูดขยายความก็คือวัยเด็กบางทีก็มองดูเหมือนกำลังไม่สบายและต้องรีบรักษาโดยเร็ว คำชมเชยที่ให้แก่เด็กมากที่สุดนั้นคือการที่เด็กประพฤติเหมือนผู้ใหญ่ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กจะไม่พิจารณาถึงผลที่จะเกิดขึ้นหลังมากนัก

การรับรู้ของเด็กในตอนเริ่มแรกเหล่านี้จะเป็นผลการกระทบกระเทือนถึงทัศนคติที่มีต่อโรงเรียน เด็กเข้าใจว่าเขาต้องมีวินัยอย่างเคร่งครัดในโรงเรียน ถ้าเขาสามารถมีวินัยในตนเองในระยะต่อมา และหลักสูตรได้เน้นเรื่องเหล่านี้เพื่อที่จะมีประโยชน์ต่อผู้ใหญ่มากกว่าความสนใจที่มีต่อเด็ก เพราะกลัวว่าการเล่นในโรงเรียนจะสนับสนุนให้เด็กกลายเป็นผู้ใหญ่ที่ไม่เอาจริงเอาจัง

นักการศึกษาแบบเปิดคัดค้านความคิดเห็นเหล่านี้ของเด็กและผู้ที่เกี่ยวข้อง เขาไม่ได้ใช้วิธีเข้าถึงตัวเด็กโดยถือหลักศีลธรรม ไม่ว่าเด็กจะดีหรือเลวโดยสันดาน เขาระลึกว่าเด็กมีเหตุผลแตกต่างจากผู้ใหญ่ ตัวอย่างเช่นการเห็นแก่ตัวเองเป็นธรรมชาติของเด็กเล็ก และไม่จำเป็นต้องมีความหมายเหมือนการนับถือตนเองในผู้ใหญ่ วัยเด็กไม่ได้มีค่าเพียงแต่เป็นขั้นสำคัญไปสู่วัยใหญ่ แต่ละขั้นของชีวิตต้องเข้าใจว่ามีความเป็นพิเศษและมีคุณค่าในตัวของมันเอง จากแง่คิดตามหลักจริยธรรมเชื่อว่าเด็กมีชีวิตที่มีความสุขเหมือนผู้ใหญ่ ส่วนมากชีวิตของเด็กจะใช้เวลาอยู่ในโรงเรียนก็ได้ชื่อว่าเป็นชีวิตในโรงเรียนที่เด็กที่ดี ถึงขนาดที่ต้องการต้องเป็นเด็กที่เรียนรู้ที่จะทำหน้าที่ของตนโดยอิสระ คิดกำหนดและแก้ปัญหาของตนเองและมีความมั่นใจในความสามารถของตนเอง

องค์ประกอบที่สำคัญที่สุดในการเข้าถึงตัวเด็กของนักการศึกษาแบบเปิดก็คือเขามีความเชื่อว่าเด็กมีคุณค่าควรแก่การเคารพนับถือและไว้ใจ สิ่งที่ตรงข้ามก็คือเขามองเด็กว่าไม่สามารถรับผิดชอบหรือตัดสินใจในปัญหาเป็นบางครั้งเท่านั้น นักการศึกษาแบบเปิดเคารพเด็กและความคิดเห็นของเด็ก ยิ่งไปกว่านั้นเขายังไว้ใจเด็กที่จะมีบทบาทให้การหาผลประโยชน์จากการศึกษาของเด็ก

เกี่ยวกับธรรมชาติของการศึกษา ( )

ขบวนการการศึกษา

ได้มีการพูดกันเกี่ยวกับเนื้อหา ( ) และขบวนการ (ของการศึกษาโดยเปรียบเทียบระหว่างคุณค่าของสิ่งที่เรียนกับวิธีการที่จะเรียน โรงเรียนโดยปกติทั่วไปจะเพ่งเล็งประการแรกในขณะที่โรงเรียนแบบเปิดเน้นประการหลัง

วิธีที่ใช้เนื้อหา ( ) เน้นเนื้อหาวิชา หนังสือแบบเรียนหรือคำแนะนำในการใช้หลักสูตรจะแบ่งเนื้อหาวิชาออกเป็นส่วน ๆ โดยจัดตามลำดับความยากง่ายตามที่เข้าใจและแต่ละระดับชั้นจะสร้างหลักสูตรจากเรื่องต่าง ๆ โดยให้ครอบคลุมระดับชั้นนั้น ๆ เป็นที่รู้กันว่าครูจะคัดค้านเพื่อนครูที่ให้งานที่มีไว้สำหรับระดับชั้นที่สูงกว่ากับเด็กที่ระดับชั้นต่ำกว่า หรือยอมให้เด็กดูภาพยนตร์หรืออ่านหนังสือที่กำหนดไว้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรระดับชั้นที่สูงกว่าจุดรวมของวิธีนี้ก็คือการยึดถือความจริงซึ่งคำนึงถึงการนำไปใช้ได้ของ กฎหรือความรู้เกี่ยวกับความจริงไปใช้ได้จำกัดแต่เพียงการตอบคำถามแบบทดสอบของเรื่องนั้น

วิธีที่ใช้เนื้อหานี้ได้มีการวิพากษ์วิจารณ์ถึงจำนวนของเรื่อง ผู้แต่งหนังสือแบบเรียนและหนังสือแนะนำการใช้หลักสูตรจะไม่มีทางกำหนดเนื้อหาวิชาออกเป็นตอนได้สัดส่วนเหมาะสม ในทางปฏิบัติหรือเนื้อเรื่องจะเหลื่อมล้ำกันอยู่บ่อย ๆ ยิ่งไปกว่านั้นความรู้ที่มีจำนวนกว้างขวางมากมายเมื่อยี่สิบหรือสามสิบปีที่ผ่านมาจะมากำหนดเนื้อหาในหลาย ๆ เรื่องก็พ้นสมัยไปแล้ว แม้แต่ขณะกำลังสอนก็ยังมีล้าสมัย

ยังมีองค์ประกอบอีกอันหนึ่ง ถึงแม้ว่าบางโรงเรียนจะถือหลักสูตรที่กำหนดมาอย่างเคร่งครัดแต่ทนความจริงแล้วมีสิ่งที่น่าศึกษาซึ่งมีคุณค่าและสามารถจำได้มามายในโรงเรียนประถมศึกษา การเลือกเนื้อหาที่เจาะจงนี้ส่วนใหญ่ตัดสินโดยไม่มีเกณฑ์ ย่อมที่เดียวที่สะท้อนให้เห็นถึงความสนใจโดยเฉพาะหรือความลำเอียงของผู้แต่งหนังสือแบบเรียนหรือผู้สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ ตัวอย่างเช่นหลักสูตรของเด็กอายุ ๑๑ - ๑๒ ปี ได้รวมประวัติศาสตร์ของกรีกและโรมันไว้ด้วย จะเรียนประวัติศาสตร์ของจีนและอาฟริกาไม่ดีกว่าหรือ

จากเหตุผลทั้งหมดเหล่านี้ก็มาเน้นถึงวิธีที่ใช้ขบวนการ โดยเนื้อหาที่เรียนนั้นตัดสินโดยการสอนเด็กให้รู้ถึงวิธีที่จะเรียน ( ) พยายามช่วยเหลือและแนะนำเด็กให้เรียนด้วยตนเอง สนับสนุนให้เด็กกำหนดปัญหาของเขาขึ้นมาแล้วแก้ปัญหาโดยใช้

หลาย ๆ วิธีวางกฎเกณฑ์และจากทดสอบสมมุติฐาน เก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล ให้ข้อวินิจฉัยหลาย ๆ อย่างแล้วสรุป เป็นสิ่งที่แสดงข่วงหน้าถึงวิธียืดหยุ่นหลักสูตร สิ่งหนึ่งคือการหลีกเลี่ยงอุปาธรรที่เกิดขึ้นระหว่างเนื้อหาวิชาสิ่งสำคัญที่สุดคือเป็นการกำหนดจุดมุ่งหมายเบื้องต้นในการฝึกเด็กที่จะใช้ความรู้อย่างไรและใช้เมื่อไร มีองค์ประกอบ ในการเรียนรู้วิธีที่จะเรียนคือย่างหนึ่งคือสนับสนุนให้เด็กค้นหาแบบหรือขนวันการเรียนรู้ซึ่งมีผลดีที่สุดสำหรับเด็กและจะทำให้เด็กมีความสามารถในการติดตามการศึกษาเล่าเรียนโดยิสระอย่างดีที่สุด

ถึงแม้ว่านักการศึกษาแบบเปิดถ้าถูกบังคับให้เลือกระหว่างการเน้นเนื้อหาหรือเน้นขบวนการเขาจะเน้นขบวนการแต่เขาก็ระลึกว่าวิธีนี้วิธีเดียวจะเป็นวิธีที่ผิดก็ได้ ขบวนการไม่สามารถอยู่ได้ในที่ว่างเปล่าวิธีที่ใช้ขบวนการจะนำไปสู่ความรู้ที่เพิ่มขึ้น แต่ไม่ใช่รวบรวมความจริงที่แยกย่อย ซึ่งสามารถจะรวบรวมได้

จากหนังสืออ้างอิง แจกการหาความรู้นั้นมีความหมายสำหรับนักเรียนซึ่งเขาสามารถค้นหาเพื่อที่จะทำความเข้าใจในสิ่งแวดล้อมของเขา

นักการศึกษาแบบเปิดไม่ได้คิดว่าเนื้อหานั้นไม่มีความสำคัญ หรือว่ากิจกรรมที่เด็กทำนั้นไม่มีสาระเขาหวังว่าเด็กอาจจะสืบสวนเรื่องราวที่อยู่นอกเหนือหนังสือแบบเรียนในระดับชั้นของเด็ก เด็กอาจจะอุทิศกำลังความคิดที่จะค้นคว้าไต่ถามโดยใช้สมองอย่างจริงจัง

การเรียนของเด็กที่เรียนโดยตนเองแต่พอใจที่จะค้นคว้าอย่างตื้อ ๆ โดยผ่านจากเรื่องหนึ่งไปยังอีกเรื่องหนึ่งยังไม่เป็นการพอเพียงสำหรับการเรียนรู้ขบวนการการศึกษา ทำนองเดียวกับเด็กซึ่งอ่านหนังสือที่กำหนดให้ทุกเล่มและได้คะแนนในการทำแบบทดสอบการอ่านสูง แต่เขาไม่เคยอ่านหนังสืออ่านเล่นเล่มอื่นเลย อย่างนี้ยังเป็นการศึกษาที่ไม่พอเพียง

ขอบเขตของการศึกษา (

นักการศึกษาแบบเปิดมีความคิดเห็นว่าเด็กทั้งหมดมีขอบเขตของเขา นักการศึกษาแบบเปิดได้ยืนยันถึงลักษณะทั้งหมดของเด็กไม่ว่าจะเป็นสติปัญญา สังคม อารมณ์ และกาย จะมีความสัมพันธ์กัน เขาต้องการให้พิจารณาการศึกษาในสิ่งที่เกี่ยวข้องกับชีวิตทั้งหมดของเด็กและตัดสิ่งที่ไม่สัมพันธ์กับชีวิตของเด็กในการเล่าเรียนในโรงเรียน ถึงแม้ว่าครูจะไม่สามารถป้องกันเด็กไม่ให้โกรธหรือหิว แต่ครูก็ต้องทราบว่าความโกรธและความหิวจะมีผลกระทบกระเทือนต่อความสามารถในการเรียนในโรงเรียนของเด็ก ถึงแม้

ถึงแม้ว่าครูจะไม่สามารถป้องกันเด็กไม่ให้โกรธหรือหิว แต่ครูก็ต้องทราบว่าความโกรธและความหิวจะมีผลกระทบกระเทือนต่อความสามารถในการเรียนในโรงเรียนของเด็ก ถึงแม้ว่าครูจะไม่สามารถแก้ปัญหาทางอารมณ์ของเด็ก ครูก็ต้องระลึกไว้ว่าอารมณ์ที่ไม่พอใจจะรบกวนการเรียนรู้ของเด็ก

การเน้นที่เด็กทั้งหมดนี้ทำให้นักการศึกษาแบบเปิดพิจารณาถึงบรรยากาศทางอารมณ์ และทางสังคมของชั้นเรียนมีส่วนดีที่ต้องให้ความสนใจมากเท่ากับบรรยากาศด้านสติปัญญา ครูต้องพยายามสร้างบรรยากาศในชั้นเรียนให้เคารพซึ่งกันและกัน ให้รับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน เคารพในความแตกต่างระหว่างบุคคล และเรียนรู้ที่จะแบ่งบันให้กันไม่ว่าจะเป็นการแบ่งความคิดหรือวัตถุเครื่องใช้ก็ตาม

ครูพยายามที่จะสนับสนุนความรู้สึกของเด็กเกี่ยวกับค่าของตนเอง การศึกษาค้นคว้าได้พบว่ามีสหสัมพันธ์ทางบวกระหว่างสังกัปแห่งตนของเด็กกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในโรงเรียน เปอร์คีย์ ผู้ซึ่งตรวจสอบสหสัมพันธ์นี้ได้สรุปว่า "มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญและสัมพันธ์ตลอดไประหว่างสังกัปแห่งตนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของแต่ละระดับชั้น และความเปลี่ยนแปลงในบุคคลหนึ่งจะมีความเกี่ยวเนื่องกับความเปลี่ยนแปลงในบุคคลอื่นด้วย" ครูในชั้นเรียนแบบเปิดจะพยายามสร้างสิ่งแวดล้อม ซึ่งเด็กแต่ละคนสามารถประสบความสำเร็จในประสบการณ์ของเด็ก ซึ่งถือว่าความคิดของเด็กแต่ละคนมีคุณค่า ครูจะสร้างบรรยากาศของการยอมรับซึ่งจะสังเกตได้จากการที่เด็กเคารพในแต่ละบุคคล เด็กจะมีอิสระที่จะทำความซื่อสัตย์และเปิดเผยในความสัมพันธ์ของเขาโดยปราศจากความกลัวการพูดจาเยาะเย้ย และการวิพากษ์วิจารณ์ในทางทำลาย การจัดในลักษณะเช่นนี้ถือว่าเป็นความสำคัญต่อการศึกษาแบบเปิด

การพัฒนาการของเด็กตามความคิดของเพียเจต์

เด็กมีการพัฒนาการขั้นใหญ่ ๔ ขั้น สรุปได้ดังนี้

๑. ขั้นประสาทรับรู้และการเคลื่อนไหว ขั้นนี้เป็นขั้นตั้งแต่เด็กเกิดจนพูดได้ เด็กจัดระบบโลกที่ล้อมรอบตัวเองโดยการใช้ประสาทรับรู้ และการกระทำของเด็กเอง เริ่มโดยเครื่องมืออย่างเดียวที่เด็กมีคือปฏิบัติกริยาอัตโนมัติที่ได้มาจากพันธุกรรม (เช่นการทำมือ แบมือ ดูดมือ) ซึ่งต่อมาก็เปลี่ยนรูปเป็นการทำงานประสานกันเพิ่มขึ้นตามลำดับของการนำมาประสบการณ์เดิมมาใช้ต่อไปในสถานการณ์ใหม่ที่คล้ายคลึงกัน ขั้นที่ ๑ นี้ เริ่มตั้งแต่เกิดจนอายุ ๒ ขวบ เด็กรู้จักตนเองและสิ่งแวดล้อม รู้ว่าตนเอง

รู้ว่าตนเองสามารถที่จะเป็นต้นเหตุให้เกิดผลทั้งต่อตนเองและสิ่งแวดล้อม

๒. ก. ขั้นก่อนเกิดสังกัป (๒-๔ ขวบ) วัตถุเริ่มมีความหมายในรูปของสัญญลักษณ์ ในแง่ที่อาจนำมาใช้แทนตัววัตถุจริงหรือตัวเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง ตุ๊กตาต่าง ๆ อาจนำมาใช้ให้เด็กแสดงปฏิกริยาตอบโดยสมมติให้เป็นพี่น้องได้ สังกัปของการจัดประเภทเริ่มเกิดขึ้น

๒. ข. ขั้นการคิดแบบใช้ญาณหยั่งรู้ (๔-๗ ขวบ) เกี่ยวกับการสร้างภาพพจน์ที่ซับซ้อนยิ่งขึ้น แต่ความคิดก็ยังอยู่เพียงขั้นใช้ญาณหยั่งรู้ในแง่ที่มันมีรากฐาน สำคัญอยู่ที่ลักษณะที่รับรู้มาได้ง่าย ๆ จากประสาทรับรู้ และสังกัปของวัตถุก็ยังไม่ขาดจากประสบการณ์ที่ยังมีตัวตน ซึ่งรับรู้มาตัวอย่างเช่น ถ้าใส่ลูกปัดเต็มเหยือก ๒ ใบ ที่มีรูปร่างและขนาดเดียวกัน แล้วเอามาให้เด็ก เด็กเข้าใจว่ามีลูกปัดจำนวนเท่ากัน แต่ถ้าเทลูกปัดจากเหยือกหนึ่งลงในหลอดแก้วสูง เด็ก ๔ ขวบจะบอกว่าหลอดแก้วมีลูกปัดมากกว่า สังกัปของปริมาณจะผูกแน่นอยู่กับความสูงที่รับรู้มาก ดังนั้นความสูงของเหยือก (ทั้ง ๒ ใบ) จึงเป็นสิ่งที่ถูกนำมากำหนด ความเท่ากันของปริมาณวัตถุที่อยู่ในเหยือก

๓ ขั้นปฏิบัติการคิดโดยใช้วัตถุหรือสิ่งที่มีตัวตน (๗-๑๑ ขวบ) เด็กรู้ว่าปริมาณลูกปัดเท่ากัน ไม่ว่าเหยือกจะเปลี่ยนรูปเปลี่ยนขนาดไปเท่าใดก็ตาม เด็กพบว่าความกว้างชดเชยความสูง และเด็กเกิดความเข้าใจในความคงที่ (หรือการอนุรักษ์) ของปริมาณ ขนาด น้ำหนัก ความสูง โดยไม่คำนึงถึงภาระแวดล้อมอื่น ๆ ที่รับรู้ในขณะเดียวกัน

๔. ขั้นปฏิบัติการคิดโดยใช้นามธรรม หรือใช้หลักตรรกศาสตร์ (๑๒ ขวบขึ้นไป) เป็นขั้นความคิดเป็นอิสระเต็มที่จากการจัดกระทำกับวัตถุที่มีตัวตนในช่องนี้ เด็กวัยรุ่นสามารถคิดวาดภาพเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้ จัดกระทำกับสัญญลักษณ์ หาเหตุผล ประเมินและวางแผนล่วงหน้าโดยไม่ต้องเกี่ยวกับส่วนที่เป็นกายภาพของเหตุการณ์นั้น นั่นคืออาจเกิดความเข้าใจในวัตถุใดวัตถุหนึ่งได้โดยไม่ต้องเห็น ไม่ต้องแตะต้องเป็นผลมากจากความคิดซึ่งเป็นนามธรรม และปรับได้หลายแง่หลายมุม เป็นพัฒนาการขั้นสูงสุด เด็กวัยรุ่นจะสามารถคิดทวนกลับไปกลับมา ตั้งสมมติฐาน พิสูจน์สมมติฐานซ้ำแล้วซ้ำอีก จนพิสูจน์ได้ครบถ้วนตามที่ต้องการ

ปรัชญาของการศึกษาแบบเปิด

(The Philosophy of Open Education)

เด็กและการเรียนรู้ (On children and Lerning)

การศึกษาแบบเปิด

ความคิดเกี่ยวกับเด็ก, การศึกษาและพัฒนาการของเด็ก ซึ่งได้อภิปรายมาแล้วนั้นเป็นพื้นฐานความเชื่อเกี่ยวกับการเรียนรู้ของนักการศึกษาแบบเปิด ซึ่งความเชื่อเหล่านั้นพอสรุปได้ดังนี้

๑. การเรียนรู้เริ่มต้นตั้งแต่เกิด (
๒. การเรียนรู้เป็นการต่อเนื่อง (
๓. การเรียนรู้เป็นเรื่องของเฉพาะตัว (
๔. การเรียนรู้เป็นไปตามจุดมุ่งหมาย (
๕. การเรียนรู้เป็นแรงขับของตัวเอง (
๖. กการเรียนรู้เป็นตัวกำหนดวัสดุที่เหมาะสมกับระดับพัฒนาการของเด็ก
๗. การเรียนรู้ต้องการให้เด็กเป็นผู้ออกกำลังไม่ใช่รู้รับคำสั่ง (
๘. การเรียนรู้ต้องการ การมีส่วนร่วมอยู่อย่าง active ของเด็ก

การเรียนรู้เริ่มต้นตั้งแต่เกิด (

ปรากฏเห็นได้ชัดว่าการเรียนรู้เริ่มต้นตั้งแต่เกิด กฎข้อนี้นักการศึกษาแบบเปิดยืนยันว่าเป็นเรื่องส่วนบุคคลของเด็กแต่ละคน เมื่อเด็กเข้าโรงเรียนครั้งแรก เราได้เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ มามากมายแล้ว และแง่มุมของประสบการณ์ของเด็กแต่ละคนก็ผิดไปจากคนอื่น ๆ มีครูบางคนพยายามที่จะปฏิบัติต่อชั้นเรียน ซึ่งมีเด็ก ๕-๖ ขวบ เหมือนกับว่าเด็กทุกคนเหมือนกัน แต่อย่างไรก็ตามสำหรับเด็กบางคนโรงเรียนเป็นผู้ทำลายแบบการเรียนรู้เดิมของเขาจนหมดไป เด็กที่ถูกสอนให้เงียบเมื่ออยู่บ้านจะปรากฏว่าเป็นผู้ถอย ( ) เมื่ออยู่โรงเรียน เด็กที่ได้รับการสนับสนุนให้เป็นคน active และช่างพูด จะกลายเป็นเด็กที่เหลือขอ ครูควบคุมไม่ได้เมื่ออยู่ในโรงเรียน เด็กไม่สามารถจะแยกความแตกต่างของค่านิยมที่เน้นหนักระหว่างบ้านและโรงเรียนได้ เช่น เด็กถูกคาดโทษให้นั่งกับพื้น หรือถ้าเขายุ่งนักครูให้นั่งกับพื้นนั้นจะทำงานเกี่ยวกับ finger paint หรือทำหุ่นกระดาษด้วยความลำบาก หรือเด็กบางคนพยายามเต็มที่ที่จะนั่งตัวตรงบนเก้าอี้ในขณะที่เขาทำงาน

การเรียนรู้เป็นการต่อเนื่อง (

ได้มีการยอมรับว่าเด็กที่เข้าโรงเรียนนั้นได้เรียนรู้มาตั้งแต่เกิดแล้ว ซึ่งหมายความว่าต้องเข้าใจว่า การเรียนรู้ใหม่อยู่บนพื้นฐานของการเรียนรู้เก่า เด็กเรียนรู้โดยการเพิ่มและรวบรวมความรู้ในอดีต เพราะฉะนั้นครูจึงต้องมีความคุ้นเคยกับสิ่งแวดล้อมที่บ้านของเด็กเล็ก ๆ และต้องพยายามสร้างความรู้สึกที่ต่อเนื่องระหว่างบ้านกับโรงเรียนให้เด็ก และต้องรู้ว่าการเรียนรู้ใหม่ ๆ นั้น ถูกสร้างบนพื้นฐานที่ถาวรมั่นคง ซึ่งพื้นฐานนี้รวมไปถึงภูมิหลังทางวัฒนธรรมที่แตกต่างกันเช่น ภาษาหรือภาษาถิ่นจากเด็กส่วนใหญ่ เด็กไม่ควรจะถูกละเลยหรือต้องขาดจากภูมิหวังของเขาเมื่อเขาไปสู่ชั้นเรียน

การเรียนเป็นเรื่องเฉพาะตัว (

Piaget เชื่อว่า concept ของรูปแบบความเป็นจริงเป็นของตนเองไม่เหมือนใคร John Dewey ย้ำว่า เด็กทุกคนรู้จักสิ่งที่เขามีประสบการณ์เท่านั้น ถึงแม้จะเป็นความจริงที่ว่าแต่ละบุคคลมีหลาย concept แต่ไม่มีบุคคล ๒ คนเข้าใจ concept เรื่องเดียวกันได้อย่างเดียวกัน คน ๒ คนอาจจะมีจินตนาการเกี่ยวกับคำ ๆ เดียวกันแตกต่างกันก็ได้ เด็กทุกคนมีแบบการเรียนเป็นของตนเองที่ผิดไปจากบุคคลอื่นไม่เหมือนใคร ครูต้องรู้ว่าการเรียนรู้เป็นกิจกรรมเฉพาะตัวของแต่ละคน ต้องช่วยให้เด็กทุกคนมีความเข้าใจในแบบการเรียนรู้ของตนเอง

การเรียนรู้เป็นไปตามจุดมุ่งหมาย (

ครูยอมรับกันมานานแล้วว่า เด็กที่มีความต้องการเรียนจะเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เราได้วางแผนกิจกรรมโดยใช้จุดนี้ การเล่นทำให้เด็กมีจุดมุ่งหมายที่จะพูดให้คนอื่นฟังและคนขายขนมสอนให้เขารู้จักใช้เงิน สำหรับอิทธิพลของจุดมุ่งหมายจะทำให้เด็กเกิดทัศนคติต่องานของเขามาก เด็กซึ่งมองไม่เห็นจุดมุ่งหมายของการจำชื่อดาวเคราะห์หรือเรียนเกี่ยวกับการปฏิวัติของอเมริกัน ถ้าเรียนถือว่าดังกล่าวก็อาจจะลืมเหลวได้

สำหรับครูที่ประกาศจุดมุ่งหมายของบทเรียนว่า "จะทดสอบเรื่องนี้ในวันศุกร์" เป็นวิธีที่กำหนดจุดมุ่งหมาย เพียงจำกัดเท่านั้นเด็กจะจำเนื้อหาของบทเรียนเพื่อทดสอบ แล้วก็จะลืมหมด การให้เวลาผ่านไปได้เพียงสัปดาห์เดียว ได้วิจารณ์การให้เด็กเรียนสิ่งที่ไม่มีความหมายไว้ดังนี้

ไม่มีอะไรจริงเลย เพียงแต่ด้านหน้าของตัวตึก การทำให้เชื่อและของหลอกลองเท่านั้น เด็กสามารถตอบสนองได้อย่างเรียบร้อยเหลือเกิน ด้วยการเลียนแบบ จำลองสัญญลักษณ์ทางภาษาออกมา และมีทักษะคล่องแคล่วทางการใช้ถ้อยคำโดยการจับโน้นผสมนี่ โดยที่เราสามารถหลอกลองเด็กได้ถ้าเราต้องการทำ เรารู้ว่าการสร้างแบบการใช้ถ้อยคำนั้นเป็นของง่ายถ้าจะสร้าง การเรียนที่โรงเรียนนั้นจะไม่คงทนถาวรจะสิ้นสุดลงอย่างรวดเร็วเหมือนการฉาบปูน ซึ่งทำได้เพียงผิวหน้าตื้น ๆ เพียงนิดหน่อยเท่านั้นเอง

การเรียนรู้เป็นแรงขับของตนเอง (

กฎที่ว่าการเรียนรู้เป็นแรงขับของตนเองใกล้เคียงกับกฎที่ว่าการเรียนรู้ เป็นเรื่องเฉพาะตัวและการเรียนรู้เป็นไปตามจุดมุ่งหมาย การเรียนรู้ถูกมองเหมือนกับว่าเกิดจากคำถาม จากปัญหาที่เด็กพยายามหาทางแก้ให้หมดไป ถึงแม้ว่าระดับของการสืบสวน จะเจริญรอยตามอย่างไม่มีข้อสงสัย ในการตอบสนองต่อแรงขับภายนอก เพื่อที่จะสอบให้ผ่านหรือสอบได้ การเรียนรู้ของผู้ใหญ่จะเหมือนกับว่ามันกลายเป็นส่วนหนึ่งของโครงสร้างความรู้ของเด็ก เมื่อมันเป็นแรงขับของตนเองถือได้ว่า นี้ ทัศนะของแต่ละบุคคลเป็นแรงขับตามธรรมชาติที่จะทำให้ปัญหาหมดไป โดยนัยนี้บทบาทของครูไม่ใช่การตอบคำถาม แต่เป็นการตั้งคำถามให้สื่อเราที่เป็นปัญหา เพื่อเด็กจะได้เกิดแรงขับเพื่อหาทางค้นคว้าวิจัย

ทัศนะของ Piaget เกี่ยวกับ Organism ในเรื่องดุลยภาพระหว่างความเข้าใจเดิม และประสบการณ์ใหม่เป็นกระบวนการที่เรียกว่า "equilibration" Piaget เห็นว่าเด็กไม่ค่อยต้องการพักผ่อน เด็กพยายามที่จะสำรวจสิ่งแวดล้อม และมีแรงขับที่จะขจัดความไม่เสมอภาคระหว่างแบบบุคลิกภาพที่เป็นจริงของเขากับความคิดใหม่ที่เข้าได้ มีโอกาสแสดงออกให้หมดไป ซึ่งมันเป็นแรงขับที่จะชักจูงเด็กให้เจริญเติบโตและมีการเรียนรู้ต่อไป

การเรียนรู้เป็นตัวกำหนดวัสดุที่เหมาะสมกับระดับพัฒนาการของเด็ก

นักการศึกษาแบบเปิดเห็นพ้องต้องกันในเรื่องการสอนที่ทำให้แตกต่างกัน เขาจะพูดดังการเริ่มต้นการสอนที่ "เด็กอยู่ที่ไหน" มากกว่าจะพูดว่าหลักสูตรเริ่มที่ไหน การวิเคราะห์ของ

เกี่ยวกับความแตกต่างของขั้นพัฒนาการทางสติปัญญา เป็นข้อให้คิดถึงการอธิปรายที่ไม่มีความหมายของครูที่ใช้กับเด็กเล็ก ๆ ในเรื่อง concept ที่เป็นนามธรรมทางคณิตศาสตร์ ภูมิศาสตร์ หรือประวัติศาสตร์ ครูจะต้องจัดเตรียมประสบการณ์ให้เหมาะกับระดับพัฒนาการของเด็ก

กระบวนการนี้ได้อธิบายเกี่ยวกับการจับคู่ระหว่าง ขอบข่ายของความรู้ที่คงทนของเด็กกับสิ่งที่เราคาดว่าจะเรียนJ. M. Hunt ได้ให้ข้อคิดว่า "ความเข้าใจเกี่ยวกับการจับคู่ที่แท้จริงระหว่างเหตุการณ์และหลักสูตรเป็นสิ่งที่ครูทุกคนควรมีความเข้าใจ บางทีเกิดขึ้นโดยสัญชาตญาณเท่านั้น ถ้าเขาเป็นผู้ที่มีประสิทธิภาพ สำหรับปัญหาที่จะผูกมัดเด็กให้เขาเอาใจใส่ขึ้นอยู่กับนิสัยของการค้าขาย ซึ่งไม่จำเป็นต้องง่ายจนน่าเบื่อ หรือยากจนเกิดความยุ่งเหยิง

การเรียนรู้ต้องการให้เด็กเป็นผู้ออกคำสั่งไม่ใช่ผู้รับคำสั่ง

ใน Plowden Report มีข้อความว่า เด็กเป็นผู้กระทำในการเรียนรู้ของเขาเอง เด็กเป็นผู้กระทำหรือผู้กำหนดตรงข้ามกับเด็กเป็นผู้รับในการเรียนรู้ ซึ่งบุคคลที่เป็นผู้เรียนจะเป็นผู้ถูกให้ เป็นผู้รับการสอนหรือรับการบอก

ในทัศนะที่เด็กเป็นผู้รับ ใจของเขาเปรียบกับห้างร้านที่เต็มไปด้วยข้อมูล (ครูเสนอข้อเท็จจริงให้เขามากที่สุดเท่าที่จะเป็นได้ ข้อเท็จจริงเขาว่านี้จะถูกเก็บไว้ ซึ่งเรียกคืนกลับมาในภายหลัง ครูบางคนให้ความหมายการสอนเหมือนการบอกเขาบรรยายให้เด็กฟัง บอกนักเรียนว่าต้องการให้เด็กเรียนอะไร หลักสูตรถูกต้องความหมายเป็นความรู้เล็ก ๆ น้อย ๆ ที่เกี่ยวกับกับเด็กเช่น ลักษณะของแมลง คำนิยามของคณิตศาสตร์ วันและเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ ฯลฯ สอบแล้วก็ตัดสินค่าเด็กเก็บข้อมูล ( ) ได้มากน้อยเพียงใด และให้รางวัลแก่ผู้ที่สามารถระลึกถึงเศษเล็ก ๆ น้อย ๆ ของความรู้นั้นได้

การสอนโดยการบอก สะท้อนให้เห็นถึงคำคร่ำครวญของครูคนหนึ่งที่ว่า "ฉันไม่เข้าใจว่าชั้นเรียนที่นี่มีอะไรผิดปกติ ฉันบอกเด็กเกี่ยวกับการใช้เครื่องหมายคำพูด บอกแล้วบอกอีก แต่เด็กก็ยังไม่รู้จักวิธีใช้เครื่องหมายคำพูดอยู่นั่นเอง"

ถึงแม้ว่าเด็กจะใช้เรียนเรื่องนี้แล้ว แต่ก็ลืมอย่างรวดเร็ว การสอนกลายเป็นกระบวนการที่ไร้ประโยชน์ และทำให้หมดกำลังทั้งครูและเด็ก ความหมายและความพยายามในการสอนนี้สอนแบบสอนแล้วสอนอีก ในเรื่องต่าง ๆ นั้นจะเหลือเพียงสิ่งที่เด็กเอาไปสอบเท่านั้น ครูใหม่คนหนึ่งพูดกับสิ่งที่เขาระลึกได้เพียงเล็กน้อย จากสิ่งที่เขาเรียนมาปีแล้วปีเล่าที่โรงเรียน เขามีข้อสังเกตเกี่ยวกับความรู้ทางคณิตศาสตร์ คือ "๑๒ ปีที่เรียนคณิตศาสตร์ในโรงเรียน ฉันรู้สึกว่าฉันไม่พร้อมที่จะสอนคณิตศาสตร์ในชั้น ป. ๔

นักการศึกษาแบบเปิดชี้ให้เห็นความแตกต่างที่เห็นได้ชัดระหว่าง การได้มาและการนำความรู้ไปใช้

ความต้องการมีส่วนร่วมกิจกรรมของเด็กคือการเรียนรู้

(

สุภาษิตชาวจีนบทหนึ่งกล่าวว่า
"ฉันได้ยินฉันลืม
ฉันได้เห็นฉันจำได้
ฉันได้ทำฉันเข้าใจ"

นักการศึกษาระบบเปิดมีความเชื่อว่าการเรียนต้องให้โอกาสอย่างเพียงพอในชั้นเรียนสำหรับเด็ก ๆ ในการ "ทำ" ด้วยตนเองดีกว่าให้เด็กเป็นผู้รับฟัง ในชั้นเรียนต้องให้อิสระแก่เด็กในการเคลื่อนไหวเกี่ยวกับการพูด การเลือกและการทดลอง กิจกรรมเหล่านี้ทั้งหมดช่วยในความเจริญ ( ) ของเด็กโดยตรง ความอิสระในการพูดจะมีค่าในการพัฒนาภาษา

ความอิสระในการพูดคุยกันของเด็ก สามารถจะช่วยในการคิด การปฏิสัมพันธ์ในสังคมทำให้การเรียนรู้ง่ายขึ้น ความอิสระในการเลือกและการทดลองเป็นสิ่งจำเป็นของการเรียนรู้ ซึ่งทำให้เด็กเกิดความเข้าใจในพื้นฐานของเหตุผล และเป็นการทดสอบสมมติฐานของเขาขบวนการนี้สามารถพบได้เพียงเมื่อมีการยอมรับความคลาดเคลื่อนของเด็ก ๆ เมื่อมีการผิดพลากครูควรบอกทางที่ถูกที่จะให้งานสำเร็จ แต่ผลของการเรียนรู้ต้องการให้เด็กเสียงต่อความคลาดเคลื่อนของการทดลองอย่างอิสระค้นหาความเข้าใจการทดลองและความคลาดเคลื่อนของการทดลอง

จุดสุดท้าย : การเรียนรู้ที่ active ไม่มีความจำเป็นต่ออริยาบทในความรู้สึกทางกาย เด็กคนหนึ่งอาจมีการเรียนรู้ได้อย่างว่องไว ขณะที่กำลังนั่งเงียบ ๆ ในการพยายามที่จะแก้ปัญหาครูต้องรับทราบความเป็นไปได้นี้ และไม่เอาใจเป็นบางครั้งกับเด็กที่ดูเหมือนว่าจะไม่มีธุระ

ลักษณะของชั้นเรียนแบบเปิด

(

ชั้นเรียนจะเป็นแบบอาคารเรียนถาวร หรือสนามพื้นที่กว้างใหญ่ก็ได้ นักเรียนจะเป็น ๒๕ คน

ต่อครู ๑ คน หรือจำนวนนักเรียนมาก ๆ กับครูเป็นทีม

ลักษณะของชั้นเรียนประกอบด้วยขั้นต้น ๑๕ ลักษณะ คือ

๑. บทเรียนอย่างน้อยที่สุดหนึ่งบทเรียน สำหรับนักเรียนทั้งชั้นการสอนต้องเป็นกลุ่ม เล็ก หรือเป็นรายบุคคล

๒. ในระยะเวลาเดียวกันอาจเปลี่ยนแปลงกิจกรรมได้

๓. ตารางยืดหยุ่นได้ นักเรียนสามารถทำกิจกรรมที่ต่างกันได้ในคาบเวลาที่เปลี่ยนไป

๔. วัสดุอุปกรณ์ต้องมีมาก จะเป็นวัสดุการค้าหรือวัสดุพื้นเมืองก็ได้

๕. เด็ก ๆ มีอิสระการเคลื่อนไหวในเรื่องต่อไปนี้ การสนทนา การทำงานร่วมกัน และการช่วยเหลือผู้อื่น

๖. โอกาสสำหรับเด็ก ๆ ที่จะอภิปรายเกี่ยวกับงานของเขาและพัฒนาการตอบสนองสำหรับการประชุมวางเป้าหมายการศึกษาของพวกเขา

๗. ระเบียบไม่ตายตัว การกำหนดหลักสูตรและการเตรียมเด็กที่ใส่ส่วนดูสาระที่เกี่ยวข้องกับพวกเขา

๘. การบูรณาการหลักสูตรบางอย่าง จัดการสอนแต่ละวิชาแยกไว้ต่างหาก

๙. เน้นการทดลอง และสิ่งที่เกี่ยวข้องกับวัสดุอุปกรณ์

๑๐. การเรียนยืดหยุ่นตามความสนใจ และจัดตั้งระเบียบโดยครูกับนักเรียนร่วมกัน

๑๑. มีบรรยากาศที่ไว้วางใจกัน ยอมรับและเคารพในความแตกต่าง ๆ ระหว่างเด็กแต่ละคน

๑๒. ต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลต่อไป สติปัญญา อารมณ์ ร่างกาย และความต้องการทางสังคม

๑๓. กิจกรรมความคิดสร้างสรรค์เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตร

๑๔. การกำหนดชั้นและจุดหมายให้น้อยที่สุด

๑๕. ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนเป็นอย่างเปิดเผย และซื่อสัตย์ต่อกัน ครูหลีกเลี่ยงการใช้อำนาจตามทางการ

โรงเรียนซัมเมอร์ฮิล

เรียนตามสบายที่ซัมเมอร์ฮิล : แบบหนึ่งของโรงเรียนเสรี เอ. เอช. นีล เขียน เตือนตา สุวรรณจินดา แปล สำนักพิมพ์เคล็กไทย, ๒๕๒๐, ๒๑๖ หน้า

ซัมเมอร์ฮิล ตั้งในปี ๒๔๖๔ ที่เมืองเลสตัน มณฑลซัลโฟดต่างจากกรุงลอนดอนประมาณ ๑๑๐ไมล์ นักเรียนที่เรียนมีอายุตั้งแต่ ๕-๑๕ ขวบ

เด็กนักเรียนแบ่งเป็น ๓ กลุ่ม กลุ่มแรกเป็นกลุ่มของเด็กที่อายุน้อยที่สุด ตั้งแต่ ๕-๗ ปี กลุ่มที่ ๒ ตั้งแต่ ๘-๑๐ ปี กลุ่มที่ ๓ ๑๑-๑๕ ปี

เด็ก ๆ เหล่านี้จะอยู่บ้านแยกกันตามกลุ่มของตน กลุ่มเด็กเล็กจะอยู่บ้านหนึ่ง โดยมีแม่บ้านคอยดูแล ส่วนกลุ่มที่สองจะอยู่ในอาคารที่ทำด้วยหินส่วนเด็กโตอยู่ในกระท่อม มีเด็กโตมากเพียงคนหนึ่งหรือสองคนที่มีห้องของตัวเอง นอกนั้นจะอยู่รวมกันห้องละสามคนหรือสี่คน ทุกคนดูแลห้องของตนเองและไม่มีใครมาตรวจดูแลใด ๆ ทั้งสิ้น ไม่มีใครคอยบอกว่าจะต้องทำอะไรบ้าง

แนวความคิดของโรงเรียนซัมเมอร์ฮิลคือ "สร้างโรงเรียนให้เหมาะกับเด็กไม่ใช่สร้างเด็กให้เหมาะสมกับโรงเรียน" "การเรียนเป็นเรื่องของการเลือกไม่ใช่บังคับ" นักเรียนจะเรียนก็ได้หรือจะไม่เรียนก็ได้ นานเท่าไรก็ได้การสอนไม่มีการสอนแบบใหม่ เพราะไม่ถือว่าการสอนโดยตัวของมันเองจะเป็นเรื่องสำคัญนัก โรงเรียนจะมีวิธีสอนที่ใช้สอนได้เป็นช่วงเวลานานหรือไม่ ไม่ใช่เรื่องสำคัญ เพราะช่วงเวลาที่สอนนาน ไม่ได้มีความสำคัญอะไรนอกจากสำหรับคนที่ "ต้องการจะเรียน" และเด็กที่ต้องการจะเรียนเป็นช่วงเวลานาน ๆ นั้นจะเรียนได้เอง โดยไม่จำเป็นต้องสนใจว่าครูผู้สอนใช้วิธีใดในการสอน ไม่มีการสอบประจำชั้นในโรงเรียน นอกจากจะออกข้อสอบให้เด็ก ๆ ทำเพื่อความสนุกสนาน นั่นคือการเรียนแบบเสรีให้เสรีภาพแก่เด็กอย่างเต็มที่

จากแนวความคิดกว้าง ๆ ที่กล่าวข้างต้นแล้ว เพื่อให้เข้าใจในการเรียนแบบเสรี (ตามสบาย) ที่ซัมเมอร์ฮิล และเกิดภาพพจน์มากยิ่งขึ้น จะขอกล่าวถึงบทความของสำนักพิมพ์เคลิดไทยที่กล่าวถึงโรงเรียนซัมเมอร์ฮิล และการประเมินผลของผู้ตรวจโรงเรียนแห่งรัฐบาลอังกฤษ กระทรวงศึกษาธิการ

ประกาศสำนักพิมพ์

เรื่องราวเกี่ยวกับปรัชญาการศึกษาของโรงเรียนซัมเมอร์ฮิล นั้นเป็นที่รู้จักกันกว้างขวางทั่วโลก แม้ประเทศไทยเราก็มีผู้พูดถึงซัมเมอร์ฮิลกันมาบ้างแล้ว ในสมัยที่นาย เอ. เอส นีล ยังมีชีวิตอยู่

ดำเนินงานโรงเรียนซัมเมอร์ฮิลอยู่ ก็ได้มีนักการศึกษาจากประเทศต่าง ๆ ไปเยี่ยมเยียนโรงเรียน พูดคุยกับเขาถึงความคิดการจัดโรงเรียนตามแนวโรงเรียนซัมเมอร์ฮิล ในหลายประเทศความคิดของนีลได้ถูกนำไปสานต่อ มีการลงมือทดลองเปิดโรงเรียนขึ้น แต่สำหรับบ้านเรายังไม่มีปรากฏว่ามีการทดลองเปิดโรงเรียนในลักษณะนี้

อย่างไรก็ตาม เมื่อสามปีมานี้ความคิดทางการศึกษาของนีลก็ถูกกระแสคลื่นความคิดทางการศึกษาของนายเปาโล แฟร์ นายอีวานอีลิช และนายไรเมอร์ หันเหเอาความสนใจของนักการศึกษาไปเกือบหมดสิ้น แท้ที่จริงความคิดทางการศึกษาของนีลนั้น น่าสนใจในแง่ที่ว่าความคิดของเขาสามารถนำมาปรับใช้ในการปฏิบัติได้มากในสังคมที่มีโครงสร้างแบบของเมืองไทย

นีล สำเร็จปริญญา (ทางสาขาวิชาภาษาอังกฤษ) หลังจากสำเร็จการศึกษาเขาประกอบอาชีพเป็นครูสอนหนังสือในโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่ประเทศอังกฤษในช่วงเวลาที่เขาสอนอยู่นั้น เขามีความสนใจเรื่องวิตวิเคราะห์ของซิกมันด์ฟรอยด์เป็นอย่างมาก เขาก็มีความเชื่ออย่างปักใจว่าวิธีการแบบจิตวิเคราะห์เป็นอาวุธวิเศษที่จะแก้ปัญหาเด็กเกเรได้ ทั้งนี้เพราะเขาเชื่อในสมมุติฐานที่ว่าเด็กไม่มีนิสัยเลวมาแต่กำเนิด เขาเชื่อว่าเด็กที่มีปัญหาก็คือเด็กที่ขาดความสุข เป็นเด็กที่มีภาวะความขัดแย้งในจิตใจของตนเอง เพราะฉะนั้นพฤติกรรมทั้งหลายของเด็กที่แสดงออกจึงดูเป็นที่ขวางโลกไป

หลังจากการนำเอาหลักจิตวิเคราะห์ตามแนวคิดของซิกมันด์ฟรอยด์มาใช้แก้ปัญหาเด็กในโรงเรียนของเขา เขาใช้วิธีการเหล่านี้อยู่หลายปี เด็กนักเรียนของเขากลายเป็นเด็กที่มีความสุขขึ้นมากจนเขาพอใจและเรียกได้ว่าเป็นความสำเร็จ แต่เขาก็พบว่ามีเด็กจำนวนหนึ่งในโรงเรียนของเขาที่ไม่ยอมให้เขารักษาด้วยวิธีจิตวิเคราะห์ ก็หายจากสภาพคับข้องใจต่าง ๆ และมีความสุขเช่นเดียวกับเด็กที่ผ่านวิธีจิตวิเคราะห์ของเขา ให้ที่สุดเขาก็สรุปว่าแท้ที่จริงถ้าที่เด็กเกเร กลายเป็นเด็กมีความสุข ปราศจากความคับข้องใจต่าง ๆ นั้นสาเหตุที่สำคัญหาใช่วิธีการจิตวิเคราะห์ไม่ แต่เป็นเพราะสิ่งแวดล้อมที่มีเสรีภาพต่างหาก

หลังจากนั้นนีลก็เริ่มดำเนินงานโรงเรียนซัมเมอร์ฮิล โดยให้เสรีภาพอย่างเต็มเปี่ยม เป็นต้นว่าให้มีการปกครองตนเอง ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมทุกอย่างของโรงเรียนตลอดจนออกกฎและระเบียบที่เห็นว่าจำเป็นในโรงเรียน สำหรับการเรียนการสอนนั้น นักเรียนมีเสรีภาพที่จะเข้าห้องเรียนหรือไม่เข้าห้องเรียนก็ได้ หรือจะไม่เข้าห้องเรียนตลอดปีเลยก็ย่อมทำได้

เมื่อนีลเริ่มเปิดโรงเรียนเขามีความคิดที่ชัดเจนอยู่ข้อหนึ่งว่า จะทำโรงเรียนให้เหมาะกับเด็ก แทนที่จะทำเด็กให้เหมาะกับโรงเรียน นักการศึกษาชาวอเมริกันชื่อ จอห์น โฮลท์ ก็สนับสนุนความคิดนี้ ทั้งนี้เพราะเขามีประสบการณ์ทางการสอนในโรงเรียนธรรมดามานานจนกระทั่งรู้ดีว่าวิธีการที่ปฏิบัติอยู่ในโรงเรียนที่มีอยู่ทั่วไปนั้นไม่ถูกต้อง เพราะโรงเรียนโดยทั่วไปนั้นมีพื้นฐานความคิดแบบผู้ใหญ่ที่ว่าเด็กไม่รู้อะไร ผู้ใหญ่จึงเป็นผู้กำหนดว่าเด็กควรจะเรียนรู้อะไรและควรจะเรียนอย่างไร ดังนั้นเมื่อเขาดำเนินงานของเขา เขาจึงไม่ใช้วิธีการเหล่านั้น แต่กลับให้เสรีภาพแก่เด็กอย่างเต็มที่ ปล่อยให้เด็กเป็นตัวของตัวเอง ด้วยการยกเลิกระเบียบกฎเกณฑ์ ตลอดจนแนวทางและข้อเสนอแนะทั้งหลายไม่ว่าด้านจริยธรรมหรือกิริยามารยาท แม้แต่ในการดำเนินการสอนในห้องเรียน โรงเรียนซัมเมอร์ฮิลก็ไม่มีวิธีสอนแบบใหม่ ๆ แต่อย่างใด เพราะเขาไม่เชื่อว่าลำพังแต่วิธีการสอนจะสำคัญอะไรนัก เงื่อนไขสำคัญที่จะก่อให้เกิดการเรียนรู้อยู่ที่ความพอใจของผู้เรียนต่างหาก ถ้าหากผู้เรียนเกิดฉันทะที่จะเรียนในเบื้องแรกแล้ว แม้วิธีสอนจะเป็นเช่นไรการเรียนรู้ก็ย่อมเกิดขึ้นเสมอ เพราะฉะนั้นความสำคัญของการสอนจึงอยู่ที่การจัดสิ่งแวดล้อม และบรรยากาศให้ผู้เรียนเกิดฉันทะจะเรียนมากกว่าอย่างอื่น

รายงานของผู้ตรวจโรงเรียนแห่งรัฐบาลอังกฤษ กระทรวงศึกษาธิการ

ครู

ครูแต่ละคนจะพักอยู่ในโรงเรียน รับประทานอาหารของโรงเรียนโดยได้รับเงินเดือนเพียงเดือนละ ๘ ปอนด์เท่านั้น ครูที่จะสอนในโรงเรียนนี้ต้องการคุณสมบัติพิเศษหลายอย่าง เช่นต้องเป็นคนที่มีความเชื่อในหลักการของโรงเรียนจะต้องเป็นผู้ใหญ่ ขณะเดียวกันก็จะต้องเป็นคนที่สามารถปรับตัวในการที่อยู่กับเด็ก ๆ ในลักษณะที่เท่าเทียมกันได้ด้วย การหาครูที่มีคุณสมบัติเช่นว่านี้ และจ้างให้ทำงานในอัตราเดือนละ ๘ ปอนด์นั้น ดูว่าจะเป็นงานหนักสำหรับครูใหญ่ที่เดียว จำนวนครูยังมีไม่เพียงพอสำหรับเด็กนักเรียนอย่างที่เคยได้พูดไว้แล้ว แต่ก็ยังดีกว่าโรงเรียนอื่น ๆ ที่จ่ายเงินเดือนให้ครูสูงกว่านี้ ครูที่สอนอยู่มีคุณวุฒิดังนี้ คือวุฒิปริญญาโท (เกียรตินิยม)ทางด้านอังกฤษจากมหาวิทยาลัยเอดินเบอร์ก ๑ คน วุฒิปริญญาโทและปริญญาตรีทางวิทยาศาสตร์จากลิเวอร์พูล ๑ คน วุฒิปริญญาตรี (เกียรตินิยม) ทางภาษาฝรั่งเศสและภาษาเยอรมันจากมหาวิทยาลัยลอนดอน ๑ คน วุฒิปริญญาตรีทางประวัติศาสตร์จากมหาวิทยาลัยเคมบริดจ์?๑ คน และยังมีครูที่สอนวิชาคณิตศาสตร์ซึ่งจบจากมหาวิทยาลัยเคมบริดจ์โดยสอบได้เป็นที่ ๑ ทางคณิตศาสตร์อีก ๑ คน ในบรรดาครูทั้งหมดที่มีอยู่ ๔ คน ที่มีวุฒิทางการศึกษา นอกจากนั้นยังมีครูที่สอน

วิชาศิลปศึกษาและหัตถศึกษาอีก ๒-๓ คน ซึ่งได้รับปริญญามาจากที่ต่างประเทศ

ครูใหญ่ของโรงเรียนเป็นคนที่มีความมั่นใจในตนเอง และเป็นคนที่มีความจริงใจ งานของเขาเป็นงานที่ต้องการศรัทธาและความอดทนสูง เขาเป็นคนที่มีอำนาจโดยไม่ต้องแสดงอำนาจต่อคนอื่น ซึ่งเป็นลักษณะที่หาได้ยาก ใคร ๆ ที่พบเขาที่โรงเรียนก็อดที่จะให้ความเคารพในตัวเขาไม่ได้ ไม่ว่าคน ๆ นั้นจะเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย กับความคิดของเขาก็ตาม เขาเป็นคนที่มีอารมณ์ขัน มีความอ่อนโยนและมีสามัญสำนึกที่แน่วแน่ ซึ่งทำให้เขาเหมาะสมกับตำแหน่งครูใหญ่ไม่ว่าของโรงเรียนใด เขาเป็นคนที่มีชีวิตครอบครัวที่ผาสุก ซึ่งส่วนหนึ่งยังเกิดประโยชน์แก่เด็ก ๆ อย่างที่เห็น ๆ กันอยู่

ครูใหญ่ถือว่าการศึกษาเป็นเพียงวิธีการอย่างหนึ่งในการเรียนรู้วิธีใช้ชีวิตที่มีความสุข เขาตระหนักดีว่าซัมเมอร์ฮิลถูกวิพากษ์วิจารณ์ในเรื่องการให้เสรีภาพแก่เด็กอย่างที่เป็นอยู่ แต่เขาก็ยืนยันว่าซัมเมอร์ฮิลจะล้มเหลวหรือประสบความสำเร็จ ไม่ได้ขึ้นอยู่กับสิ่งเหล่านั้น หากแต่ขึ้นอยู่กับตัวเด็กมากกว่า ว่าเด็กที่มีเสรีภาพเหล่านี้จะประพฤติตัวอย่างไร ทั้งชื่อเสียงของซัมเมอร์ฮิลจะดีหรือไม่ก็ไม่ได้ขึ้นอยู่กับวิธีสอนของครูอีกด้วยอาการสังเกตพอจะประเมินผลในเรื่องนี้ได้ดังนี้

๑. เด็กนักเรียนมีลักษณะเป็นเด็กที่มีความสุขร่าเริง ผู้ตรวจยังไม่พบว่ามีเด็กคนใดจะแสดงความเบื่อหน่ายอยู่ หรือท้อแท้ให้เห็นบรรยากาศเด็ก ๆ มีความพอใจกับสภาพที่เป็นอยู่ เด็ก ๆ ที่จบไปแล้วมีความรักโรงเรียนมาก ซึ่งเป็นสิ่งหนึ่งที่ชี้ให้เห็นถึงความสำเร็จของโรงเรียน เด็กประมาณ ๓๐ คน จะร่วมกันเล่นละครตอนวันปิดเทอม ส่วนเวลาที่ปิดเทอมเด็กบางคนก็ยังคงอยู่ที่โรงเรียนต่อไป

๒. เด็กมีบรรยากาศเป็นธรรมชาติ ถึงแม้ว่าเด็ก ๆ ส่วนใหญ่จะไม่ได้ใช้ระเบียบแบบแผนของมรรยาทในสังคม แต่ก็ไม่ถึงกับกระด้างกระเดื่องทั้งนี้เพราะเด็กมีลักษณะอื่นทดแทน เช่น ท่าทางที่เป็นมิตรและท่าทางปล่อยตามสบายตามธรรมชาติที่แท้จริงของเด็กเป็นต้น เด็กนักเรียนไม่มีท่าทางขลาดอาย และไม่ค่อยให้ความสำคัญกับตัวเองนัก ลักษณะดังกล่าวทำให้เด็ก ๆ เข้ากับคนอื่นได้ง่าย ขณะเดียวกันก็ช่วยให้คนอื่น ๆ สามารถเข้ากับพวกเขาได้ง่ายเช่นกัน

๓. ระบบการปกครองตนเองและการให้เสรีภาพแก่นักเรียนช่วยให้เด็กมีความคิดริเริ่ม มีความกระตือรือล้น มีความรับผิดชอบและมีความสามัคคีมากขึ้น และผู้ตรวจเห็นว่าลักษณะเหล่านี้อยู่ในขั้นที่น่าพึงพอใจที่เดียว

๔. จากพฤติกรรมที่สามารถจะสังเกตเห็นได้ ไม่มีอะไรที่จะทำให้คิดว่าเด็ก ๆ ที่เรียนในโรงเรียนซัมเมอร์ฮิลจะไม่สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมภายนอกได้ เมื่อเขาจบการศึกษาไปแล้ว รายละเอียดที่เกี่ยวกับที่เขียนไว้ข้างล่างนี้ไม่ได้แสดงว่าโรงเรียนประสบความสำเร็จ แต่ก็อาจจะแสดงให้เห็นว่าระบบการศึกษาของซัมเมอร์ฮิลไม่ได้เป็นสิ่งที่เลวร้ายอย่างไร นักเรียนที่จบจากซัมเมอร์ฮิลปัจจุบันเป็นหัวหน้างาน
เป็นผู้บังคับหมู่ เป็นนางพยาบาล เป็นเจ้าหน้าที่วิจัยตลาดของบริษัทใหญ่ เป็นดาราบัสเลิ์ ฯลฯ

ในด้านวุฒิการศึกษาเขาได้รับปริญญาและประกาศนียบัตรมากมายหลายคน ในบรรดาผู้ที่ได้รับปริญญามีบางคนมีผลการเรียนอยู่ในชั้นดีเลิศ กล่าวคือ บางคนได้รับปริญญาตรีทางเศรษฐศาสตร์เกียรตินิยม จากมหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ ปริญญาตรีเกียรตินิยมอันดับหนึ่ง (ทางฟิสิกส์) จากมหาวิทยาลัยลอนดอน ปริญญาตรี (เกียรตินิยม) ทางประวัติศาสตร์ จากมหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ เป็นต้น

๕. จากแนวความคิดของอาจารย์ใหญ่ทำให้ซัมเมอร์ฮิลเป็นโรงเรียนที่เต็มไปด้วยกิจกรรมที่เด็ก ๆ ให้ความสนใจ แม้กระทั่งการทำงานในห้องเรียนก็เกิดจากความต้องการของเด็กมิได้เกิดจากภารบังคับของครูและมิได้เกิดจากการกลัว "สอบตก" เท่าไรนัก อย่างไรก็ดีระบบการศึกษาของซัมเมอร์ฮิลยังไม่ได้รับการสงเสริมและปรับปรุงทำให้เด็กสูญเสียโอกาสในการเรียนรู้ไปบ้าง เรื่องที่เห็นได้ชัดว่าควรจะมีการเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงก็คือการสอนของครู โดยเฉพาะครูที่สอนอยู่ในระดับกลาง การที่ยังไม่ได้มีการปรับปรุงระบบการสอนให้อยู่ในเกณฑ์ดี จึงทำให้ไม่อาจจะพิสูจน์ได้แน่นอนว่าระบบการศึกษาที่ใช้อยู่นี้คือดีจริงหรือไม่อย่างไร

อนึ่ง เพียงรายงานส่วนหนึ่งที่จัดขึ้นนี้ย่อมไม่เพียงพอ ฉะนั้นสิ่งที่ผู้สนใจในการเรียนแบบเสรีควรจะได้อ่านหนังสือ ๒ เล่มต่อไปนี้ เป็นอย่างน้อยคือ

๑. เอ. เอช. นีล เรียนตอนสบายที่ซัมเมอร์ฮิล เตือนตา สุวรรณจินดา แปล สำนักพิมพ์เคลิดไทย กรุงเทพมหานคร ๒๕๒๐, ๒๑๖ หน้า

๒. โจ๋น โฮลท โรงเรียนแบบเสรี งานแปลของสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ อันดับที่ ๔๐, ๒๕๒๐, ๓๓๕ หน้า